

KUR'AN OKUMANIN FAZİLETİ

KUR'ÂN'A TEVECCÜHÜMÜZ.....	1
KUR'AN OKUMANIN İNSANA KAZANDIRDIKLARI.....	2
KUR'AN OKUMADA ASGARI ÖLÇÜ.....	5
Özet.....	5

Kur'ân'a Teveccühümüz

"Bu Kur'an, kalbi ona açık olanlar ve gözünü Kur'ân'a dikip ona kulak verenler için bir öğüttür" (Kâf Suresi, 50/37).

Kur'ân-ı Kerim'e **onda bir şeyler bulacağınız itimadı ve böyle ciddî bir inanmışlık içinde** baktığınız zaman, başkalarının filozofça ve mütefekkirane bakmalarının çok ötesinde şeyler müşahede edebilirsiniz. Ümmî de olsanız -ki biz hepimiz bir açıdan ümmî kategorisine dahiliz- çok daha derin şeyler görebilirsiniz. Çok engin şeylere şahit olabilirsiniz. Kur'an, bir bahr-i bîpâyândır, uçsuz bucaksız bir denizdir. Fakat o kendisine itimat etmeyenlere, güvenmeyenlere karşı cimri ve kıskanç davranır. Kendi kit akılları ve eksik idraklerinden dolayı Kur'ân'ı anlamayan, onun lâfızlarına takılan, i'rabında hatalar arayan, ona -hâşâ- Efendimizin (sallallahu aleyhi ve sellem) sözü nazarıyla bakan ve Müteteklim-i Ezelî'den gaflet eden insanlara karşı Kur'ân-ı Kerim cimrice davranır; hazinelerini kıskanır onlardan.

İşte, burada da karşılıklı bir takip etme vardır. Yani, **siz Kur'an'da bir şeyler bulacağınıza inanır, onun âyetlerini hazineyi gösteren işaret taşları gibi bir bir takip ederseniz, o da sizi yakın takibe alır, hazine dairesinin kapısını açık bırakır.** Neticede, onun aydınlatıcı tayfları arkasında, filozofların duymadığı şeyleri duyarsınız. Onun için, bazen bir ümmî, tekkedeki bir postnişin, İbn Sina gibi bir dâhinin duyduğunun çok üstünde duymuştur Kur'ân'ı. Farabî sizin köyün çobanı kadar duymamıştır onu. İbn Rüşd, bir fevkalâdeliği olmayan mü'min kadar iman hakikatlerine muttali olamamıştır. Üstad Hazretleri de onlar için "Adî bir mü'min mertebesini ancak kazanmışlardır" diyor. Onlar ilmî ve filozofça bakışlarını bir mercek gibi gözleri önüne koyuyor ve Kur'ân'a öyle bakıyorlar. Dolayısıyla, Kur'ân'a ait meânî, onların o bakışına göre şekilleniyor. Oysa ki, Kur'ân'a bakış; ulûhiyete ait yani açısından, ulûhiyete ait tayfları görme mülâhazasıyla olmalıdır.

Kur'ân-ı Kerim'e karşı ortaya konan zahîrî ve sûrî bir ta'zimin de kendine göre mutlaka bir değeri vardır, o da boşa gitmez. Fakat, asıl olan, zarfla beraber mazrufa, lafızla beraber manaya ve Kur'ân'ın mushafıyla beraber onun Rabbimizin kelamı oluşuna da saygı, hürmet ve muhabbet göstermektir

Kur'an Okumanın İnsana Kazandırdıkları

1- Kur'an, nasihat, dertlere şifa, hidayet ve rahmettir.

"Ey insanlar! İşte size, Rabbinizden bir öğüt, gönüllerdeki dertlere bir şifa, müminlere doğru yolu gösteren bir hidayet ve rahmet geldi." (Yûnus Suresi, 10/57)

"İlacın en hayırlısı Kur'an'dır." (İbni Mâce, Tıb, 38)

2- Kur'an bütün insanlık için bir rehberdir.

İnsan ne kadar ilerlerse ilerlesin, maddî olarak hangi seviyeye ulaşırsa ulaşsın, Kur'ân'ın ona gösterdiği prensiplerden asla müstağni kalması düşünülemez. Bu hidayet, toplumun sadece belirli bir kısmını değil, herkesi ilgilendiren, her seviyedeki insanın muhtaç olduğu, ilerlemiş medeniyetlerin de sonsuza dek yükselmesinin teminatı olarak inmiş bir hidayettir.

"İşte Kitap! Şüphesiz onda. Rehberdir muttakilere". (Bakara Suresi, 2/2)

"De ki: "O iman edenler için hidayet ve şifadır." (Fussilet Suresi, 41/44)

3- Kur'an, en doğru yola iletir.

"Gerçekten bu Kur'an, insanları en doğru yola, en isabetli tutuma yöneltir.." (İsrâ Suresi, 17/9)

4- Kur'an okunan yere melekler, rahmet ve sekîne iner.

"Bir topluluk Kur'ân'ı okuyup, onu aralarında müzakere etmek üzere Allah'ın evlerinden birinde bir araya toplandıklarında, mutlaka üzerlerine sekinet iner ve onları Allah'ın rahmeti bürür. Melekler de onları kanatlarıyla sararlar. Allah Teâlâ da, onları huzurunda bulunan yüce topluluğa (meleklerle) anar." (Ebu Davud, Salât, 349; Müslim, Zikir, 38)

Hz. Peygamberin yukarıda anlattığı durum, sahabeden Üseyd ibn Hudayr tarafından da bizzat yaşanmıştır. Peygamber Efendimiz (s.a.s.), Üseyd'in (r.a.) Kur'an okuduğu esnada inen bulutun, bir sekine olduğunu beyan buyurmuştur.

Bir diğer hadisi şerifte şöyle buyrulur:

"Kur'an okunan evin hayrı artar; oturanları sıkmaz. Böyle evlere melekler toplanır, şeytanlar uzaklaşır. İçinde Kur'an okunmayan ev oturanlara dar gelir; böyle evlerin hayır ve bereketi az olur; melekler uzaklaşır; şeytanlar üşüşür. İçinde Kur'an okunan, anlam ve yorumuyla meşgul olunan ev, yıldızların yeryüzünü aydınlattığı gibi, sema ehli için aydınlatılır." (Darimî, Sünen, 2/429-430; Heysemî, Mecma'üz-Zevaid, 7/171)

5- Kur'an görev vermede tercih sebebidir.

Bu konuyla ilgili pek çok örnek bulmak mümkündür. Meselâ, imamlık gibi son derece önemli bir görevde, Kur'ân'ı en çok bilen tercih edilmesini tavsiye buyurmuş, (Müslim, Mesacid, 289-291) Allah Resûlü'nün Yemen'e gönderdiği heyetin başına yaşça en küçük olmasına rağmen Kur'ân'ı iyi bilen birini başkan seçmiş (Heysemî, 7/161) ve değişik görevlendirmelerde aynı yolu takip etmiştir. Bütün bu uygulamalar, Kur'an okumanın ve incelikleriyle onu bilmenin önemini gösteren hususlardır.

6- En hayırlı kişi

İnsanlara göre üstünlük ölçüleri farklıdır. Kimine göre zenginlik, kimine göre soy-sop, kimine göre ırk, kimine göre makam-mevki vs.. Ancak Cenab-ı Allah'a (c.c.) göre hayırlı ve üstün olma, Kur'ân'ı öğrenme ve öğretme meselesine bağlanmıştır. Bu önemlidir, çünkü Kur'an okunup anlaşılmadan üstün olmanın

yolları bilinemez, hayırlı olmaya götüren ve hayırlı olmayı engelleyen hususlar tespit edilemez. Bu meselelerin aynı zamanda başkalarına aktarılması da istenmiştir ki, iyiler ve iyilikler çoğalsın, kötüler ve kötülükler Kur'ân'ın altın ikliminde yok olup gitsinler. Bu hususu Hz. Peygamber (s.a.s), şu vecîz ifadeleriyle anlatmaktadır: "*Sizin en hayırlınız, Kur'ân'ı öğrenen ve öğretenidir.*" (Buharî, Fedailü'l-Kur'an, 21)

Kur'an, "*..Şunu unutmayın ki, Allah'ın nazarında en üstün olanınız, içinizden takvada en ileri olanınızdır...*" (Hucurât 49/13) beyanıyla, Allah katında insanların değer kazanma ölçüsünü bildirmiştir. Belirtilen bu takva sahibi olma hususu ise, ancak Kur'ân'ı okuma ve anlamadan geçer.

"... Sözü en hayırlısı, Allah'ın Kitabı'dır..." (Müslim, Cuma, 43)

7- Kur'an, kendisine sahip çıkanın ahirette şefaathçisi olur.

"*Kişi kabrinden kalkınca Kur'an, o kimseyi, rengi değişmiş ve zayıflamış bir halde karşılar ve: 'Beni tanıyor musun?' der. O da: 'Hayır' cevabını verir. O zaman: 'Ben senin arkadaşın olan ve seni şiddetli sıcaqlarda susuz, geceleri uykusuz bırakan Kur'ân'ım' der. Sonra o şahsa vakar tacı, anne-babasına da iki değerli elbise giydirilir. Anne-baba bununu sebebini sorunca, çocuklarının Kur'an'la olan meşguliyeti gösterilir.*" (İbn Mace, Edeb 52)

"*Kur'an okuyun! Zira Kur'an, kıyamet günü okuyana şefaathçi olarak gelir.*" (Müslim, Müsafirûn, 252)

"*Kim Kur'ân'ı okur, ezberler, helâl kıldığı şeyi helâl kabul eder, haram kıldığı şeyi de haram kabul ederse Allah, o kimseyi Cennet'e koyar. Ayrıca hepsine Cehennem şart olmuş bulunan ailesinden on kişiye şefaathçi kılınır.*" (Tirmizi, Sevâbu'l-Kur'an 13)

8- Kıyâmette Nûr

Kur'an, insana maddi-manevî bir ışıktır. Ona yol gösteren bir lambadır. Bu dünyada içinden çıkamayacağı konularda bir rehberdir. Nitekim "*Ey insanlar! İşte size Rabbinizden bir delil geldi, size açık bir Nûr indirdik.*" (Nisâ Suresi, 4/174) âyeti de bunu vurgulamaktadır.

Kur'ân'ın aydınlatması ve insana yol göstermesi sadece bu dünya ile sınırlı olmayıp, âhirette de devam edecektir. "*Her kim Allah'ın kitabından bir âyet öğrenirse, o öğrendiği kıyâmet günü kendisine bir nur olacaktır.*" (Darimî, 2/444)

9- Manevi makamlar Kur'an'la kazanılır.

Kur'ân'a sahip çıkma, onu okuma, anlama ve yaşama ölçüsünde Cennet'teki makam ve dereceler de farklılaşacaktır. Resûlullah (s.a.s), Kur'ân'ın insana kazandıracığı bu yönü şöyle ifade buyurmuşlardır: "*Kur'ân'ı okuyup ona sahip çıkan kimseye (âhirette): 'Oku ve (Cennet'in derecelerine) yüksel, dünyada nasıl ağır ağır okuyor idiyse öyle oku. Zira makamın, okuduğun en son âyetin seviyesindedir.*" denir. (Ebu Davud, Vitr, 20)

"Üç zümre vardır ki, onları Kıyametin dehşeti korkutmaz, onlar için hesap zorluğu yoktur, diğerlerinin hesabı bitinceye kadar onlar misk tepecikleri üzerindedirler. Bunlardan birisi, Allah'ın rızasını kazanmak için Kur'an okuyan kimsedir." (Taberanî'den Münzirî, et-Terğîb, 1/311)

"Kim gece on âyet okursa gafillerden sayılmaz. Yüz âyet okuyan kânitînden, bin âyet okuyan ise mukantarînden sayılır" (Ebû Davud, "Salât," 326)

10- O, bitmeyen bir ticarettir.

Kur'ân'a sahip çıkıp onu vird haline getiren ve onunla amel eden kimseler anlatılırken, onların, batması, tükenmesi ve iflası mümkün olmayan bir ticaret kazancına sahip oldukları ifade edilir. Tükenmeyen zengin bir ticaret niteliğinde bulunma, verenin, her şeyin sahibi ve mâliki Allah (c.c.) olmasındandır. "Allah'ın Kitabını okuyup ona uyanlar, namazı hakkıyla ifa edenler ve kendilerine nasip ettiğimiz imkânlardan gizli ve âşikâr olarak hayır yolunda harcayanlar, ziyan ihtimali olmayan bir ticaret umarlar." (Fâtır Suresi, 35/29)

11- Zorlanana İki Sevap

"Kur'ân-ı Kerim'i maharetle okuyan bir insan, Kirâmen Kâtibin melekleri seviyesinde olur. Onu o seviyede beceremeyen fakat halis bir niyet ile okumağa çalışan, okurken de kem küm edip dili dolaşan ve Kur'ân'ı okumak ona zor geldiği halde okuyan insana da iki sevap vardır." (Buharî, Tevhid, 52)

12- Her harfine en az on sevap verilir.

"Kur'ân-ı Kerim'den tek bir harf okuyana bile bir sevap vardır. Her hasene on misliyle değerlendirilir. Ben "Elif lâm Mîm" bir harf demiyorum. Aksine "Elif" bir harf, "Lâm" bir harf, "Mîm" de bir harftir." (Tirmizî, Sevabü'l-Kur'an, 16)

İşte o kudsî defterin en mükemmeli; kırk vecihle mu'cize ve her dakikada hiç olmazsa yüz milyonun dillerinde gezen nurserpen ve her bir harfinde asgari olarak on sevap ve on hasene ve bazen on bin ve bazen Leyle-i Kadir sırrıyla bir harfine otuz bin hasene ve meyve-i cennet ve nûr-u berzah veren Kur'ân-ı Mu'ciz-ül-Beyandır. Bu makamda ona rekabet edecek kâinatta hiçbir kitab yoktur ve hiçbir kimse gösteremez. Madem bu elimizdeki Kur'an, Semavat ve Arzın Hâlik-ı Zülcelâlinin Rubûbiyet-i mutlakası noktasından ve azamet-i Ulûhiyyeti cihetinden ve ihatâ-ı rahmeti cânibinden gelen kelâmıdır, fermanıdır, bir mâden-i rahmetidir. Ona yapış... Her derde bir deva, her zulmete bir ziya, her ye'se bir rica içinde vardır.

13- Kur'an okumak en faziletli ibadettir.

"Ümmetimin en faziletli ibadeti Kur'an okumaktır." (Münavi, Feyzu'l-Kadir, 2/44)

"Bir adam: "Ey Allah'ın Resûlü, Allah'a hangi amel daha sevimidir?" diye sordu. Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm): "Yolculuğu bitirince tekrar yola başlayan" cevabını verdi. "Yolculuğu bitirip tekrar başlamak nedir?" diye ikinci sefer sorunca: "Kur'ân'ı başından sonuna okur, bitirdikçe yeniden başlar" cevabını verdi." (Tirmizî, "Kur'an," 11)

"Oturup, Allah'ın kitabından bir âyeti anlaman, senin için yüz rekât (nâfile) namaz kılmaktan daha hayırlıdır." (İbn Mâce, "Mukaddime", 16)

Yüce Allah şöyle buyurmaktadır: "Kur'an, her kimi Beni zikretmekten ve Bana el açıp istemekten alıkoyarsa ona, isteyenlere verdiğimin en alâsını veririm." (Tirmizî, Fezailü'l-Kur'an, 6/25)

İbnu'l-Cezerî, selef âlimlerinin Kur'an okumayı (nâfile) ibadetler içerisinde birinci sıraya koyduklarını ifade etmiştir. (en-Neşr, 1/3)

14- Kur'an okuyan kişi gıpta edilmeye layık birisidir.

"Ancak iki kişi gıpta edilmeye değerdir: Birisi, Allah'ın kendisine Kur'an ihsan edip de gece-gündüz onu okuyarak uygulamaya çalışan; diğeri de, Allah'ın verdiği malı gece-gündüz infak eden kimsedir." (Müslim, Salâtü'l-Müsafirîn, 266-267)

"Kur'an okuyan mü'minin misâli portakal gibidir. Kokusu güzel tadı hoştur. Kur'an okumayan mü'minin misâli hurma gibidir. Tadı hoştur fakat kokusu yoktur. Kur'ân-ı okuyan fâcir misâli reyhan otu gibidir. Kokusu güzeldir, tadı acıdır. Kur'an okumayan fâcirin misali Ebu Cehil karpuzu gibidir, tadı acıdır, kokusu da yoktur." (Buhârî, Et'ime 30, Fedailü'l-Kur'an 17, 36)

"Hâfızasında Kur'an'dan hiç bir ezber bulunmayan kişi harab olmuş bir ev gibidir." (Tirmizî, Sevâbu'l-Kur'an 18)

Kur'an Okumada Asgari Ölçü

Selef-i sâlihîn, Kur'an okumanın minimumu üzerinde durmuşlar ve her gün bir miktar okunmalı demişlerdir. Bu hususta söylenenleri, "**Kur'ân-ı Kerim en hızlı haftada bir, ortalama on beş günde bir, en az ayda bir defa hatmedilmelidir; eğer ayda bir defa olsun hatmedilmiyorsa, Kur'an metruk sayılır**" şeklinde özetleyebiliriz. Kur'ân-ı Kerim, Efendimizin (sallallahu aleyhi ve sellem) ifadesiyle en az ayda bir defa hatmedilmelidir.

İmkânı varsa, hafız olanlar, her gün sabah kalkınca bir cüz Kur'an okumalı ve o günkü namazlarını o cüzle kılmalıdır. Böylece iki cüz okumuş olurlar. Çok meşguliyetleri yoksa daha çok da okuyabilirler. Evet, insan her gün Kur'ân-ı Kerim için belli bir süre ayırmalı, onu okumaya ve anlamaya gayret göstermeli.

Özet

- 1- Kur'ân'a teveccüh edene Kur'an da teveccüh eder.
- 2- Kur'ân'a itimad etmek çok önemlidir.
- 3- Kur'ân'ın asgari okunma şekli, ayda bir onu bitirmektir. Bunu bir hedef kabul edip günün belli bir kısmını Kur'an okumaya ayırmamız icab eder.
- 4- Kur'an, hem hidayettir, hem rahmettir hem şifadır.
- 5- Kur'an'da her şey vardır. Fakat her şey, kadr u kıymetine göre vardır. Bunu da ancak, arayanlar bulur. Öyleyse, Kur'an'da her şey vardır mülâhazasıyla okumak gerekir.

6- Kur'an okunan yere sekine iner.

7- Kur'an, okuyanlarının şefaâtçisi olacaktır.

Konudaki anahtar kelimeler: Teveccüh, itimat, şifa, sekine, rahmet, şefaâtçi, melekler, en faziletli iş.

Kur'an-ı kerim.....	3
1- KURAN hidayet kaynağıdır.....	3
2- O, ALLAH'TAN GELMİŞTİR. BENZERİ GETİRİLEMEZ.....	3
3- KURAN, RAMAZAN AYINDA İNDİRİLMİŞTİR.....	3
4- KURAN UYARICIDIR.....	4
5- KURAN OKUNDUĞUNDA.....	4
6- KURAN, ALEMLERİN RABBİ OLAN ALLAH'TAN GELMİŞTİR.....	4
7- KURAN İNSANLARIN, ÜZERİNDE DÜŞÜNÜP DOĞRU YOLA ERMELERİ İÇİN GÖNDERİLMİŞTİR.....	5
8- ALLAH'A SİĞİN.....	5
9- müminlere büyük mükâfatı müjdeler.....	5
10- O, ŞİFA VE RAHMETTİR.....	6
11- İNSANLAR VE CİNLER TOPLANSALAR.....	6
12- Ta ki karşı gelmekten korunsunlar.....	6
13- emrolundum.....	7
14- her türlü çelişkiden uzaktır.....	7
15- büyük buluşmayı haber verir.....	7
16- anlaşılması kolaylaştırılmıştır.....	8
17- çok değerlidir.....	8
18- bir dağın üzerine inseydi.....	8
19- cinler Kur'an'ı dinledikten sonra.....	9
hadis-i şerifler.....	10
1- KUR'AN-I KERİM'İ OKUMANIN SEVABI.....	10
2- O Allah'ın sağlam ipidir.....	10
3- Kur'an okuyan mü'minin misâli.....	10
4- "O gördüklerin neydi bilir misin?".....	11
5- Allah, onları, yanında bulunan yüce cemaatte anar.....	11
6- bitirdikçe yeniden başlar.....	11
7- o iki âyet, o gece ona yeter.....	11
8- Haşir sûresinin son üç âyeti.....	12
9- " fazlasını veririm.".....	12
10- harab olmuş bir ev.....	12
11- Kur'an'ı okuma ve onunla amel.....	12
12- on kişiye şefaâtçi kılınır.....	12
13- Oku ve yüksel.....	13
14- zorlukla okuyana iki sevap vardır.....	13
15- "Bu sükunet idi, Kur'an için inmişti.".....	13
16- tek harf okuyana bile bir sevab.....	13
17- Allah'n gece Kur'an okuyana kulak vermesi.....	14
18- Kur'an'ı cehren ve gizlice okuma.....	14
19- Kur'an okumayı terketmeme.....	14
PIRLANTA.....	15
1- KUR'AN.....	15
2- KUR'AN.....	16

3- Kur'an'ın gurbeti ve fikir işçileri.....	20
4- Efendimiz'in fem-i mübarekenden dinler gibi Kur'an'ı Kerim'i dinlemek nasıl olur?.....	22
5- Kur'ân-ı Kerim'in sırrı.....	25
6- Kur'ân, hazinelerini kimlere açar?.....	26
7- Kur'ân okumada asgarî ölçü.....	27
8- Kur'ân'ın gurbeti.....	28
9-Kur'ân'ın şahitleri.....	30
10-Kur'ân okuma.....	32
11-Ayetlere Muhatap Olmak.....	33
12-Kur'ân Okumanın Kazandırdıkları.....	34
13-Kur'ân'daki Kıssalara Bakış.....	34
14-Kur'ân'daki Kıssalar Üzerine.....	35
15- Kur'ân Üzerine Mülâhazalar.....	35
16-Kur'ân Kültürü.....	36
17- Kur'ân Mucizedir.....	37
18-EFENDİMİZ'İN TARİFLERİ İÇİNDE KUR'ÂN.....	38
19-Kur'ân.....	56
RİSALE.....	59
1- Mu'cizât-ı Kur'aniye Risalesi.....	59
2-Kur'anda olan tekrara gelen itirazlara karşı gâyet kuvvetli bir cevabdır.....	67
3- Ecnebî Filozofların Şehadetleri.....	77
4- KURANIN RUHLARA HEDİYE EDİLMESİ.....	82
5- Kur'ân-ı Hakîmin en mühim zaman-ı nüzulü.....	83
6- Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyânın altı ciheti parlaktır ve nurludur.....	83
7- zaman geçtikçe, Kur'an-ı Hakîm'in daha ziyade hakaiki inkişaf eder.....	85
8- Kur'an-ı Hakîm bu zemin kafasının aklı ve kuvve-i müfekkiresidir.....	92
9- Kur'an'ın Bitarafane muhakemesi.....	93
10- Kur'an mu'cizedir. Hem nihayetsiz belâgattadır.....	100
11- RİSALE-İ NUR'UN ŞİMDİ VUKUBULAN BİR İNKÂRA.....	106
12- KIRK SENE EVVEL VERDİĞİ KAT'I CEVAP.....	106
13- teslim ve inkiyâdı noksan olan kalblere yardım edecek basamaklar hükmündeki hakikatlar.....	109
14- kuranın elmas kılıcı ile kendisini muhafazası.....	113
15- Kur'an Okumanın Önemi ve İnsana Kazandırdıkları.....	118
16- Kur'an Okumanın anlamı.....	115

KUR'AN-I KERİM

1- KURAN HİDAYET KAYNAĞIDIR

{ دَلِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَ فِيهِ هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ }

O kitap (Kur'an); onda asla şüphe yoktur. O, müttakîler (sakınanlar ve arınmak isteyenler) için bir yol göstericidir.” (Bakara Süresi / 2. Ayet)

2- O, ALLAH'TAN GELMİŞTİR. BENZERİ GETİRİLEMEZ

{وَإِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِّمَّا نَزَّلْنَا عَلَىٰ عَبْدِنَا فَأْتُوا بِسُورَةٍ
مِنْ مِثْلِهِ وَادْعُوا شُهَدَاءَكُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ }
{فَإِنْ لَمْ تَفْعَلُوا وَلَنْ تَفْعَلُوا فَاتَّقُوا النَّارَ الَّتِي وَقُودُهَا النَّاسُ
وَالْحِجَارَةُ أُعِدَّتْ لِلْكَافِرِينَ }

Eğer kulumuza indirdiğimiz Kur'ânın Allah'ın sözü olduğu hakkında şüpheniz "

varsa, haydi onun sûrelerinden birine benzer bir sûre meydana getirin ve Allah'tan başka güvendiklerinizin hepsini çağırın, iddianızda haklı iseniz! Bunu yapamazsınız -ki hiçbir zaman yapamayacaksınız- çırası insanlarla taşlar olan ve kâfirler için hazırlanmış o ateşten sakının." (Bakara Süresi / 23 ve 24. Ayetler)

3- KURAN, RAMAZAN AYINDA İNDİRİLMİŞTİR

شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِّلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ
مِّنَ الْهُدَىٰ وَالْفُرْقَانِ

O sayılı günler, ramazan ayıdır. O ramazan ayı ki insanlığa bir rehber olan, onları doğru yola götüren Ve hakkı batıldan ayıran en açık ve parlak delilleri ihtiva eden Kur'ân o ayda indirildi. (Bakara Süresi / 185. Ayet)

4- KURAN UYARICIDIR

{قُلْ أَيُّ شَيْءٍ أَكْبَرُ شَهَادَةً قُلِ اللَّهُ شَهِيدٌ بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ
وَأُوحِيَ إِلَيَّ هَذَا الْقُرْآنُ لِأُنذِرَكُمْ بِهِ وَمَنْ بَلَغَ أَئِنَّكُمْ لَتَشْهَدُونَ
أَنَّ مَعَ اللَّهِ آلِهَةً أُخْرَىٰ قُلْ لَا أَشْهَدُ قُلْ إِنَّمَا هُوَ إِلَهُ وَاحِدٌ وَإِنِّي
بَرِيءٌ مِّمَّا تُشْرِكُونَ }

De ki: «Şahit olarak hangi şey daha büyüktür?» «De ki: «Allah! Benimle sizin aranızda O, şahit olarak yeter. Şu Kur'ân bana sizi ve kendisine ulaşan herkesi uyarmam için vahyolundu.» Allah ile beraber başka tanrılar bulunduğu gerçekten siz mi şahitlik ediyorsunuz?» Ben asla buna şehadet etmem!» de ve şu hakikatı vurgula: «O, ancak tek İlahtır. Sizin şirkinizle de, şeriklerinizle de benim hiçbir ilişğim yoktur.» (Enam Süresi / 19. Ayet)

5- KURAN OKUNDUĞUNDA...

{وَإِذَا قُرِئَ الْقُرْآنُ فَاسْتَمِعُوا لَهُ وَأَنْصِتُوا لَعَلَّكُمْ

{تُزَكَّمُونَ}

Öyle ise, Kur'ân okunduğunda hemen ona kulak verin, susup dinleyin ki merhamete nail olasınız. (Araf Süresi / 204. Ayet)

6- KURAN, ALEMLERİN RABBİ OLAN ALLAH'TAN GELMİŞTİR

{وَمَا كَانَ هَذَا الْقُرْآنُ أَنْ يُفْتَرَى مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلَكِنْ

تَصْدِيقَ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَتَفْصِيلَ الْكِتَابِ لَا رَيْبَ فِيهِ مِنْ رَبِّ

{الْعَالَمِينَ}

Bu Kur'ân'ın Allah tarafından gelmeyip başkası tarafından uydurulmuş olması asla mümkün değildir. Lâkin daha önce indirilen kitapları tasdik eder ve farzedilen hüküm ve hakikatleri açıklar. Onda şüphe edilecek hiçbir taraf yoktur. Rabbülâlemin tarafından gönderilmiştir. (Yunus Süresi / 37. Ayet)

7- KURAN İNSANLARIN, ÜZERİNDE DÜŞÜNÜP DOĞRU YOLA ERMELERİ İÇİN GÖNDERİLMİŞTİR

{إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ} {تَحْنُ نَقْصُ عَلَيْنِكَ

أَحْسَنَ الْقَصَصِ بِمَا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ هَذَا الْقُرْآنَ وَإِنْ كُنْتَ مِنْ قَبْلِهِ

{لَمِنَ الْعَافِينَ}

Düşünüp mânasını anlamanız için Biz, onu Arapça bir Kur'ân olarak indirdik. Biz, bu Kur'ân'ı sana vahyetmekle, geçmiş ümmetlerin birtakım haberlerini en güzel şekilde beyan ediyoruz. Şu bir gerçek ki daha önce senin bundan hiç haberin yoktu. (Yusuf Süresi / 2 ve 3. Ayetler)

8- ALLAH'A SİĞİN

{فَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ}

Şimdi, Kur'ân okuyacağın zaman, o kovulmuş şeytandan Allah'a sığın. (Nahl Süresi / 98. Ayet)

9- MÜMİNLERE BÜYÜK MÜKÂFATI MÜJDELER

{إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ يَهْدِي لِلَّتِي هِيَ أَقْوَمُ وَيُبَشِّرُ الْمُؤْمِنِينَ
الَّذِينَ يَعْمَلُونَ الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ أَجْرًا كَبِيرًا}

Gerçekten bu Kur'ân insanları en doğru yola, en isabetli tutuma yöneltir. Güzel ve makbul işler yapan müminlere nail olacakları büyük mükâfatı müjdeler. (İsra Süresi / 9. Ayet)

10- O, ŞİFA VE RAHMETTİR

{وَنُنَزِّلُ مِنَ الْقُرْآنِ مَا هُوَ شِفَاءٌ وَرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ وَلَا
يَزِيدُ الظَّالِمِينَ إِلَّا خَسَارًا}

Biz Kur'ân'ı müminlere şifa ve rahmet olarak indiririz. Ama o, zalimlerin ise sadece ziyanını artırır. (İsra Süresi / 82. Ayet)

11- İNSANLAR VE CİNLER TOPLANSALAR...

{قُلْ لِّئِنِ اجْتَمَعَتِ الْإِنْسُ وَالْجِنُّ عَلَىٰ أَنْ يَأْتُوا بِمِثْلِ هَذَا
الْقُرْآنِ لَا يَأْتُونَ بِمِثْلِهِ وَلَوْ كَانَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ظَهِيرًا} {وَلَقَدْ
صَرَّفْنَا لِلنَّاسِ فِي هَذَا الْقُرْآنِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ فَأَبَىٰ أَكْثَرُ النَّاسِ
إِلَّا كُفُورًا}

De ki: «Yemin ederim! Eğer insanlar ve cinler, bu Kur'ân'ın benzerini yapmak için bir araya toplansalar, hatta birbirlerine destek olup güçlerini birleştirseler bile, yine de onun gibi bir Kitap meydana getiremezler.» Bu Kur'ân'da Biz her türlü mânayı, çeşitli tarzlarda tekrar tekrar açıkladık. Ama insanların çoğu inkârcılıkta ısrar ettiler. (İsra Süresi / 88 ve 89. Ayetler)

12- TA Kİ KARŞI GELMEKTEN KORUNSUNLAR

{وَكَذَلِكَ أَنْزَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا وَصَرَّفْنَا فِيهِ مِنَ الْوَعِيدِ
لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ أَوْ يُحْدِثُ لَهُمْ ذِكْرًا}

İşte böylece bu kitabı Arapça bir Kur'ân olarak indirdik ve onda uyarı ve tehditlerimizi farklı üsluplarla anlattık. Ta ki insanlar Allah'a karşı gelmekten korunsunlar ve ta ki o, kendilerine bir ibret ve uyanış versin. (Taha Süresi / 113. Ayet)

13- EMROLUNDUM

**{وَأَنْ أَتْلُو الْقُرْآنَ فَمِنْ أُمَّتِي فَإِنَّمَا يَهْتَدِي لِنَفْسِهِ وَمَنْ
صَلَ فَقُلْ إِنَّمَا أَنَا مِنَ الْمُنذِرِينَ}**

Ve emrolundum ki, Kur'-an'ı tilâvet edeyim. İmdi her kim hidâyete ererse kendisi » için hidâyete ermiş olur ve kim de dalâlete düşerse artık de ki: «Ben ancak azab-ı ilâhiyi haber verenlerdenim.» (Neml Süresi / 92. Ayet)

14- HER TÜRLÜ ÇELİŞKİDEN UZAKTIR

{قُرْآنًا عَرَبِيًّا غَيْرَ ذِي عِوَجٍ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ}

Fenalıkların bütün nevilerinden sakınmaları ümidiyle her türlü tenakuz ve çelişkiden uzak, dosdoğru ve Arapça bir Kur'ân olarak indirdik. (Zümer Süresi / 28. Ayet)

15- BÜYÜK BULUŞMAYI HABER VERİR

**{وَكَذَلِكَ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ قُرْآنًا عَرَبِيًّا لِتُنذِرَ أُمَّ الْقُرَى وَمَنْ
حَوْلَهَا وَتُنذِرَ يَوْمَ الْجَمْعِ لَا رَيْبَ فِيهِ فَرِيقٌ فِي الْجَنَّةِ وَفَرِيقٌ
فِي السَّعِيرِ}**

Böylece sana Arapça bir Kur'ân vahyettik ki sen Anakent olan Mekke ile bütün etrafını uyarıp irşad edesin ve gerçekleşeceğinde hiç şüphe olmayan mahşer günündeki büyük buluşmayı haber veresin. O ne müthiş manzara: Bir kısım cennette... bir kısım cehennemde! (Şura Süresi / 7. Ayet)

16- ANLAŞILMASI KOLAYLAŞTIRILMIŞTIR

{وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُدَكِّرٍ}

Yemin olsun: Biz, ders alınsın diye Kur'ân'ın anlaşılmasını kolaylaştırdık. Haydi var mı düşünen ve ibret alan? (Kamer Süresi / 17. Ayet)

17- ÇOK DEĞERLİDİR

{إِنَّهُ لَقُرْآنٌ كَرِيمٌ}

Bu, hakikaten çok değerli bir Kur'an'dır. (Vakıa Süresi / 77. Ayet)

18- BİR DAĞIN ÜZERİNE İNSEYDİ...

{لَوْ أَنزَلْنَا هَذَا الْقُرْآنَ عَلَى جَبَلٍ لَرَأَيْتَهُ خَاشِعًا مُتَصَدِّعًا
مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ وَتِلْكَ الْأَمْثَالُ نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ
يَتَفَكَّرُونَ}

Eğer Biz bu Kur'ân'ı bir dağın üzerine indirseydik onun, Allah'a tazimi sebebiyle başını eğip parçalandığını görürdün. İşte bunlar birtakım misallerdir ki düşünüp istifade etmeleri için, Biz onları insanlara anlatıyoruz. (Haşır Süresi / 21. Ayet)

19- CİNLER KUR'ÂN'I DİNLEDİKTEN SONRA...

{قُلْ أَوْحِيَ إِلَيَّ أَنَّهُ اسْتَمَعَ نَفَرٌ مِنَ الْجِنِّ فَقَالُوا إِنَّا
سَمِعْنَا قُرْآنًا عَجَبًا} {يَهْدِي إِلَى الرُّشْدِ فَآمَنَّا بِهِ وَلَنْ نُشْرِكَ
بِرَبِّنَا أَحَدًا}

De ki: Bana vahyolundu ki bir cin cemaati Kur'ân'ı dinledikten sonra şöyle dediler:

«Biz gerçekten, doğru yolu gösteren harikulade bir Kur'ân dinledik. Bundan böyle Rabbimize asla bir ortak tanımayacağız. (Cin Süresi / 1 ve 2. Ayetler)

HADİS-İ ŞERİFLER

1- KUR'AN-I KERİM'İ OKUMANIN SEVABI

H. Osman (radıyallahu anh) anlatıyor: "Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) buyurdular ki: "Sizin en hayırlınız Kur'ân'ı Kerim'i öğrenen ve öğretendir."

Buhârî, Fedailu'l-Kur'ân 21; Tirmizî, Fedailu'l-Kur'ân 15, 2909; Ebu Dâvud, Salat 349, 1452 H.; İbnu Mâce, Mukaddime 16, 211.H.

2- O ALLAH'IN SAĞLAM İPIDİR

Hâris el-A'ver anlatıyor:

- "Ben Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm)'ın şöyle söylediğini işittim:

- "Haberiniz olsun bir fitne çıkacak!" Ben hemen sordum:

- "Bundan kurtuluş yolu nedir Ey Allah'ın Resûlü?" Buyurdu ki:

- "Allah'ın Kitabı (na uymak)dır. O'nda sizden önceki (milletlerin ahvâliyle ilgili) haber, sizden sonra (kıyamete kadar) gelecek fitneler ve kıyâmet ahvâli ile ilgili haberler mevcut. Ayrıca sizin aranızda (iman-küfür, taat-isyân, haram-helâl vs. nevinden) cereyân edecek ahvâlin de hükmü var. O, hak ile batılı ayırdeden ölçüdür. O'nda herşey ciddîdir, gâyesiz bir kelâm yoktur. Kim akılsızlık edip, O'na inanmaz ve O'nunla amel etmezse, Allah onu helâk eder. Kim O'nun dışında hidâyet ararsa Allah onu saptırır. O Allah'ın sağlam ipidir. O, hikmetli olan zikirdir, O dosdoğru yoldur. O, kendine uyan hevaları koymaktan, kendisini (kıraat eden) delilleri iltibastan korur. Alimler ona doyamazlar. Onun çokca tekrarı usanç vermez, tadını eksiltmez. İnsanı hayretlere düşüren mümtaz yönleri son bulmaz, tükenmez, O öyle bir kitaptır ki, cinler işittikleri zaman şöyle demekten kendilerini alamadılar: "Biz, hiç duyulmadık bir tilâvet dinledik. Bu doğruya götürmektedir, biz onun (Allah kelâmı olduğuna) inandık" (Cin 1). Kim ondan haber getirirse doğru söyler. Kim onunla amel ederse ücrete mazhar olur. Kim onunla hüküm verirse adaletle hükmeder. Kim ona çağrılırsa, doğru yola çağrılmış olur. Ey A'ver, bu güzel kelimeleri öğren."

Tirmizî, Sevâbu'l-Kur'ân 14, 2908.

3- KUR'ÂN OKUYAN MÜ'MİNİN MİSÂLİ

Ebu Musa (radıyallahu anh) anlatıyor: "Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) buyurdular ki: "Kur'ân okuyan mü'minin misâli portakal gibidir. Kokusu güzel tadı hoştur. Kur'ân okumayan mü'minin misâli hurma gibidir. Tadı hoştur fakat kokusu yoktur. Kur'ân-ı okuyan

fâcir misâli reyhan otu gibidir. Kokusu güzeldir, tadı acıdır. Kur'ân okumayan fâcirin misali Ebu Cehil karpuzu gibidir, tadı acıdır, kokusu da yoktur."

Buhârî, Et'ime 30, Fedailu'l-Kur'ân 17, 36

, Tevhid 57; Müslim, Müsafirîn 243; Ebu Dâvud, Edeb 19, 4329; Tirmizî, Edeb 79; Nesâî, İman 32; İbnu Mâce, Mukaddime 16, 214 H.

4- "O GÖRDÜKLERİN NEYDİ BİLİR MİSİN?"

Üseyd İbnu Hudayr (radıyallahu anh)'ın anlattığına göre: "Geceleyin, (hurma harmanında iken) Kur'ân'dan Bakara suresini okuyordu. Hemen yakınında da atı bağlı idi. Birden bire atı şahlandı. Bunun üzerine sükût ederek okumayı bıraktı. At da sükûnete geldi. Üseyd tekrar okumaya başlayınca at yine şahlandı. Üseyd yine sükût edince at da sükûnete erdi. Az sonra yine okumaya başlayınca at da şahlanmaya başladı. Oğlu Yahya, ata yakındı. Ona bir zarar vermesin diye attan uzaklaştırmak için yanına gitti. Bir ara başını göğe kaldırıncaya bir de ne görsün! Gökte şemsiye gibi bir şey ve içerisinde kandilimsi nesnelere var.

Sabah olunca koşup gördüklerini Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm)'a anlattı. Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm) kendisine: "O gördüklerin neydi bilir misin?" diye sordu. "Hayır!" cevabı üzerine açıkladı: "Onlar melâike idi. Senin sesine gelmişlerdi. Öyle ki, sabahleyin herkes onları seyredebilecekti, çünkü halktan gizlenmiyeceklerdi."

Buhârî, Fedailu'l-Kur'ân 15; Müslim, Müsafirîn 242, (796

5- ALLAH, ONLARI, YANINDA BULUNAN YÜCE CEMAATTE ANAR

Ebu Hüreyre (radıyallahu anh) anlatıyor: Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) buyurdular ki: "Bir grup, Kitâbullah'ı okuyup ondan ders almak üzere Allah'ın evlerinden birinde bir araya gelecek olsalar, mutlaka üzerlerine sekinet iner ve onları Allah'ın rahmeti bürür. Melekler de kanatlarıyla sararlar. Allah, onları, yanında bulunan yüce cemaatte anar"

Ebu Dâvud, Salât 349, 1455. H; Tirmizî, Kırâ'at 3, 2946 H.; Müslim, Zikir 38, 2699 H; İbnu Mâce, Mukaddime 17, 225. H.

6- BİTİRDİKÇE YENİDEN BAŞLAR

İbnu Abbâs (radıyallahu anhümâ) anlatıyor: "Bir adam: "Ey Allah'ın Resûlü, Allah'a hangi amel daha sevimsidir?" diye sordu. Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm): "Yolculuğu bitirince tekrar yola başlayan" cevabını verdi. "Yolculuğu bitirip tekrar başlamak nedir?" diye

ikinci sefer sorunca: "Kur'ân'ı başından sonuna okur, bitirdikçe yeniden başlar" cevabını verdi."

7- O İKİ ÂYET, O GECE ONA YETER

Allah Resûlü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu: "Kim, geceleyin Bakara sûresinin son iki âyetini okursa, o iki âyet, o gece ona yeter." İbn Mesûd radiyallahu anh. Buhârî.

8- HAŞİR SÛRESİNİN SON ÜÇ ÂYETİ

Allah Resûlü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu: "Kim, sabahleyin Haşir sûresinin son üç âyetini okursa, Allah onun için yetmişbin melek görevlendirir, akşama kadar onun için Allahtan af dilerler. O gün ölürse, şehîd olarak ölür. Akşamleyin okursa yine aynı sevabı alır." Mâkil radiyallahu anh. Tirmizî.

9- " FAZLASINI VERİRİM."

Ebu Said (radiyallahu anh) anlatıyor: Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) buyurdular ki: "Aziz ve celîl olan Allah diyor ki: "Kim, Kur'ân-ı Kerîm'i okuma meşguliyeti sebebiyle benden istemekten geri kalırsa, ben ona, isteyenlere verdiğimden fazlasını veririm." Tirmizi, Sevâbu'l-Kur'ân 25, 2927.H.

10- HARAB OLMUŞ BİR EV

İbnu Abbâs (radiyallahu anhümâ) anlatıyor: "Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) buyurdular ki: "Hâfızasında Kur'ân'dan hiç bir ezber bulunmayan kişi harab olmuş bir ev gibidir."

Tirmizî, Sevâbu'l-Kur'ân 18, 2914.

11- KUR'ÂN'I OKUMA VE ONUNLA AMEL

Sehl İbnu Muâz el-Cuhenî (radiyallahu anh) anlatıyor: "Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) buyurdular ki: "Kim Kur'ân'ı okur ve onunla amel ederse, kıyamet günü babasına bir tâç giydirilir. Bu tâcın ışığı, güneş dünyadaki herhangi bir evde bulunduğu takdirde onun vereceği ışıktan daha güzeldir. Öyleyse, Kur'ân'la bizzat amel edenin ışığı nasıl olacak, düşünebiliyor musunuz?"

12- ON KİŞİYE ŞEFAATÇİ KILINIR

Hz. Ali (radiyallahu anh) anlatıyor: "Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) buyurdular ki: "Kim Kur'ân'ı okur, ezberler, helâl kıldığı şeyi helâl kabul eder, haram kıldığı şeyi de haram kabûl ederse Allah, o kimseyi cennete koyar. Ayrıca hepsine cehennem şart olmuş bulunan ailesinden on kişiye şefaathçi kılınır."

Tirmizi, Sevâbu'l-Kur'ân 13, 2907 H.

13- OKU VE YÜKSEL

Abdullah İbnu Amr İbni'l-Âs (radiyallahu anhümâ) anlatıyor: Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) buyurdular ki: "Kur'ân'ı okuyup ona sâhip çıkan kimseye (âhirette): "Oku ve (cennetin derecelerine) yüksel, dünyada nasıl ağır ağır okuyor idiyse öyle oku. Zirâ senin makamın, okuduğun en son âyetin seviyesindedir" denir."

Ebu Dâvud, Vitr, 20, 1464; Tirmizî, Sevâbu'l-Kur'ân 18, 2915, H; İbnu Mâce, Edeb 52, 3780 H.

14- ZORLUKLA OKUYANA İKİ SEVAP VARDIR

Hz. Aişe (radiyallahu anhâ) anlatıyor: "Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) şöyle buyurdu: "Kur'ân'da mâhir olan (hıfzını ve okuyuşunu güzel yapan), Sefere denilen kerîm ve mutî meleklerle berâber olacaktır. Kur'ân'ı kekeleyerek zorlukla okuyana iki sevap vardır."

Buhârî, Tevhid 52; Müslim, Müsafirin 244; Ebu Dâvud, Vitr 14, (1454); Tirmizî, Sevâbu'l-Kur'ân 13 (2906); İbnu Mâce, Edeb 52, (2779)

15- "BU SEKİNET İDİ, KUR'ÂN İÇİN İNMIŞTI."

el-Berâ (radiyallahu anh) anlatıyor: "Bir zat Kehf suresini okuyordu. Yanında da iki uzun iple bağlı olan atı duruyordu. Derken etrafını bir bulut kapladı. Ve bu bulut ona yaklaşmaya başladı. At da bu durumdan huysuzlanmaya, ürkmeğe koyuldu. Sabah olunca adam Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm)'a gelip vak'ayı anlattı. Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm) ona şu açıklamada bulundu: "Bu sekinet idi, Kur'ân için inmişti."

Buhârî, Fedailu'l-Kur'ân 11; Müslim, Müsafirin 240, 241, (795); Tirmizi, Sevâbu'l-Kur'ân 6, 2887.H.

16- TEK HARF OKUYANA BİLE BİR SEVAB

İbnu Mes'ûd (radiyallahu anh) anlatıyor: "Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm)'i dinledim, şöyle diyordu: "Kur'ân-ı Kerîm'den tek harf okuyana bile bir sevab vardır. Her

hasene on misliyle (kayde geçer). Elif-Lâm-Mim bir harftir demiyorum. Aksine elif bir harf, lâm bir harf ve mim de bir harftir."

Tirmizi, Sevâbu'l-Kur'ân 16, 2912. H.

17- ALLAH'N GECE KUR'AN OKUYANA KULAK VERMESİ

Ebû Umâme (radiyallahu anh) anlatıyor: "Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm)'in şöyle söylediğini işittim: "Allah, geceleyin Kur'ân okuyan bir kula kulak verdiği kadar hiçbir şeye kulak verip dinlemez. Allah'ın rahmeti namazda olduğu müddetçe kulun başı üstüne saçılır. Kullar, ondan çıktığı andaki kadar hiçbir zaman Allah'a yaklaşmış olmaz."

Ebu'n Nadr der ki: "Ondan" tâbiriyle "Kur'ân'dan" demek istenmiştir."

Tirmizî, Sevâbu'l- Kur'ân, 17, 2913 (13).

18- KUR'ÂN'I CEHREN VE GİZLİCE OKUMA

Ukbe İbnu Âmir (radiyallahu anh) anlatıyor: Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm)'ı dinledim şöyle diyordu: "Kur'ân'ı cehren (açıktan) okuyan, sadakayı açıktan veren gibidir. Kur'ân'ı gizlice okuyan, sadakayı gizlice veren gibidir."

Tirmizî, Sevâbu'l-Kur'ân 20, 2920; Ebu Dâvud, Salât 315, 1333; Nesâî, Zekât 68.

19- KUR'ÂN OKUMAYI TERKETMEME

Sa'd İbnu Ubâde (radiyallahu anh) anlatıyor: "Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) Buyurdular ki: "Kur'ân-ı Kerîm'i okuyan bir kimse sonradan (terkeder ve okumayı) unutursa kıyâmet günü cüzzamlı olarak Allah'a kavuşur."

Ebu Dâvud, Vitr 21, 1474. H.

PIRLANTA

1- KUR'AN

Varlığın en bereketli ışık kaynağı, sözün en çarpıcı, en kuvvetli nüktesi O'dur. Yeryüzündeki bütün cazibedâr güzellikler, O'nun ışığının varlık üzerine akseden gölgesi, en büyüleyici ses ve nağmeler o semâvi solukların sadece bir perdesidir. O'nun ışıktan beyanları arasında tenezzüh, gönülden kirleri, gözlerden de günahları siler-süpürür. O'nun ötelere açık zümrütten iklimlerini temâşâ, düşünceye hikmet tohumlarını saçır, akli semâlar ötesi âlemlerde gezdirir.

Güneş, O'nun aydınlık dünyâsına nisbeten bir ateş böceği, Ay, çehresine ışık çalınmış bir avuç siyah topraktan ibarettir. O, dışının parlaklığı, içinin derinliği, muhtevâsının zenginliği ile, gökler ötesinden gelmiş öyle bir sofradır ki; bize ulaşınca kadar, O'nu elden ele bir gül demedi gibi taşıyan melekler dahi O'ndan müstağni kalamamışlardır.

Yeryüzü ve onun sakinleri, bu ilâhî sofranın gelişini ihtiyaç ve iştiyak türküleriyle karşıladı ve bu köhne kürenin dört bir yanı O'nun gülüyle, nergisiyle âdeta Cennet yamaçlarına döndü. O'nun olmadığı dönemde kapkaranlık kesilen ova, vâdi, dağ, dere, tepe O'nun her yana saldıği nurlarla aydınlandı ve okunan bir kitap haline geldi. Hele, O'nun şerhedip önümüze serdiği eşyânın hakikatı âdeta ruhlarımızı dolduran bir hitâp oldu.

İki cihan saadetinin yol göstericiliği O'na verilmiştir. Mutluluğun altın anahtarı O'nun elindedir. O her yerde karşımıza çıkıp bizleri hayret ve şaşkınlıklara sevk eden muammâları çözüp aydınlatmasaydı, bu binbir bilinmezler karşısında hayretten hayrete sürüklenip duracak, müşahede ve düşüncelerimizi te'lif etme imkânını bulamayacaktık. O bir Hızır gibi imdadımıza yetişmeseydi, bu uçsuz bucaksız çöllerde garip, kimsesiz mahvolup gidecektik...

Ey bütün bir ölü dünyâyı tertemiz soluklarıyla canlandıran Ruh, Sen olmasaydın dünyâların Cehennem'den farkı neydi! Yeryüzünde Hakk rahmetini temsil eden Sen.. gönüllerden îmansızlık zulmetini silen de yine Sen'sin! İnsanlık doğru yolu ve doğru yolda yürümeyi Sen'le öğrendi. Öğrendi de kaoslardan ve yollara takılıp kalmaktan kurtuldu. Varlık Sen'le aydınlandı ve ruhlara ünsiyet salan dost ve ahbâb haline geldi..!

“Sâyende azaldı zulmet-i beşeriyet,

Benzer mi fûrû'un sönük envârına Bedr'in?

Caiz sana dense güneşi leyle-i kadrin,

Ey nûr-ı hidâyet!”

(İsmail Safâ)

Şimdi, aç ağzını konuş ki, ağzının suyuna susamış gönüller cana gelsin; diller ve dudaklara şeker-şerbet erişsin! Ve ilk turfanda hurmalarına denk, gönüllerde turunçlar yeşersin! Bak, bin-şeref başımıza ayak basışınla “İrem bağlarına” dönen bu ülke, zakkum ve dikenlerin işgâline uğradı. Bize azap olsun diye mi bilmem, nûrun gidip “Kaf dağı”nın arkasına saklandı.

Çilemiz bittiye gel artık; gel ki, Sen'i bütün bütün hiçbir zaman unutmadık. Zemini sararan, semâsı kararan bu ülkede hâlâ, yoksullar yuvası mabetler Sen'in anber kokularıyla dolup-taşmakta, karanlık gönüller Sen'in meş'alelerinle aydınlanıp ışığı tanımakta..!

Ey Mekke'de inip Medine'de çağlayanlaşan Nûr, saklanmak Sana yaraşmaz; aç nurlu çehrenden nikabı..! Aç ki, çirkinliğe boğulan gözler güzellik görsün! Aç ki, bizler bir kere daha şem'ine pervâne olalım!

“Ey hutbe-i ezeliye, ey nâzilet'ül-arş..!

Nâsût nüzûlünle ziyâdâr-ı Muhammed...

Ey nefha-i lâhût!”

(İsmail Safâ)

Hakk'ın ezeli hutbesi olarak, Arş'dan iniyor gibi in! İn ki; gönüller, Hazreti Ahmed'in aydınlık dünyâsına bir kere daha uyansın! Ey o ışık kaynağı Fahr-ı Kâinat'ın gönlünde zuhur eden Nûr; ey O'nun güneşlere tâç giydiren hakiki çehresine ayna olan Kitab, seslen dört bir yana; cihanlar soluklarıyla dolsun... Hatip taslakları seslerini kessin ve kalp hutbeler sussun!

Yıllar var ki, insanlık yanlış şeyleri dinleye dinleye doğruları anlamaz oldu ve karanlıkta yürüye yürüye yarasalarla arkadaşlığa karar kıldı... Çöz dilinin bağlarını, ruhlarımız Sen'in söz cevherininin çağlayanlarını duysun! Sal ışıklarını dünyâımıza, insanoğlu asırlık karanlıklardan kurtulsun! İsrâfil gibi borunu öttür ve yeryüzünü velveleye ver; ver ki, uykuda olanlar uyansın; ters yanından doğrulan bencil ruhlar kendilerine gelsin; kendini rahata salmış olanların ödü kopsun ve birkaç asırdan beri heryanı saran karakuralar savulup gitsin..!

Yağmur gibi yağ başımıza; kuraklıktan canlarımız dudaklarımıza geldi. Sabâ gibi Arş'in kokusuyla es her tarafta; ma'siyet kokusundan ruhların midesi bulandı. Yıldırımlara bin ve dört bir yanda gürle; ortalığı saran haşarat kaçıp inlerine girsin..! Yağmazsan, esmezsen, gürelemezsen nasıl olacak halimiz ve insanlığın hâli? Millet nasıl canlanacak? Mektep nasıl hamle yapacak? Mabet nasıl nurlanacak? Kalb, ruh, akıl aradığını nereden bulacak? Başka hangi şey bu perişan ruhların ve bu yaralı gönüllerin dermânı olacak; olacak da, meflûç ruhları kanatlandırıp uçuracak..? Aklın önü sıra tıkanan yolları açıp düşünceye sonsuzluğu gösterecek..!

Sen'in olmadığı bir dünyâda irâdenin kolu-kanadı kırık, his âlemi kaos üstüne kaos; beşerî duygular bir bataklık; muhakemeler tutarsız, mantık aldatan bir hokkabaz, ilim de bir

ukalâlıktır. Bu karanlık dünyâda insânî değerleri aramaksa beyhûdedir, abestir ve bir aldanmışlıktır.

Gel, nefesinden bir vefâ kokusu gönder; şeytanın bütün oyunlarını boz ve bizlere, Âdem Nebî'ye gösterilen tövbe yollarını göster! (Çağ ve nesil)

2- KUR'AN

Günümüzde pek çok düşünür, gelecek yılların Kur'an'a açık yıllar olabileceği hususunda hemen hemen ittifâk halindedir. Aslında, az dikkat edildiğinde, içinde bulunduğumuz çağın, düşünce ve tasavvurlarımızın üstünde bir süratle Kur'an'a doğru kaydığı hemen sezilecektir.

Evet, artık bugün, en âmiyâne bakışlar dâhi, Kur'an'ın ne denli kâinatla içli-dışlı olduğunu sezebiliyor, O'nun varlık adına beyanlarındaki isabeti görüyor, mesajlarındaki güç ve nûrâniyet karşısında hayret ve hayranlıktan kendilerini alamıyorlar.

Bugün, bu yüce Kitab'ın; varlığın bağındaki sırları, tabiatın ruhundaki incelikleri zevkle mütalaa edilecek bir kitap şeklinde, ilim ve irfân erbâbının gözleri önüne serdiğini, yine ilim ve hikmetle uğraşanlar söylüyorlar.

Evet, varlığı didik didik edip, onun, gâye, muhtevâ ve esaslarını herhangi bir tereddüde meydan vermeyecek şekilde açıklayıp ortaya koyan bu Kur'an'dır!

İnsanın; kalbî, ruhî ve fikrî hayatını tanzim edip ona en yüksek hedefleri gösteren ve elinden tutup gösterdiği hedeflere ulaştırın; ona, lütufla, merhametle, şefkatle, adaletle muameleyi emredip ve onunla kötülükler arasında, âdetâ aşılmaz engeller koyan yine o Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyân'dır.

Allah'ın insanoğluna bahşettiği sıhhat ve âfiyeti, istîdât ve kabiliyeti, imkân ve kuvveti en iyi şekilde değerlendirme ve bu mevhibelerden hakkıyla istifâde etme yollarını gösterip insanları birbirine “bâr” olmadan kurtaran yine bu ilâhî beyandır.

Bu öyle ışık kaynağı bir Kitab'dır ki; gönül verip arkasına düşenlerin ruhlarında hürriyet düşüncesi, adalet anlayışı, kardeşlik ruhu ve başkaları için yaşama arzusunu tutuşturarak, etten-kemikten varlıklara melekleşme âdâbını öğretip, onlara, iki cihan mutluluğuna giden yolları gösterir ve bu yolda kapıları ardına kadar açar...

O, öyle rehber bir Kitab'dır ki; sâyesinde hakikate uyanmış gözlerin önüne geçer, onları ötelerde gezdirir, itmi'nan ve doygunluğa ermiş kalbleri mehâbet iklimlerinde

dolaştırır, mütefekkir ruhları hayret ve hayranlıklarla sarhoş eder ve temiz vicdanlara her an ayrı bir nefhâ üfler...

Bu öyle parlak bir Beyân'dır ki; ruhların en yükseği ve şekillerin en mükemmeliyle dünyâyâ gönderilen insana, mutluluk ve saadetin en idealini, teâlî ve terakkînin en erişilmezini ve yaşamının en insancasını göstererek ona, yolların en doğrusuyla “insân-ı kâmil” olma zirvelerini vaad etmektedir.

Bu şânı yüce Kitap değil midir ki; bütün cihân, derin bir gaflet ve dalâlet içinde bocalayıp durduğu bir dönemde O, insan ferd ve cemaatlerinin birbirine karşı hukuk ve muamelelerini, hareket ve davranışlarını, vazife ve mükellefiyetlerini tanzim ederek, hürriyet, adalet ve müsâvât hakikatlarını, bir hamlede, gerçek manalarıyla tahakkuk ettirmiş; zulüm ve haksızlığa karşı mücadelelerin en çalınılısını vermiş; beşeri, hatta bütün canlıları içine alabilecek şekilde âlemşümûl şefkat ve merhamete çağırarak, harb ve sulhu insanî değerler çizgisine çekip, etrafında toplananları yeryüzü emniyet ve huzurunun, denge ve muvazenesinin temsilcileri haline getirmiştir.

Bu öyle pırıl pırıl nûrefşân bir Kitab'tır ki; bir taraftan insana acz ve fakrını hatırlatarak onun gurur ve bencilliğini firenlerken, diğer taraftan onu aşk u şevkiyle coşturarak nâmütenâhîliklere yelken açmaya çağırır.

Bu öyle bir ilâhî nefhâlar mecmuasıdır ki, bizlere, her emriyle binlerce faydalar temin ederek ve her yasağıyla da akla, hayale gelmedik zararları hatırlatarak bizleri emniyet ve güven yamaçlarında dolaştırmaktadır. Evet O, emanet, ihsan ve adalet mesajlarıyla gönüllerimizi coşturup, Cennet ufuklarını gösterdiği aynı anda, ahlâksızlık, münkerât ve başkalarının mal, can, ırz ve hukukuna tecavüz gibi gayyâlara çeken duygu ve düşüncelere karşı da tahşidât yapıp, bizleri, sürekli Hakk'ın siyânet ve himâye çizgisine çağırmaktadır.

Bu bir Kitab'dır ki, kendinden evvel gelip geçmiş bütün peygamberleri Kudsi bilmiş, onların suhuf ve kitaplarını mübârek tanımış, hususiyle Tevrat, Zebûr, ve İncil'e tazimde bulunmuş; onlardaki ihtilâflı noktaları hal ve fasl, tağyir edilmiş yerleri tashîh, mahfuz kalmış bölümleri de tesbit ederek bir manada kaybolmuş kitapları bulup ortaya çıkarmış ve o kitapları tebliğle serfirâz peygamberleri saygıyla anmış hususiyle Hz. Musa ve Hz. İsa aleyhimesselem'ı “Ulu'l-azm” peygamberler arasında sayarak hak ve hakkâniyetin dili olduğunu göstermiş... Sonra bu iki şanlı peygamberin vâlidelerinin de ilhâma mazhar, ötelere açık, beşerüstü ruh ve vicdana sahip bulduklarını ihtâr ederek ihkâk-ı hak maksadıyla nâzil olduğunu bütün selim kalblere duyurmuş ve kabul ettirmiştir.

Bu Kitab'dır ki, insanları türlü türlü sapıklıklardan kurtararak fazilet yoluna irşâd edip, Allah'ın emirlerini yerine getirenlere gözlerin görmediği, kulakların işitmediği ve kimsenin tasavvur edemeyeceği mükâfatlar; o emirleri ihlâl edenlere de bakışları bulandıracak, başları döndürecek ve yürekleri hoplatacak cezâlar varolduğunu ifâde ederek akılları hayrette bırakan muvâzeneler vâz'etmiştir.

Bu Kitap, düşmanlıktan başka bir şey bilmeyen münkir tâlihsizlerin ve dostluğun hakkını veremeyen iz'ansız dostların bunca tecâvüz, tebdil ve tağyir gayretlerine rağmen, yeryüzünü şerefleştirdiği günden bu yana hep olduğu gibi kalmış ve kitaplar arasında vahy orijini koruyan biricik Allah mesajı olmakla serfirazdır.

Kur'an, levh-i mahfûzun en nâdide pırlantası olarak nâzil olduğu zaman, eşi-menendi olmama gibi bir mazhariyetle nâzil olmuştu... Bugün de aynı parlaklık ve kıymetini, hatta daha da arttırarak bütün ihtişâmıyla devam ettirmektedir. Gelecek yıllar ise O'nun, güneşlere tâç giydireceği yıllar olacaktır.

Kur'an-ı Mübîn, ilk zuhuruyla, şarkı, garbı, şimâli, cenubu ışıktan kollarıyla sardığında, uğradığı heryere bütün ilimleri de beraber götürmüş ve dünyânın dört bir yanını Cennet yamaçlarına çevirmişti. O gün O'na sahip çıkanlar, O'nun o nurdan mesajlarını en mükemmel şekilde temsil ediyor ve insanlığa "Kur'an medeniyetine" açılan yolları gösteriyorlardı. Bu öyle yüksek seviyede bir temsil ve gösterme idi ki, bugün dünyânın muallimi olduklarını iddia edenler, o gün olsalardı Kur'an talebelerine ancak çırak olabilirdi.

Kur'an-ı Mecîd, öyle nurdan ezelfi ve ebedî mesajlarla gelmiştir ki, beden ve cismâniyetimizin yanında, kalb, ruh, akıl ve vicdanlarımızı da terbiye ederek bizleri geleceğin insanları olarak hazırlamakta ve bizlere hedef olarak maddî-mânevî zirveler ötesi şâhikâları göstermektedir -ki bir kısım körler, sağırklar görüp duymasalar dahi- O, akli başında millet ve devletlerin sık sık başvuracakları bir kevser kaynağı haline geleceğinde şüphe edilmemelidir.

Şayet günümüzün müslümanları Kur'an çizgisinde ve ilk müslümanlar safvetinde hareket edebilselerdi -ki bugün o istikamette ciddi gelişmelerin olduğu söylenebilir- bir hamlede sıçrayıp devletler muvâzenesindeki yerlerini alacak ve taklid vâdilerinde başkalarının türkûleriyle tesellî olmaktan kurtulacaklardı...

Kur'an'ın ilk talebelerinin cihânı hayret ve dehşetlere sevkeden îmân, ahlâk, fazilet ve aksiyonları, günümüzün insanının bir kere daha hassâsiyetle ele alıp incelemesi gerekli olan önemli hususlardandır. Evet, bir zamanlar, Mekke'nin yalçın kayaları arasında zuhur edip, bir

hamlede dünyânın dört bir yanını aydınlığa kavuşturan birkaç bin Sahabînin, Kur'an'ın aydınlık ikiminde gerçekleştirdikleri büyük inkılâb, her zaman üzerinde düşünülüp-değerlendirilmesi iktizâ eden hârikalar cümlesinden bir hâdisedir ve mü'minlerin dâima müracaat edecekleri tertemiz, dupduru bir kaynaktır.

Bu itibarla diyebiliriz ki; Kur'ân, dünden-bugüne kendisine gönül verenleri aldatıp-şaşırtmadığı gibi, bundan sonra da aydınlık iklimine teveccüh edenleri aldatmayacak hayal kırıklığına uğratmayacaktır. Zirâ, inanıyoruz ki, zihinler müsbet fenlerle aydınlandığı, gönüller Hakk mârifetiyle şahlandığı ve varlık, ilim ve hikmet adesesini altında tedkîk ve araştırmaya tâbî tutulduğu sürece, ilimler adına verilen her hüküm Kur'an'ın ruhuna uygunluk içinde cereyan edecektir.

Evet O, her zaman insanları ilme, ilmî araştırmaya, düşünce ve düşüncede sisteme, kâinat kitabını okumaya ve varlığın esrarını kavramaya davet edip yol gösteren bir kitap olmuş ve hakikî çıraklarını hep düşünen ve araştıran insanlar arasından seçmiştir.

İşte, o geniş deryâdan kısa meâller halinde sadece bir kaç damla:

1. “Allah'ın rahmetinin eserlerine bakınız ki, arz ölüp gittikten sonra nasıl diriltiyor; O herşeye kâdirdir” (Rum/50).

2. “De ki: Göklerde ve yerlerde neler var, bakıp ibret alınız! Fakat, inanmayan yığınlar, deliller, uyarılar fayda vermeyecek” (Yunus/101).

3. “Şüphesiz semâvat ve arzın yaratılmasında, gece ve gündüzün deverânında, insanlara yararlı şeyleri denizlerde taşıyarak yüzüp giden gemilerde, Allah'ın gökten indirdiği yağmur ile ölmüş toprağı diriltmesinde, derken hertarafa canlıları yaymasında, rüzgârları, yerle gök arasında emre musahhar bekleyen bulutları evirip çevirmesinde aklını kullanarak düşünen bir cemaat için pek çok âyet ve işaretler vardır” (Bakara/164).

4. “Onlar, göklerin ve yerin melekûtuna (varlığın perde arkası) ve Allah'ın yarattığı şeylere bakmadılar mı?” (A'raf/185).

5. “Onlar, üstlerindeki semâyâ bakmıyorlar mı? Hiç bir çatlaklığı olmadığı halde onu nasıl binâ etmiş ve donatmış” (Kâf/6).

6. “Yakîne açık kalbler için yeryüzünde işaretler vardır. Görmüyor musunuz sizin nefislerinizde de..!” (Zariyât/20-21).

7. “De ki, yeryüzünde gezip dolaşınız... Allah ilk başta nasıl yaratmışsa, sonra âhîret hayatını da öyle inşâ eder” (Ankebût/20).

8. “Göklerde ve yerde nice hârikalar vardır ki, onlara uğrar geçerler ama, yüz çevirerek...” (Yusuf/105).

gibi âyetleriyle, insanı kâinattaki hârikaları düşünmeye, varlığın çehresindeki ince manaları tedkîke, çevremizdeki baş-döndürücü güzellikleri temâşaya ve dört bir yanda duyulan sesleri dinlemeye davet edip onun ruhunu tefekkürle şahlandırdığı gibi...

9. “Âfâk ve kendi nefislerinde onlara âyetlerimizi göstereceğiz. Böylece Kur’an’ın hakkâniyeti onlar için iyiden iyiye belli olacak” (Fussilet/53).

fermanıyla da Yüce Yaratıcı’nın, âfâk ve enfüsde gösterdiği başdöndürücü âhenk ve nizâmı, güzellik ve ihtişamı nazara vererek, seyrine doyumlanmayan en muhteşem tabloları müşâhedeye davet etmektedir.

10. “Gökleri ve yeri ve bunlar içinde yaratıp ürettiği canlıları varetmesi de O’nun hârika icraatındandır” (Şura/29).

11. “Yerin sakinleri, insanlar ve henüz mahiyetini bilemedikleri şeylerden yaratılan her varlığı çift olarak yaratan Allah’ı tesbîh ve takdîs ederiz” (Yunus/36).

12. “Sen dağları görür ve onları yerlerinde duran câmidler sanırsın... Oysa ki onlar, bulutların yürüdüğü gibi yürümektedirler. Bu, herşeyi sağlam yapan Allah’ın san’atıdır” (Neml/88).

13. “Güneş, kendine mahsus yörüngesinde akıp gitmektedir. İşte bu Azîz ve Alîm olan Allah’ın takdiridir. Ay için de bir kısım yörüngeler tayin ettik. Nihayet o eğri bir hurma dalı gibi hilâl olur, geri döner” (Yâsîn/38).

14. “Semâyı Biz kendi elimizle kurduk ve onu sürekli genişletmekteyiz” (Zariyat/47).

15. “Görmez misin Allah bulutları sürüyor, sonra onları toplayıp birleştiriyor, daha sonra da üst üste yığıyor ve sen yağmurun bunun arkasından çıktığını görürsün. Ayrıca, gökten içinde dolunun bulunduğu dağlar gibi bulutları indirir de onu dilediğine dokundurur, dilediğinden de çevirip uzaklaştırır” (Nur/12-13). gibi sihirli beyânlarıyla da, bugün hemen herkesin merakla takip ettiği medeniyet hârikalarına esas teşkîl eden, hatta bir kısmını henüz tam anlayamadığımız, pek çok ilmî buluşlara parmak basmakta ve ehl-i insâfi dikkate davet etmektedir. (çağ ve nesil 1 Ekim 1989)

3- KUR'AN'IN GURBETİ VE FİKİR İŞÇİLERİ

Soru: “Geleceğin fikir işçilerinin vazifelerinden birisi de, Kur’an’ın gurbetine son vermektir” buyuruyorsunuz. Bu gurbetin, bir vuslat ve kurbete dönüşmesi için neler tavsiye edersiniz?

Cevap: “Fikir işçileri” derken, milletin gizli-açık bütün ızdıraplarını dindirmeye ve çok iyi okuduğu çağının ihtiyaçlarını kalb-kafa bütünlüğüyle gidermeye çalışan, iradesini tarih rüzgarlarıyla kanatlandırmasını ve maziden güç almasını bilen, Allah’ın bütün lütuflarını yine O’nun rızası istikametinde ve kendi mefkûresi uğrunda kullanan, sonsuza yelken açmış aşk, şevk ve irade insanlarını kastediyorum. Bu fikir işçileri arasında, eğer yetiştirilebildi ise, belki “mimar” denebilecek insanlar da vardır; fakat, o işin hakiki namzetlerinin gelip geçtiğini zannediyor; bir dönemde davaya omuz verenler arasında mimar seviyesinde insanlar bulunmuş olsa bile, bugün milletin ihyâsı için gayret eden her ferdi birer “fikir işçisi” şeklinde görmek gerektiğine inanıyorum.

Evet, Peygamber Efendimiz (aleyhi ekmelü't-tehâyâ) bir hadis-i şeriflerinde altı garipten bahsetmiş ve “Mescid, namaz kılmayanlar arasında; Kur’an-ı Kerim, fâsıkın kalbinde ya da onu okumayan birinin evinde; sâliha bir kadın kötü huylu bir adamın nikahı altında; sâlih bir erkek arsız bir kadının yanında ve âlim, onun ilminden istifade etmeyen bir topluluk arasında gariptir.” demişlerdir. Bir başka defa da şöyle buyurmuşlardır: “İnsanlar, öyle bir zamanı idrak edeceklerdir ki, o dönemde Kur’an bir vadide, onlar da başka bir vadide olacaklardır.” Yani, o devrin insanları Kur’an’la aynı vadiyi paylaşamayacak, yeni ifadesiyle, aynı düzlemde buluşamayacak, farklı farklı kulvarlarda bulunacaklardır. Dolayısıyla Kur’an, onu okumayan, onda ne olduğunu bile merak etmeyen ve ondan istifade etmeyi hiç düşünmeyen insanların evlerinde, gönüllerinde garip kalacaktır. Zaten, asıl garip, yurdundan yuvasından uzak kalan, dostundan, ahbabından ayrı düşen değil, yaşadığı dünya içinde, bulunduğu toplum itibariyle hâlinden anlaşılmayan, kıymeti bilinmeyendir.

Kur’an-ı Kerim’e karşı ortaya konan zahîrî ve sûrî bir ta’zimin de kendine göre mutlaka bir değeri vardır, o da boşa gitmez. Fakat, asıl olan, zarfla beraber mazrufa, lafızla beraber manaya ve Kur’an’ın mushafıyla beraber onun Rabbimizin kelamı oluşuna da saygı, hürmet ve muhabbet göstermektir. Mesela, insanlar onu atlastan bohçalara sarsalar, gül kokulu altın yaldızlı mahfazalar içinde evlerinin en yüksek yerine assalar, sonra evlerini yükselttikçe onu daha da yükseğe çıkarsalar, her sabah kalktıklarında ve akşam yatağa yöndiklerinde beş-on defa öpüp yüzlerine gözlerine sürseler de, eğer Kur’an-ı Kerim’in ortaya koyduğu davaya sahip çıkmıyorlarsa ona gereken değeri vermiş olamaz, hak ettiği

hürmet ve muhabbeti ortaya koymuş sayılmazlar. Çünkü, saygı ve sevgi adına yapılan şeylerin hepsi, ancak Kur'an'a karşı gerçek saygı ortaya konduğu zaman bir kıymet ifade eder. Yani, eğer bir insan, Hazreti İkrime gibi her yerde Kur'an hakikatlerini anlatmaya ve onun hakiki bir hâdimi olmaya çalışıyor, sonra da onu sabah akşam hürmetle okuyup yüzüne-gözüne sürüyor ve gönlünde çoşan Kur'an sevgisiyle mushafı bağına basıp "Kelam-u Rabbî – Benim Rabbimin sözleri" diyerek öpüyor öpüyorsa, diğer saygı tavırları da bir mana ifade eder. Fakat, bir insan, Kur'an'ı okuyup anlama heyecanı taşıyorsa, onu başkalarına da duyurma gayretinden mahrumsa, her bir ayet-i kerimeyi hayat veren bir nefes gibi muhtaçlara üfleme aşk u şevkinden uzaksa; onu sadece evinin en yüksek yerine asmakla, bazı hususi gün ve gecelerde tozunu silerek öpüp alnına koymakla iktifa ediyorsa bu zahirî ve sûrî hürmet tavırları çok fazla şey ifade etmez.

Bununla beraber, meseleye temkinli yaklaşmak ve "Hiçbir şey ifade etmez" dememek gerektiğini düşünüyorum; çünkü Kur'an-ı Kerim'e karşı o kadarlık saygı bile avâm-ı nâs için bir kurtuluş vesilesi olabilir. Komşumuz olan ve mukaddes beldelerinden dolayı saygı duyduğumuz bir ülkenin insanları gibi Kur'an'ı yere koyarak okumamak, okuduktan sonra da yastık olarak kullanmamak bile avâm için önemli bir hürmet ifadesidir. Öyle bir saygının da bizim mazimizde ve kültürümüzde önemli bir yeri vardır. Mazi ve Kur'an'a saygı deyince, zannediyorum, o meşhur menkıbe sizin de aklınıza gelmiştir; anlatılır ya: Osman Gazi hazretleri Şeyh Edebâlî'nin evinde kaldığı gece ayağını uzatıp yatamaz; çünkü odada Mushaf-ı Şerif vardır. Bir köşeye kıvrılıp tesbihiyle meşgul olurken bir ara içi geçer. Rüyasında, Edebâlî Hazretlerinin göğsünden çıkan bir nur tarafından kuşatıldığını; sonra kendisinin dallanıp budaklanarak kolları bulutlara varan, kökleri nice beldelere ulaşan bir çınar haline geldiğini görür. Edebâlî Hazretleri rüyadaki o nurun kendi kızı ve Osman Gazi'nin müstakbel eşi Bâlâ hatunu gösterdiğini, ağacın ise büyük bir devlete işaret ettiğini söyler; "Allah Teâlâ seni ve neslini insanların İslâm'la şereflenmesine vesile edecek." der. O gecedeki günümüze kadar da Osman Gazi ve onun neslinin Kur'an'a hürmetin bereketiyle bütün dünyaya kök saldıklarına inanılır. İşte, Kur'an'a karşı ayak uzatıp yatmama şeklindeki bir zahirî saygı, Osman Gazi gibi gönlünü ona bağlamış, dilbeste olduğu mefkûre uğruna arzda yapacağını yaptıktan sonra onu göklere taşımaya ve süreyya yıldızına asmaya karar vermiş bir insanın saygısıysa, o çok kıymetlidir ve bir gün mutlaka katlanarak geriye dönecektir.

Aynı hususu Peygamber Efendimizi sevme mevzuunda da düşünebilirsiniz: Mesela, bir insan, lihye-i şerifin tek teline canını feda edebileceğini söylüyor, Peygamberimizin mübarek sakalından bize hatıra kalan mukaddes emaneti bazı gecelerde bohçasından çıkarıp

öpüyor ve mûy-i nebevîyi yüzüne gözüne sürüyorsa fakat, diğer taraftan, Allah Rasûlü'nün sünnetleri ayaklar altında çiğnendiği halde rahatsızlık duymuyor, O'nun adını dünyaya duyurma mevzuunda bir gayret göstermiyor ve dinin i'lası hususunda aşk u şevkten mahrum yaşıyorsa, sevgi ve hürmet adına yaptıkları, bir kısım şeklî şeylerden ibaret kalır. O hürmet ve muhabbet tavırlarının bir kıymet ifade etmesi, insanın muhabbet-i nebevîyi gönlünde bir kor haline getirmesine, onunla yüreğini yakıp kavurmasına, kalbinde sürekli Sevgili'den bahsetme duygusunu coşturmasına ve fırsat bulunca da, lihye-i şerifi öpmek suretiyle içindeki yangına bir miktar su serpmesine bağlıdır. Ancak Sultan Ahmet -cennet mekan- gibi Efendimiz'in kadem-i mübarekinin izini alınca bir sorguç olarak taşıyan aşıklardır ki, onların hürmet ve muhabbet adına ortaya koydukları davranışlar çok kıymetlidir ve çok manalar ifade eder.

Evet, Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), “Bu din, kendisini bilmeyen, hâl ve dilinden anlamayan insanlar arasında neş'et etti. Bir gün gelecek, ilk ortaya çıktığı anki garipliğine tekrar dönecek ve bir kere daha gurbet yaşayacak. Müjdeler olsun gariplere!” buyurmuş; sonra da “Onlar, bozguncuların yakıp yıktıklarını yapıp ıslah etmekle uğraşan kimselerdir.” diyerek garipleri tavsif etmiştir. Dinin kaynağı Kur'an'dır. Din derin bir gurbet daha yaşayacaksa, demek ki, Kur'an da o gurbetten nasibini alacaktır. İşte, dini değerlerin horlandığı, halkın bütünüyle fesada koştığı, kalabalıkların anarşiye ve nihilizme yürüdüğü o gün, bir zümre de himmetlerini tamamıyla ıslaha teksif edecek, yıkılan değerleri tekrar asıl kaideleri üzerinde yükseltmeye koşacaklardır. Efendimizin diliyle kendilerine müjdeler çekilen kutlular işte o muslihlerdir. Aslında, o gün Kur'an garip olduğu gibi ondan istifade etmeyen insanların da elim bir gurbet yaşamaları söz konusudur. O hidayet kaynağına sırt dönenler de gariptir; zira, şu vahşetzârda, şu gurbethanede insanın gurbetinin giderilmesi ancak Kur'an-ı Kerim'in rehberliği ve refaketiyle, onun enis olmasıyla mümkündür.

Bugün de iç içe iki gurbet yaşanıyor; insanların çoğu pek acı bir gurbet, “Kur'ansızlık gurbeti” yudumlarken Kur'an da cemaatsizlik gurbeti yaşıyor. Keşke, insanlar Kur'an'ın haremghâhına yürüyüverseler, ona karşı muhabbet izhar ederken kelam-ı ilahiye ve hakikatlerine gerçekten sahip çıksalar, “Kelam-u Rabbinâ” deyip saygılarını ifade ettikleri aynı anda, o saygının gereğini yerine getirme adına da aşk u şevkle kanatlansalar yani Kur'an ile insanlar arasında sahil bir izdivac gerçekleşse ve bir şeb-i arûs olsa işte o zaman insanlar, hem kendi gurbetlerinden sıyrılmış, hem de Kur'an-ı Kerim'in çehresinden o gurbetin tozunu silmiş olacaklardır. Böyle bir vuslatla Kur'an-ı Kerim'in gurbetinin giderilmesi de, zannediyorum, ona her zaman sahil çıkan fikir işçileri, bu devrin garipleri sayesinde gerçekleşecektir. İnsan aklının, beşerin idrak, zeka, kabiliyet ve istidadının çok üstünde işler

yaparak hep sulh ve ıslah yörüngeli yaşayan aşkın insanlar Kur'an-ı Kerim'in gurbetini izale edeceklerdir. Elverir ki onlar, durdukları yerde hep konumlarının hakkını verme duygusuyla bulunsun ve tam bir rehber tavrı ortaya koysun. Zaten, beşerin öyle örnek insanlara ve kaliteli rehberlere ihtiyacı vardır; ne zaman müracaat edilirse edilsin, kahvesinin köpüğü üzerinde, tavşan kanı gibi çayı buğu buğu, sinesi de herkese açık rehberlere. Evvela kendi üzerlerindeki o gurbet tozu-toprağını silip atarak Kur'an'ın gurbetini giderecek ve sonra da onun hidayetiyle kurbet ufkuna doğru seyahate çıkacak olan fikir işçilerine...

4- EFENDİMİZ'İN FEM-İ MÜBAREKİNDEN DİNLER GİBİ KUR'AN'I KERİM'İ DİNLEMEK NASIL OLUR?

Soru: Eserlerde Kur'an-ı Kerim'i üç türlü dinlemekten bahsediliyor. Mütakellim-i Ezeli'nin Rasûlü Ekrem'e tekellümünü dinler gibi; Cebrail (aleyhisselam) ile Peygamberimiz arasındaki tebliğ-tebellüğü dinler gibi, Efendimiz'in fem-i mübarekenden dinler gibi Kur'an'ı Kerim'i dinlemek nasıl olur? Bunu hissedebilmek vehbî midir, yoksa temrinlerle aynı şekilde dinleyebilmek mümkün olabilir mi?

Cevap: Evet, Kur'an-ı Kerim'i hem okuma hem de dinleme mevzuunda değişik seviyeler, farklı farklı duyuş ve hissedişler vardır. Hak rızasına ulaştıracak bir okumada, okuyan insan her şeyi nazarından silip sadece Allah'a müteveccih olmalı; dinleyenler de, ses ve nağme kime ait olursa olsun, Kur'an'ın kendisini, ilahi kelamın mana ve muhtevasını dinlemeye çalışmalıdır. Kur'an okuyanlar, Bediuzzamanın ifadeleriyle, kendilerine sevap kazandıranların yalnız insanlar olmadığını, Cenâb-ı Hakk'ın zîşuur mahlûklarının, ruhanîlerin ve meleklerin de dinleyiciler arasında bulunduğunu düşünmeli, yalnız ihlâsı ve rıza-yı İlâhîyi esas tutmalıdırlar ki telaffuz ettikleri mübarek kelimeler ihlâs ve niyet-i sadıka ile hayatlansın, canlansın, hadsiz zîşuurun kulaklarına gidip onları nurlandırsın. Yani, sevap yalnızca ağızdaki kelimeye münhasır değildir. Okunan, Allah'ın kelimidir; onu Ruhanîler de dinler, melekler de. Onlar çıkarılan sese de bakmazlar, muhtevayı esas alır, onu dinlerler. Eğer, muhtevaya en büyük derinliği katan şey, insanın niyeti ve ihlâsı ise ve ruhaniler okuyanın nağmelerinden ihlâs ve samimiyet yudumluyorsa maksat hasıl olmuş demektir. Öyle bir niyet ve hulus karşısında ses de çok önemli değildir. Bundan dolayı, Üstad hazretleri mevzuyu anlattıktan sonra "Seslerinin ziyade güzel olmadığından, dinleyenlerin azlığından sıkılan hafızların kulakları çınlasın!" der.

Bu, ses güzelliğinin bütün bütün önemsiz ve nağmenin de gereksiz olduğu manasına gelmez. Güzel bir ses ve hoş bir nağme halis niyete daha bir derinlik katabilir, mana ve muhtevanın enginliğini ortaya koyabilir. Muteber hadis kitaplarında, Rasûlullah'ın (sallallahu

aleyhi ve sellem) şöyle buyurduğu rivayet ediliyor: “Kur’an-ı Kerim’i sesinizle güzelleştirin.” Bazıları diyorlar ki, râvi bunu yanlış ezberlemiş; hadis-i şerif “Hassinu’l-Kur’ane bi’esvâtiküm” değil, “Hassinû esvâteküm bi’l-Kur’ani: Sesinizi Kur’an okuyarak güzelleştirin.” şeklinde olmalı. Fakat, bana göre ikisi de olabilir ve iki ifade de doğrudur. Çünkü, Kur’an’ın kendine göre bir güzelliği vardır ve güzel bir sesle, üslubuna uygun olarak okuma o güzelliği ortaya çıkarma adına bir vesiledir. Eskiden beri, Kur’an okuma hususunda tertil, tedvir ve hadr olmak üzere üç usulden bahsedilir: Tertil, açık açık, tâne tâne, harfleri ve kelimeleri birbirinden ayırarak, Arapça bilen birinin okunan kısmın ma’nasını zihninde takip edebileceği şekilde, aşr-ı şeriflerde olduğu gibi okumak; tedvir, namazlar ve mukabelelerdeki gibi biraz daha hareketli ama orta süratte okumak; hadr ise, daha da hareketli ve çabuk okumaktır. Bu usullerden hangisiyle olursa olsun, mevcut güzelliğini ortaya koyacak şekilde, kendi musikisiyle ve ölçülü olarak seslendirme, Kur’an’ı başkalarına sevdirmeye, onların vicdanında kelam-ı ilahiye karşı saygı uyarma açısından çok önemlidir. Bu zaviyeden, Kur’an’ı sesle güzelleştirme onun kendi güzelliğini ortaya koyma demek olur. Diğer rivayet ise, seslerinizi güzelleştirecek bir nağme arıyorsanız, sesinizle güzel bir şey ifade etmek istiyorsanız, Kur’an’ı ele alın, onu değerlendirin, onu okuyun demektir.

İşte, Kur’an’ı istenen seviyede dinleyebilmek için de, okuyan kim olursa olsun, önce onu zihnen ortadan kaldırmak ve tamamıyla okunan ayetlere, Allah’ın kelamına yönelmek gerekir. Peygamber Efendimiz, kendisine okuyan Cibril-i Emin de olsa, o hava içerisinde ve bütün bütün mana ve muhtevaya müteveccih olarak ta’zimle ve saygıyla dinlerdi. Öyle ki, dinlerken âdetâ kendinden ayrılıyor ve başkalaşıyordu. Beşerî olmayan, mekan ve zamana tutsak kalmayan o beyanı dinlerken Efendimiz de âdetâ bîmekan, bîzaman, bîinsan oluyordu yani, öyle bir ufukta dinliyordu ki, zaman ve mekanın üstünde ve beşerî çizgilerin ötesinde bir aşkınlığa ulaşıyordu. O’nun hâli bayılma ve bizim anladığımız manada kendinden geçme değildi. Çünkü, o an bellediği şeyler en hüşyar dimağların bile altından kalkamayacağı şeylerdi. Efendimiz’in dimağının en cevval olduğu anlar, vahyi aracısız aldığı ya da Cibril’den dinlediği o anlardı. Lahutî alemlerden gelen esintilerle dolduğu o anlarda, okunanları öyle enginece anlıyordu ki, eğer vahyedilen ayetlerle beraber onların tefsir ve te’villeri de varsa, onları da en derin şekilde alıyor ve kavriyordu.

Saff-ı evveli teşkil eden Sahabeler de Kur’an’ı dinlerken âdetâ kendilerinden geçiyorlardı. Çünkü, Allah’ın ayetlerini yine O’ndan ter ü taze alıyor gibi dinliyor ve gönüllerinde duyuyorlardı. Hatta, vahiy esnasında Efendimizin yanında bulunanlar, nazil olan ayetler daha kendilerine tebliğ edilmeden onları kendi dudaklarında şeker şerbet gibi buluyor

ve yudumluyorlardı. Hem bedenen hem de ruhen onların bir d nunda bulunanlar da, Hazreti Cebrail'in ağızından alıyor gibi hissediyor, "Cebrail okuyor, biz de dinliyoruz" diyorlardı. Ama sahabe olma talihliliğine ermişlerin hepsi kelam-ı ilahiye Efendimiz'den (sallallahu aleyhi ve sellem) dinleme bahtiyarlığını da yaşıyorlardı.

Aslında, bu dinlemelere bir de ilk dönemin muhlis insanları, Sahabe-i Kiram Efendilerimiz okuyor gibi dinlemeyi de ilave edebiliriz; çünkü onların da bir fâikiyeti vardır. Mesela, Hazreti Ebû Bekir okuyor gibi dinlemeye çalışırsanız, çok daha farklı manalar yakalarsınız. Onun okuyuşu o kadar tesirliydi ki, Müslüman olmayanlar bile onun nağmelerine tutuluyor ve bazıları "Bir yolunu bulup cumbasını yıkalım; evinin içine kapanıp orada okusun; yoksa çocuklarımız da müslüman olacaklar." diyorlardı. Öyleyse, sahabenin okuması da çok seviyeli bir okumadır ve onları dinliyor gibi dinleme de dördüncü dereceden bir dinleme mertebesi sayılabilir.

Ayrıca, Kur'an okurken, Cenâbı Hakk'tan alınan bir şeyi yeniden ona veriyor olma ve O'nun emanetini tekrar O'na sunma şuuruyla okumak da çok önemlidir. Hani Hutbe-i Şâmiye'de Bediuzzaman hazretleri, "Ben bu minbere ve bu makama irşadınız için çıkmadım; çünkü size ders vermek haddimin fevkindedir. Belki içinizde yüze yakın ulema bulunan cemaate karşı benim misalim, medreseye giden bir çocuğun misalidir ki, o sabî sabahleyin medreseye gidip, okuyup, akşamda babasına gelip, okuduğu dersini babasına arz eder. Tâ doğru ders almış mı, almamış mı? İşte, ben de aldığım dersimin bir kısmını, sizler gibi üstadlarıma beyan ediyorum." der. İşte, Rabbimizden öğrendiklerimizi bir tashih beklercesine yine O'na arz ediyor olmak ve Allah'ın huzurunda bulunma şuuruyla Kur'an okumak lazım. Okunan kelimeleri gönlünde de duya duya içine mal etmiş bir insan olarak, "Rabbim, Senden aldığım şeyleri, doğru aldım mı alamadım mı bilemiyorum, Senin huzurunda tekrar ediyorum, Cebrail'e okuyorum, Efendimiz'e arz ediyorum, ta ki yanlışlarımı tashih edeyim, muhtevayı tam öğreneyim." duygusuyla dolmak lazım. İşte, öyle bir hava içinde değilsek, Kur'an'ı duyurmaya değil de onunla kendimizi duyurmaya niyetliyse, süslediğimiz ses ve yakıştırdığımız nağmelerimize nefsimizin fısıltılarını katmak suretiyle meselenin rûhî yönünü ve özünü ihmal ederek, onun mana ve muhtevasını tamamen görmezlikten gelerek meseleyi kendimize bağlı götürüyorsak, okumamız sadece ruhsuz bir fiil olarak kalacaktır.

O ufka ulaşamayanlar Kuran okumasın manasına söylemiyorum bunları. Çünkü, nefis ve şeytan bazıları kandırıp "Madem istenen seviyede yapamıyorsun, öyleyse Kur'an okumanın ne manası, ne faydası var" diyebilir. Hayır, mutlaka Kur'an okuyalım; her şeye ve onca eksiğimize rağmen okuyalım. Ama esas olan hem duygu ve düşüncede hem de usulde

doğru dürüst okumaktır. Bir ğrenci, hocasının önünde ders anlatırken nasıl bir hassasiyet ve titizlikle davranır, kullanacağı kelimeleri nasıl bir saygıyla seğer ve telaffuz ederse, biz de Kur'an tilavet ederken, Allah'dan aldığınız bir şeyi yine O'na iade ediyor gibi, Efendimiz'den duyduğunuz bir hususu Efendimiz'in huzurunda tekrarlıyor gibi bir ruh haletini yakalamaya ęalıřmalız. Sormalız kendi kendimize; Ruh var mı, mana var mı benim okuyuşumda? İhlas var mı, Kur'an saygısı var mı? Telaffuz ettiğimiz her kelimeyi duyarak seslendiriyor muyuz, duyurmayı düşündüğümüzün ęok ötesinde duyma mevzuunda da fevkalade hassasiyet gösterebiliyor muyuz? Eğer, bütün bu sorulara "evet" cevabı veremiyorsak, "Kolunu-kanadını kırdın ilahî kelamın" diyerek nefsimizin başını ezebiliyor muyuz?

Unutmamak lazım, tilavet ettiğiniz her ayeti, her sureyi Allah duyuyor, ruhâniyet-i Nebevî (aleyhissalâtu vesselâm) ona muttalî oluyor. Gök sekenesi de dinliyor ve onu daha evvel temiz gönüllerin nağmeleri olarak duydukları gibi duymak istiyorlar. Öyleyse, o senin kalbinin sesi ve soluğu olmalı; niyet ve ihlasın da kıraatine ayrı bir değer ve derinlik katmalı.

Evet, bu hususta da bir konsantrasyon ve bir derinleşme lazımdır. İnsan, söylediği sözleri kendi sesi-soluğu haline getirebildiği lęde arzulanan seviyeye yaklaşmış olur. Bundan dolayı, Hazreti stad Kur'an okurken ęođu kelimeleri tekrar edermiş. Mesela, "El-hamdulillahi Rabbi'l-âlemîn.." derken onu tepeden tırnağa kadar vücudunun bütün zerratında duymaya ęalıřmıř. Bir "tahiyyat"ı okuması dakikalarca sürermiş. "Et-tahiyyâtu lillahi" deyip hemen geğmez, telaffuz ettiği sözü kalbine ve ruhuna iğirmeye ęalıřır, "lillah.. lillah.. lillah..." diye diye onu benliğinde duyuncaya kadar tekrar edermiş. şunu da ifade etmeliyim ki, birine namaz kıldırırken ya da başkalarıyla beraber namaz kılarırken böyle yapmanın bizim için mahzurları olabilir; fakat kendi kendimize kıldığımız namazlarda –zellikle nafilelerde- o şekilde duymak için biz de o tür tekrar ve temrinlerde bulunabiliriz.

Evet, o seviyede bir okuma ve dinleme temrin yapa yapa zamanla bizim için de hasıl olabilir. Hele biz ibadetlerimizde kendimizi tamamen o işe verelim, kalbimizi ortaya koymaya ęalıřalım; Cenâb-ı Hakk bir süre sonra bize de ltfedecektir onu. "Men talebe ve cedde vecede = Bir şeyi gönülden isteyen ve onu geręekleřtirme hususunda ciddi davranan, samimi gayret gösteren kimse er-geğ o arzusuna ulaşır." hakikati bizim için de tecelli edecektir. Samimi isteyip ciddi arayıp da bulamayan yoktur. Fakat, bu mevzuda ısrar etmek lazımdır. Hangimiz diyebiliriz ki; "Ben ę-dört sene boyunca, Kur'an-ı Kerimi tilavet ederken, Rabbim'in huzurunda bulunduğum şuuruyla, ağzımdan ęıkan her kelimeye parola sordum. şuur kapıma uğramadan, benden vize almadan hiçbir kelime ęıkmadı dudaklarımdan. Ne "elhamdulillah", ne "Rabbilâlemin" ne "mâlikiyevmiddin" ve ne de "ıyyake na'abudu ve iyyake nesteîn"

demedim önce içimde duymadan. Söylediklerimin hepsini şuurumun mührüyle söyledim, dudaklarımdan dökülen kelimelerin tamamı gerçekten bilinen ve anlaşılan birer kelime olarak ortaya çıktı. Ve ben üç-dört sene hep böyle davrandım ama yine de Kur'an'ı kendi fâikiyetiyle okuma ve dinleme ufku bana açılmadı.” Zannediyorum hiçbirimiz, öylesine samimi isteyip ardında ciddi durduğumuz halde o ufka ulaşamadığımızı iddia edemeyiz; zira, Kur'an-ı Kerim, her devirde samimi ve ciddi olarak teveccüh edenlere mutlaka kapılarını açmış, gizli hazinelerini onlarla paylaşmıştır. O kapıların bizim için de açılması mümkün ve muhtemeldir. Elverir ki biz, o ufkun talibleri olalım; sonra da ciddi bir cehd u gayretle bu isteğimizin gerçekleşmesi için üzerimize düşenleri yerine getirelim.(ÜMİT BURCU)

5- KUR'ÂN-I KERİM'İN SIRRI

Soru: Kur'ân okurken, çoğu zaman doğrudan bize hitap ediliyormuş gibi hissediyoruz. Öyle âyetlerle karşılaşılıyor ve günlük hayatın iyi ya da kötü hâdiselerine değişik yönleriyle öyle temas edildiğini görüyoruz ki, Kur'ân'ın bizi takip ettiği duygusuna kapılıyoruz. Bu durumu nasıl değerlendiriyorsunuz? Herkes Kur'ân-ı Kerim'in kendisini takip ettiğini müşahede edebilir mi?

Cevap: Kur'ân-ı Kerim ezelden gelip ebede gittiğinden, onun insanlara bakan menfezleri tevâfuflara her zaman açıktır. Fakat her şeyden önce o, Allah'ın kelâmıdır. Cenâb-ı Hak, bir dönemde konuşmuş ve artık konuşmuyor değildir. O, zaman üstü konuştuğundan, onun kelâmı da zamanı aşkındır ve Kur'ân, kelâm-ı nefsinin bizlerde kelâm-ı lâfzî şeklindeki nebeânından, feyezânından ibarettir. Biz, şartlarını yerine getirirsek, o feyezânı ve nebeânı her zaman ter ü taze duyabiliriz. İnsanların yazdığı yeni kitaplar çok geçmeden eskir, bazıları da ölür gider; falan tarihte falanın te'lif ettiği bir kitap olur; yani, mazi olur o. Kur'ân-ı Kerim için ise mazilik de yoktur, müstakbellik de. O, zaman üstüdür.

Risalelerde de anlatıldığı üzere, geçen seneki ve mesela dünkü Kadir Gecesi, çok yakın oldukları halde onlara ulaşamayız. Bir sene bekleyip, senenin günlerini dolaşırsak tekrar Kadir Gecesi'ni yakalarız. Fakat zaman üstü olan bir insan, dünü, öbür günü, geçen seneki veya birkaç sene önceki Kadir gecelerini, gelecek bütün Kadir geceleriyle beraber görebilir. Onları aynı anda idrak edebilir. Çünkü o, meselelere ruhun ufkuyla bakar. Ruh ise, mekânla kayıtlanamaz, zamanla sınırlanamaz.

Bu durum, bir bakımdan herkes için mukadder değildir. Bazı tabiatlar, bir hikmete binâen Allah (celle celâluhû) tarafından bu tür mazhariyetlere kapalı tutulmuştur. Bu kapalılıkları da, onlar için maslahattır, tehlikelerden korunmadır. Fakat mahiyet-i insaniye,

potansiyel olarak bu ölçüde bir inkişafa müsait yaratılmıştır; yani insan, mahiyeti itibarıyla zaman üstü, mekân üstü olabilir, dünü yarınla beraber görebilir. Doğrudan doğruya huzur-u risaletpenâhiye ulaşabilir ve Efendimizi (sallallahu aleyhi ve sellem) dinleyebilir. Hz. Cibril'i Kur'ân okurken duyuyor gibi olabilir; Zât-ı Ulûhiyetin bîkem u keyf kendisine konuştuğunu duyabilir.

Buna binâen, ehlullahtan bazıları, Efendimizden (sallallahu aleyhi ve sellem) ve sahabeden hadis aldıklarını söylüyorlar. Hatta “Ben tâbînim” diyen insanların sayısı az değildir, çünkü bahsettiğimiz bir keyfiyette sahabeyi görmüşlerdir. “Doğrudan doğruya Efendimizden emir aldım” diyen insanların sayısı da az değildir. Fakat bu şekilde zaman üstü yaşamak herkes için mukadder değildir demesem de ulaşılması çok zor bir zirvedir.

Bazı tabiatlar, istidradî arz ettiğim gibi, gurur ve çalına açık oluyorlar. Öyleyse, onlar için maslahat, ihsân-ı ilâhîyi ihsas etmemektir. Bundan dolayı, Cenâb-ı Allah da, bazılarında nimetlerini hissettirmez; fevkalâde şeyleri onlara hiç duyurmaz ve hiç yaşatmaz. Bu kapalılık kulun hayrı ve iyiliği içindir. Çünkü o tür mazhariyetlere erenlerin, onları gizli tutması, onlara bel bağlamaması, gurur ve kibre girmemesi, yakınlığına rağmen kendini uzak bilip daha yakınlarla ulaşma yolları araması ve en yakın olduğu zaman bile sürekli bir kapının arkasından sesleniyor gibi davranması gerekir.

Benim düşünce ve isteğim de hep bu çizgide oldu. Yani, çok yakın olayım; fakat kendimi pek uzak bileyim. Matmah-ı nazar olayım; ama öyle olsam bile kendimi kapıda bir Kıtmîr olarak dahi görmeyeyim. Rahman u Rahîm, beni öyle bir noktada tutsun ki, ben kendime hakikaten arpa kadar değer vermeyeyim. Şahsiyetimi ulûhiyet hakikati içinde eriteyim, yok edeyim. Fenâfillaha ve bekâbillah-meallaha ulaşayım ki, gerçek kıymet de oradadır; ne keşif, ne keramet, ne de harikulâde haller... Gerçek kıymet “Sadece Rabb'im, sadece Rabb'im..” mülâhazasındadır.

Selef-i sâlihînin, kerametlere “erkeklerin hayız kanı” nazarıyla baktıklarını birkaç kez ifade etmiştim. Bu mülâhaza, fevkalâde hallere mazhariyetten daha önemli bir mülâhazadır. Bu mülâhazanın birinci basamağı, Cenâb-ı Hakk'ın ihsanını ihsas etmemesi, duyurmaması vardır ki, bu doğrudan doğruya merhamet-i ilâhiyenin bir tecellîsidir. Kulun bu mevzuda kararlı olması ve bir tek onun rıza ve hoşnutluğunu talep etmesi de ikinci basamaktır. Öyle bir kulun nabız atışları hep “Sen... Sen..” şeklindedir. O, oturur kalkar Yunusvârî,

Cennet cennet dedikleri

Birkaç köşkle birkaç huri

İsteyene ver sen anı

Bana seni gerek seni

der ve devam eder: “Bana şu anda kutbiyeti, gavsiyeti de versen, ‘Şah-ı Geylânî oldun’ da desen ve ben de onun gereklerini veya ona bağlı bütün eltâf-ı sübhâniyeyi duysam, hissetsem ve yaşasam, görülecekleri görsem, Hz. Cibril’in sana kurbiyeti içinde azamet-i heykeline şahit olsam... Ben bunların hiçbirisini istemiyorum. Kendi küçüklüğümü kabul edecek bir duygu istiyorum senden. Kendi küçüklüğümünden senin büyüklüğüne bakmak istiyorum.” İşte böyle bir duygu ve kararlılık, harikulâde şeylere mazhar olmaktan çok daha büyük bir mazhariyettir.

Meseleye girerken, bir ara cümlecik olarak, Kur’ân’ın bizi takibini kendimize vermememiz gerektiği hususunun hatırlattığı bir iki noktayı söylemiş oldum. Tekrar asıl mevzuya döneyim: Kur’ân bizi takip eder; çünkü o, Allah’ın kelâmıdır. Ona, bir kere inmiş, bitmiş nazarıyla bakılamaz. Bir de ihsan-ı ilâhî olarak tevâfuklar vukû’ bulur. Biz bir şey konuşuruz, daha sonra Mushaf’ı açtığımızda o konuyla alâkalı bir âyet çıkar. O gün belli bir mevzuda konuşmuşuzdur, bakarsınız o gün okuduğumuz hizbimizde o mevzu vardır. Namazda sûreleri sırasıyla okuyoruzdur, o gün de bazı meseleleri müzakere etmişizdir, bakarsınız sıra müzakere ettiğimiz meseleleri ihtiva eden sûreye gelmiştir. Belli ki bunlar bizim üzerimizde, planlarımızın ötesinde cereyan eden hâdiselerdir. Evet, bunlar bizim iktidarımızla olabilecek şeyler değildir. Her şey, bizi bilen, o “Kitab”ı bilen ve hâdiseleri de bilen bir zât tarafından planlanıyor, programlanıyor ve biz o kaderî senaryonun oyuncularını gibi rolümüzü oynuyoruzdur. O bize bir şey üflüyor ve biz de hiç farkına varmadan onu söylüyor, onu mırıldanıyoruzdur.

Gördüğünüz gibi burada irademiz yok değil, bizim için de bir irade söz konusudur; cebre düşmeyelim. Fakat meydana gelen hâdiseler bütün bütün beşer iradesiyle hâsıl olacak gibi de görünmüyor. Beşer kendi iradesiyle, istediği mevzuyu Kitab’ın içerisinde onu açar açmaz nasıl bulabilir? Demek ki, Kur’ân’ın böyle bir takibi vardır. En azından meseleye bu zaviyeden bakabiliriz. Onun ezeliyeti, zaman ve mekân üstü olması, evveli ve âhiri bulunmaması demektir; yoksa, geçmiş zamanın son noktası demek değildir. Bir şeyin ezeliyeti sabit olunca, ebediyeti de sabittir. O ikisini birbirinden ayıramazsınız. Öyleyse ezeli ve ebedî olan bir “Kitap” bizi her zaman takip edebilir. (SOHBETİ CANAN)

6- KUR'ÂN, HAZİNELERİNİ KİMLERE AÇAR?

Bir üçüncü mesele de şudur: Kur'ân'a itimat etmeniz; Kur'ân'ın Allah'ın kelâmı olduğuna inanmanız ve ona güvenmeniz; yani, sizin davranışlarınıza, hareketlerinize bağlı olarak ortaya koyduğunuz eserlerin sizin teşebbüslerinizle sâdır olmasından daha kat'î bir yakinle, "O Allah'ın kelâmıdır ve onun içinde her şey vardır. O ezelden gelmiştir, ebede gitmektedir" mülâhazasıyla Kur'ân'a teveccüh etmeniz çok önemlidir. Böyle bir iman ve itimat sayesinde, onu başkalarından çok farklı görür, çok farklı duyarsınız. Bir münasebetle arz etmiştim; siz şu karşıdaki şemâile şöyle bakarsanız, bakışınızı onun üzerine yoğunlaştırırsanız, gözünüzü teksif ettiğinizde şu dış yüzünün arkasında, hemen yarım metre arkada bir tablo daha görebilirsiniz. Onun üçüncü buudunu görürsünüz. Daha bir im'an-ı nazar eder, bir arka görmeye sıçrarsanız bir buud daha yakalayabilirsiniz. Biraz daha kendinizi zorlarsanız, gözlerinizi teksif ederseniz, bir buud daha görebilirsiniz. Ve gördüğünüz buud, bir önceki buuda nisbeten biraz daha genişler, büyür, daha bir açılır hatta bu buudda okuduğunuz yazıları o perdede daha rahat okuyabilirsiniz.

İşte, Kur'ân-ı Kerim'e de, onda bir şeyler bulacağınız itimadı ve böyle ciddî bir inanmışlık içinde baktığınız zaman, başkalarının filozofça ve mütefekkirane bakmalarının çok ötesinde şeyler müşahede edebilirsiniz. Ümmî de olsanız -ki biz hepimiz bir açıdan ümmî kategorisine dahiliz- çok daha derin şeyler görebilirsiniz. Çok engin şeylere şahit olabilirsiniz. Kur'ân, bir bahr-i bîpâyândır, uçsuz bucaksız bir denizdir. Fakat o kendisine itimat etmeyenlere, güvenmeyenlere karşı cimri ve kıskanç davranır. Kendi kıt akılları ve eksik idraklerinden dolayı Kur'ân'ı anlamayan, onun lâfızlarına takılan, i'rabında hatalar arayan, ona -hâşâ- Efendimizin (sallallahu aleyhi ve sellem) sözü nazarıyla bakan ve Mütekellim-i Ezeli'den gaflet eden insanlara karşı Kur'ân-ı Kerim cimrice davranır; hazinelerini kıskanır onlardan.

Evet, Kur'ân bazılarına cimri davranır; çünkü onların hakkı yoktur cömertliğe ve semâhate. Onlar semîh bir gönülle Kur'ân'a teveccüh etmiyorlar ki, Kur'ân'ın semâhat sağanağına mazhar olsunlar. İçinde bir hazine var, diye bakmıyorlar ki, onun mücevherlerini bulsunlar. Bir şeyler bulacağına inanmayan birisi, altın damarı içerisinde yürüse dahi altına rastlayamaz. Fakat hassas bir insan, bir tanecik emare görse, ne yapar eder damara yol vurup gider ve altına ulaşır.

İşte, burada da karşılıklı bir takip etme vardır. Yani, siz Kur'ân'da bir şeyler bulacağınıza inanır, onun âyetlerini hazineyi gösteren işaret taşları gibi bir bir takip ederseniz, o da sizi yakın takibe alır, hazine dairesinin kapısını açık bırakır. Neticede, onun aydınlatıcı

tayfları arkasında, filozofların duymadığı şeyleri duyarsınız. Onun için, bazen bir ümmî, tekkedeki bir postnişin, İbn Sina gibi bir dâhinin duyduğunun çok üstünde duymuştur Kur'ân'ı. Farabî sizin köyün çobanı kadar duymamıştır onu. İbn Rüşd, bir fevkalâdeliği olmayan mü'min kadar iman hakikatlerine muttali olamamıştır. Üstad Hazretleri de onlar için “Adî bir mü'min mertebesini ancak kazanmışlardır” diyor.

Onlar ilmî ve filozofça bakışlarını bir mercek gibi gözleri önüne koyuyor ve Kur'ân'a öyle bakıyorlar. Dolayısıyla, Kur'ân'a ait meânî, onların o bakışına göre şekilleniyor. Oysa ki, Kur'ân'a bakış; ulûhiyete ait yanı açısından, ulûhiyete ait tayfları görme mülâhazasıyla olmalıdır. Cenâb-ı Allah, Kur'ân'ı, Efendimizin (sallallahu aleyhi ve sellem) kalbini, ruhunu ve his dünyasını tecrid ederek ona indirmiştir ki; Efendimizin (sallallahu aleyhi ve sellem) malûmât-ı sâbıkası “Kitab”a yeni renkler katmasın, onu bulandırmassın. Bu açıdan, bazı şeyler bilen ve bildiklerine güvenen, kendi malûmâtına itimat eden insanların, nazarî planda inansalar da, gerçekte inanmaları biraz zordur. Öğrenegeldikleri bilgi kısıntıları, kendi rengini karıştırır Kitabullah'a. Karıştırır da hep o kıstas ve kriterlerle bakarlar, değerlendirirler ve tabii ki hep yanlış sonuç elde ederler.(SOHBETİ CANAN)

7- KUR'ÂN OKUMADA ASGARÎ ÖLÇÜ

Soru: Kur'ân okumada asgarî bir ölçü var mıdır?

Cevap: Kur'ân bir nasihat, bir zikir ve bir uyarıcıdır. Ne var ki, Kur'ân'dan istifade edebilmek için, gönüllerin ona karşı açık olması şarttır. Gönlün açık olabilmesi için de, insanın gözünü ona dikmesi ve kulağını ona vermesi gerekir. Nitekim Kelâm-ı İlâhî'de şöyle denilmektedir: “*Bu Kur'ân, kalbi ona açık olanlar ve gözünü Kur'ân'a dikip ona kulak verenler için bir öğüttür*” (Kâf, 50/37).

Selef-i sâlihîn, Kur'ân okumanın minimumu üzerinde durmuşlar ve her gün bir miktar okunmalı demişlerdir. Bu hususta söylenenleri, “Kur'ân-ı Kerim en hızlı haftada bir, ortalama on beş günde bir, en az ayda bir defa hatmedilmelidir; eğer ayda bir defa olsun hatmedilmiyorsa, Kur'ân metruk sayılır” şeklinde özetleyebiliriz.

Şu kadar var ki, Kur'ân okunurken, insanın içine sinmeli, okuyan onu düşünmeli ve ondan bir kısım esintiler duymaya çalışmalıdır. Aksi halde onu okumuş sayılmaz. Kur'ân-ı Kerim, Efendimizin (sallallahu aleyhi ve sellem) ifadesiyle en az ayda bir defa hatmedilmelidir. Fakat hatim üç beş güne sıkıştırılmamalıdır. Zira o zaman, düşünmeden okunmuş olur. Oysa, Kur'ân baştan sona mülâhaza edilmesi, bir bütün olarak ele alınması ve dikkatle okunması gereken bir kitaptır.

Muhammed İkbâl der ki: “Gençlik yıllarımda her sabah namazından sonra iki saat Kur’ân okuyordum. Babam yaptığım işi görmesine rağmen her sabah gelip ‘Oğlum, ne yapıyorsun?’ diye soruyor, ben de elimdeki Mushaf-ı Şerif’i gösterip ‘Kur’ân okuyorum’ cevabını veriyordum. Tam iki sene, belki onlarca defa, elimde Mushaf’ı görmesine rağmen ne yaptığımı sordu. Bir gün âdeti üzere tekrar sorunca, ‘Babacığım, biliyorsun ki Kur’ân okuyorum; ama yine de ne yaptığımı soruyorsun. Bir şey mi demek istiyorsun?’ dedim. Babam şöyle cevap verdi: ‘Evladım, evet, biliyorum ki elinde “Kitap” var. Ama ben ona bakmanı değil, onu okumanı istiyorum. Muhammed’im! Kur’ân’ı sana sesleniyor gibi okur ve her âyetten alacağın şeyleri alırsan o zaman gerçekten okumuş olur ve istifade edersin.”

Maalesef, bizim insanımızın okuyuşunda da mânâ ve muhtevaya dikkat edilmiyor. Kur’ân düşünülüyor. Okuyanlar, sadece lâfız olarak okuyorlar. Mutlaka onun da bir sevabı vardır. Kur’ân okuyan biri, onun kelimeleri ve harfleri adedince sevap kazanabilir. Hatta bazılarında göre nafilâ namaz kılmaktansa Kur’ân okumak daha evlâdır. Fakat esas olan onu hem okumak, hem de anlamaya çalışmaktır. İmkânı varsa, hafız olanlar, her gün sabah kalkınca bir cüz Kur’ân okumalı ve o günkü namazlarını o cüzle kılmalıdır. Böylece iki cüz okumuş olurlar. Çok meşguliyetleri yoksa daha çok da okuyabilirler. Evet, insan her gün Kur’ân-ı Kerim için belli bir süre ayırmalı, onu okumaya ve anlamaya gayret göstermeli.

Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), ümmetine ait negatif görüntülerden birini dile getirirken, “*Onlar bir vadide, Kur’ân ayrı bir vadidedir*” buyurmuştur. Maalesef, en az beş asırdır, Müslümanlar böyle bir mahrumiyetin cenderesi içinde bulunuyorlar. Geleceğin fikir işçilerinin vazifelerinden biri de Kur’ân’ın bu gurbetine son vermektir.(SOHBEETİ CANAN)

8- KUR’ÂN’IN GURBETİ

Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) bir hadis-i şeriflerinde altı garipten bahsetmiş ve şöyle buyurmuşlardır: “*Mescid, namaz kılmayanlar arasında; Kur’ân-ı Kerim, fâsıkın kalbinde; yine Kur’ân, onu okumayan birinin evinde; Müslüman, sâliha bir kadın, zâlim, kötü huylu bir adamın nikahı altında; Müslüman sâlih bir erkek, serkeş, arsız bir kadının yanında; ve âlim, onu dinlemeyen ve ilminden istifade etmeyen bir topluluk arasında gariptir.*”

Bugün Kur’ân bir gurbet hayatı yaşamaktadır. Kur’ân’a sahip çıkmak demek, onu kadifelere sarıp cinlere, şeytanlara mâni olsun diye yataklarımızın başına asmak; çeyiz sandıklarında ihtimamla korumak değildir. Mutlaka bir yerlere asılacaksa o, mânevî hayatımızı mahveden ifritleri kovmak için kalblerimizin en mûtena köşesine asılmalıdır.

Müslümanların Kur'ân'a karşı takındığı tavır, İslâm dinini ve onun yüce kitabını istemeyen hasımların arzu ettiği bir tavidir: Kur'ân lâfız olarak okunsun, evlerde aksesuar olsun; ama o bir toplumun şuurlanması, hayatının gayesini öğrenip o istikamette yaşaması için kullanılmasın. Şuurlanma olacaksa, Durkheim'a göre olsun, Comte'a göre şuurlanma olsun; ama Kur'ân'a göre bir şuurlanmadan asla bahsedilmesin.

Maalesef, günümüzde Kur'ân, hayattan tecrit edilip bir kenara itilmiş; onu durgunlaştırmak suretiyle kıymet-i harbiyesinden bir kısım kayıplara maruz kalmasını planlayanlar tarafından hayatın dışında tutulmaya çalışılmıştır. Bu suretle hem İslâm dini, hem de Kur'ân statik (durgun, hareketsiz) hale getirilmiştir. Herhangi bir felsefî ekolün ortaya koyduğu kurallar ve nazariyeler gibi kabul edilir hale getirilmiştir. Oysa, Kelâm-ı İlâhî, işlerken; kendi elemanlarıyla senaryosu ortaya konulurken anlaşılır. Aktörler o senaryoya inanmış olarak vazife başında buldukları zaman onun kıymeti anlaşılır. Yoksa, âyet-i kerimeler bugün bütün canlılıklarıyla yaşamaktadır ve yarın da yaşamayı vadetmektedirler.

Kur'ân'da, itikat, ibadetler ve muamelât peş peşe yer alır. Bu yapı, toplumu sürekli hareket halinde ve canlı tutar. Dini, sadece vicdana bağlamak ya da yalnızca “Kıl namazını, tut orucunu...” şeklinde çok basit anlamak bu dinamikliği öldürür. Zaten meselelere bütün halinde bakmama, mutlaka ya ifrat ya da tefrite sebebiyet verir. Günümüzde ilimlere de bütüncül nazar dediğimiz küllî nazarla bakılıyor. Yani, küllî kaideler esas alınıyor; ama varlık, küll-cüz münasebeti içinde değerlendiriliyor. Küllî kaidelere bakmadan, yalnızca cüz'iyâta göre değerlendirme yapılırsa mesele dağılır; genel ahenk bozulur.

Bununla beraber, her bir küllî kaidenin ortaya çıkması için o istikamette bir kısım cüz'î emirler olması gerekir; o emirlerin hepsi birden mütalâa edilince o küllî kâide ortaya çıkar ve meseleleri çözerken, ortaya çıkan bu kaide mihenk olarak ele alınır. Mesela, “Allah, dini hangi hikmete binâen vaz'etmiş?” sorusuna, bütün küllî kaideleri ona irca edebileceğimiz temel bir disiplin vardır: Menfaat ve maslahatları celbetmek, mefsedetleri defetmek. Bütün emirlerin ve nehiylerin temelinde bu vardır. Bu küllî bir kaidedir. Fakat bazen cüz'iyatta buna muhalif bazı şeyler olabilir. Onu çözebilmek için de mutlaka bir küllî kaideye bakmamız, küllî kaideyi esas almamız gerekir.

Pozitif ilimlere de küllî bir nazarla bakmak icab eder. Mesela, tıp sahasında uzmanlaşma, ihtisaslaşma oluyor. Bu konudaki bir endişemi eskiden beri hep izhar ediyorum; biz insana, kalbini kafasından ya da sinir sisteminden tecrid ederek bakamayız. Organizma bir bütündür; organlar da, her biri diğeriyle irtibat halindeki azalardır. Öyleyse, burada da küllî nazar esas alınmalıdır; bir kalb doktoru, kalbi bildiği gibi vücudun diğer yanlarını da

bilmelidir ki, daha sıhhatli konuşabilsin. Bugün insan vücudu bu mânâda çok parçalanmıştır. Baktığınızda bir hükme varamayacağınız küçük parçalara ayrılmıştır. Mesela, bir göz hususunda dahi pek çok branş vardır. Eğer her mesele konsültasyon (birkaç tabibin bir araya gelerek bir hasta hakkında görüş alış verişinde bulunmaları) halinde halledilmez, orada vücudun tamamı nazara alınmazsa, gelecek vahimdir.

İşte, Kur'ân'ın mesajına da bu ölçüler içerisinde bakmak lâzım. Maalesef, sadece bir âyeti ele alıp onu da tam anlamadan Kur'ân'a saldırıyorlar. Oysa, o âyeti, Kur'ân'ın bütünüyle tefsir etmeden, ondaki ilâhî hikmetleri gözetmeden söylenen her söz yanlış olacaktır. Kâinatı kusursuz bir düzenle yaratan Cenâb-ı Allah, “Kitab-ı Kerim”inde, kâinatın bir misal-i musaggarı (küçük bir örneği) olan insan hayatı için de kural ve kaideler vaz'etmiştir. Bu “İlâhî Kelâm”a bütün olarak bakıldığında onun canlı ve ter ü taze olduğu görülecektir.

Kur'ân'ın gurbetini ve yaşadığı vahşeti izale etmek de, ancak onu bu ölçüler içerisinde tefsir eden kitapları okumak ve bu şekilde Cenâb-ı Hakk'ın marziyâtını anlamaya çalışmakla olacaktır.(SOHBETİ CANAN)

9-KUR'ÂN'IN ŞAHİTLERİ

Kur'ân'ın kıymetini anlamak için bir de onun talebelerine göz gezdirmeli. Sahabe ve tâbiîn efendilerimizin nasıl bir ömür sürdüklerini görmeli. İmam-ı Azam, İmam-ı Şâfî, İmam-ı Malik, Ahmed b. Hanbel, Abdülkadir Geylânî, İmam-ı Rabbânî, Şah-ı Nakşibendî, Hazret-i Mevlânâ ve Bediüzzaman gibi Hak dostlarını büyüten, onları hüsn-ü misal yapan Kur'ân'ın mesajından başka nedir? Hadis-i şerifleri rivayet edip o bereketli sözlerin bizlere ulaşmasını sağlayan selef-i sâlihînin hayat hikâyelerine baksanız hayran kalırsınız, onları uhrevîleştiren şey Kur'ân'ın mesajı değil midir?

Onlar, sürekli Cenâb-ı Hakk'ın huzurunda bulunma temkiniyle yaşamışlardır. Daima, “enis ü celîs” bildikleri “Dost”la beraber bulununca da konuşmaları hep “sohbet-i yârân” olmuştur. Onun rızasından başka bir şey düşünmemiş, onun hoşnutluğuna vesile olacak meselelerden başka bir şey konuşmamışlardır.

Bu mesele, biraz iradenin hakkını vermeye; biraz Allah (celle celâluhû) tarafından bulunduğu yerin, konumunun farkında olmaya ve biraz da duruşu çok iyi belirlemeye bağlıdır. Hele her şeyin günlük hâdiselere bağlandığı, aktüalitenin çok öne çıktığı, insanların “*Hayır, doğrusu siz şu peşin dünya hayatına çok düşkünsünüz, onun için ahireti terk edip durursunuz*” (Kıyamet, 75/20-21) âyetine mâsadak yaşadığı bir dönemde bizim için Cenâb-ı Hakk'ın

huzurunda bulunma ve bunu hissetme halini yakalamak çok zordur. Bu mevzuda fikir jimnastiğimiz olmalı. Meseleler hep gelip “sohbet-i Cânân”a dayanmalı. Oturup kalkarken, dünyevî meselelerden bahsederken bile ahiret buudlu davranmalı. “Allah’ı başkalarına tanıtmaya ve bu vesileyle kurtulma”, yapacağımız işlerde rotayı tayin etmeli. Mesela, teknolojiden bahsederken “Bu teknoloji Rabb’imizi anlatma adına ne işe yarar? Şu ilmî inkişafı, Rabb’imizi insanlara duyurma adına nasıl değerlendirebiliriz? Uhrevî hayatımız adına interneti nasıl kullanabiliriz?” sorularının cevabı aranmalı.

Mesela, bugün, biz meşgul olsak da olmasak da internetin de bağımlıları var. Bazıları onu kendi hesaplarına, şeytanın oyuncağı gibi kullanıyor ve sürekli kötülük yayıyorlar. İnanan insan, onu da uhrevî kazanç vesilesi yapabilir. Fakat o dikkatli olur; hangi tuşa dokunacak, hangi sayfaya girecek, bunu iyi belirler. Tahminî bir tuşa dokunurken de “İnşallah karşımıza iyi bir şey çıkar” mülâhazasıyla teyakkuzda olur. Bunlar, kalb ibresinin göstermesi gereken noktaya yönlendirilmesi açısından çok belirleyici hususlardır.

Bir mü’min, kâinattaki her şeyde Allah’ı gösteren bir işaret bulur; ona bakar, Cenâb-ı Hakk’ın izlerini görür. Bu, teknolojiyle de mümkündür. Mesela, çağın büyüklerinden birinden dinlemiştim, Hz. Bediüzzaman arabayla bir yere giderken radyoda şarkı çıkıyor. Arabayı kullanan şahıs, Üstad’ın lâubalîliğe karşı kapalı olmasına saygısının ifadesi olarak radyoyu kapatmak istiyor. Radyonun düğmesini çevirirken Bediüzzaman kendisine has edasıyla, “Dur keçeli...” diyor, “ben hava unsurunu temaşa ediyorum, havayı insanların hizmetine veren Allah’ın kudretini tefekkür ediyorum.”

Hani daha önce de çok anlattım; Alvarlı Efe Hazretleri, “Dört güzeller” türküsünü duyunca Hz. Ebû Bekir, Hz. Ömer, Hz. Osman ve Hz. Ali’yi hatırlayıp iki gözü iki çeşme ağlarmış. İşte onun gibi, Üstad da orada konsantre olmuş; şarkıyı değil, o şarkının ötesinde hava nimetini dinliyor, onu tefekkür ve temaşa ediyor.

Bu müthiş adamı görmeyi hepimiz gibi ben de çok arzu ederdim. Dizin dibinde oturmayı, sohbetine ermeyi, dinlemeyi çok isterdim. Nasip... Belki bize görememenin hasret ve hicran sevabı, görenlere de huzurun insibağının sevabı yazılır.

Bazı âlim ve ârifler, etraflarındaki ulemaya göre konuşmuşlar; meseleleri onların seviyelerine göre anlatmışlardır. Bediüzzaman’a gelince, o, meseleleri herkesin anlaması için gayret göstermiş; hatta mübtedilerin ve avamın anlamasına da önem vermiştir. Kur’ân’daki, tenezzülât-ı ilâhiye ve beşerin anlayışına göre hitap esprisini örnek alan Bediüzzaman’ın bu şekildeki bir tenezzülü de onun büyüklüğüne bir kat daha büyüklük katmaktadır. Onun kolay

söylenir görülen öyle ifadeleri vardır ki, bunlar tam bir sehl-i mümteni örneği, enfes beyanlardır. Mesela, *Yirmiiüçüncü Söz*'ün beşinci noktasında şöyle diyor:

“Hem dua bir ubudiyettir. Ubudiyet ise semerât-ı uhreviyedir. Dünyevî maksatlar ise; o nevî dua ve ibadetin vakitleridir; o (dünyevî) maksatlar, (dua ve ibadetlerin) gayeleri değildir. Mesela; yağmur namazı ve duası bir ibadettir. Yağmursuzluk, o ibadetin vaktidir. Yoksa o ibadet ve o dua, yağmuru getirmek için değildir. Eğer sırf o niyet ile olsa; o dua, o ibadet halis olmadığından kabule lâayık olmaz. Nasıl ki güneşin gurubu akşam namazının vaktidir; güneşin ve ayın tutulmaları da kûsuf ve husuf namazları denilen iki ibadet-i mahsusanın vakitleridir...”

Buradaki ubudiyeti, usul-ü fıkhıta kullandığımız “taabbudî” mânâsında anlamak gerekir; yani, çok defa mânâsını anlayamasak da Allah'ın emri olduğu için yapıp neticesini Allah'tan istediğimiz ibadetlerdir. Mesela, duada Rabb'imizden istediğimiz şeylerle onun veriş keyfiyeti arasında sebep sonuç mülâhazasına göre bir münasebet yoktur. Sebeplerle tarttığımız zaman görürsünüz ki, sizin istek ve yakarışlarınızdan bu netice çıkmaz. İşte o zaman, Allah'a güveniniz, itimadınız nisbetinde esbab üstü, doğrudan doğruya Hz. Müsebbibü'l-Esbâb'dan, Hz. Kâdiu'l-Hâcât'tan istediğinizi istersiniz; o da herhangi bir sebebe iktiran etmeden verebilir.

Çok eski yıllarda bir arkadaşımız, “Yağmursuzluk dahi yağmur duasının vaktidir” cümlesini işitince bu orijinal yoruma âdetâ vurulmuştu. Evet, âdet-i Sübhânî açısından yağmurun vakti bellidir; ay ve güneş tutulmalarının vakti ve ne zaman son bulacağı çok önceden hesap edilebilmektedir. Fakat biz yine de yağmur duası yapıyor; husuf ve kûsuf namazları kılıyoruz. Evet, yağmursuzluk, yağmur duasının vaktidir. Ay ve güneş tutulması da, husuf ve kûsuf namazlarının vaktidir. Biz ülfetten dolayı bu ifadeleri okur geçeriz; ama Üstad Hazretlerinden başka birinin böyle dediğini de hatırlamıyorum.

Üstad yine, “Esbâba teşebbüs, bir dua-yı fiilîdir. Esbabın içtimaı; müsebbebi (sonuç, netice) îcad etmek için değil, belki lisan-ı hâl ile müsebbebi Cenâb-ı Hakk'tan istemek için bir vaziyet-i marziyye almaktır. Hatta çift sürmek hazine-i rahmet kapısını çalmaktır” diyor.

Biz bazen bu hâlisâne mülâhazaları koruyamıyoruz. Mesela, hekime müracaat ediyoruz, etmeliyiz de; fakat bazen şifayı sanki hekim verecek, sanki o tedavi edecek; sanki bizim derdimize aldığımız ilaç iyi gelecek gibi mülâhazalara kapılıyoruz. Oysa ki, izzet ve azamet öyle istemiş: Basit işlerde kudret-i ilâhiyenin mübaşeretinin görünmesini dilememiş. Şifayı veren Hazret-i Şâfi'dir. Cenâb-ı Allah, o ilaçla o şifa arasında bir iktiran (örtüşme) hâsil

etmiştir. Bu tevhid düşüncesi çok defa unutuluyor. Maalesef, bazen hiç farkına varılmadan zımnî bir şirke giriliyor. (SOHBETİ CANAN)

10-KUR'ÂN OKUMA

Hüzün ve Kur'ân âdeti birbirini tamamlayan iki kelime. Kur'ân hüznle inmiştir. Allah Rasülü (sallallahü aleyhi ve sellem) bir hadislerinde buna işaretle buyurur ki; *“Kur'ân-ı Kerim'in en güzel tilaveti ciddî bir hüzn içinde okunanıdır.”* Şahsen ben, ruhsuz Kur'ân okumanın insanımızı duygusuz hale getireceğine inanıyorum. Kur'ân'ı anlamak, Kur'ân ile dirilmek, onun özünde derinleşmeye bağlıdır. Kur'ân'ın sadece ibare ve lâfızları ile ilgilenenler sevap kazansalar bile sevaba açık bir topluluk haline gelemesler. Bir başka tabirle, Kur'ân'ı muhtevasına uygun şekilde anlayıp hayatlarına hayat kılamazlar. Evet, Kur'ân'la münasebetimiz açısından asıl mesele kalb, şuur, irade, idrak ve hislerimizle ona yönelebilmek ve benliğimizin bütün buutlarıyla onu duyabilmektir. İşte böyle bir yöneliş ve duyuş sayesinde Allah'ın (celle celâluhû) bize seslendiğini hisseder, suya ve ziyaya ulaşmış rüşeymler gibi birdenbire yeşeririz. Okuduğumuz âyetin her kelimesinde, her cümlesinde farklı derinliklere erer; aynı anda bir yandan ruhumuzun atlasını temaşa ederken, diğer yandan göklerin haritasını müşahede etme ufkuna ulaşırız.

Âcizane kanaatim, Kur'ân okuma tam mânâsıyla bilinmiyor. Onun için bu meselenin çok ciddî olarak ele alınması gerekir. Çünkü Kur'ân'ı kaide ve kurallarına uygun şekilde okuma; onu içte duyma, mânâ ve muhtevasına vakıf olma, derinliklerine nüfuz edebilme kadar önemlidir.

Elfaz maânînin kalıbıdır (lâfızlar, ibareler mânâ ve muhtevanın kalıbıdır). Kalıp bozuk olunca mânâ sıkışıp kalıyor ve derinliklerine nüfuz edilemiyor. Mesela, kendi adıma, Kur'ân dinlerken yanlış okumalar karşısında ruhumda ihtilâc hâsıl olduğunu, konsantrasyonumun bozulduğunu, mânânın derinliklerine inmekten uzaklaştığımı rahatlıkla söyleyebilirim. Bende böyle olduğu gibi, Kur'ân'ı tam bir konsantrasyonla duyarak, hissederek dinlemek isteyen herkesin ruhunda da aynı türden ihtilâcların olacağı muhakkaktır.

Evet, Kur'ân'ı, Allah'ın (c.c.) Cebrail aleyhisselâma, Cebrail'in “İnsanlığın İftihar Tablosu”na veya “Efendiler Efendisi”nin sahabeye okuduğu gibi okumak gerek. Cebrail (aleyhisselâm), Allah Resülü (sallallahü aleyhi ve sellem) ile, “Kur'ân nazil olduğu şekliyle korunuyor mu, doğru eda ediliyor mu?” diye her sene mukabele ediyordu. Bu açıdan hâdiseye bakınca, mukabeleye “test etme” de diyebiliriz. Bunun bize verdiği ehemmiyetli bir mesaj olsa gerek.

İsterseniz bir benzetme yapalım: Namazı duyma, her rüknünü vicdanında hissederek kılma, Allah'ın (celle celâluhû) huzurunda bulunduğunun şuurunda olma çok önemlidir; ama bunun yanında namazı namaz yapan rükû, secde, kıraat, kıyam, teşehhüd gibi zahirî erkâna riayet de şarttır. Kur'ân'ı tilavet kaidelerine riayet ederek hakkıyla okumayı da namazın zahirî erkânı gibi değerlendirebilirsiniz.

Kur'ân'ı doğru okumak için üç şeyin çok önemli olduğunu söyleyebilirim. Birincisi, bir fem-i muhsinin (okuyuşu düzgün bir hoca) rahle-i tedarisine oturma. Yani mutlaka işin uzmanından ders alma. Kur'ân okumak sadece harfleri bilmek değildir. Ben kendi kendime Fransızca öğrenmişim; öğrenmişim, ama nasıl konuşuyordum Allah bilir. Bir ara İngilizce de çalıştım. Bir gün Rahmetli Tuzcu Cahid Bey bana, "Hocam! Türkçe gibi İngilizce konuşuyorsun" dedi ve ben o gün İngilizce öğrenmeyi bıraktım. Harf ve kelimeleri aslına uygun şekilde telaffuz, ancak işin uzmanının önüne diz çökmekle öğrenilir. İkincisi, talim esnasında doğru telaffuz için insanın kendini zorlaması. Mesela mahâric-i hurufa (harflerin mahreçleri) çalışırken bizim kıraat hocamız kendisini ve bizleri çok zorlardı. Öyle ki, "dat" harfini gösterirken parmağını damağına koyardı. Bu ilk bakışta tekellüf gibi görünse de belli bir müddet sonra alışıyor insan. Ve üçüncüsü, kulak dolgunluğu. Bu da, Kur'ân'ı tekellüfsüz okuyan hafızları çok dinlemekle olur.

Malesef biz doğru düzgün Kur'ân-ı Kerim okumayı unutmuşuz. Hatta İmam Hatip liselerinde ve ilâhiyatlarda bile bu eğitim insanımıza tam tekmil verilemiyor. Kur'ân kursları ölçüsünde verilemiyor, desem kimse bana alınmasın.

Bu faslı, Hafız Münâvi'den nakledilen bir vak'a ile kapatalım: "Bir genç, hafızlığını ikmal ederken hemen her gün sabahlara kadar uyumayıp Kur'ân-ı Kerim'i hatmeder. Ertesi gün de tabîi olarak hocasının karşısına rengi solmuş, benzi sararmış olarak çıkar. Hem maddî hem de mânevî açıdan kendisine mürşid olabilecek kapasitede olan hocası, bu durumun sebebinin onun ders arkadaşlarına sorar. Onlar cevaben, 'Üstadımız, bu talebeniz hemen her gün sabahlara kadar uyumayıp Kur'ân-ı Kerim'i hatmedip duruyor' derler. Üstad, talebesinin Kur'ân-ı Kerim'i böyle okumasını arzu etmediği için bir gün onu karşısına alır ve 'Evlâdım! Kur'ân indiği gibi okunmalıdır. Bugünden itibaren sen Kur'ân'ı, şu ana kadar okuduğun gibi değil de beni karşında farz ederek, dersini bana takrir ediyormuşsun gibi oku' tavsiyesinde bulunur. Genç gider, hocasının tavsiyeleri çerçevesinde o gece Kur'ân-ı Kerim'i okur ve sabah hocasının huzuruna geldiğinde, 'Efendim, bu gece ancak Kurân-ı Kerim'i yarısına kadar okuyabildim' der. Üstad, 'Pekâlâ, bu gece de Kur'ân-ı Kerim'i doğrudan doğruya Resûl-ü Ekrem'in (sallallahu aleyhi ve sellem) huzurunda okuyor gibi oku!' emrini verir.

Talebe “Kendisine Kur’ân nazil olan zâtın huzurundayım, doğru okumalıyım” düşüncesiyle o gece Kur’ân’ı daha dikkatli tilavet eder. Ertesi gün üstadına Kur’ân-ı Kerim’in ancak dörtte birini okuyabildiğini söyler. Üstadı talebesindeki terakkiyi görünce, bir müridin müridinin dersinin arttırması gibi, ‘Bugün o emin melek, Cibril’in Resûl-ü Ekrem (sallallahu aleyhi ve sellem)’e tebliğ ettiği anda dinliyor gibi oku!’ der. Talebe ertesi gün ‘Vallâhi üstadım, bugün ancak bir sûre okuyabildim’ der. Üstad son adımı atar: ‘Evlâdım! Şimdi de onu, binlerce hicabın verasında bulunan Mevlâ-yı Müteal’in huzurunda okuyor gibi oku! Düşün ki, okuduğunu Allah (celle celâluhû) dinliyor, senin için indirdiği kelâmını senin ile mukâbele ediyor.’ Talebesi ertesi gün ağlayarak üstadının karşısına gelir ve şöyle der: ‘Üstadım, “Elhamdülillâhi Rabbi’l-âlemîn. Errahmanirrahim. Mâlikî yevmi’d-dîn” dedim; ama “İyyake na’büdü” demeye bir türlü dilim varmadı. Çünkü “*Sadece sana kulluk yaparım*” diyeceğim; diyeceğim, fakat ben o kadar çok şeye kulluk yapıyorum ve o kadar çok şey karşısında serfûrû ediyorum ki, onun karşısında hazır ve nazır olduğunu mülâhazaya alınca “İyyake na’büdü”yü aşamadım.”

Hafız Münâvi, bu gencin fazla yaşamadığını, bir iki gün sonra vefat ettiğini kaydeder. Onu bu seviyeye getiren o bilge ve mânâ eri üstad, gencin mezarının başında onun ahvalini müşahede ederken, delikanlı, hocasının duyabileceği bir sesle, “Üstadım, ben hayyim (hayattayım). Hayy u Kayyum olan Sultanlar Sultanı’nın huzuruna vardım ve hiç hesap görmedim” diye konuşur.

Bu menkıbeyi nakletmekle “Bu ölçüler içinde Kur’ân’ı okumuyor veya okuyamıyorsanız onu okumayın!” demek istemiyorum. Fakat şu da unutulmaması gereken bir hakikat ki ruhumuzda inkılâplar meydana getirmeyen Kur’ân’ın ferdî ve içtimaî hayatımızda müessir olacağı düşünülemez. Biz Kur’ânla değişebilmeli, onun ufkuna yönelebilmeli, onu kendi derinlikleriyle duymalıyız ki o da esrarını sinelerimize boşaltsın.

Keşke çeşitli vesilelerle bir araya gelindiğinde, çok değil, bir on dakika bu işe ayrılrsa; ağzı düzgün bir kişi talimde bulunsa; bilenler bilmeyenlere talim etse; bire bir mukabele şeklinde Kur’ân okunsa. Keşke!(SOHBETİ CANAN)

11-AYETLERE MUHATAP OLMAK

“O ettiklerine sevinen, yapmadıkları şeylerle övülmeyi sevenlerin, azaptan kurtulacaklarını sanma. Onlar için acı bir azap vardır”

Bu ve benzeri bazı ayetler, her ne kadar ehl-i kitap hakkında inmiş ise de, bizim de onlardan alacağımız dersler vardır. Ömer b. Abdülaziz, bazı ibret ayetlerini sabahlara kadar

okuyup ağılardı. Halbuki, bu ayetlerin bazıları müşrikler hakkında nazil olmuştu. Fakat o, Kur'ân'ın her ayetine kendini muhatab görüyor ve kendine hitap ediyormuş gibi değerlendiriyordu. Bizden önceki ümmetler hakkında nazil olan hükümler -eğer nesh olmamışlarsa- bizim de şeriatımızdır. O halde, bu ayetlerin bizlere de anlatacağı birtakım hususlar vardır. Bizler peygamber olmadığımız halde, ayrıca Kur'ân'ı sanki bize nazil oluyormuş gibi okuyup anlamaya çalışırsak Kur'ân'ı anlamının ilk basamağına adım atmış sayılırız.

İnsan, Kur'ân'dan, kendisini sorgulayacak şeyleri araştırmalı ama, kat'iyen ümitsizliğe de kapılmamalı. Zira ümitsizlik, bir kâfir sıfatıdır. İnsan en iyi amellerinde bile bir bit yeniğı aramalı, kesinlikle Allah'a karşı emniyet tavrı içine girmemelidir. Bu konuda Evliyaullahın halleriyle alâkalı şu kitaplar okunursa, faydalı olacağı kanaatindeyim.

1- Halkadan Parıltılar - Necip Fazıl Kısakürek

2- Tezkiretü'l-Evliya - Feridüddin Attar

3- Nefahatü'l-Üns - Molla Cami

4- Tabakatü'l-Kübra - İmam Şa'rani

5- Mektubat - İmam Rabbani

6- Kûtul-Kulub - Ebu Talip Mekkî

7- İhyâ - İmam Gazali (FASILDAN FASILA)

12-KUR'ÂN OKUMANIN KAZANDIRDIKLARI

Kur'ân, insanın Allah (cc) hakkındaki ma'rifetini ifade eder. Çünkü o cem'dir. İnsan Kur'ân'ın ifade ettiği mânâ keyfiyetiyle Allah'a yaklaştığı nispette Allah'ı tanıyacak ve O'nu tanıyabildiği ölçüde de ma'rifete erecektir. Böylece Kur'ân okurken insanda, Allah (cc) konuşuyor gibi bir hâl hâsıl olacaktır. İşte bu mânâsıyla ister "Kur'ân" isterse "Furkan" diyelim biz kârîn olarak Allah'ı görecek, orada tefekkür edilenin Allah'ın isim, sıfat ve eserleri olduğunu bilecek ve yaklaşan Allah (cc) olduğunu idrâk edeceğiz. Bu son noktada ve kemâl ufkunda yine hadîsin ifadesi ile Allah (cc), gören gözümüz, söyleyen ağzımız, duyan kulağımız ve büyük hakikatleri içine alan kalbimiz olacaktır.

Böylece bizler Allah (cc) adına görecek, duyacak ve O'nun emir ve nehiyelerine uygun kararlar verecek ve kalbimiz, Kenz-i Mahfi (Gizli Hazine) olan Zât-ı Ulûhiyet'e ait hakikatleri

hazine olarak etrafa aksettirebilecektir. Bunu Kur'ân anlatır. Kur'ân, insanın Allah (cc) hakkındaki ma'rifetinin tercümanıdır. (fasıldan fasıla)

13-KUR'ÂN'DAKİ KISSALARA BAKIŞ

Hiz. Musa'yı (as) Kur'ân sayfaları arasında sadece geçmişte yaşamış büyük bir peygamber olarak görür ve öyle takdim ederseniz, ondan fazla istifade edemezsiniz. Yapılması gereken, Hiz. Musa'yı (as) kendi devrimize getirmek ve onu aramızda hissetmektir. Evet; Kur'ân'ı mütalâa ederken, herbir kelimesinin kendimize ve kendi devrimize baktığını düşünmeli, sürekli büyüyen dalgalar gibi her an inkılâplar yapacak olan Kur'ân ile aramızdaki yabancılığı mutlaka atmalıyız.

Evet, Kur'ân okurken, Kur'ân'da anlatılan vak'aların cereyan ettiği devirle, kendi devrimiz arasında münasebetler kuramazsak, Kur'ân'ı kendi derinlikleri ölçüsünde anlayamayız.

Kur'ân-ı Kerim, mutlak ma'nâda insanı karakterize ve ona ait şeyleri terennüm eden bir kitaptır. Madem ki Kur'ân-ı Kerim bir defa daha nâzil olmayacak ve ebediyen, yani Kıyamet'e kadar hükmü bâkî bir kitap olarak kalacak ve tazeliğini de artarak koruyacaktır; öyle ise o, mutlak ma'nâda insanı anlatacaktır ve anlatmıştır da. Kur'ân, insanın destanıdır. Onda duâları, ümitleri, elemeleri, sevinç ve yeisleri ve her çeşit mes'elesiyle insan vardır. Bu bakımdan, Kur'ân'da kendini ve kendi devrini bulmak isteyen, onu ciddi bir tefahhus (araştırma) ruhuyla tilâvet etsin. (fasıldan fasıla)

14-KUR'ÂN'DAKİ KISSALAR ÜZERİNE

Kur'ân-ı Kerim'de, kıssaların anlatıldığı yerlerdeki espri ve ana temanın yakalanması çok önemlidir. Yani Kur'ân'ın o kıssa ile sunduğu evrensel mesajın kavranması, Kur'ân'ı anlamada âdetâ bir nirengidir. Tabii bu biraz da hâdiselere "zamanüstülük" düşüncesiyle yaklaşmaya bağlıdır. Zira beşer tarihinde bazı vak'alar birbirinin izdüşümü olarak cereyan etmektedir. Bu mülâhaza ile biz kâh o dönemde, kâh bu dönemde yaşarız. İşte böyle bir yaklaşımın kavranması, mesajı kavrama adına atılan önemli bir adım sayılır.

Öte yandan; Kur'ân'da aynı vak'a, değişik yerlerde değişik hâdiseler veya sebepler münasebeti ile anlatılırken, üslûp değişikliğine uğrar. Bu siyak-sibak bütünlüğü içinde zihin ve fikirlerin o hâdiseye motivasyonu için yapılmış olabilir. Yani, üslûp değişikliği insanın aklı, beyan; veya muhakeme dairesindeki tekevvünü nazar-ı dikkate alınmadan direkt hayâl hanesindeki kurgu halinin esas alınması sebebiyledir. Bu da bize, gaybe ve gizliye aşına olan Allâmu'l-Guyûb'un içimizden geçenleri aynıyle ifade etmesidir.

Evet, Kur'ân'da aynı vak'alar farklı malzemelerle öylesine karakterize edilir ki, o mes'ele hangi mevzu içine serpiştirilmişse, ekseriya oradaki ifade coşkunluğu, üslûp ve yaklaşım içinde ele alınıp, anlatılır.

Netice itibariyle; Kur'ân-ı Kerîm'deki kıssalar değerlendirilirken, bir; kıssalardaki farklılığa mahmil bulma.. iki; o kıssanın sûrenin genel muhtevasına motive adına üslûbunun değişikliği.. üç; her vak'anın tarihî seyri içinde zikredildiği mevzuyla bütünlüğe ulaştırılması.. ve dört; o hâdiselerin günümüzle izdüşümü sayılabilecek hâdiselerle mukayesesinin yani keşisen, örtüşen veya ayrılan noktalarının tesbîti ile evrensel mesajdan istifadenin tam olması noktalarına dikkat etmek gerekir. (fasıldan fasıla)

15- KUR'ÂN ÜZERİNE MÛLÂHAZALAR

Kur'ân; insanoğlunun kıymet ve değeri ölçüsünde, onun, kalp-rûh-akıl ve cismaniyetini nazar-ı itibâra alarak Yüksekler Yüksekinden nüzul ile insanlık ufkunda tulû' etmiş, en mükemmel mesajlarıyla İlâhî Kanunlar mecmuasıdır.

Bugün takriben bir milyar insanın tâbi olduğu Kur'ân, ebedî ve değişmeyen İlâhî prensipleriyle, topyekün beşerin mutluluğunun ve o mutluluğa ulaştıran en kestirme, en aydınlık yolun göstericisi olarak eşi benzeri bulunmayan biricik kitaptır.

Kur'ân; nâzil olduğu günden bu yana, ne itirazlara ne tenkidlere uğramıştır ama; bu mevzuda kurulan bütün mahkemeler Kur'ân'ın beraatiyle neticelenmiş ve mücadeleler O'nun zaferiyle noktalanmıştır. (fasıldan fasıla)

16-KUR'ÂN KÛLTÜRÜ

Sahabeden bu yana, büyük ölçüde usûl-i tefsir çerçevesi dahilinde, Kur'ân, yorum ve tefsire tâbi tutulmuştur. Tabii, tefsir derken onun da bir sürü şartı ve usûlü vardır. Bu arada re'y ile tefsiri küfür sayanlar olmuştur.

Tefsirde ilk misal Efendimiz (sav)'dir. Bu itibarla, önce O'nun hayatına bakılıp, model çıkarılmalı, sonra da sahabeye müracaat edilmeli.. sonra da, insan aklı, insan düşüncesi ve insan muhakemesinin bir hikmet-i vücûdu olabileceği mülâhazasıyla Kitap ve Sünnet atkıları arasında re'y örgülerine gidilmelidir.

Ancak, her ne olursa olsun mutlaka Kur'ân dili ortaya çıkarılmalı ve İslâm dünyasındaki bütün eserler mutlaka yeniden gözden geçirilmelidir. Kur'ân beşer için nazil olmuş ve Efendimiz (sav) tarafından da namazda okunması tâlim edilmiştir. Ne var ki böylesine hayatımızı şekillendirmek için nazil olan Kur'ân'ı, bugün insanımız gerektiği gibi

bilemiyor, hatta bilme gayreti de göstermiyor. Onu, sadece namazda ve namaz sûreleri olarak okunan kadarıyla biliyor. Halbuki Kur'ân okunurken o insanın içine sinmeli, okuyan onu düşünmeli ve ondan bir kısım esintiler duymaya çalışmalıdır. Aksi halde onu anlamış sayılmayız. Kur'ân-ı Kerîm, Efendimiz (sav)'in ifadesiyle en az ayda bir defa hatim edilmelidir. Evet hatim, üç-beş güne sıkıştırılmamalıdır. Zira o zaman, düşünmeden okunmuş olur. Kur'ân baştan sona mülâhaza edilmeli ve bir bütün olarak ele alınmalıdır. O, bir âyet oradan bir âyet buradan bölük-pörçük anlaşılabilir. Kur'ân'ı anlamak için bir o kadar da sünnetin bilinmesi lazımdır. Yoksa M. İkbâl'in ifadesiyle, çok defa "Kalpler mü'min, kafalar da kâfir" olur. Sünnet, Kur'ân'ın tertibi ve hayata geçirilişini ifade eder. Bu yüzden o bilinmezse, Kur'ân kültürü anlaşılır. Anlaşılmadığı için de tabîi olarak hayata geçirilemez.

Efendimiz, "Onlar bir vadide, Kur'ân ayrı bir vadidedir" buyurarak, ümmetine âit negatif görüntülerden birini dile getirir. Bu hadisten bizim anladığımız ve aldığımız, ümmetin Kur'ân kültüründen uzaklaşacağı şeklindedir ki; en az beş asırdır Müslümanlar böyle bir mahrumiyetin cenderesi içinde oldukları söylene hata yapılmış olmaz.

Son iki asır itibariyle ise, Kur'ân kültürüne vâkîf insan sayısı yok denecek kadar azdır. Daha önceki üç asırda bu nisbet, mevcudun üçte birine ulaşıyor olduğu söylenebilir.

Bununla beraber günümüzde Kur'ân'a ciddi bir yöneliş var. Daha önceleri yaşanmış mahrumiyet, sanki içlerde sadece hasret mayalamış da, şimdilerde insanımız, önü alınmaz bir hasretin sevkiyle ve olabildiğince bir coşku ve heyecanla Kur'ân rûhuna ve Kur'ân kültürüne yönelmektedir.

Gerçek Kur'ân kültürü; Kur'ân'ın dünya ve ukbayı kucaklayan derinliğiyle alınıp hayata maledilmesiyle mümkündür. Eşya ve hâdiseleri Kur'ân perspektifinde yorumlama, Kur'ân kültürüne âit ayrı bir televvündür. Şimdilerde dünyamız pek çok yanı itibariyle, bu kültür televvünüyle âdetâ renk renk açmış çiçeklerle dolu bir bahçeye benziyor...

Ondaki güzellik ve rayiha, her isti'dât sahibini kendinden geçirecek kadar büyüleyicidir. Evet sanki şimdiler, büyük isti'dâtların Kur'ân dünyasına dehalet mevsimi gibi. Gelecekte, bu anlayış daha bir gelişecek ve -inşallah- hayatı bütün üniteleriyle tesir sahasına çekecektir.

Kimbilir belki de O, yarınki dünya hayatının bizzat kendisi olacaktır! (fasıldan fasıla)

17- KUR'ÂN MUCİZEDİR

Kur'ân'da, beşere, meleğe, cinne ve şeytana âit sözlerin nakledildiği doğrudur. Ancak, Kur'ân'ın bunları nakletmesi değil, naklediş keyfiyeti kullanılan malzeme ve motiflerin seçilişi mucizedir. Ayrıca, bu haberlerin gaybî olması yönüyle de mucizevî bir durumun varlığı söz konusudur.

Evet burada evvela, Kur'ân-ı Kerim'de kullanılan malzemenin seçilişi harikuladedir. Yani Kur'ân, ele aldığı mevzuları öyle bir malzeme ve üslupla ifade etmiştir ki, daha ötesinde ifade olamaz.. evet böyle bir ifadeye ne cin, ne insan, ne de melek güç yetiremez. Ne var ki bu mucizevî keyfiyeti görmek için mutlaka Kur'ân âyetlerine ihatalı bir gözle bakmak icap eder. Şimdi isterseniz mes'eleyi müşahhaslaştırmak için biraz daha açalım:

Bizler, bazen ruhumuzda öyle şeyler hissederiz ki, bunları ifadeye kat'iyen güç yetiremeyiz.. yetiremeyiz de böyle durumlarda çok defa Akif'in dediği gibi:

Ağlarım, ağlatamam; hissederim söyleyemem;
Dili bağlı kalbimin, ondan ne kadar bîzârım!

der ve çaresizlik içinde kalakalırız.

Evet, konuşurken, yazarken kendini ve iç derinliklerini dinleyebilen pek çok kimse, hep hissettiği şeyleri ifade edememenin çaresizliğini yaşar. Bu da bir yönüyle âcizlik demektir. Herşeyi çok kolaylıkla ifade edebilene kıyasla, böyle bir âcizlik diğerinin mucizeliğini netice verir. Mutlak plânda böyle bir mucizeliğe layık bir tek ifadeler mecmuası vardır; o da hiç şüphesiz ki Kur'ân'dır.

Şimdi, söz konusu âyetler bu zâviyeden ele alındığında, diyebiliriz ki; Kur'ân'ın konuşturduğu şeytan olsun, cin olsun, melek olsun veya Firavun, Nemrut ya da Şeddat olsun maksadı ifadede kullanılan üslup tamamen Kur'ân'a âittir. Bu üslup öyle harikadır ki, bütün işârî, remzî ma'nâlara açık olduğu gibi, çok geniş yorumlara, tefsirlere de müsaittir. Hiç kimse böyle bir maksadı o türlü malzeme ve motiflerle ifade edememiştir ve edemez de.

İsterseniz konuyu daha farklı bir zaviyede ele alalım: Her kelâmın, kalp, sır, hafî, ahfâ gibi rabbanî latifelere bakan yönleri vardır. Eğer kelâm, bu mertebeler arasında ma'nâ yönüyle herhangi bir tenakuza, farklılığa sebebiyet veriyorsa, bu o kelâmın eksikliğine delâlet eder. Hemen hemen bütün beşerî kelâmlarda da bu eksiklik -nisbet farkı mahfuz- vardır. Kur'ân ise böyle bir eksiklikten muallâ ve müberrâdır.

Diğer taraftan, kalbe gelen ma'nâlar tahayyül, tasavvur, taakkul gibi süzgeçlerden geçip de ayniyetini koruyarak telaffuz seviyesine ulaşabilmişse mükemmel bir kelâm yakalanmış olur. Bazen de bir kelâm, bu kademeleri ayniyeti içinde aşamaz; nefsî olarak kalır ve telaffuz edilme şansını elde edemez.

Biz burada, sırf telaffuz edilebilen kelâm üzerinde durmak istiyoruz:

Eğer kelâm, tahayyüldeki şekliyle ifade edilebilmişse, yani niyet ve ifade azmi tam ifadeye uymuşsa o zaman bu kelâm tamdır. Aksine, tasavvur, tam tahayyülü kucaklayamamışsa bu, bir evvelkine göre kusurlu bir ifadedir ve eksiktir. Taakkül, kendine yüklenenleri ifadeye taşıyamamışsa, bir kısım derinlikler de onda elenmiş demektir. İşte bütün bu süzgeçlerden süzüle süzüle tahayyül mertebesine göre pek çok şey kaybeden kelâm eksik, tahayyüldeki derinlikleriyle ifade edilebilen ma'na, mefhûm ve niyet ise tamdır.. ve işte bu mükemmeliyetin biricik şaheseri de sadece Kur'ân-ı Kerim'dir. Ondaki bu mükemmeliyet sözü, kimden naklederse etsin, bir ma'nâda onun, tahayyül ve tasavvur ötesi derinlikleri korumasında aranmalıdır. Bu yönüyle de, bir başkasının böyle bir kelâm ve beyana muvaffak olması imkânsızdır. Evet beşer, veya başka varlıkların -ki cinler ve melekleri kastediyorum- kelâmalarında, niyet ve tahayyül mertebesinden, ma'na ve mazmunun yakalanıp ifade edilmesi mümkün değildir. Yani, bizler söylenilen ölçüler içinde bir beyan ve bir kelâma muvaffak olmamız kat'iyen söz konusu olamaz. Öyleyse, bu mükemmeliyeti yakalayan Kur'ân mucizedir ve onun beyanı, başkalarının birşeyi ifadede ilk harekete geçirdikleri tahayyül ve niyetlerinin ifadesi olması itibariyle de bir taraftan vakıa mutabık, diğer taraftan da mucizevî ve Allah kelâmıdır. (fasıldan fasıla)

18-EFENDİMİZ'İN TARİFLERİ İÇİNDE KUR'ÂN

Hâris el-A'ver anlatıyor: “Mescide uğradığımda gördüm ki halk, zikri terkedip malâyânî konularla meşgul oluyor. Çıkıp durumdan Hz. Ali'yi (radıyallâhu anh) haberdâr ettim. Bana:

- “Doğru mu söylüyorsun, öyle mi yapıyorlar?” dedi, Ben de:

- “Evet” deyince, O:

- “Ben, Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem)'in şöyle ferman ettiğini işitmiştim.” dedi:

- “*Haberiniz olsun, bir fitne zuhur edecek!*” Ben hemen sordum:

- “Ondan kurtuluş yolu nedir Ey Allah'ın Rasulü?” Buyurdular ki:

- “Allah’ın Kitabı (na uymak)tır. (O öyle bir kitap ki) O’nda, sizden önceki (milletlerin ahvaliyle ilgili) haber, sizden sonra (kıyamete kadar) gelecek fitneler ve kıyâmet ahvâli ile ilgili haberler.. ayrıca sizin aranızda, (iman-küfür, taat-isyan, haram-helal vs. nevinden) cereyan edecek ahvâlle alâkalı da hükümler var. O, hak ile batılı ayırdeden tek ölçüdür ve O’nda her şey ciddîdir. Kim bir zalimden korkarak, ondan kopar ve onunla amel etmezse, işte o zaman Allah da onu helak eder. Kim O’nun dışında bir hidâyet ararsa Allah o kimseyi saptırır. Zira o, Allah’ın en sağlam ipi (hablu’l-metin)dir. O, hikmet edâlı hatırlatan bir beyan.. ve Hakk’a ulaştırın bir yoldur. O, kendisine uyanları (değişik arzulara takılıp) kaymaktan, kendisini (kıraat eden) dilleri de iltibastan korur. Âlimler hiçbir zaman ona doyamaz.. Onu çokca tekrar okuyana usanç vermez ve tadını eksiltmez. Onun insanlarda hayret uyaran yanlarının sonu gelmez. O öyle bir kitaptır ki, cinler işittikleri zaman, şöyle demekten kendilerini alamamışlardır: “Biz doğru yolu gösteren harika ve hiç duyulmadık bir Kur’ân dinledik. Biz onun (Allah kelâmı olduğuna) inandık.”^[1] O’nun üslûbuyla konuşan doğruyu konuşmuş olur. O’nunla amel eden mutlaka mükafat görür. Kim onunla hüküm verirse adaletle hükmeder. Kim ona çağrılırsa, doğru yola çağrılmış olur.” Ey A’ver, sen de bu güzel kelimeleri iyi belle.”

Kur’ân’ın faziletine dair olan bu hadis-i şerifi, hadis imamlarından Tirmizî, Dârimî ve bir kısmı itibarıyla da Ahmed b. Hanbel nakleder. Bu hadis, Kur’ân-ı Kerim’in rûhunu, mâhiyetini, muhteva ve hususiyetlerini ve onun nasıl bir hazine ve cevherler definesi olduğunu bu ölçüde derin ve özlü ifade edebilen en câmi hadistir. Ne var ki, senedindeki zayıf raviler ve inkita’dan ötürü bu câmi hadis mualleldir. Hârisü’l-A’ver için, Yahyâ bin Maîn ve Ahmet bin Salih “sika” deseler de, Şa’bî onun bir yalancı olduğunu söylemiş, hatta Râfizîlikle suçlanmış. Ali İbn el-Medînî, Ebû Zür’a ve Ebû Hatim er-Râzi de onu yalancılıkla itham etmiş ve rivayet ettiği hadisinin alınamayacağını söylemişlerdir.

Tirmizî, hadisın ancak bu senetle gelen şeklini bildiğini, isnadının meçhul, seneddeki Hâris el-A’ver hakkında da tenkitlerin olduğunu söyler. Ahmed Muhammed Şâkir de Müsned’deki rivayeti tahkik ederken, senedinin çok zayıf olduğunu söyledikten sonra Tirmizî’nin rivayeti için de İbn Kesir’in “Hamza bin Habîb ez-Zeyyât’ın rivayetinde teferrüd etmediği...” şeklindeki değerlendirmesini naklederek konuyu kapatır.

Her şeye rağmen, yukarıda ismini verdiğimiz hadis kitapları da, onu rivayet etmede beis görmemişlerdir. Daha sonraları ise, senedindeki zaafiyeti belirttikten sonra birçok müellif bu hadisi kitaplarına almada sakınca görmemişlerdir. Hadis, Hilye, el-Fakîh ve’l-Mütefekkih,

İthâfu's-Sâde gibi kitaplarda nakledildiği gibi, Kurtubî'nin tefsirinde, Begavî'nin Sünen'inde de zikredilmektedir. Bu itibarla da onun ümmetin kabulüne mazhar olduğu söylenebilir. Hatta hadis ilminin büyük otoritelerinden İmam Nevevî gibi zatlar, Kur'ân'ı anlatırken bu hadise mutlaka müracaat etmişlerdir.

Bu hadisi, öteden beri bazı hocalarımızdan duymuş olmamız ve konusunda tek hadis olması bizim de ilgimizi çekmiştir. Böyle bir cevher hazinesini taşıyan insanlardan bir tanesinin, bazı hadis imamlarınca mecrûh olmasına rağmen biz hadisin senedindeki zaafiyet, metnin parlaklığı ve muhkemata uygunluğu karşısında ona itibar edenlerin yanında olmayı düşündük. Hadis, Kur'ân'ı tarif etmedeki câmiyyeti yönüyle en mühim rivayetler arasındadır. Bu hadisin, 19 madde ihtiva etmesi de ayrı bir hususiyet arz etmektedir.

1. Madde: “Fîhi nebeu mâ kablekum=O’nda sizden evvelkilerin haberleri vardır.”

Bilindiği gibi biz tarih öncesi dönemler hakkında pek fazla şey bilmeyiz. Tarihî ve arkaik bilimlerinin verilerine rağmen antik dönem hâlâ bizim meçhulümüzdür. Bugün yapılan çok yönlü çalışmalarla bir hayli medeniyet su yüzüne çıkarılmış olsa da -ki Kur'ân-ı Kerim'de yer yer, Nûh (aleyhisselâm) kavmi, Hûd (aleyhisselâm) kavmi (Âd), Salih (aleyhisselâm) kavmi (Semud) gibi.. milletlerden bahisler açıyor.- yakın tarihe kadar, Âd kavminden, Hz. Salih'in cemaati Semud kavminden bahsedilince, Batılılar dudak büküyor ve konuyu ciddîye almıyorlardı. Oysa ki kazılarda Âd da, Tamud adıyla bilinen Semud da, hatta bütün detayları ile Hz. Lut'un kavmi de Sodom, Gomore de ortaya çıkarıldı.

Keza Kur'ân, Firavun'un “gark” (Kızıldeniz'de boğulması)ından, onun cesedinin dışarıya çıkarılacağından bahseder ki, hem mülhidler, hem de kütüb-ü sâbika ve sâlîfe ricâli (Tevrat ve İncil ehli) bu haberi hiç de ciddîye almamışlardı. Oysaki Kur'ân, “**Felyevme nüneccîke bibedenike = Bugün biz senin cesedini kurtaracağız ta ki sonrakilere ibret olsun.**”^{2[2]} demek suretiyle bu meseleyi asırlar öncesinden haber vermişti. Kur'ân-ı Kerim Firavun'un gark olmasını naklederken, öyle mücerret bir tarihsel vâkıyı haber vermekle kalmayıp, onun cesedinin, sonraki nesillere ibret olmak üzere denizden çıkarılacağı şeklinde vak'ayı resmediyor. Kur'ân'ın bu ilanı karşısında hem o günün müşrik ve mülhidleri, hem de kütüb-ü sâbika ricâli (Ehli kitap) istihzâi bir tavır takınıyorlardı ama, Kur'ân, kendinden emin bir üslupla meseleyi vaz' ediyordu. Sırf bir ihtimal çerçevesinde de olsa, şimdi o ceset İngiltere'de teşhir ediliyor; hem de o ceset diye teşhir ediliyor.

Bu misalleri çoğaltabiliriz. Hatta sadece günümüzde yazılan modern tefsirlere bile bakacak olsak, Kur'ân'ın çağlar öncesinden haber verdiği tarihsel kavim ve medeniyetlerin, ister arkaik kazılar, ister daha başka yollarla ortaya çıktıklarını göreceğiz ve ürpereceğiz.

Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) ümmî bir insandı ve hiç okumamıştı. -O ümmiyet başlarımızın tacı olsun. Aslında onun ümmî olması, peygamberliğinin çok önemli esaslarından. - Ne Ehl-i Kitap'tan ne de cahiliye döneminde herhangi bir ilim adamıyla görüşmesi söz konusu değildir. Bu, herkesçe müsellemlenmiş olan bir hakikattir. Yalnız o değil, kendi devrinde başkaları ile görüşenler de O'nun Allah'dan getirdiklerini bilemezlerdi ve O, bunları söylerken herkes hayret ve dehşet içinde O'nu dinlerdi. Bu arada bazıları, bunları birer üstüne kabul edip konuya öyle yaklaşırlardı ki, Hâris b. Nadr da bunlardan biriydi. O, Efendimiz'in anlattığı bu tarihi gerçekler karşısında, İsfendiyar ve Rüstem'in hikayelerini bildiğinden bir alternatif olarak Efendimiz'in karşısına hep onlara ait üstünelerle çıkar ve zihinleri bulandırmaya çalışırdı. Gün geldi, onun üstüneleri bir bir unutulup gitti; ama Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in Kur'ân vasıtasıyla anlattığı şeyler parlaklığını daha da artırarak çağımıza kadar geldi ulaştı; gelip ulaşmakla da kalmadı, araştırmacılar için birer ilham kaynağı haline geldi ki, onun başka bir mucizesi olmasaydı, peygamberliğine delil olarak bunlar yeter ve artardı.

2. Madde: “*Ve habaru mâ ba'dekum=O'nda sizden sonrakilerin de haberi vardır.*”

Kur'ân-ı Kerim, nüzûlünden itibaren kıyâmete kadar cereyan edecek olan pek çok hâdiseye de işaret eder. Şimdi onun bu konuyla alakalı birkaç işaretini arz etmeye çalışalım: Tarihî devr-i dâimler hakkında Kur'ân-ı Kerim, Mâide 54. âyetinde mefhum olarak şöyle ferman eder: ***“Eğer dinden ellerinizi gevşetir, geriye durursanız Allah yepyeni bir kavim getirir, (onlar birinci saftaki insanlar saffetindedirler.) Onlar, Allah'ı severler, Allah da onları sever, Allah yolunda cihat eder, kınayanın kınamasına aldırış etmezler.”***

Hâdiseler, asr-ı saadetten başlayarak Kur'ân-ı Kerim'in ifade ettiği şekilde cereyan etmiş ve bugüne kadar âdeta bir devr-i daim yaşanmıştır. Sahabe-i kiram, tâbiin-i izâm, Emevîler, Abbasiler ve onlardan sonra İlhanlılar, Karahanlılar, Selçuklular ve Osmanlılar gelmiş.. ve biri giderken de, lisan-ı haliyle elini kulağına koymuş ve bir müezzin gibi: “Eğer O dilerse sizi ortadan kaldırır ve yepyeni bir halk, bir millet getirir”^{3[3]} demiş öyle gitmiştir. Bu devr-i daimlerin ifade ettiği mânâ şudur: Bir bir gelenler bir bir gidecek ve her zaman sadece ve sadece o ölü-sonu olmayan bâki kalacaktır. Şart-ı âdî plânında, iman, istikamet,

hakikat aşkı, araştırma iştıyakı gelip kalmanızın, kalıp ömrünüzü uzatmanızın vesilesi olabilir ama gitmeniz mukadderdir.

Geleceklerin gelme emaresi, gideceklerin de gitme emaresinin söz konusu olmadığı bir dönemde bu kabil ihbarların vukûu, Kur'ân'ın açık bir mucizesidir. Mekke'de nâzil olan Rûm suresinin, **“Rumlar, (Arapların bulunduğu bölgeye) en yakın bir yerde yenilgiye uğradılar. Hâlbuki onlar, bu yenilgilerinden sonra birkaç (3-9) yıl içinde gâlip geleceklerdir.”**^{4/4} gibi âyetleri buna açık birer örnek teşkil ederler. Muhakkikîn-i siyere göre bu âyet, Mekke'de nâzil olduktan dokuz sene sonra Bedir Harbi (624) oluyor. Demek ki, âyet Hicret'ten tam yedi sene evvel nâzil olmuş. Hâlbuki bu yıllar, Müslümanların baskı altında kıvrandığı yıllardır. İhtimal Hz. Ömer'in bile henüz cephesini tam belirleyemediği günler.. daha açık ifadesiyle, inananların sayısı henüz 40'a bâliğ olmuş veya olmamış.. Müslümanların bin türlü eziyete maruz bırakıldığı, hatta yok edilmeye çalışıldığı, hiçbir şafak emaresinin bulunmadığı bir dönemde, Allah (celle celâluhu), Rûm sûre-i celîlesi ile gönüllere su serpiyor, ruhları şahlandırıyor ve diyor ki, “Yanıbaşınızda Sâsânîler, Rumlar'ı mağlup ettiler. Sizin içinizdeki putperestler bunu serrişte edip sizinle alaya kalkışarak, “İşte putperest olan, ateşgedeler (ateşe tapanlar), Hıristiyan olan Rumları mağlup ettikleri gibi, biz de sizi ezeceğiz” diyerek ortalığı velveleye veriyorlar. İşte, bu iç içe tersliklerin yaşandığı bir sırada Kur'ân: (*“bid'i sinîn”* yani üç-dokuz sene arasında) Romalılar ateşgedeleri mağlup edecekler. O mağlubiyet gününde siz de sevineceksiniz.” demektedir ki, bu tam Bedir gününe rastlamaktadır.. evet **“...yevmeizin yefrehul mü'minin; o gün müminler de sevinçler yaşayacaklardır.”**^{5/5}

Hz. Ebu Bekir Sıddîk, Kur'ân'a öyle inanmıştır ki, bu âyeti duyar duymaz gidip, Âs İbn Vâil ile belli sayıda deve üzerine bahse girer. O gün için böyle bir bahse girme ayrı bir konu; mevzumuz, Kur'ân'ın mucizevî haberlerine inanma mevzuu. Hz. Ebû Bekir, “bid'i sinîn” kelimesini üç yıl olarak anladığından üç senesine bahse girer ve gelip bu hususu Efendimiz'e haber verir. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem), “bid'i sinîn”in üçten dokuza kadar bir rakama baktığını, dolayısıyla da seneyi dokuza çıkarıp develeri artırmasını söyler. Hz. Ebû Bekir gidip bahsi, Efendimiz'in dediği şekilde değiştirir. Ve derken *bid'i sinîn* gelir-geçer. Bedir harbi ve zaferi yaşanır. Bir süre sonra da, “Heraklius'un içkiyi bıraktığı, yeniden derlenip toparlandığı, Sâsânîler'e karşı savaş başlattığı ve zaferyâb olup onları haraca bağladığı” haberi gelir.

4

5

Evet Kur'ân'da, o nazil olduğu günden itibaren meydana gelecek hadiselerle alâkalı pek çok sarâhat ve işâret vardır ki, Rûm suresinin başı sadece bunlardan biridir. Ayrıca burada, “*Ġalabetirrûm vehüm min ba'di ġalabihim seyüġlebûn*” şeklinde bir kıraat da söz konusudur ki, o zaman mânâ şöyle olacaktır: “Rûm galebe çaldı; onlar da bu galibiyetlerinden sonra yenilgiye uğratılacaklardır.” Birkaç sene sonra İslâm orduları Rûmları yenerek bu müjdeyi de gerçekleştirmişlerdir.

Hudeybiye'yi müteakip Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), melûl mahzûn Medine-i Münevvere'ye dönerken, Allah'ın (celle celâluhu), hem bir bişâret (müjde) hem de Hudeybiye'deki sulhun vadettiklerini ifade eden: “*And olsun ki Allah, elçisinin rüyasını doğru çıkardı. Allah dilerse siz güven içinde başlarınızı tıraş etmiş ve kısaltmış olarak, korkmadan Mescid-i Haram'a gireceksiniz. Allah sizin bilmediğinizi bilir. İşte bundan önce size yakın bir fetih verdi.*”⁶⁶ âyetini de zikredebiliriz. Evet Allah, Peygamberinin rüyasını doğru çıkarmıştı. Eğer sulh yapmayıp da Mekke'ye girseydiler harbederek gireceklerdi. Allah orada kan dökülmesini istemediği için buna izin vermiyordu. Böylece onlar, Kâbe'yi tavaf ederken, başkalarının kalbinde “oğlum öldü, çocuğum öldü, kızım öldü” ukdesi de olmayacaktı. Bir gün gelip orayı tavaf edeceklerdi, hem de olumsuz hiçbir şeyle karşılaşmadan. Sanki bu âyet, onlara şöyle diyor: “Şimdi geriye dönün. Belki içinizde bir burkuntu olacak ama, bu burkuntuya bedel geleceğin inşirâhı daha fazla olacaktır.” Ve öyle de oluyor; gün geliyor, Müslümanlar, hem gelip o umreyi kaza yapıyorlar, hem de aynı zamanda emniyet içinde -İkrime'nin sadece bir kapıda mini bir karşı koyması istisnâ edilecek olursa- Mekke'ye giriyorlar. Mekke bağırını öz evladına açan şefkatli bir ana gibi; “*Yerin göbeği bendim, sen de evladımın, bir dönemde atmışlardı gel yavrurum.*” diyordu. Ve Kur'ân'ın verdiği haber aynen tahakkuk ediyordu. Bu misaller çoğaltılabilir; biz deryâdan bir katre ile iktifâ ediyoruz.

3. Madde: “*Ve hukmu mâ beynekum=O, aranızda bir hakem ve hüküm kaynağıdır.*”

Kur'ân-ı Kerim, öncelikle Müslümanlar, sonra da bütün insanlık için hem bir hüküm kaynağı, hem de bir hakemdir. Evveliyetle Müslümanlar sonra da bütün insanlık onun temel disiplinleriyle bütün problemlerini çözebilir.

İnsanlar arasında sulh u sükûnu temin edebilecek, fert ve aile plânında pek çok problemi halledebilecek, toplumla alâkalı pürüzleri giderebilecek bir kitap varsa, o da Kur'ân-ı mucizu'l-beyân'dır. Evet o, bütün bu konularda biricik, tertemiz ve kimsenin itiraz

etmeyeceği, edemeyeceği yegâne kaynaktır. Aslında hadiste de onun, itiraz edilemez bir kaynak olduğu ihtar edilmektedir.

Kur'ân dışındaki değişik sistem ve hareketlerde, O'nun getirdiklerine yakınlık arzeden düşünceler olabilir. Aslında her düşüncede güzel şeyler bulunabilir. Nitekim bir zamanlar İslâm dünyasında bir ezilmişlik içinde, değişik sistemler arasında Sosyalizm'i iyi görenler vardı. Hatta ille de bu sistemlerden birini Kur'ân'a yakın görmek, göstermek gerekiyorsa, içtimâiyata ve iktisata ait vaz' ettiği meseleleriyle Sosyalizmin Kur'ân'a daha yakın olduğu seslendiriliyordu. Bu sistem, fert hukuku ve hürriyeti mevzuunda daha hassas daha mütakâmil görülüyordu. Bu mülâhazaların hepsinin münakaşası yapılabilir ama Sosyalizm'in revâçta olduğu o günlerde bu tez çok işleniyordu. Hatta bu anlayış, merhûm Dr. Mustafa Sibâi'ye İslâm İştirâkiyesi'ni yazdırmıştı. Seyyid Kutub'un Sosyal Adâlet'inde, hatta tefsirinde de bu türlü yaklaşımlara raslamak mümkündür.

O dönemde kapitalizmin baskı ve tazyiki insanları çok ürkütmüş, hatta buna reaksiyon ve tepki olarak, kapitalizmin “neseb-i gayr-i sahih” evladı sosyalizm ve komünizm hep kapitalizmin cürmü olarak görülmüş ve bir ölçüde bu biraz daha hafif gösterilmek istenmişti. Nitekim bizde de -bu tabiri sevmesem de öyle diyorlar- radikal İslâmcılar ta 12 Eylül'den günümüze kadar sosyalizmi kapitalizimden daha ehven görmüşlerdir; görmüş de, kapitazilme, liberalizme ateş püskürürken sosyalizm ve komünizmi sükut geçmişlerdir. Oysaki, Kur'ân kaynaklı olmayan düşünceler ne kadar da Kur'ân-ı Kerim'e yakın olursa olsun -Üstad'ın da işaret ettiği gibi- eğer tam Kur'ânî değil ve O'ndan nebeân etmemişse onun müşâbihi olamaz. Bu konuda, hüküm ve bu hükmün hakemi diyebileceğimiz bir şey varsa, o da Kur'ân'ın kendisidir. Kur'ân herkes için huzur ve istikbâl bahşeden böyle bir hakemlik vazifesini derpiş etmiştir.

Onun hakemliği ile -inşallah- bir gün dünyada bütün ahlakî ve sosyal problemlerin aşılacağına inanıyorum. Elverir ki, Kur'ân'ı hazmetmiş olanlar, ona sahip çıksın ve ruhuna sadık kalarak asrın idrakine göre onu bir kere daha seslendirsınler. Aslında gelecek adına bunun yapılması zarûrîdir. İnşallah, büyük ilim adamları ve düşünürleri, ululazmâne bir gayretle, Kur'ân-ı Kerim'in bu mevzudaki muhtevasını bir kere daha gün yüzüne çıkarır ve onun geçmiş gelecek haberlerinin doğruluğu yanında, hakemliğinin ne kadar isabetli olduğu hususunu bir kere daha ispat ederler. Biz muhteşem bir geçmiş yaşadık. Ütopyalara sığmayan günler gördük ama, bugün Müslüman pratiğinde İslâm'ın büyüklüğünü temsil edebilecek seviyede Müslüman yok ve bu Kur'ân'ın ufkunu karartıyor. Onu kendi tamamıyetiyle - inşallah- bahtiyâr temsilciler, Rabbânîler ortaya koyacak ve Kur'ân'ın, eskiden defaatle

zuhur etmiş parlak günleri yeniden bir kere daha zuhur edecek ve biz de “evet sözü sen söylüyorsun, söz sana derler, Hakk olup Hak’dan gelip Hak diyen yalnız sensin.” diyeceğiz.

4. Madde: “Ve hüvel faslu, leyse bilhezl=O, hak ile batılı ayırt eden ölçüdür. Onda her şey ciddîdir.”

Burada da birkaç mülâhazadan söz etmek mümkündür ve en başta da bu kaziyeye “hükümü mâ beyneküm” sözünün tamamlayıcısı gibi düşünülebilir. Tabî Kur’ân’ın, bir “kavl-i fasl” olduğunu da ifade ediyor olabilir ki bu da iki şekilde düşünülebilir: Birincisi, Kur’ân, konuşmaya duracağı âna kadar söz ve düşünce şirâzesiz demektir.

İkincisi; kesip atan, söz kesen demektir. Bu, kitaplarda geçmiş “kavl-i fasl” mânâsınadır ki, bir anlamda “ammâ ba’du” cümlesi yerinde kullanılmıştır. Hadis-i şeriflerde, bu sözü kendi dilinde İbrânice olarak ilk defa kullananın, Hz. Davud olduğu ifade edilir. Bu ise hutbenin (hamdele, salvele gibi) dîbâcesinden sonra “*Ammâ ba’du feyâ ibâdallah*”; yani Allah’a karşı vazifemizi, sorumluluğumuzu, ubudiyetimizi ifade eden sözleri, cemaate arz edeceğimiz şu beyanlardan ayrılır. İşte bu “kavl-i fasl”dır. Bu mânâda Kur’ân’ın kavl-i fasl olması, O’nun asıl söylenmesi gereken meseleleri söylemesi, yararlı şeyler üzerinde durması ve gereksiz sözlere de fırsat vermemesi mânâsına gelir.

Bunun yanında bir de Kur’ân’ın, hakkı batıldan ayırırken her şeyi ciddiyete bağlaması söz konusudur ki, bu onda şaka latife, gayr-i ciddîlik ifade eden hiçbir şey yok demektir. O, hükümlerinde ciddîdir ve onda “hezel” yoktur. “Hezel” olmamasını da değişik zâviyelerden ele alabiliriz. Meselâ, bir şiiri, bir nesiri ele aldığınızda, çok defa bunların içinde hezeliyatla, - Türkçemiz’de hatt-ı hezeliyat vardır- karşı karşıya kalırız. Bunlar genellikle eğlendirmeye, şakaya matuf şeylerdir. İçinde bazen doğru şeylerin de bulunması hezeliyatın yıktığını tamire yetmez.

Hususiyle de hukuka ait konularda ifadelerin “kavl-i fasl” gibi ciddî ve muhkem olmasında zaruret vardır. Bu meseleyi, (Kur’ân’ın hüküm-ü fasl ve ciddî olmasıyla) mukayese ederek ele aldığımızda, çok muhkem ve ciddî olması gereken sözlerin, çok su götürülebilir, esnek ve eksantriğinin de fevkalâde geniş olduğunu görürüz. Başka mülâhaza ile değil, sırf bir örnek teşkil etmesi açısından arz ediyorum; hepinizin bildiği gibi, 163. maddenin 1. fıkrası: “İktisâdî, siyasî, kültürel, devletin temel nizamlarını dinî esaslara oturtmak maksadıyla siyasî cemiyet teşkili...” şeklindeydi. Kanununun şârihi diyor ki: Herhangi bir yazılı tüzük ve nizamname olmasa da, belli bir maksada matuf üç-beş insan bir araya gelmişse, cemiyet teşekkül etmiş sayılır. Bu şârih, hukuk uzmanıdır; önemli kurumların başında bulunmuştur ve

ceza kanunlarıyla alâkalı şerhleri vardır. O ve onun gibiler böyle düşündükleri için uygulama da aynı şekilde olmuştur.

Şimdi bir kanun maddesi bu kadar esnek ve bu kabil yorumlara açık olunca, pek çok kimsenin haksızlığa uğrayacağı açıktır. Ve acıdır Türkiye’de senelerce birçok insan bu maddeden mağdûr edilmiştir. Daha kötüsü de, bu kanun maddesi bütün insanları gadre uğratmasına rağmen devam etmiş.. bu konuda birkaç bini aşkın mahkeme olmuş. Bu mahkemelerden çok az bir kısmından mahkumiyet alınmış, gerisinden berâat çıkmış ama, ne berâatlar ne de konunun “kaziye-i muhkeme” haline gelmesi mahkemeleri dâvâ açmaktan men edememiştir. Oysaki bir mevzuda üç dört mahkemede berâat kararı verilirse, o, kaziye-i muhkeme haline gelir ve artık o mevzuda dâvâ açılmaz. Ama acıdır; binlerce mahkeme berâat vermiş, ancak buna rağmen yine de aynı konuda dâvâlar açılmaya devam etmiştir.

İşte Kur’ân-ı Kerim, en ciddî meseleleri sunarken bile, meselelerin gerçekliğini, hukukun muhkemliği içinde ifade eder. Fakat o muhkem ifadeyi bile size bir edebî zevk içinde sunar. Öyle ki, kevser yudumlar gibi, hukukun katılığı, hukuki meselelerin sertliği, kesinliği ve ayırıcılığı meselenin zevk ve insânî buudunu da asla ihmal etmez. İşte bu yönüyle Kur’ân-ı Kerim, hakikaten insanı doyurur. Öyle ki ahkama ait en ağır meseleleri anlatırken bile, insana bir ifade zemzemesi sunar.

Aslında eğer insan, üstün edebî bir nazım veya bir nesir dinlemek istiyorsa Kur’ân-ı Kerim’i dinlemelidir. Bir musiki dinlemek istiyorsa Kur’ân-ı Kerim’i dinlemelidir. Kelimeleri, söz musikisine göre seçilmiş bir beyan abidesi tanımak istiyorsa yine Kur’ân-ı Kerim’i dinlemelidir. Eğer insan, vicdanını dinleyebiliyor, insanî değerlerini unutmamış, kalbinin kapıları da açıksa, Kur’ân’ı çok iyi anlayacaktır. Evet Kur’ân, bütün güzelliklerin halîtasından meydana getirilmiş eşi-menendi olmayan bir şaheserdir.

Neticede, Kur’ân “hükmü mâ beyneküm”dür, yani aranızda her mevzuda sözü kesip atan, hüküm veren bir beyân sultanıdır. Muhkemdir, ciddîdir. Aynı zamanda sînelere inşirah veren bir mânâ çağlayanıdır.

5. Madde: “Men terekehu min cebbârin kasamahullah = Kim baskıdan ve zalimden korkarak, O’na karşı güveni ve inancı sarsılırsa Allah da onu helâk eder.”

Burada, ağır şartlar altında ondan kopma üzerinde duruluyor ve eğer bir insan, herhangi bir zorba ve cebbârın, baskısı karşısında Kur’ân’a sırtını döner, O’ndan uzaklaşırsa, Allah da onu helâk eder.” diyor. Biraz daha açalım; Kur’ân’ı şöyle böyle vicdanında duymuş, kitaplarda görmüş, misalleriyle yaşamış, hüşyâr vicdanı ile bu meseleye uyanmış bir insan,

ona karşı bunca yakınlık duyduktan sonra kalkıp da bir baskı ve bir terör karşısında Kur'ân'ı terk ederse Cenâb-ı Hak da onu derdest eder ve baş aşağı getirir.

Burada, vurgulanmak istenen şudur: Eğer siz, size zarar verecek kimselerden çekinip de Kur'ân'dan uzaklaştığınızda, Allah (celle celâluhu) sizi helâk edecekse bu kabil tehlikelerin hiçbirinin söz konusu olmadığı bir yerde elinizi ondan gevşetirseniz derdest edileceğiniz kat'î demektir.

Bu ifade tarzı Kur'ân-ı Kerim'deki şu ifade tarzına çok benzer. **“Anne ve babanıza uff bile demeyin.”** ^{7[7]} Evet, eğer o, anne ve babaya “öf” bile demiyeceksiniz” diyorsa, bundan anlaşılıyor ki “haydi be” şeklinde bir ifadeyi hiç diyemezsiniz.. elinizi kaldıramaz.. kaşlarınızı çatamazsınız.. ona vuramazsınız.. kapıyı yüzüne çarpamazsınız... Eğer en basit bir söz ve hareket yasak edilmiş ya da haram sayılmışsa, onun üstünde yapılacak her şey yasak demektir. Kur'ân-ı Kerim en ehveni ile problemin önünü kesiyor, tahşidât yapıyor, “Aman sakın, zinhar bunun daha büyüğüne girmeyesin”, diyor. Evet, hadiste ifade edilen de işte budur.

...Ve maalesef biz, Batı baskısı karşısında, evvela harp meydanlarında, sonra siyaset plânında, sonra da idare plânında hakikaten “min cebbârin” Kur'ân-ı Kerim'den ellerimizi gevşetmişizdir.

“Ölülerinizin kötü yanlarını yâd etmeyin.” İslâmî disiplinine göre ben geçmişimizi fenâ yanlarıyla yâd etmemeye çalışırım ama, birkaç asır var ki -maalesef- çevremizdeki kafirlerden korkarak, milletçe, kedinin elindeki fare gibi tirtir titremiş ve onların dedikleri her şeyi yapmışızdır. Gün gelmiş bir nizamnâme ile, bize ters pek çok şeyi kabullenmiş ve bize ait değerleri görmezlikten gelmişizdir. Bir başka dönemde Kur'ân'ı mensûh kitaplara mukayese ederek, onunla alâkalı türlü türlü şüpheler ortaya atıp halkı aheste aheste uzaklaştırmışızdır. Bir yönüyle Allah Rasulü'nün gelecek adına verdiği haberlerden *“Öyle bir gün gelecek ki, o zaman Kur'ân bir vadide insanlar bir vadide olacak.”* zayıf da olsa, Peygamberlerimize (sallallahu aleyhi ve sellem) isnat edilen hadisin mânâsını doğru çıkarmışızdır.

Evet, bu hadisin de ifade ettiği gibi öyle devirler olmuştur ki, insanlarla Kur'ân arasında uçurumlar meydana getirilmiş ve onlar bir vadide, Kur'ân başka bir vadide kalıvermiştir; kalıvermiştir de hicranların en acısını yaşamıştır. Denebilir ki bir ölçüde biz, bu dönemde Kur'ân'ı terketmişizdir ve Cenâb-ı Hak da bizi derdest edip baş aşağı getirmiştir. Aynı meseleye, Ebû Davud'un Sünen'indeki cihadı terk ile alâkalı bir hadis açısından da

bakabiliriz: “Cihad’ı (gönülleri Allah’a uyarma) terkettiğiniz zaman Allah size bir mezellet, bir aşağılık musallat eder; dine döneceğiniz ana kadar da o aşağılığı almaz üzerinizden.” Biz bu ifadenin neresinde bulunduğumuzu düşünüp ürpermeliyiz.

Kur’ân-ı Kerim, geçmişiyile, geleceğiyle, aramızdaki hakemliğiyle muhtevâ bakımından her yanımızla bizi kucaklamasıyla vicdanlarımıza şunu ihtar ediyor: Bütün bunlara rağmen kim, zalim, cebbâr, baskıcı, müstebit bir adamın baskısı altında elini Kur’ân’dan gevşetir ve O’nu terk ederse Allah da o kimseyi derdest eder baş aşağı getirir.

Burada iki tavır söz konusu: Birincisi, Kur’ân’dan elini çekerek uzaklaşma. İkincisi de, uzaklaşmayla beraber ona bağlı yitirdiği şeyleri başka yerlerde arama. Bazen sadece bunlardan birine, bazen de ikisine birden maruz kalındı ki gelecek fıkra, bu ikincisinin üzerinde duruyor.

6. Madde: “Vemen ibtağalhüda fi ğayrihi adallahullah = Kim O’nun dışında hidayet ararsa Allah onu saptırır.”

Allah’ın insanı sapıklığa itmesi farklı farklı olur ve sapıklık sezilemedik bir çizgide gelişir ve gerçekleşir. Hidâyette olduğu gibi dalalette de başlangıçta açığı gayet dardır ama hevâ, heves, fantezi, taklit, şöhret, kendini ifade hissi, aklın ifrâtkârlığı, hatta bazen cerbeze duygusu ile beslenen inhiraf, küfre varacak şekilde bir açığa ulaşabilir. Evet, her bir sapıklık ve küfrün mebedinde dar zâviyeli bir inhiraf sonuçta kocaman bir sapıklık şeklinde karşımıza çıkar. Mezhep imamlarını hafife alarak yola çıkanların bugün Kur’ân’ı sorguluyor olmaları buna iyi bir örnek teşkil eder zannediyorum. İşte, -hafizenallâh- eğer bizler böyle bir sapmaya düşersek zamanla Allah da, saptırır. Ve ondan sonra “*Vemen yudlililâhu felâ hâdiye leh*”^[8], “Allah bir insanı saptırdı mı artık doğru yola getirecek yoktur” fehvâsınca sapıklıktan sapıklığa sürüklenir dururuz. Belki de bir gün Kur’ân’ın yerine başka kaynaklar aramaya kalkarız. Tıpkı Asr-ı Saâdet’te, bazılarının Allah Rasulü’nü bırakıp münafık hakemliğine müracat etmeleri gibi. “*Hayır, Rabbine andolsun ki aralarında çıkan anlaşmazlık hususunda seni hakem kılıp sonra da verdiği hükümden içlerinde hiçbir sıkıntı duymaksızın (onu) tam mânâsıyla kabullenmedikçe iman etmiş olmazlar.*”^[9]

Evet bütün bu hususlar bizim için de geçerlidir. Yemin olsun ki, gönlünüzde en ufak bir rahatsızlık duymadan ve bir burukluk hissetmeden Kur’ân’ın hakemliğine râzı olmazsanız müslüman sayılmazsınız.

8

9

Hadiste, bundan sonra ayrı bir maddeye geçiliyor. Eğer sahabi ifadedeki silsileyi korumuşsa maddeler arasında bir telâzum de görülüyor. Meselâ, niye bunu aranızda hakem tayin etmiyorsunuz ki? Evet bu bir kavlı-fasıldır. İsterseniz bunu bir netice olarak görebilirsiniz. Kur'ân'ın dile getirdiği şeyler öyle şaka filan değil, ciddî konulardır. Burada aynı zamanda, Kur'ân'dan ellerin gevşetilmesi durumunda açık bir tehditin söz konusu olduğu görülmekte. Tabiî, buna karşılık ona yönelmenin, onun hakemliğine müracaat etmenin de takdir edilmesi bahis mevzuu. Bu böyledir zira o;

7. Madde: “Ve hüve hablullâhilmetin = O, Allah'ın (celle celâluhu) en sağlam ipidir.”

Bakara sûre-i celflesinde Âyetelkürsî'yi müteâkip şöyle buyrulur: **“Dinde zorlama yoktur. Artık doğrulukla eğrilik birbirinden ayrılmıştır. O halde kim tâğûtu reddedip Allah'a inanırsa, kopmayan sağlam kulpa yapışmıştır. Allah işitir ve bilir.”** ^{10[10]} Doğru, kim Kur'ân'a sınıksız sarılırsa o, hiç kopmayan, sarılanları kopup gitmeden sıyânet eden en sağlam bir ipe sarılmış demektir. “Metin” aynı zamanda Cenâb-ı Hakk'ın isimlerindedir. Bu zâviyeden de, izâfetin konuya ayrı bir derinlik kazandırdığı muhakkak. Allah, o ipin metin olmasını lafz-ı celâleyle bağlayarak ifade ediyor, “Hablülmetin” veya “Hablühülmetin” demiyor, “Hablullâhilmetin” diyor...

İşte böyle, bütün esmâ-i hüsnâ'yı tazammun eden Allah ismi, habl-ü metine izâfe edilince, bu söz, bütün gökte ve yerde isimleri tecelli eden Allah'ın ipi mânâsını kazanıyor. O ip, semâdan size sarkıtılmış. -Rüyalarda da o ip semâdan sarkıtılmış bir halat şeklinde görülür ve dine bağlılık şeklinde yorumlanır ki, Abdullah ibn Selâm rüyasında böyle bir ip görmüş, ona tutunmuş ve yukarıya doğru yükselmiş olduğunu nakleder.- Sizi Allah'a (celle celâluhu) yükseltmeye ve vuslata aldatmayan bir vesîle demektir.

Evet o, semâdan yere doğru uzanmış, bir ucu insanların elinde, bir ucu da dest-i kudrette olan, insanları kurtuluşa erdirecek kopmaz bir ip ve bir kulptur. Evvelâ, bütün esmâ-i ilâhîye bütün sıfât-ı sübhâniyeyi hatırlatacak bir isimle Allah'ın ipidir. Rahmân'ın, Rahîm'in, Cemîl'in, Celîl'in değil, bütün bu isimleri hâvî olan, kalbinizin meyillerini bilen, hissiyâtınızı sizden daha iyi anlayan, cenneti, Rahmân ve Rahîm isimleriyle sizin cismânî arzularınız için hazırlayan ve sizi ebede namzet kılan Allah'ın ipidir. O Allah ki metindir, O'nun ipi de çok metindir; o kopacak gibi bir ip değildir. Öyle ise çerik-çürük insanların ipine tutunmanın hiçbir anlamı, hiçbir mânâsı yoktur. Eğer tutunup dayandığınız şeyle aldanmak

istemiyorsanız, Allah'a (celle celâluhu) dayanın ve güvenin; onun ipi olan Kur'ân'a da sınıksız sarılın..!

8. Madde: “*Ve hüvezzikrül hakîm = O hikmetli olan zikirdir.*”

Zikir; anmak, Allah'ın (celle celâluhu) ismini tekrarlamak demek olduğu gibi hatırlatma mânâsına da gelmektedir. Bir de arkasından “hakîm” geliyor ki, aynı zamanda Cenâb-ı Hakk'ın isimlerinden olan bu sıfat, dikkatleri eşyanın perde arkasına çekmesi, varlığın melekût yanını nazara vermesi açısından, her şeyi hikmete bağlayıp ve âkibetiyle irtibatlandırarak hatırlatan Kur'ân'ın hususî isimlerinden sayılmıştır. Efendimiz'e de Sâhib-i Sünnet olması itibari ile hakîm denir. Yani tabiat ve mâvera-i tabiatın lisanı demektir. Kur'ân-ı Kerim'de geçen hikmet sözünü muhaddisler, daha ziyade Efendimiz'in sözü şeklinde yorumlamışlardır.

Öyle ise burada geçen “zıkr-i hakîm”, “hikmet yüklü bir hatırlatma” yani eşyanın perde önüyle olduğu gibi perde arkasıyla da irtibatlandırılmış bir hatırlatma demektir. Kur'ân-ı Kerim, bir hikmetler mecmuasıdır. Evet insan, Kur'ân-ı Kerim'de, aklıyla, mantığıyla, muhakemesiyle, felsefî anlayışıyla, ilmî düşüncesiyle yadırgayacağı hiçbir şeyle karşılaşmaz. Onun her meselesi, akılla müeyyed ve her mevzuun arkasında bir hikmet ve bir maslahat nümâyândır. İnsan, fikren, zihnen, ilmen, ruhen ne kadar terakkî ederse etsin, ulaştığı her noktada O'nun hikmetle dalgalanan bayrağıyla karşılaşır. Hatta bir gökkuşağı gibi onu geçecek gibi zannettiği noktalarda da hep onun berisinde kalır.

Evet, Kur'ân-ı Kerim bir zikir muhtevâsı olduğu gibi aynı zamanda hikmetle numâyân, dünya-ukbâ esrarını şerh eden bir hikmetler mecmuasıdır.

9. Madde: “*Ve hüves sıratulmüstakîm=O, dosdoğru yolun ta kendisidir.*”

İnsanlık, Kur'ân'la tanışacağı âna kadar ifrâtan, tefritten kurtulamamış ve faydasız arayışlar arkasında tükenip gitmiştir. Allah'ın (celle celâluhu) rubûbiyetini itiraf, vahdâniyetini tasdik ve peygamberin teşrî ve temsili rehberliğini kabulün bir başka ünvanı sayılan sırat-ı müstakîm, bu hususları aydınlatmadaki misyonu itibarıyla Kur'ân'ın ayrı bir nâmı olagelmıştır.

Aslında o, sadece itikat ve ibadete müteallik konularda değil, bütün içtimâî, iktisadî, siyasî, idârî konularda da insanları ifrat ve tefrite düşmekten siyânet eden bir rehberdir. Bir yönüyle Kapitalizm, bir ifrât sistemi, Komünizm bir tefrit sistemi; diğer bir yönüyle de Komünizm bir ifrât sistemi, Kapitalizm bir tefrit sistemidir ki, yerinde sadece mala ve

sermayeye önem vermek suretiyle, yerinde de sırf emeğe önem vererek ifrâtlara, tefritlere düşülmüş ve sırat-ı müstakîm korunamamıştır.

Bu arada, sırat-ı müstakîmin Risalelerdeki tariflerini de hatırlatmakta yarar var: Evet, insanda had altına alınamayan kuvve-i gadabiye, kuvve-i şehviye, kuvve-i akliye, kin, nefret, inat ve mantık gibi kuvveler, Kur'ân-ı Kerim'le tadil edilmediği takdirde dengesizlikler olacaktır. Hâlbuki insandaki kuvvelerin her birinde hem ifrât hem tefrit hem de denge söz konusudur.

Meselâ şehvet hissinin tefriti, ne helala ne de harama alâka duymama gibi bir humûdettir; ifrâtı helal haram tefrik etmeden fisk u fücür yaşamaktır. Ortası ve dengeli olanı ise meşru olanına açık gayr-i meşru bulunanından da uzak durmaktır. Yeme, içme, uyuma, konuşma gibi konularda da bu üç durum söz konusudur.

Bunun gibi, öfke, şiddet, hiddet (kuvve-i gadabiye) konularında da aynı durumlar vârittir:

Kuvve-i gadabiyenin tefrit hali, korkaklıktır ki, hiç olmayacak şeylerden bile korku duyulur. İfrâtı, tehevür ve saldırganlık şeklinde kendini gösterir ki, tedbiri, temkini ihmale bâdi olabilir. Ortası ise şecaattir ki, dinî ve dünyevî hakları konusunda canını fedâ eder ama gayri meşru ise bir sineğe bile ilişmez. Aynı mülâhazalarla akla baktığımızda da bu hususları görebiliriz: Kuvve-i akliyenin tefrit hali gabâvet ve idraksızlıktır ki, en basit şeyleri bile doğru dürüst kavrayıp değerlendiremez; hatta hakkı batıl, batılı da hak görebilir. İfrâtı, herkesi aldatacak ölçüde cerbeze ve diyalektik yapma hâlidir ki, bu, her zaman hakkı batıl, batılı da hak gösterebilir. Ortası ise hakkı hak bilip imtisal etme, batılı da batıl bilip içtinap etme halidir.

Sırat-ı müstakîm o kadar önemli ki, biz Allah'tan günde kırk defa bu yola girmeyi isteriz. Bu mevzu, bütün yönleriyle İbn Miskeveyh'ten Gazzali'ye ondan Bediüzzaman'a kadar pek çok kişi tarafından işlenmiş ve hakkında çok söz söylenmiştir.

10. Madde: “Vela tezîğu bihilehvâ = O, kendine uyanları hevalarına uymaktan korur.”

Kur'ân-ı Kerim, her zaman kendisine gönül verenlere -bir rehber, bir pusula gibi hedeflerini gösterir ve onları sapmaktan korur. Bir kere bu Kur'ân, habl-i metindir; insan o ipe tutunmuşsa artık sapıtmaz. O, bizi çekip göğe yükseltecek bir ip olarak görülebileceği gibi, inananları hayat bâdirelerinden, berzâh gâilelerinden öbür taraftaki bütün dâhiyelerden

kurtaran bir köprü olarak da görülebilir. Öyle ki eğer bu ipe tutunur ve bu köprüye ulaşırsak kurtuluruz. Aksine hevâ ve heveslerimizin seliyle şuraya-buraya sürüklenir dururuz.

Bu itibarla, eğer insanlar bu kitaba sımsıkı sarılırlarsa, istikamete, itidale ulaşır, sırat-ı müstakîmi bulur, ifrât ve tefritin dengesizliklerinden kurtulur; fert ve aile plânında kendileri olur; devletler muvazenesinde yerlerini alır ve cihan çapında bir muvazene unsuru haline gelirler. Tıpkı seleflerimizde olduğu gibi. Onlar bu coğrafyada dengeyi temsil ediyorlardı, onlardan sonra bölgede ne denge kaldı ne de huzur.

İşte sırat-ı müstakîmi yaşayan ve temsil eden bir devlet, devletlerarası dengede ne ise böyle bir duygunun kahramanı bir fert de kendi toplumu içinde aynı şeydir.

Kur'ân'da yine aynı kelimeler kullanılarak **“Rabbena lâ tuziğ kulûbena=Rabbimiz, kalblerimizi kaydırma”¹¹¹¹¹** şeklinde bir dua vardır.

Şimdi ister Kur'ân-ı Kerim serası, ister atmosferi diyelim; O'nunla Allah'a teveccüh edenler bir koruyucu kalkan altına girmiş olurlar. O'nun koruyucu sistemleri her yönüyle bir kısım dalalet cereyanlarına karşı sığınılacak en sağlam sığınaklardır. Biz ona sımsıkı sarıldığımız sürece, kaymalardan, sapmalardan aşırılıklara girmeden, ifrâta-tefrite düşmeden kurtulmuş olur ve selâmetle yolumuza devam ederiz. Ne korku ne telâş, huzur ve itminan içinde yaşar ve gider, O'na ulaşırız.

Ayrıca burada bir de Allah bize sika (güven) ve ondan biraz beri, istikamette tefvîz (her şeyi Allah'a havâle etme), daha beride bazılarımıza teslim, bir kadem daha aşağıdakilere de tevekkül telkin ediyor; ediyor ve “Allah'a itimat edin.” diyor. Acaba ne kadar itimat edeceğiz?

Bana göre asgarî, nasıl ki, tehlikeli bir yerde çocuğunu kucağına alan anne ve baba, onu yalnız bıraktıkları zaman bile çocuk gayet emindir; çünkü onların kendisini uçuruma atmayacaklarına inanır. Onu havaya atıp eğlendirirken bile sürekli güler. Hatta aşağıya doğru düşerken dahi kahkaha atar; çünkü emindir annesinin, babasının onu yere bırakmayacaklarından.. evet işte burada böyle bir sika telkin edilmekte, böyle bir tefvîz vurgulanmakta ve böyle bir teslim ve tevekkül hatırlatılmaktadır.

11. Madde: “Ve lâ teltebisu bihi'l-elsine = Lisanlar ve beyanlar onun sayesinde herhangi bir iltibasa maruz kalmazlar.”

Bu cümleyle de pek çok şey hatırlatılmakta; biz şununla başlayalım: Kur’ân-ı Kerim’e sınıksız sarılırsanız, dininiz gibi dilinizi de korumuş olursunuz. Değişik âyetlerde ifade edildiği gibi Kur’ân aynı zamanda Arapları yâd-ı cemil haline getiren ve onları milletler arası en önemli konuma yükselten bir kitaptır. Kur’ân olmasaydı ne onların dilinden ne de dinlerinden söz edilebilirdi. Hepimiz ona çok şey borçluyuz; onlar herkesten daha çok borçlular. Evet, Kur’ân olmasaydı, gelip bugünlere ulaşmış bir Arap dilinden söz edilemezdi.

Ayrıca, zannediyorum burada, günümüzde çokça yaşanan mefhûm kargaşasına da işaret edilmekte. Her şeyden önce Kur’ân-ı Kerim’de Müslümanlığın tarifleri yapılmış, Müslümanlar nasıl isimlendirileceklerse öyle isimlendirilmişlerdir. Kapitalizm, komünizm, liberalizm, pazar ekonomisi, piyasa ekonomisi vs. sistemler Müslümanlığın yerine konamayacakları gibi, Müslümanın bunlardan birine nispet çerçevesinde adlandırılması da doğru değildir. Kur’ân’da, *“Hüve semâkümü’l-müslimîn = Allah, sizi Müslüman olarak adlandırdı.”*^{12[12]} denir ve mefhûm kargaşasına, isimlerde iltibasa girmeye meydan vermez.

“Bu Kur’ân öyle bir kitaptır ki, her fermanı gayet muhkem (yanlış teville, yanlış tefsire meydan vermeyecek şekilde) kendi içinden delillerle desteklenmiş; sonra da güzelce açıklanmış (ve iltibaslara, yanlış anlamalara fırsat verilmemiş) tam hüküm ve hikmet sahibi, her şeyden haberdâr bir Hakim ve Habîr tarafından gönderilmiştir.”^{13[13]}

12. Madde: *“Velâ yeşbeu minhülulemâ=Âlimler, O’na asla doyamazlar.”*

Düşman ona buğzetse, cahil onu anlamasa da o, ulemânın ışıkları gönüllerde baş ucu kitabıdır. Bir Ebû Hanife, İmam Gazâlî, bir üstad Bediüzzaman Kur’ân’ı hiç ellerinden bırakmamışlardır. Meselâ, Üstâd, hâfiz olmadığı halde, Kur’ân’la o engin meşguliyeti sayesinde kafası âdeta bir fihrist gibidir. Eserlerine baktığınızda, falan yerde şu kelime, filan yerde şu kelime vardır.. o kelime sağındaki, solundaki kelimelerle münasebeti açısından şöyle, altındaki üstündeki kelimelerle münasebeti açısından böyledir.. diyerek hep Kur’ân içinde dönüp durduğunu vurgular.

Üstâd Hazretleri, İmam Rabbânî, Mevlânâ Hâlid-i Bağdâdî, Abdullah Dehlevî, İmâm Gazâlî gibi insanların, Sahabe-i kiram, Tâbiîn-i izâm, Tebe-i tâbiin-i fihâm, evliyâ-i kiram, asfiyâ-i fihâm efendilerimizin O’na doyması şöyle dursun, onunla iştigalleri ölçüsünde ona karşı daha bir aç, daha bir susuz hale gelmişlerdir.

12

13

Evet bazı zamanlar insan Kur'ân okurken, doğrudan doğruya O'nun orijinal sesini duyar gibi olur.. sadece peygamberlikle alâkalı bazı âyetler istisna edilecek olursa, anlatılan devirleri, dönemleri bile aşarak bütünüyle Kur'ân'ın âdeta kendisine seslendiğini hisseder.

Eğer gerçekten bir insanın ilimden nasibi varsa, onun dimağ, ruh ve vicdanının hakikate uyanmış olmasının ölçüsü şudur: Böyle biri ilmî derinliği nisbetinde asla Kur'ân'dan doymaz. Kur'ân'dan zevk almayanlar ya cehâlet ya da ön yargı içindedirler. Câhillerin O'nu anlamaları, mebâdi-i malumatla, yani sadece kendilerine ilk mektepte yapılan ilk telkinlerin tesiri ölçüsündedir. Her hangi bir ön yargı ve şartlanmışlık içinde O'na karşı kapalı olan ruhlara gelince, bunlar evvel-âhir O'ndan hiçbir şey anlamazlar. Bu arada ilimlere açık bazı kimseler de O'nu anlamıyorlarsa bunlar da ilmin ruhunu anlamamışlar ve taklitçilik içindedir demektir. Gerçek ulemâdır ki, bunlar asla Kur'ân-ı Kerim'e doymazlar.

Eğer Kur'ân-ı Kerim'i okuyan bir insan, bütünüyle kendisini O'na verir ve sağlam bir konsantrasyona girebilirse, o enbiyâ-ı izâmle sohbet ediyor; hatta mâverâ-ı tabiatın sesini dinliyor gibi olur. Ben bazılarının bazı ahvâlde zaman üstü bir hâl aldıklarına inananlardanım. Onların Kur'ân sayesinde, enbiyâ-i izâmle sohbet ettiklerini sahabe-i kirâmın meclisine girip oturduklarını, his ve şuur dünyalarında on dört asır önceye gittiklerini düşünür ve hallerine imrenirim. Buna farklı bir zâviyeden Üstad da işâret eder. Evet bazen insan, Cibrîl-i Emîn'in soluklarını kulağının dibinde duyabilir. Bazen de "kemmiyetsiz-keyfiyetsiz" Mütakellim-i Ezeli'yi dinliyor gibi olabilir. Binâenaleyh Allah'dan dinleyen, Cibrîl'den dinleyen, Resulullah'dan dinleyen veya aradaki mükâlemeye aynı zamanda şahit olan bir insan nasıl ondan doyar ki?

Ayrıca Kur'ân-ı Kerim'de, tarihi vak'alar, karakteristik olarak öyle büyüklü anlatılır ki, insan kendini çağlar ötesi âlemlerde dolaşıyor gibi hisseder. İşte bu yönüyle de Kur'ân, doyulamayacak bir zenginlik sergiler. Ben şahsen, Kur'ân-ı Kerim'in bu yönüyle tam tahlil edildiği kanaatinde değilim. Benim görebildiğim kadarıyla, Kur'ân'da değişik vak'alar anlatılırken, anlatış tarzı ve verdiği koordinatlarla o vak'a kahramanlarını aynıyla hayallerinizde resmedebilirsiniz. Meselâ o, Hz. Nuh'un kavmi ile alâkalı konularda konuşurken, o kavmin sesini, soluğunu duyuyor gibi olur ve onu diğer toplumların üslup ve edâsından ayırt edebilirsiniz. Hz. Nuh'un kavmi ile konuşma tarzı, Hz. İbrahim'in kavmi ile konuşma tarzından çok farklıdır. İkincisi size biraz daha mütemeddin, biraz daha tarih berisinde yaşayan insanlar gibi gelir. Hz. Musa'yı, kavmi ile aralarındaki muhâverelerinde, onlara inen âyetlerde ve kavminin beyanlarında, ya da Firavun'un konuşmalarının dile getirilmesinde, sınımsız veya sopsöğük o hissiyât farklılıklarını duyabiliriz; duyabilir ve

bunların Hz. İbrahim ile Allah arasında geçen konuşmalara hiç de benzemediklerini hemen anlarız.

Edebiyat tarihinde Şekspir belli ölçüde bu hususa kapı aralamış sayılabilir. Onu Hamlet’inde, Romeo-Julyet’inde takip ettiğiniz zaman âdeta mazinin hortlaklarının konuştuğunu duyar gibi olursunuz. O sizi üslûbunun sihriyle çeker tâ o dönemlere götürür ve hem konuşma tarzı, hem de üslûbuyla sizi bilmediğiniz esrarlı âlemlerde gezdirir.

Vicdanın zaman üstü ufkuyla Kur’ân-ı Kerim’in bu derinliği her zaman sezilebilir. Ancak, onun bir de bu zâviyeden tahlile tabi tutulmasında zaruret vardır. Merhum Seyyid Kutub o kapıyı yer yer aralıyor gibi olsa da net bir şey yaptığı söylenemez. Tefsirine bakıldığında yer yer bu tür tahlillere girdiği görülür, ancak ciddî olarak bu husus üzerinde durmadığı da bir gerçektir. Biraz edebiyat ufku olanlar, az da kelimelerin karakteristik yanlarıyla yerinde kullanılmasına vakıf iseler, hem vakaî tarihine, hem kavimler tarihine, hem de peygamberler tarihine baktıklarında, zannediyorum geçmişe ait o sesi-soluğu, kendi karakteristik derinlikleriyle ve renkleriyle hissedebilir ve hiçbir edibin eserinde bulunmayan bir zevki duyabilirler.

Kemâl-i samimiyetle arz etmeliyim ki, Kur’ân’ın Türkçesinden bu hazzı almamız mümkün değildir. Şekspir, Goethe ve Tolstoy’un Türkçe çevirilerinde orijinal metinlerdeki ruh, mânâ ve zevki duymak mümkün olmayınca, Allah’ın kitabını Türkçe çeviriden duyup anlamamız nasıl mümkün olacaktı!? Cemil Meriç merhûm, Cevdet Paşa’nın eserinin sadeleştirilmesiyle alâkalı, “Cevdet Paşa bir dil ustası idi, onu sadeleştirmek suretiyle derisini yüzdü berbat ettiler.” demektedir.

Kur’ân-ı Kerim’in lâfızları, Üstad’ın tabirine göre, bir urba değildir. O lâfızlar cilttir, deridir. Onu soyduğunuzda, muvakkaten bir tazelik hissetseniz de, bu uzun sürmeyecek; sevimsiz bir hâl alacak, sizi ürkütecek, kaçırarak ve nazarınızda fevkalâde sevimsiz görünecektir. Hattâ denebilir ki tercüme meraklılarının gizli niyetlerinde, Kur’ân-ı Kerim’in o sihirli derinliklerini sığ göstermek ve bu kabil tercümelerle onu avamîleştirip milleti ondan soğutmak için bir kasıt, bir gâyenin var olduğu her zaman söylenebilir. Kur’ân, mealle ifade edilmesi şöyle dursun, Allame Hamdi Yazır’ın tefsiri gibi en mudekkikâne eserlerde bile -hiç mübalağa yapmadan söyleyeceğim- Kur’ân’ın semâvîliğinin yarısından çoğu gitmiştir. Bana göre bu yine de iyimser bir yaklaşımdır. Onun, doğrudan doğruya Allah kelimeleri ile ifade edilmişinde, tarifleri aşan ve zevk edilip ama söylenemeyen öyle füsûnlu bir buudu vardır ki, ne zaman o kendi diliyle ifade edilse insan büyülenir.

İşte bu enginlikteki Kur'ân'a elbetteki âlimler doyamayacaktır. Hangi âlimler? Kur'ân'ın ulûm-u diniye ve fûnûn-u müsbeteye taallukunu, zâhirini, bâtınını, şücûnunu, ğüsûnunu, kalbin, vicdanın, sırrın, hafînin, ahfânın esrarını, eşyanın perde önünü perde arkasını, mülkü, melukûtu bilecek ve nazarını şehadet âlemi ile gayp âlemi arasında gezdirebilecek âlimler.

Evet Kur'ân-ı Kerim'i sürekli tahlil eden, her zaman onun engin ufuklarında dolaşık duran kalb ve kafa insanları kat'iyen ondan doymazlar.

Bir de bu arada, eğer gerçekten tam bir konsantrasyon söz konusu ise -ki onu da biz Kur'ân kendisine inmiş gibi okumak şeklinde anlıyoruz. Evet, peygamberlik meselesine müteallik hususları müstesna kabul edip, o asliyete tebaiyet mülâhazası ve o muayyeniyete tecrit tavrıyla insan **“Ey örtüsüne bürünen! Kalk ve (insanları) uyar!”** ^{14[14]} âyetini, herkes kendine göre aynen duyabilir; duyabilir de, inancının, onun içinde renklendirdiği sözler karşısında: acaba bu ses tavandan mı duvardan mı yoksa, zeminden mi geldi, ya da vicdanımdan mı yükseldi, yoksa Kur'ân'ın derûnundaki kendi sesi midir bu” der ve hayretler yaşar. Evet insan, tam bir konsantrasyonla kendini Kur'ân'a verdiği zaman bunu apaçık duyabilir. Aksine almacı iyi olmayan bir insan, gönderme ne kadar güçlü de olsa bir şey alamaz. Tabi almacı olup da frekansı bulamayan da alamaz. Ferakansı bulup da tam kalibrasyon yapamayan kimse de alamaz. Bir de havada şerâreler varsa ve bu almaç o şerârelerin altında ise yine onu alamaz. İnsan, sürekli bir bekleyişle, sürekli volum ayarlayarak O'nu yakalamaya çalışmalı ve hep ona yönelik bulunmalıdır. Unutmamak lâzım ki ancak teveccühe teveccüh olur.. bakarsanız bakarlar size. Yani insan da tıpkı günebakanlar gibidir. Yüzü O'na doğru müteveccih olduğu sürece ondan istifade eder; eğer O'ndan gelen şualar kesilirse O da kapanır. Ve kapanınca da hiçbir şey alamaz. Rabbim hepimize O Kur'ân'ın ruhuna mahsus derinliği, neşveyi duyursun, ibadetler üstü ibadetler sayılan O'nu okumaya karşı içlerimizi aşk u şevkle coştursun!

13. Madde: “Velâ yahluku ala kesretirreddi=Kur'ân, çok tekrar etmekle eskimez ve usanç vermez.”

Bu maddeyi okuyunca aklımıza hemen, “Zaman eskidikçe Kur'ân gençleşiyor.” sözü geliyor.

Kur'ân-ı Kerim'i, doymayan ulemânın yaklaşımı ile okuyan insanların, her okudukça yeni yeni şeyler keşfedecekleri erbabınca muteâref bir konu. Tabii, bunu biraz da Kur'ân'la

fazla içli-dışlı olanlar anlar. Necip Fazıl, şiirlerinde hep derinlik takip eder. Öyle ki, onun nazımları, şiirden daha çok noktalama, nükteleme türündendir. O, çok defa derin şeyleri bir beyte, bir mısraya sıkıştırıp ifade eder ki, bunlara “manzum vecize” de denebilir. Bazıları, şiir deyince biraz da dış yüzü itibarıyla plastize bir şey arzu eder; ifadelerin süslü olmasını ister. Ama Necip Fazıl’da bunun yerine ürperen bir derinlik vardır. Hele onun, bazı mısraları, bazı beyitleri vardır ki, on defa okumadan gerçek gâyesini yakalayamazsınız. Hiçbir zaman yakalayamayacağımızın sayısı da az değildir.

Burada kastettiğim, Haşim gibi veya günümüzde bazı serbest şiir yazarları ya da ığlakta kerâmet arayan bazı sembolistlerin anlaşılabilmesi şeklindeki fantastik ipham da değildir. Anlaşılabilir malzeme kullanılmış, anlaşılabilsin diye yazılmıştır ama onun tefekkür ufku çok derin olduğundan zor anlaşılmaktadır. Bu zor anlaşılır şeyleri, bazen bir okuyuşta, bazen iki okuyuşta, bazen de birkaç defada ancak anlayabilirsiniz. Necip Fazıl’da, Mehmet Akif’te hattâ Muallim Nâci’den, -ki, onu o seviyede şair saymazlar-Yahya Kemal’de başımızı döndüren mısralar vardır. Ama zannediyorum bu altın mısraları dahi size birkaç defa okusam bıkkınlık izhar edecek ve artık dinlemek istemediğiniz imasında bulunacaksınız. Evet, her şey eskir, dinlenmez hale gelir ama gördüğünüz gibi Kur’ân devamlı okunmasına rağmen yepyeni ve taptaze kalabilmiş biricik söz sultanıdır.

Evet o hiç eskimemiştir ve canlı gönüllerin ona doyması da söz konusu değildir. Sahabe efendilerimiz Kur’ân’a doymadan gitmişlerdi. Onlar derin bir zevk ve şevk içinde Kur’ân-ı Kerim’i Efendimiz’den duyar duymaz O’na karşı duydukları derin hâişle onu hemen hâfizalarına alır, sonra da bitmeyen bir heyecanla tekrar eder dururlardı. Ruhları bu işe o kadar açık ve öylesine aç bir bekleyiş içinde idiler ki kelime kelime Kur’ân inerken, Ramazan’da oruçlu bir insanın kevser yudumlaması gibi, gırtlaklarından aşağıya inen her şeyi, bünyelerinin derinliklerine kadar takip eder, duyar ve onunla âdeta büyü gibi yaşarlardı. Bu itibarla da onlar, o mâide-i semâvîyeyi her gün orijinal bir kılıf içinde duymuş, yaşamış ve Kur’ân’a doymadan gitmişlerdi...

Onlardan sonra da en esaslı Kur’ân okuma, tabiîn-i izâm döneminde olmuştur ki, bazı uzun gecelerde Kur’ân’ı iki defa hatmeden insanlardan bile bahsedilir. Ebû Hanife’nin Ramazan-ı şerifte bir gündüz bir de gece hatmettiğini menkibe kitapları söylüyor. Şimdi hangi şey vardır ki, bu kadar çok okunduğu halde ülfet olmasın!? Oysa ki onlar ömürlerinin son anına kadar Kur’ân okumuşlardı ama zerre kadar bir usanma, bir bıkkınlık ve bir ülfet olmamıştı.

Ben, şiirin peygamberiyim diyen Mütenebbî'den Maarri'ye bütün iddialı söz üstadları; Mustafa Sâdık er-Rafî' den Şevki'ye, ondan da Seyyid Kutub'a kadar bütün Kur'ân hayranı devler, Kur'ân karşısında aczlerini itiraf etmiş ve âvâz âvâz Kur'ân'ın hep taze kaldığını haykırmışlardır.

Ben şahsen hafızım ve hayatında iki defa hafızlık yapanlardanım. Bir, on küsur yaşlarındayken babam yaptırmıştı. Bazı sebeplerden ötürü üzerinde duramadığımdan tamamen unutmuştum. Daha sonra 1980'lerde tekrar dört ayda hafız oldum. Fakat kemâl-i samimiyetle söylemeliyim ki, onu her okuyuşta yeni yeni ufuklar, yeni yeni kıtalar keşfediyor gibi oldum. Ona gönlünü veren herkesin de aynı şekilde düşündüğünü zannediyorum. Elverir ki, mânâya âşina olarak ondaki ilâhi maksatlar takip edilebilsin ve biraz da -daha önce de bahsettiğim gibi- konsantrasyon içinde ciddî bir biçimde okunsun.

Evet işte bu çerçevede onunla iştilal edenler, ilmî ve fikrî ufuklarının derinliği ölçüsünde büyülenir de: “Dolaştım vadi vadi sonra anladım ki her şey kuru bir hayal imiş. Meğer her şey sendeymiş; sendeymiş ama ben, sağda-solda beyhude dolaşmışım.” der ve onun karşısında tazimle eğilirler.

Dünyada yüzlerce insan tefsir yazıyor.. onu şerh ve izah ediyor.. onun etrafında dolaşıp duruyor; ne var ki hiçbiri ona doymuyor; doymayacak da. Bundan sonra da fûnûn-u müsbebe ve ulûm-u diniyeye dair, daha mahir üstadlar, onunla alâkalı yeni yeni şeyler yazacaklar, insanlığa ibrişimden dantelalar gibi yorumlar sunacaklar; ama gün gelecek en yeni yorumlar bile eskiyecek fakat Kur'ân hep yeni, hep taze kalacaktır.. evet o ezelden geldiği gibi ebede gidecek; Allah kelamı olup mahlukat kelamı olmadığı için de mahlukat gibi eskimeyecektir. Bu da **“Şüphesiz o Kur'ân'ı Biz indirdik; onu koruyacak olan da yine Biziz.”**^{15[15]} âyetiyle anlatılan ilahî taahhüdün bir vesilesi demektir.

Bir mütefekkir, Ra'd suresini tefsir ederken bir yerde şöyle der: “Şimdiye kadar onu çok okumama rağmen, sanki ilk defa okuyorum gibi geldi bana. Onu, her tekrar edişimde bana yeni bir kısım şeyleri ilham ettiğini, farklı şeyler anlattığını hisseder gibi oldum. Ne var ki onu, yeniden ele alıp, kaleme döktüğüm zaman, duyduğum şeylerin şimdiye kadar duyduklarımdan çok farklı olduğunu gördüm.” Evet bizim düşüncelerimiz belki eskiyebilir ama o herkesi büyüleyen sihriyle hep tazedir.

14. Madde: “Vela tengadî acâibuhu = İnsanı şaşkırtan, hayrete sevkeden güzellikleri bitmez tükenmez.”

Kur’ân-ı Kerim’de baş döndüren güzellikler sıra sıradır. Onunla meşgul olurken her an ayrı ayrı sürprizlerle karşılaşır ve başınızın döndüğünü hissedersiniz. Ehl-i ilim ve ehl-i kalbin duyup görüp hissettikleri bizi aşar. Yeri gelince onlara da temas edilebilir. Bizim gibi avamdan insanlar bile her an onun bir büyü ve tesiriyle ürpermektedirler. Sübjektif de olsa onun nûrânî tecellisinin karanlık atmosferindeki bir tesirini arz etmek istiyorum:

Geçen gün bir âyet dilime dolandı. Onu o kadar çok tekrar etmişim ki, kendime geldiğimde hâlâ dilimdeydi. *“Feim-ma nuriyenneke ba’dellezi naidihum ev netevfeffeyenneke...”*^{16[16]} Efendimiz’i muhatap alan bu âyetin meali, *“Ya onlara vadettiğimiz şeylerin bazılarını sana gösteririz veya seni vefat ettiririz (de senden sonrakilere gösteririz).”* şeklindedir; yani sen, umduğun, beklediğin, hayal ettiğin, gönlünü onlara bağladığın şeyleri görmeyebilirsin.

Bu kabil âyetleri, normal tefsirlerde, meallerde okumuşsunuzdur. Ancak siz, her okuduğunuz meal ve tefsirde daha önce size ifade ettiği şeylerden çok daha farklı şeyler duyarsınız. Bir bakarsınız zihninizde çok orijinal bir şey belirivermiş. Hatta bazen Kur’ân okurken, yine Kur’ân’ın feyzi ve bereketiyle âyetlerle alâkalı öyle mülâhazalar aklınıza gelir ki, bu mülâhazaları en müdakkik âlimlerin eserlerinde bile bulmak mümkün değildir.

Kur’ân öyle tükenmez bir cevher hazinesidir ki, herkes kabiliyetine göre bundan istifade eder. Bu husus, İmam Rabbani’nin eserlerinde ve Bediüzzaman’ın külliyatında çok zikredilen *“Zâlike fadllahi yu’ûhi men yeşâ=Bu Allah’ın bir lütfudur, onu dilediğine ihsan eder.”*^{17[17]} âyetine bağlanarak anlatılır.

Evet oturup, sâfiyâne sînelerle Kur’ân’a ait bazı meseleleri müzakere ederken, allâmelerin aklına gelmeyen şeyler en âmî insanların kalbine doğabilir ve bunu O’nun kelimeleri ile, o kelimelerin nüanslarıyla te’lif ederek, Arapça sarfin, nahvin kâide ve prensiplerine göre, siyâkla sibâkla, sure ile surenin diğer surelerle münasebeti içinde öyle yorumlar ve yerine oturtursunuz ki, zannediyorum tefsirden anlayan allâmeler dahi hayrete düşerler. Haddizâtında bunlar sizin dimağınızdaki cevveliyetin, anlayışın, idrakin ve ufkun neticesi değildir. Bunu, Allah’ın (celle celâluhu) lütfunun, Kur’ân’da tecessüm etmesi, Kur’ân’ın bir acâibler hazinesi olmasında aramak lazımdır. O acâibler o kadar çoktur ki, her köşe başında hayrete düşebileceğiniz bir sürprizle sizi karşı karşıya getirir ve bu hiçbir zaman da bitmez.

16

17

“Vela tangadî acâibuh” cümlesi biraz da istikbale matuftur. Demek ki bu söz, istikbalde Kur’ân-ı Kerim’in değişik acâiplikleri ortaya çıkacağına işaret etmektedir. İçtimâiyat, iktisâdiyat, idare, hukuk adına tahsil edilen şeylere baktığımızda bir hayli gayrete şahit oluruz. Fünûn-u müsbete, psikoloji, pedagoji adına da bazı şeylerin karalandığını söyleyebiliriz. Öyle zannediyorum ki yakın bir gelecekte, bu ilimler geliştikçe, Kur’ân yeniden ele alınacak, tahlile tabi tutulacak ve yeniden o muhtevasındaki cevherleri insanlığın önüne serecek, serpecek ve her yerde zuhur edecek olan uzmanlar onu, çağın idrakine göre yeniden konuşturacak ve onun ne bitmez bir hazine olduğunu bir kere de onlar vurgulayacak ama, “vela tengadî acâibuh” fehvâsınca istikbale matuf onun inkişafı hiçbir noktada durmayacak, hep salkım salkım açılmaya devam edecektir. İnsanlar hiçbir zaman ondaki söz ve düşünce ufkuna ulaşamayacak, aşamayacak; her zaman onun berisinde kalmanın inkisarı veya inşirahı ile yutkunacak ve **“De ki: Rabbinin kelimelerini yazmak için denizler mürekkep olsaydı; hatta ona bir misli takviye dahi gönderseydik bunlar biter, tükenirdi de Rabbin kelimeleri bitmezdi.”**^{18[18]} Bu varlık âlemi O’nun kitabı, tekvînî emirler çerçevesinde O’nun beyanı; bu âlemin büyük küçük parçaları, parçacıkları da onun sözleri ve kelimeleridir. Kâinatın içindeki canlı-cansız varlıklar, kanunlar-nizamlar, küllî kâideler cüz’î disiplinler Kur’ân’da birer söz, birer beyan şeklinde yerini alır; imana dönüşür içimize akar, hayrete inkilâp eder, dimağlarımızda kaynamaya durur. Hem öyle bir akar ve kaynar ki, insan başka şeylere başvurma ihtiyacını duymayacak hale gelir. Çünkü Kur’ân’ın gözlere ve gönüllere sunduğu mânâ ve muhteva bitecek gibi değildir.

15. Madde: “Hüvellezi lemtentehil cinnu iz semiathu hatta kâlu: İnnâ semi’na Kur’ânen aceben yehdi ilerrüşdi feâmennâ bih=Bu öyle bir kitaptır ki, cinler onu dinlemeye kendilerini saldıkları zaman şöyle demek mecburiyetinde kaldıla: **“Biz acâip bir kitap dinledik. Bu kitap doğruluğa götürüyor. Biz de hemen ona inandık.”**^{19[19]}

Buradaki “aceben” kelimesi üstteki cümle ile de irtibatlı olduğunu gösteriyor. Demek ki cinler bile onu çok acâip bulmuşlar ve ona büyülenmişler. Bu acâip ve harika şeyler, insan, eşya ve Yaratıcı arasındaki münasebetten varlığın esrarı ve Kur’ân’ın büyüüne kadar pek çok şeyi ihtiva ediyordu. Buradaki acâiplikler eşyanın tabiatı, insan zihni ve insan mantığı ile telif edilebilecek cinsten acâipliklerdi. Herkes onun içinde kendi mantığı ile münasebeti ölçüsünde bir şeyler buluyordu ki, bir yönüyle ondaki bu acâiplik insan mantığına da acâibler adına bir nâmütenâhilik kazandırıyor. Yani aynı zamanda insan mantığı öyle derinleşiyordu ki, onun

18

19

mantığı bu kadar acâip olmasaydı, o harikulâdelikleri duyamazdı. O acâiblikleri insanın önüne seriyor ve insan mantığı da değişik acâibliklere uyanıyor ve onları seziyordu. Öyle ki bir ölçüde eşyanın perde arkasına muttali olan cinler ona ulaştıkları zaman “Biz acâip bir Kur’ân işittik” dediler. Ya da “Okunan bir şey veya hakkı batıldan ayıran tilavet işittik.” dediler ve kendilerini ona salıverdiler. “Feâmennâ bihi” öyle büyüleyici bir şey ki bu acâib, sadece ilk duydukları anda ilk defada acâibini duyduklarında bu acâibi duymak onlara kâfi geldi de “âmennâ” dediler ve “Biz vicdanlarımızda Kur’ân-ı Kerim’i kabul ettik.” itirafında bulundular.

Tefsirciler, bu meseleyi şu şekilde naklederler: Efendimiz’e (sallallahu aleyhi ve sellem) vahiy geleceği âna kadar cinler gökkapılarını dinlerlerdi. Bir gün taşlanıp kovulduklarını görünce, yerde değişik bir şeyler olduğu düşüncesiyle meseleyi araştırmaya koyuldular. O esnada, Efendimiz de (sallallahu aleyhi ve sellem) Mekke halkının tazyiklerinden sıkılarak Taif’e uğramıştı ve dönüşte de Nahil vadisinde ikamet buyurup, sabah namazı vaktinde Kur’ân okuyordu. Derken, yeryüzündeki esrarı araştıran Nasîbîn cinlerinin büyükleri oraya uğramışlardı. Kur’ân’ı dinlediklerinde, yerde ve gökteki değişikliğin sırrını anladılar ve belledikleri Kur’ân âyetleriyle kavimlerine döndüler. Bu konuda diğer bir görüş de şudur: Peygamberimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) insanlara olduğu gibi cinlere de gönderilmiş bir Nebi’dir. Cenâb-ı Hak (celle celâluhu) onlara da Kur’ân okumasını istemişti. O da onlara Kur’ân’dan bazı âyetler okumuştur. O, Kur’ân okurken de cinler, birbirlerine “susun” demiş saygıyla dinlemişlerdi ve kavimlerine dönünce de: ***“Ey kavmimiz! Doğrusu biz Musa’dan sonra indirilen ve kendisinden önceki kitapları tasdik eden bir Kur’ân dinledik. O, gerçeği ve doğruyu gösteriyor. Ey kavmimiz! Allah yoluna davet eden bu elçinin çağrısına icabet ediniz ki, Allah da sizin günahlarınızı affetsin ve sizi acı bir azaptan kurtarsın...”*** ^{20[20]}

Hâsılı, cinler Kur’ân’ın bazı surelerini dinlemiş, büyülenmiş ve kendilerini bu İlâhî mesajı başkalarına da duyurmaya adayarak hemen harekete geçmişlerdi.

16. Madde: “Men kâle bihi sadak = O’nu konuşmasına esas alan doğru konuşmuş olur.”

Evet, O’nu konuşuran ve o eksende konuşan doğru konuşmuş olur. İfadelerinde ona bağlı kalan, düşüncelerini onunla irtibatlı götüren, söylediği her söz O’na dayanan ve sözlerinin malzemesini O’ndan alan doğruyu konuşmuş olur. Ferdî hayatı adına O’nu konuşuran doğru konuşmuş; millet hayatı adına söz hakkını ona veren doğru davranmış olur.

Beyânında O’ndan güç alan O’nu konuşurmuş, ulûm-u diniye, fûnûn-u medeniye adına onu konuşuran da doğru konuşmuş ve böylece her haliyle o, yalandan yanlıştan uzak kalmış sayılır.

Değişik dönemlerde ve günümüzde bir hayli beyan insanı ve söz sultanı yetişmiş ve bu kimseler farklı sistemler, ekoller, cereyanlar meydana getirmişlerdir. Ama, bütün bu yollar ve sistemler arasında Kur’ân’ın tesiri bir başka olmuş ve onun ortaya koyduğu düşünceler ve bunları vaz’ etmekteki üslup hep bir fâikiyet ifade etmiştir.

Doğrusu, Kur’ân’ın ortaya koyduğu konularda ve bunları vaz’ etme üslubunda öyle bir üstünlük vardır ki, ondan bir-iki âyetin bile bizim sözlerimiz içinde yer alması onları değiştirir, güzelleştirir, güçlendirir ve işitenler üzerinde derûnî bir tesir icra eder. Zira **“Bu Kur’ân Rabbu’l-Âlemîn’in indirdiği bir kitaptır. İnzar eden nebilerden biri olman için onu, Ruhû’l-emin senin kalbine apaçık bir Arapça ile indirmiştir.”** ^{21[21]}

17. Madde: “Ve men amile bihi ücir = O’nunla amel eden mutlaka mükâfat görür.”

Kur’ân’la amel etmeye terettüp eden mükâfatların başında, sapıklıktan kurtulup, delillerin, burhanların ve hususî İlahî inayetin diğer bir ünvanı sayılan hidayet gelir. Kur’ân evvel ve âhir müttakî gönüllere bir hidayet kaynağıdır. Gerçi o, potansiyel olarak bütün insanlara bir hidayet vesilesidir ama onun bu vesileliği, insanların ön yargısız ona yönelmelerine ve onu hayat düsturu edinmelerine bağlıdır.

Kur’ân çizgisinde amele, amel-i salih denir ve bu bir insan için ikinci derecede önemli bir mazhariyettir. Dosdoğru inanmadan namazı tastamam eda etmeye, ondan zekat ve değişik yardımları kusursuz yerine getirmeye uzanan çizgide Hakk’ın hoşnutluğu hedeflenerek yapılan bütün güzel amellerdir.

Bütün bunların sonunda hidayette sabit kadem olarak kalma, kurtuluşa erme, cennet ve cemâlullahla şerefendirilme ecri gelir ki, Allah (celle celâluhu), **“İman edip amel-i salih işleyenleri, içinden ırmaklar akan, kendilerine has cennetlerle müjdele.”** ^{22[22]} diyerek mebbe’den müntehâya geniş bir ecr ü mükafat muştusuyla Kur’ân hademelerini veya o kapının sadık bendelerini ödüllendireceğini vaad eder.

18. Madde: “Vemen hakeme bihi adel=Kim onunla hüküm verirse adaletle hükmeder.”

21

22

Kim, O'nu hükümlerine esas, kıstas, mihenk kabul ederse adaletle hükmetmiş olur. Allah (celle celâluhu), Kur'ân-ı Kerim'inde Peygamberimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e: **“Biz şu emri indirdik ki, onların arasında Allah'ın inzal buyurduğu ile hükmedesin. Öyle ise sakın onların keyiflerine uyma ve Cenâb-ı Hakk'ın indirdiği hükümlerin bir kısmından bile olsa caydırmalarından hazer et.”** ^{23[23]} diyerek bize her meselede değişmeyen kaynağı salıklamaktadır ki, aksi, Allah'ın (celle celâluhu) iradesine karşı gelme, O'nun hükmünü kabul etmeme ve dağınıklığa, adaletsizliğe düşme demektir. İnsanlar arasında adil olmanın, adaletle hükmetmenin yolu her konuyu Kur'ân'a bağlamaktan geçer. Allah (celle celâluhu), Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem)'e: **“Hükmedeceksen (Kur'ân'ın tarif ettiği) adaletle hükmet; zira Allah (celle celâluhu), adaletle hükmedenleri sever.”** ^{24[24]}

Kur'ân, ihkâk-ı hak etmek için inmiş, hakkı konuşmuş ve hep hak üzerinde durmuştur. Ömrünü ona bağlı götürenler haktan şaşmaz. Ondan kopup gidenlerse kat'iyen hakka ulaşamazlar. Kur'ân'ı insafla dinleyen geçmiş peygamberlerin ümmetleri **“Onu işittiklerinde onda aşına oldukları (ve gönüllerinde aradıkları) hakikatlere ulaşınca gözlerinin yaşlarla dolup taşığını görür ve şöyle dediklerine şahit olursun: İman ettik Rabbimiz!. Bizi de hakkın şahitleri (defterine) yaz!”** ^{25[25]}

19. Madde: “Ve men duiye ileyhi hüdiye ila siratım-mustakîm = Kim O'na çağrılırsa, doğru yola çağrılmış olur.”

Bir kimse işim, dâvâm der, herkesi ona davet ederse kendisi sırat-ı mustakime ulaşmış olur ki, sırat-ı mustakimin kendisi de odur.

Sırat-ı müstakîm, Allah (celle celâluhu) yolu, ona ulaştırın doğru yol, Allah (celle celâluhu) kitabının muhtevası, iman ve İslâm esasları, Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) ve onun ashabının yürüdüğü şehrâh veya doğru yol ve İslâm milleti gibi hususların çoğu ya da mecmuundan ibaret görülmüştür. Bu çerçevede verilen “sırat-ı müstakîm” bizde, insanları yanıltmadan, sağa-sola saptırmadan, ifrata-tefrite düşürmeden dosdoğru hakka ve selâmete ulaştırın herkese açık ve kapsamlı bir manevi yol hissi uyarır.

Böyle bir yol hissi, bir tasarı ve bir hayâlden ibaret değildir. O defaatle hayata geçirilmiş, uygulanmış ve o yolda yürüyenleri dünyevî-uhrevî saadetlere erdirmiş işlek bir yoldur.

23

24

25

Başımızı kaldırıp geçmişe baktığımızda, hemen birkaç adım önümüzde Nebiler, siddikler, şehitler ve salihlerinin izleri ile karşılaşırız; karşılaşır ve kendimizi âdeta onların güzel bir refiki gibi görürüz.

Bu biricik necat yolu Kur'ân'ın tekeffülündedir. Kur'ân'a çağrı bu yola çağrıdır. Kur'ân beraberliğini duyma, sırat-ı müstakîm erbabının maiyyetini duyma demektir. Bu yolda yalnızlık yoktur, bu yolda gurbet söz konusu değildir. Zira bu yol, her zaman insanlığın en namdârlarının gelip geçtiği, gidip peygamber refâkatine erdiği, kanatlanıp Allah'a (celle celâluhu) ulaştığı bir tarîk-i mücerreb ve muabbed (işlek)dir. Onda yürüyen maksuduna erer; sapıtıp gitmekten ve Allah'ın gazabına uğramaktan kurtulur.

Allahım! Hidayet eyle bizi Kur'ân'a ve onun gösterdiği doğru yola; o kendilerine nimet verip mutlu kıldıklarının yoluna.. ve yerler, gökler dolusu salat u selâmda bulun o zata ki insanlığa bu nurlu yolda rehber oldu.. ve onun âline ve ashabına ki, bu yolda adım adım onu takip ederek bize hüsn-ü misal teşkil ettiler.(prizma 4)

19-KUR'ÂN

Kur'ân, insanoğlunun kıymet ve değeri ölçüsünde, onun kalb-ruh-akıl ve cismaniyetini nazar-ı itibara alarak, yüksekler yükseğinden nüzûl ile insanlık ufkunda tulû etmiş, en mükemmel mesajlar ve ilâhî kanunlar mecmuasıdır.

* * *

Bugün yaklaşık bir milyar insanın tâbi olduğu Kur'ân, ebedî ve değişmeyen ilâhî prensipleriyle, topyekün beşer mutluluğunun ve o mutluluğa ulaştıran en kestirme, en aydınlık yolun göstericisi olarak, eşi benzeri bulunmayan tek kitaptır.

* * *

Kur'ân, içinde milyonlarca âlim, binlerce filozof ve mütefekkirin de bulunduğu, küre-i arzın kaderine hükmetmiş en muhteşem, en nuranî cemaatlerin ışık kaynağı bir kitaptır. Ve, bu mânâda onun saltanatına denk ikinci bir saltanat da yoktur.

* * *

Kur'ân, nâzil olduğu günden bu yana, ne itirazlara ne tenkitlere uğramıştır ama, bu mevzuda kurulan bütün mahkemeler Kur'ân'ın beraatiyle neticelenmiş ve mücadeleler onun zaferiyle noktalanmıştır.

* * *

Kur'ân, gönüllerde billûrlaşan bir nur, ruhlara ışık tutan bir aydınlık kaynağı ve baştan başa bir hakikatler meşheridir. Onu, gerçek çehresiyle ancak, bir çiçekte kâinattaki bütün güzellikleri sezebilen ve bir damlada tûfanları seyredabilen inanmış ruhlar tanıyıp anlayabilirler.

Kur'ân, öyle bir üslûba sahiptir ki, onun âyetlerini duyan Arap ve Acem belîğleri ona secde etmiş, onun muhtevası güzelliklerini sezip anlayan hakikatşinas edipler, o Söz Sultanı'nın yanında edeple iki büklüm olmuşlardır.

Müslümanlar, ancak Kur'ân'ı tasdik ve ona iman etmekle aralarında bir birliğe ulaşabilmişlerdir ve yine onu tasdik ve ona iman etmekle birliğe ulaşabileceklerdir. Kur'ân'ı tasdik etmeyenler, müslüman olamayacakları gibi, aralarında kalıcı bir birlik tesis edebilmeleri de mümkün değildir.

“İman bir vicdan meselesidir.” demek, “Allah'ı (c.c), Peygamber'i (s.a.s), Kur'ân'ı yalnız dille değil, vicdanıyla da tasdik ederim.” demektir. Her çeşidiyle bu anlayışa bağlı ibadet ise, bu sağlam tasdik zarurî bir tezahürüdür.

İnsanlık, cehalet ve küfrün vahşetleri içinde bocalayıp durduğu bir dönemde, o vahşî muhitte bir aydınlık tûfanı şeklinde belirip, bir hamlede dünyaları nura gark etme gibi, tarihin emsâlini gösteremediği en büyük inkılâp bir kere olmuş, o da Kur'ân'la gerçekleştirilmiştir. Şâhit olarak buna tarih yeter..!

İnsana, insanın mânâ ve mahiyetini, hakkı, hikmeti, Allah'ın Zât, sıfât ve isimlerini en hassas muvazenelerle öğreten kitap Kur'ân'dır.. ve bu sahada ona denk ikinci bir kitap göstermek de mümkün değildir. Asfiyânın hikmetlerine, hakperest filozofların felsefelerine baksan, bunu sen de anlayacaksın..!

Hakikî adaleti, gerçek hürriyeti, dengeli müsâvâtı, hayrı, namusu, fazileti, hatta hayvanlara varıncaya kadar her varlığa şefkati emredip; zulmü, şirki, haksızlığı, cehaleti, rüşveti, faizi, yalanı, yalan şهادeti açıkça meneden biricik kitap Kur'ân'dır.

Yetimi, fakiri, mazlumu himaye edip, padişahla köleyi, kumandanla neferi, davalıyla davacıyı aynı sandalyeye oturtup muhakeme eden kitap da yine yalnız Kur'ân'dır.

Kur'ân'ı üstûre ve hurafelere kaynak göstermek, ondört asır evvelki cahiliye Araplarından bugünün dinsizlerinin tevârüs ettiği bir kısım tutarsız hezeyanlardan başka bir şey değildir. Böyle bir anlayışla hikmet ve hakikî felsefe alay eder...

Kur'ân ve onun getirdikleri hakkında söz söyleyenlerin, muvakkaten olsun, beşerin nizam, âhenk, huzur ve emniyeti adına bir şeyler söylemeleri gerekmez miydi.? Doğrusu, Kur'ân'a yabancı medeniyetlerin perişaniyet ve derbederliği, onun ışığından mahrum gönüllerin sıkıntı ve buhranlarla inim inim inlemesi karşısında, bu temerrüt ve bu inadı anlamak oldukça zor...

İnsanlık için en muntazam hayat, Kur'ân'ın solukladığı hayattır. Öyle ki medeniyetin, bugün dünyanın dört bir yanında takdirle yâd edilip alkışlanan bir kısım güzelliklerinin, tamamen Kur'ân'ın yüzlerce sene evvel teşvik ettiği şeyler olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Kusur ve kabahat kimde..!?

Bizde, öteden beri Kur'ân hakkında atıp-tutanlar ve onunla uğraşmayı meslek hâline getirenler, umumiyet itibarıyla, hep bilmediklerini dahi bilmeyen câhiller olmuştur. Ne acıdır ki, bu zavallılar, aleyhinde oldukları kitap hakkında ne bir araştırma yapmış, ne de bir şeyler okumuşlardır. Aslında bunların iddialarıyla, pozitif ilimlere karşı temerrüt gösteren câhillerin iddiaları arasında pek de fark yoktur ama, halkın hakikatlere uyanması için daha bir süre beklemek icap edecektir.

Kur'ân'a iman eden, Hz. Muhammed'e (s.a.s), Hz. Muhammed'e iman eden de, Allah'a (c.c) iman etmiş sayılır. Kur'ân'a inanmayan Hz. Muhammed'e, Hz. Muhammed'e inanmayan da Allah'a inanmış sayılmaz. İşte, gerçek Müslümanlığın buutları..!

Kur'ân sayesinde insan, Allah'a muhatap olma gibi, mevkilerin en yükseğine yükselmiştir. Böyle bir mevkide bulunduğu şuurunda olan bir insan, kendi dilindeki Kur'ân'da Rabbini dinler, Rabbiyle konuşur ve Rabbiyle konuştuğuna yemin etse, yemininde yalancı sayılmaz.

Kur'ân'ın aydınlık ikliminde insan, daha dünyada iken kabirden, berzahtan geçer; Mahşer'i, Sırat'ı görür; cehennemlerin dehşetiyle ürperir ve cennetlerin âsûde yamaçlarında dolaştığını duyar ve hisseder gibi olur.

Müslümanları, Kur'ân'ı anlama ve onda derinleşmeden alıkoyanlar, dolayısıyla onları dinin ruhundan ve İslâm'ın özünden de uzaklaştırmış oldular.

Öyle zannediyorum ki, çok yakın bir gelecekte insanlığın takdir ve hayranlık dolu bakışları altında, Kur'ân okyanusuna doğru akan çeşitli ilim, teknik ve san'at çağlayanları esas kaynaklarına dökülüp onunla bütünleşince, âlimler, araştırmacılar ve san'atkârlar da, bir kere daha kendilerini o deryanın içinde bulacaklar...

Geleceğin Kur'ân devri olmasını çok görmemek lâzım! Zirâ Kur'ân, geçmişi bugünle, bugünü de yarınla bir arada görüp bilen bir Zât'ın kelâmıdır..!

RİSALE

1- MU'CİZÂT-I KUR'ANİYE RİSALESİ

YİRMİBEŞİNCİ SÖZ

Elde Kur'an gibi bir mu'cize-i bâki varken, başka bürhân aramak aklıma zaid görünür.

Elde Kur'an gibi bir bürhân-ı hakikat varken, münkirleri ilzam için gönlüme sıklet mi gelir?

İHTAR

(Şu Söz'ün başında beş şû'leyi yazmak niyet ettik. Fakat Birinci Şû'le'nin âhirlerinde eski hurufâtla tab'etmek için gâyet sür'atle yazmağa mecbur olduk. Hattâ Bâzı gün yirmi-otuz sahifeyi iki-üç saat içinde yazıyorduk. Onun için üç Şû'leyi ihtisâren, icmâlen yazarak iki şû'leyi de şimdilik terkettik. Bana ait kusurlar ve noksanîyetler ve işkâl ve hatâlara nazar-ı insaf ve müsamahâ ile bakmalarını ihvanlarımızdan bekleriz.)

Bu Mu'cizât-ı Kur'aniye Risalesindeki ekser âyetlerin herbiri, ya mülhidler tarafından medâr-ı tenkid olmuş veya ehl-i fen tarafından itiraza uğramış veya cinnî ve insî şeytanların vesvese ve şübhelerine maruz olmuş âyetlerdir. İşte bu "Yirmibeşinci Söz" öyle bir tarzda o âyetlerin hakikatlarını ve nüktelerini Beyân etmiş ki, ehl-i ilhad ve fennin kusur zannettikleri noktalar i'câzın lemaâtı ve belâgât-ı Kur'aniyenin kemâlâtının menşe'leri olduğu, ilmî kaideleriyle isbat edilmiş. Bulantı vermemek için onların şübheleri zikredilmeden cevab-ı kat'î verilmiş. **وَالشَّمْسُ تَجْرِي وَالْجِبَالُ أَوْتَادًا** gibi. Yalnız Yirminci Söz'ün Birinci Makam'ında üç-dört âyette şübheleri söylenmiş. Hem bu Mu'cizât-ı Kur'aniye Risalesi gerçi gâyet muhtasar ve acele yazılmış ise de, fakat ilm-i belâgat ve ulûm-u Arabiye noktasında, âlimlere hayret verecek derecede âlimâne ve derin ve kuvvetli bir tarzda Beyân edilmiş. Gerçi her bahsini her ehl-i dikkat tam anlamaz, istifade etmez. Fakat o bahçede herkesin ehemmiyetli hissesi var. Pek acele ve müşevveş hâletler içinde te'lif edildiğinden ifade ve ibaresinde kusur var olmasıyla beraber ilim noktasında çok ehemmiyetli mes'elelerin hakikatını Beyân etmiş.

Said Nursî

Mu'cizât-ı Kur'aniye Risalesi

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
فُلٌ لِّئِن اجْتَمَعَتِ الْإِنْسُ وَالْجِنُّ عَلَىٰ أَنْ يَأْتُوا بِمِثْلِ هَذَا
الْقُرْآنِ لَا يَأْتُونَ بِمِثْلِهِ وَلَوْ كَانَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ظَهِيرًا

Mahzen-i mu'cizât ve Mu'cize-i kübrâ-yı Ahmediye (A.S.M.) olan Kur'an-ı Hakîm-i Mu'ciz-ül Beyân'ın hadsiz vücuh-u i'câzından kırka yakın vücuh-u i'câziyeyi arabî

risalelerimde ve arabî Risale-i Nur'da ve «İşârât-ül İ'caz» namındaki tefsirimde ve geçen şu yirmidört Sözlerde işaretler etmişiz. Şimdi onlardan yalnız beş vechini bir derece Beyân ve sâir vücuhu içlerinde icmâlen dercederek ve bir mukaddeme ile onun târif ve mahiyetine işaret edeceğiz.

Mukaddeme üç cüz'dür.

Birinci cüz': KUR'AN NEDİR? Târihi nasıldır?

Elcevab: (Ondokuzuncu Söz'de Beyân edildiği ve sâir sözlerde isbat edildiği gibi) Kur'an, şu kitab-ı kebir-i kâinatın bir tercüme-i ezeliyesi.. ve âyât-i tekviniyeyi okuyan mütenevvi dillerinin tercüman-ı ebedîsi.. ve şu âlem-i gayb ve şehadet kitabının müfessiri... Ve zeminde ve gökte gizli Esmâ-i İlahiyenin mânevî hazinelerinin keşşâfı.. ve sutûr-u hâdisâtın altında muzmer hakaikın miftahı.. ve âlem-i şehadette âlem-i gaybın lisanı.. ve şu âlem-i şehadet perdesi arkasında olan âlem-i gayb cihetinden gelen iltifatat-ı ebediye-i Rahmâniye ve hitâbât-ı ezeliye-i Sübhâniyyenin hazinesi, ve şu İslâmiyet âlem-i mânevîsinin güneşi, temeli, hendesesi.. ve avalim-i uhreviyenin mukaddes haritası... Ve Zât ve Sıfât ve Esmâ ve şunun-u İlahiyenin kavli-i şârihi, tefsir-i vâzihı, bürhân-ı katı, tercüman-ı sâtı... Ve şu âlem-i insâniyetin mürebbisi.. ve insâniyet-i kübrâ olan İslâmiyetin mâ ve ziyâsı.. ve nev-i beşerin hikmet-i hakikiyesi.. ve insâniyeti saadete sevkeden hakikî mürşidi ve hâdisi... ve insana hem bir kitab-ı şeriat, hem bir kitab-ı dua, hem bir kitab-ı hikmet, hem bir kitab-ı ubûdiyet, hem bir kitab-ı emir ve davet, hem bir kitab-ı zikir, hem bir kitab-ı fikir, hem bütün insanın bütün hâcât-ı mâneviyesine merci' olacak çok kitabları tâzammun eden tek, câmi' bir KİTAB-I MUKADDES'tir. Hem bütün evliya ve sıddıkîn ve urefa ve muhakkikînin muhtelif meşreplerine ve ayrı ayrı mesleklerine, her birindeki meşrebin mezâkına lâayık ve o meşrebi tenvir edecek ve herbir mesleğin mesâkına muvafık ve onu tasvir edecek birer risale ibraz eden mukaddes bir kütübhaneye hükmünde bir Kitab-ı Semâvî'dir.

İkinci cüz' ve tetimme-i târif: KUR'AN, arş-ı âzamdan, İsm-i âzamdan, her İsm-in mertebe-i âzamından geldiği için, (Onikinci Söz'de Beyân ve isbat edildiği gibi) Kur'an, bütün âlemlerin Rabbi itibariyle Allah'ın kelâmıdır. Hem bütün mevcûdâtın İlâhî ünvanıyla Allah'ın fermanıdır. Hem bütün Semâvât ve Arzın Hâlıkı namına bir hitabdır. Hem Rubûbiyet-i Mutlaka cihetinde bir mükâlemedir. Hem saltanat-ı âmme-i Sübhâniye hesabına bir hutbe-i ezeliyedir. Hem rahmet-i vâsia-i muhita nokta-i nazarında bir Defter-i İltifatat-ı

Rahmâniyedir. Hem ulûhiyetin âzamet-i haşmeti haysiyetiyle, başlarında bâzan şifre bulunan bir muhabere mecmuasıdır. Hem İsm-i âzamin muhitinden nüzul ile arş-ı âzamin bütün muhatına bakan ve teftiş eden hikmetfeşan bir Kitab-ı Mukaddes'tir. Ve şu sırdandır ki, «Kelâmullah» ünvanı Kemâl-i liyakatla Kur'ana verilmiş ve daima da veriliyor. Kur'andan sonra sâir enbiyanın kütüb ve suhurları derecesi gelir. Sâir nihayetsiz Kelimât-ı İlâhiyenin ise bir kısmı dahi has bir itibarla, cüz'î bir ünvan ile, hususî bir tecelli ile, cüz'î bir isim ile ve has bir Rububiyet ile ve mahsus bir saltanat ile ve hususî bir rahmet ile zâhir olan ilhâmât Sûretinde bir mükâlemedir. Melek ve beşer ve hayvanatın ilhamları, külliyet ve hususiyet itibariyle çok muhteliftir.

Üçüncü Cüz': Kur'an, asırları muhtelif bütün enbiyânın kütüblerini ve meşrepleri muhtelif bütün evliyânın risalelerini ve meslekleri muhtelif bütün asfiyânın eserlerini icmâlen tâzammun eden ve cihat-ı sittesi parlak ve evhâm u şübehâtın zulûmatından Mûsaffâ ve nokta-i istinadı, bilyakîn vahy-i semâvî ve kelâm-ı ezeli.. ve hedefi ve gayesi, bilmüşahede saadet-i ebediye.. içi, bilbedâhe hâlis hidâyet.. üstü, bizzarure envâr-ı îman.. altı, biilmelyakîn delil ve bürhân.. sağ, bittecrûbe teslim-i kalb ve vicdan.. solu, biaynelyakîn teshir-i akıl ve iz'an... Meyvesi, bihakkalyakîn Rahmet-i Rahman ve dâr-ı cinan... Makamı ve revacı, bilhads-is sadık makbul-ü melek ve ins ü can bir Kitab-ı Semâvî'dir.

Kur'anın târifine dair üç cüz'ündeki sıfatların herbiri başka yerlerde kat'î isbat edilmiş veya isbat edilecektir. Dâvâmız mücerred değil, her birisi bürhân-ı kat'î ile müberhendir.

* * *

Hâtîme

Kur'anın lemaât-ı i'câzından iki lem'a-i i'câziye, Ondokuzuncu Söz'ün Ondördüncü Reşhasında geçmiştir ki; bir sebep-i kusur zannedilen tekrarı ve ulûm-u kevniyede icmâli, herbiri birer lem'a-i i'câzın menbaıdır. Hem Kur'anda mu'cizât-ı enbiya yüzünde parlayan bir lem'a-i i'câz-ı Kur'an, Yirminci Söz'ün İkinci Makamında vâzıhan gösterilmiştir. Daha bunlar gibi sâir Sözlerde ve risale-i arabiyemde çok lemaât-ı i'câziye zikredilip onlara iktifaen yalnız şunu deriz ki:

Bir mu'cize-i Kur'aniye daha şudur ki: Nasıl bütün mu'cizât-ı enbiya, Kur'anın bir nakş-ı i'câzını göstermiştir; öyle de Kur'an bütün mu'cizâtıyla bir mu'cize-i Ahmediye (A.S.M.) olur ve bütün mu'cizât-ı Ahmediye (A.S.M.) dahi, Kur'anın bir mu'cizesidir ki, Kur'anın Cenâb-ı Hakk'a karşı nisbetini gösterir ve o nisbetin zuhuruyla herbir kelimesi bir

**أَزْوَاحَنَا وَتُقَدِّسُ بِهَا أَسْرَارَنَا وَتُنَزِّرُهُ بِهَا خَوَاطِرَنَا وَ أَفْكَارَنَا وَ
تُصَفِّي بِهَا كُدُورَاتِ مَا فِي أَسْرَارِنَا وَ تَشْفِي بِهَا أَمْرَاضَنَا وَ
تَفْتَحُ بِهَا أَفْعَالَ قُلُوبِنَا**

**رَبَّنَا لَا تُزِغْ قُلُوبَنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا وَهَبْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً
إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ آخِرُ دَعْوَاهُمْ 0 أَنْ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ
آمِينَ آمِينَ آمِينَ**

Bu dünyada hayatın gayesi ve hayatın hayatı îmân olduğunu bilen bu yorulmaz ve tok olmaz yolcu, kendi kalbine dedi ki: "Aradığımız zâtın sözü ve kelâmı denilen bu dünyada en meşhur ve en parlak ve en hâkim ve ona teslim olmayan herkese, her asırda meydan okuyan Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyân namındaki kitaba müracaat edip, o ne diyor, bilelim. Fakat en evvel, bu kitab bizim hâlıkımızın kitabı olduğunu isbat etmek lâzımdır, diye taharriye başladı. Bu seyyah bu zamanda bulunduğu münasebetiyle en evvel mânevî i'câz-ı Kur'aniyenin em'aları olan Risale-i Nur'a baktı ve onun yüzotuz risaleleri, âyât-ı Furkaniyenin nükteleri ve ışıkları ve esâslı tefsirleri olduğunu gördü. Ve Risale-i Nur, bu kadar muannid ve mühlid bir asırda her tarafa hakaik-i Kur'aniyeyi mücahidane neşrettiği halde, karşısına kimse çıkamadığından isbat eder ki; onun üstadı ve menbaı ve mercii ve güneşi olan Kur'an semâvîdir, beşer kelâmı değildir. Hattâ Risale-i Nur'un yüzer hüccetlerinden birtek hüccet-i Kur'aniyesi olan Yirmibeşinci Söz ile Ondokuzuncu Mektub'un âhiri, Kur'anın kırk vecihle mu'cize olduğunu öyle isbat etmiş ki; kim görmüşse değil tenkid ve itiraz etmek, belki isbatlarına hayran olmuş, takdir ederek çok sena etmiş. Kur'anın vech-i i'câzını ve hak Kelâmullah olduğunu isbat etmek cihetini Risale-i Nur'a havale ederek yalnız bir kısa işaretle büyüklüğünü gösteren birkaç noktaya dikkat etti.

Birinci Nokta: Nasılki Kur'an bütün mu'cizâtıyla ve hakkaniyetine delil olan bütün hakaikıyla, Muhammed Aleyhissalâtu Vesselâm'ın bir mu'cizesidir. Öyle de Muhammed Aleyhissalâtu Vesselâm da, bütün mu'cizâtıyla ve delâil-i nübüvvetiyle ve Kemâlât-ı ilmiyesiyle Kur'anın bir mu'cizesidir ve Kur'an kelâmullah olduğuna bir hüccet-i katiasıdır.

İkinci Nokta: Kur'an, bu dünyada öyle nuranî ve saadetli ve hakikatlı bir Sûrette bir tebdil-i hayat-ı içtimaiye ile beraber, insanların hem nefislerinde, hem kalblerinde, hem ruhlarında, hem akıllarında, hem hayat-ı şahsiyelerinde, hem hayat-ı içtimaiyelerinde, hem

hayat-ı siyasiyelerinde öyle bir inkılab yapmış ve idame etmiş ve idare etmiş ki; ondört asır müddetinde, her dakikada, altıbin altıyüz altmışaltı âyetleri, Kemâl-i ihtiramla, hiç olmazsa yüz milyondan ziyade insanların dilleriyle okunuyor ve insanları terbiye ve nefislerini tezkiye ve kalblerini tasfiye ediyor. Ruhlara inkişaf ve terakki ve akıllara istikamet ve nur ve hayata hayat ve saadet veriyor. Elbette böyle bir kitabın misli yoktur, hârikadır, fevkalâdedir, mu'cizedir.

Üçüncü Nokta: Kur'an, o asırdan tâ şimdiye kadar öyle bir belâgat göstermiş ki, Kâ'be'nin duvarında altun ile yazılan en meşhur ediblerin «Muallakat-ı Seb'a» namıyla şöretşiar kasidelerini o dereceye indirdi ki, Lebid'in kızı, babasının kasidesini Kâ'be'den indirirken demiş: «Âyâta karşı bunun kıymeti kalmadı.»

Hem bedevî bir edib: **فَاَصْدَعْ بِمَا تُؤْمَرُ** âyeti okunurken işittiği vakit secdeye kapanmış. Ona demişler: «Sen müslüman mı oldun?» O demiş: «Hayır, ben bu âyetin belâgatına secde ettim.»

Hem ilm-i belâgatın dâhîlerinden Abdülkahir-i Cürcanî ve Sekkakî ve Zemahşerî gibi binlerle dâhî imamlar ve mütefennin edibler icmâ' ve ittifakla karar vermişler ki: «Kur'anın belâgatı, takat-ı beşerin fevkindedir, yetişilmez.»

Hem o zamandan beri mütemadiyen meydan-ı muârazaya davet edip, mağrur ve enaniyetli ediblerin ve belîğlerin damarlarına dokundurup, gururlarını kıracak bir tarzda der: «Ya birtek Sûrenin mislini getiriniz veyahut dünyada ve âhirette helâket ve zilleti kabûl ediniz.» diye ilân ettiği halde o asrın muannid belîğleri birtek Sûrenin mislini getirmekle kısa bir yol olan muârazayı bırakıp, uzun olan, can ve mallarını tehlikeye atan muharebe yolunu ihtiyar etmeleri isbat eder ki, o kısa yolda gitmek mümkün değildir. Hem Kur'anın dostları, Kur'ana benzemek ve taklid etmek şevkiyle ve düşmanları dahi Kur'ana mukabele ve tenkid etmek şevkiyle o vakitten beri yazdıkları ve yazılan ve telahuk-u efkâr ile terakki eden milyonlarca Arabî kitablara ortada geziyor. Hiçbirisinin ona yetişemediğini, hattâ en adî adam dahi dinlese, elbette diyecek: "Bu Kur'an, bunlara benzemez ve onların mertebesinde değil." Ya onların altında veya umumunun fevkinde olacak. Umumunun altında olduğunu dünyada hiçbir ferd, hiçbir kâfir, hattâ hiçbir ahmak diyemez. Demek mertebe-i belâgatı umumun fevkindedir. Hattâ bir adam **سَبَّحَ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ** âyetini okudu. Dedi ki: "Bu âyetin hârika telakki edilen belâgatını göremiyorum." Ona denildi: "Sen dahi bu seyyah gibi o zamânâ git, orada dinle." O da kendini Kur'andan evvel orada tahayyül ederken gördü ki: Mevcûdât-ı âlem perişan, karanlık câmid ve şuursuz ve vazifesiz olarak

hâlî, hadsiz, hududsuz bir fezâda; kararsız, fâni bir dünyada bulunuyorlar. Birden Kur'anın lisanından bu âyeti dinlerken gördü: Bu âyet, kâinat üstünde, dünyanın yüzünde öyle bir perde açtı, ışıktandırdı ki, bu ezeli nutuk ve bu sermedî ferman asırlar sıralarında dizilen zîşuurlara ders verip gösteriyor ki; bu kâinat bir câmi-i kebir hükmünde, başta semâvat ve arz olarak umum mahlukatı hayatdarane zikir ve tesbihte ve vazifeler başında cûş u huruşla mes'udane ve memnunane bir vaziyette bulunduruyor, diye müşahede etti ve bu âyetin derece-i belâgatını zevkederek sâir âyetleri buna kıyasla Kur'anın zezeme-i belâgatı arzın nısfını ve nev'-i beşerin humsunu istilâ ederek haşmet-i saltanatı Kemâl-i ihtiramla ondört asır bilâfasıla idame ettiğinin binler hikmetlerinden bir hikmetini anladı.

Dördüncü Nokta: Kur'an, öyle hakikatlı bir halâvet göstermiş ki, en tatlı birşeyden dahi usandıran çok tekrar, Kur'anı tilavet edenler için değil usandırmak, belki kalbi çürümemiş ve zevki bozulmamış adamlara tekrar-ı tilaveti halâvetini ziyadeleştirdiği, eski zamandan beri herkesçe müsellemler olup darb-ı mesel hükmüne geçmiş. Hem öyle bir tazelik ve gençlik ve şebabet ve garabet göstermiş ki, ondört asır yaşadığı ve herkesin eline kolayca girdiği halde, şimdi nâzil olmuş gibi tazeliğini muhafaza ediyor. Her asır, kendine hitab ediyor gibi bir gençlikte görmüş. Her taife-i ilmiye ondan her vakit istifade etmek için kesretle ve mebzuliyetle yanlarında bulundurdukları ve üslûb-u ifadesine ittiba ve iktida ettikleri halde, o üslûbundaki ve tarz-ı Beyânındaki garabetini aynen muhafaza ediyor.

Beşinci Nokta: Kur'anın bir cenahı mâzide, bir cenahı müstakbelde, kökü ve bir kanadı eski Peygamberlerin ittifaklı hakikatları olduğu ve bu onları tasdik ve teyid ettiği ve onlar dahi tevafukun lisan-ı haliyle bunu tasdik ettikleri gibi, öyle de: Evliya ve asfiya gibi ondan hayat alan semereleri, hayatdar tekemmülleriyle, şecere-i mübarekelerinin hayatdar, feyizdar ve hakikat-medâr olduğuna delâlet eden ve ikinci kanadının himayesi altında yetişen ve yaşayan velâyetin bütün hak tarikatları ve İslâmiyetin bütün hakikatlı ilimleri, Kur'anın ayn-ı hak ve mecma-i hakaik ve câmiyyette misilsiz bir hârîka olduğuna şehadet eder.

Altıncı Nokta: Kur'anın altı ciheti nuranidir, sıdk ve hakkaniyetini gösterir. Evet altında hüccet ve bürhân direkleri, üstünde sikke-i i'câz lem'aları, önünde ve hedefinde saadet-i dâreyn hediyeleri, arkasında nokta-i istinadî vahy-i semâvî hakikatları, sağında hadsiz ukûl-ü müstakimenin deliller ile tasdikleri, solunda selim kalblerin ve temiz vicdanların ciddî itminanları ve samimî incizabları ve teslimleri; Kur'anın fevkalâde, hârîka, metin, hücum edilmez bir kal'a-i semâviye-i arziye olduğunu isbat ettikleri gibi, altı makamdan dahi onun ayn-ı hak ve sadık olduğuna ve beşerin kelâmı olmadığına, hem yanlış olmadığına imza eden, başta bu kâinatta daima güzelliği izhar, iyiliği ve doğruluğu himaye ve sahtekârları ve

müfterileri imha ve izale etmek âdetini bir düstur-u faaliyet ittihaz eden bu kâinatın mutasarrıfı, o Kur'ana âlemde en makbul, en yüksek, en hâkimâne bir makam-ı hürmet ve bir mertebe-i muvaffakiyet vermesiyle onu tasdik ve imza ettiği gibi, İslâmiyetin menbaı ve Kur'anın tercümanı olan zâtın (Aleyhissalâtu Vesselâm) herkesten ziyade ona itikad ve ihtiramı ve nüzulü zamanında uyku gibi bir vaziyet-i naîmânede bulunması ve sâir kelâmları ona yetişmemesi ve bir derece benzememesi ve ümmiyetiyle beraber gitmiş ve gelecek hakikî hâdisat-ı kevnîyeyi, gaybiyane Kur'an ile tereddüdsüz ve itminan ile Beyân etmesi ve çok dikkatli gözlerin nazarı altında hiçbir hile, hiçbir yanlış vaziyeti görülmeyen o tercümanın, bütün kuvvetiyle Kur'anın herbir hükmüne îmân edip tasdik etmesi ve hiçbir şey onu sarsmaması; Kur'an semâvî, hakkaniyetli ve kendi Hâlık-ı Rahîminin mübarek kelâmı olduğunu imza ediyor.

Hem nev'-i insanın humsu, belki kısım-ı âzamı, göz önünde ona müncezibane ve dindarane irtibatı ve hakikatperestane ve müştakane kulak vermesi ve çok emârelerin ve vakıaların ve keşfiyatın şهادetiyle, cinn ve melek ve ruhânîlerin dahi, tilaveti vaktinde pervane gibi hakperestane etrafında toplanması, Kur'anın kâinatça makbuliyetine ve en yüksek bir makamda bulunduğuna bir imzadır.

Hem nev'-i beşerin umum tabakaları, en gabi ve âmiden tut, tâ en zeki ve âlime kadar herbirisi, Kur'anın dersinden tam hisse almaları ve en derin hakikatları fehmetmeleri ve yüzlerle fen ve ulûm-u İslâmiyenin ve bilhassa şeriat-ı kübrânın büyük müçtehidleri ve usûl-üd din ve ilm-i Kelâm'ın dâhî muhakkikleri gibi, her taife kendi ilimlerine ait bütün hâcâtını ve cevaplarını Kur'andan istihraç etmeleri, Kur'anın menba-ı hak ve maden-i hakikat olduğuna bir imzadır.

Hem edebiyatça en ileri bulunan Arab edibleri, -İslâmiyete girmeyenler- şimdiye kadar muârazaya pekçok muhtaç oldukları halde Kur'anın i'câzından yedi büyük vechi varken, yalnız birtek vechi olan belâgatının, (tek bir Sûrenin) mislini getirmekten istinkâfları ve şimdiye kadar gelen ve muâraza ile şöhret kazanmak isteyen meşhur belîğlerin ve dâhî âlimlerin onun hiçbir vech-i i'câzına karşı çıkamamaları ve âcizane sükût etmeleri; Kur'an mu'cize ve takat-ı beşerin fevkinde olduğuna bir imzadır. Evet bir kelâm "Kimden gelmiş ve kime gelmiş ve ne için?" denilmesiyle kıymeti ve ulviyeti ve belâgatı tezahür etmesi noktasından, Kur'anın misli olamaz ve ona yetişilemez. Çünkü Kur'an, bütün âlemlerin Rabbi ve Hâlıkının hitabı ve konuşması ve hiçbir cihette taklidi ve tasannuu ihsas edecek bir emâre bulunmayan bir mükâlemesi ve bütün insanların belki bütün mahlukatın namına meb'us ve nev'-i beşerin en meşhur ve namdar muhatâbı bulunan ve o muhatâbın kuvvet ve vüs'at-i

îmânı, koca İslâmiyeti tereşşuh edip sahibini Kab-ı Kavseyn makamına çıkararak muhatâb-ı Samedâniyeye mazhariyetle nüzul eden ve saadet-i dâreyne dair ve hilkat-ı kâinatın neticelerine ve ondaki Rabbanî maksadlara ait mesâili ve o muhatâbın bütün hakaik-i İslâmiyeyi taşıyan en yüksek ve en geniş olan îmânını Beyân ve izah eden ve koca kâinatın bir harita, bir saat, bir hâne gibi her tarafını gösterip çevirip, onları yapan san'atkârı tavrıyla ifade ve tâlim eden Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyân'ın elbette mislini getirmek mümkün değildir ve derece-i i'câzına yetişilmez.

Hem, Kur'anı tefsir eden ve bir kısmı otuz-kırk hattâ yetmiş cild olarak birer tefsir yazan yüksek zekâlı müdakkik binlerle mütefennin ülemânın, senedleri ve delilleriyle Beyân ettikleri Kur'andaki hadsiz meziyetleri ve nükteleri ve hâsiyetleri ve sırları ve âli mânâları ve umûr-u gaybiyenin her nev'inden kesretli gaybî ihbarları izhar ve isbat etmeleri ve bilhassa Risale-i Nur'un yüzotuz kitabının herbiri Kur'anın bir meziyetini, bir nüktesini kat'î bürhânlarla isbat etmesi ve bilhassa Mu'cizât-ı Kur'aniye Risalesi; şimendifer ve tayyare gibi medeniyetin hârikalarından çok şeyleri Kur'andan istihrac eden Yirminci Söz'ün İkinci Makamı ve Risale-i Nur'a ve elektriğe işaret eden âyetlerin işaretini bildiren İşarat-ı Kur'aniye namındaki Birinci Şua ve huruf-u Kur'aniye ne kadar muntâzam, esrarlı ve mânâlı olduğunu gösteren Rumuzat-ı Semâniye namındaki sekiz küçük risaleler ve Sûre-i Feth'in âhirki âyeti beş vecihle ihbar-ı gaybî cihetinde mu'cizeliğini isbat eden küçük bir risale gibi Risale-i Nur'un herbir cüz'ü, Kur'anın bir hakikatını, bir nurunu izhar etmesi; Kur'anın misli olmadığına ve mu'cize ve hârîka olduğuna ve bu âlem-i şhadette âlem-i gaybın lisanı ve bir Allâm-ül Guyub'un kelâmı bulunduğu bir imzadır.

İşte altı noktada ve altı cihette ve altı makamda işaret edilen, Kur'anın mezkûr meziyetleri ve hâsiyetleri içindir ki; haşmetli hâkimiyet-i nuraniyesi ve âzametli saltanat-ı kudsiyesi, asırların yüzlerini ışıklandırarak zemin yüzünü dahi bin üçyüz sene tenvir ederek Kemâl-i ihtiram ile devam etmesi, hem o hâsiyetleri içindir ki, Kur'anın herbir harfi, hiç olmazsa on sevabı ve on hasenesi olması ve on meyve-i bâki vermesi, hattâ bir kısım âyâtın ve Sûrelerin herbir harfi, yüz ve bin ve daha ziyade meyve vermesi ve mübarek vakitlerde herbir harfin nuru ve sevabı ve kıymeti ondan yüzlere çıkması gibi kudsî imtiyazları kazanmış, diye dünya seyyahı anladı ve kalbine dedi: İşte böyle her cihetle mu'cizâtı bu Kur'an; Sûrelerinin icmâıyla ve âyâtının ittifakıyla ve esrar u envarının tevafukuyla ve semerat ve âsârının tetabukuyla birtek Vâcib-ül Vücut'un vücuduna ve vahdetine ve sıfât ve Esmâsına deliller ile isbat Sûretinde öyle şhadet etmiş ki, bütün ehl-i îmânın hadsiz şhadetleri, onun şhadetinden tereşşuh etmişler.

İşte bu yolcunun Kur'andan aldığı ders-i tevhid ve imânâ kısa bir işaret olarak Birinci Makam'ın onyedinci mertebesinde böyle:

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْوَاجِبُ الْوُجُودِ الَّذِي دَلَّ عَلَى وُجُوبِ وُجُودِهِ
فِي وَحْدَتِهِ الْقُرْآنُ الْمُعْجَزُ الْبَيَانِ الْمَقْبُولُ الْمَرْغُوبُ لَأَجْنَاسِ
الْمَلَكِ وَالْإِنْسِ وَالْجَانِّ الْمَفْرُوءِ كُلُّ آيَاتِهِ فِي كُلِّ دَقِيقَةٍ
بِكَمَالِ الْإِحْتِرَامِ.... بِأَلْسِنَةِ مَاتِ مَلِئُونِ مِنْ نَوْعِ الْإِنْسَانِ....
الدَّائِمُ سَلْطَتُهُ الْقُدْسِيَّةُ عَلَى أَقْطَارِ الْأَرْضِ وَالْأَكْوَانِ وَعَلَى
وُجُوهِ الْأَعْصَارِ وَالرَّمَانِ.... وَالْجَارِي حَاكِمِيَّتُهُ الْمَعْنَوِيَّةُ
التُّورَانِيَّةُ عَلَى نِصْفِ الْأَرْضِ وَخُمْسِ الْبَشَرِ فِي أَرْبَعَةِ عَشَرَ
عَصْرًا بِكَمَالِ الْإِحْتِشَامِ وَكَذَا: شَهِدَ وَبَرَّهَنَ بِإِجْمَاعِ سُورِهِ
الْقُدْسِيَّةِ السَّمَاوِيَّةِ وَبِاتِّفَاقِ آيَاتِهِ التُّورَانِيَّةِ الْإِلَهِيَّةِ وَبِتَوَافُقِ
أَسْرَارِهِ وَأَنْوَارِهِ وَبِتَطَابُقِ حَقَائِقِهِ وَثَمَرَاتِهِ وَأَثَارِهِ
بِالْمُشَاهَدَةِ وَالْعَيَانِ {

denilmiştir

Emirdağı Çiçeği

**2-KUR'ANDA OLAN TEKRARATA GELEN İTİRAZLARA KARŞI GÂYET
KUVVETLİ BİR CEVABDIR.**

Aziz sıddık kardeşlerim!

Gerçi bu mes'ele, perişan vaziyetimden müşevveş ve letafetsiz olmuş. Fakat o müşevveş ibare altında çok kıymetli bir nevi i'câzı kat'î bildim. Maatteessüf ifadeye muktedir olamadım. Her ne kadar ibaresi sönük olsa da, Kur'ana ait olmak cihetiyle hem ibâdet-i tefekkürîye, hem kudsî, yüksek, parlak bir cevherin sadefidir. Yırtık libasına değil, elindeki elmasa bakılsın. Eğer münasib ise, "Onuncu Mes'ele" yapınız; değilse, sizin tebrik mektublarınıza mukabil bir mektub kabûl ediniz. Hem bunu gâyet hasta ve perişan ve gıdasız, bir-iki gün Ramazanda, mecburiyetle gâyet mücmel ve kısa ve bir cümlede pek çok hakikatleri ve müteaddid hüccetleri dercederek yazdım. Kusura bakılmasın.²⁶

²⁶ Denizli hapsinin meyvesine Onuncu Mes'ele olarak Emirdağı'nın ve bu Ramazan-ı Şerifin nurlu bir küçük çiçeğidir. Tekrarat-ı Kur'aniyenin bir hikmetini Beyânla, ehl-i dalaletin ufunetli ve zehirli evhamlarını izale eder.

Aziz sıddık kardeşlerim! Ramazan-ı Şerifte Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyân'ı okurken Risale-i Nur'a işaretleri Birinci Şua'da Beyân olunan otuzüç âyetten hangisi gelse bakıyorum ki, o âyetin sahifesi ve yaprağı ve kıssası dahi Risale-i Nur'a ve şâkirdlerine kıssadan hisse almak noktasında bir derece bakıyor. Hususan Sûre-i Nur'dan âyât-ün nur, on parmakla Risale-i Nur'a baktığı gibi, arkasındaki âyât-ı zulûmat dahi muarızlarına tam bakıyor ve ziyade hisse veriyor. Âdeta o makam, cüz'iyetten çıkıp külliyyet kesbeder ve bu asırda o külliyyetin tam bir ferdi Risale-i Nur ve şâkirdleridir diye hissettim. Evet Kur'anın hitabı, evvela Müttekellim-i Ezelf'nin rubûbiyyet-i âmmesinin geniş makamından, hem nev-i beşer, belki kâinat namına muhatâb olan zâtın geniş makamından, hem umum nev-i beşer ve benî-âdemin bütün asırlarda irşadlarının gâyet vüs'atlı makamından, hem dünya ve âhiretin, arz ve semâvatın ve ezel ve ebedin ve Hâlık-ı Kâinat'ın rubûbiyyetine ve bütün mahlukatın tedbirine dair kavanin-i İlahiyyenin gâyet yüksek ihâtalı Beyânâtının makamından aldığı vüs'at ve ulviyyet ve ihâta cihetiyle o hitab, öyle bir yüksek i'câzı ve şümûlü gösterir ki; ders-i Kur'anın muhatâblarından en kesretli taife olan tabaka-i avâmın basit fehimlerini okşayan zâhirî ve basit mertebesi dahi en ulvî tabakayı da tam hissedâr eder. Güya kıssadan yalnız bir hisse ve bir hikâye-i tarihiyeden bir ibret değıl, belki bir küllî düsturun efradı olarak her asra ve her tabakaya hitab ederek taze nâzil oluyor ve bilhassa çok tekrar ile **الطَّالِمِينَ** deyip tehdidleri ve zulümlerinin cezası olan musibet-i semâviye ve arziyeyi şiddetle Beyânı, bu asrın emsalsiz zulümlerine Kavm-i Âd ve Semud ve Firavun'un başlarına gelen azablarla baktırıyor ve mazlum ehl-i imânâ İbrahim ve Mûsa Aleyhimesselem gibi enbiyanın necatlarıyla teselli veriyor.

Evet nazar-ı gaflet ve dalalette, vahşetli ve dehşetli bir ademistan ve elîm ve mahvolmuş bir mezaristan olan bütün geçmiş zaman ve ölmüş karnlar ve asırlar; canlı birer sahife-i ibret ve baştan başa ruhlu, hayatdar bir acib âlem ve mevcûd ve bizimle münasebetdar bir memleket-i Rabbâniye Sûretinde sinema perdeleri gibi, kâh bizi o zamanlara, kâh o zamanları yanımıza getirerek her asra ve her tabakaya gösterip yüksek bir i'câz ile dersini veren Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyân aynı i'câz ile, nazar-ı dalalette câmid, perişan, ölü, hadsiz bir vahşetgâh olan ve firak ve zevalde yuvarlanan bu kâinatı bir kitab-ı Samedânî, bir şehr-i Rahmanî, bir meşher-i sun'-i Rabbanî olarak o câmidatı canlandırıp birer vazifedâr Sûretinde birbiriyle konuşurup ve birbirinin imdadına koşturup nev'-i beşere ve cinn ve meleğe hakikî ve nurlu ve zevkli hikmet dersleri veren bu Kur'an-ı Azîmüşşan'ın elbette her harfinde on ve yüz ve bâzan bin ve binler sevab bulunması ve bütün cinn ve ins toplansa onun mislini getirememesi ve bütün benî-âdemle ve kâinatla tam yerinde konuşması ve her zaman

milyonlar hâfızların kalblerinde zevk ile yazılması ve çok tekrarlar ve kesretli tekrarıyla usandırmaması ve çok iltibas yerleri ve cümleleri ile beraber çocukların nazik ve basit kafalarında mükemmel yerleşmesi ve hastaların ve az sözden müteessir olan ve sekeratta olanların kulağında mâ-i zemzem misillü hoş gelmesi gibi kudsî imtiyazları kazanır ve iki cihanın saadetlerini kendi şâkirdlerine kazandırır. Ve tercümanın ümmiyet mertebesini tam riayet etmek sırrıyla hiçbir tekellüf ve hiçbir tasannu ve hiçbir gösterişe meydan vermeden selaset-i fitriyesini ve doğrudan doğruya semâdan gelmesini ve en kesretli olan tabakat-ı avâmın basit fehimlerini tenezzülât-ı kelâmiye ile okşamak hikmetiyle en ziyade semâ ve arz gibi en zâhir ve bedihî sahifelerini açıp o âdiyat altındaki hârikulâde mu'cizât-ı kudretini ve mânidar sutur-u hikmetini ders vermekle lütf-u irşadda güzel bir i'câz gösterir. Tekrarı iktiza eden dua ve davet, zikir ve tevhid kitabı dahi olduğunu bildirmek sırrıyla güzel, tatlı tekrarıyla birtek cümlede ve birtek kıssada ayrı ayrı çok mânâları, ayrı ayrı muhatâb tabakalarına tefhim etmekte ve cüz'î ve âdi bir hâdisede en cüz'î ve ehemmiyetsiz şeyler dahi nazar-ı merhametinde ve daire-i tedbir ve iradesinde bulunmasını bildirmek sırrıyla tesis-i İslâmiyette ve tedvin-i Şeriatta sahabelerin cüz'î hâdiselerini dahi nazar-ı ehemmiyete almasında; hem küllî düsturların bulunması, hem umumî olan İslâmiyetin ve şeriatin tesisinde o cüz'î hâdiseler, çekirdekler hükmünde çok ehemmiyetli meyveleri verdikleri cihetinde de bir nevi i'câzını gösterir. Evet ihtiyacın tekerrürüyle, tekrarın lüzumu haysiyetiyle, yirmi sene zarfında pek çok mükerrer suallere cevap olarak ayrı ayrı çok tabakalara ders veren ve koca kâinatı parça parça edip kıyamette şeklini değiştirerek dünyayı kaldırıp onun yerine âzametli âhireti kuracak ve zerrattan yıldızlara kadar bütün cüz'iyat ve külliyyatın tek bir zâtın elinde ve tasarrufunda bulunduğunu isbat edecek ve kâinatı ve arzı ve semâvatı ve anasını kızdıran ve hiddete getiren nev'-i beşerin zulümlerine, kâinatın netice-i hilkati hesabına gazab-ı İlahîyi ve hiddet-i Rabbâniyeyi gösterecek hadsiz ve nihayetsiz ve dehşetli ve geniş bir inkılabın tesisinde binler netice kuvvetinde Bâzı cümleleri ve hadsiz delillerin neticesi olan bir kısım âyetleri tekrar etmek; değil bir kusur, belki gâyet kuvvetli bir i'câz ve gâyet yüksek bir belâgat ve mukteza-yı hale gâyet mutabık bir cezâlettir, bir fesahattir.

Meselâ: Birtek âyet olup yüz ondört defa tekrar edilen **بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ** cümlesi, Risale-i Nur'un Ondördüncü Lem'asında Beyân edildiği gibi; arşı ferşe bağlayan ve kâinatı ışıklandıran ve her dakika herkes ona muhtaç olan öyle bir hakikattir ki, milyonlar defa tekrar edilse yine ihtiyaç vardır. Değil yalnız ekmek gibi her gün, belki hava ve ziya gibi her dakika ona ihtiyaç ve iştiyak vardır. Hem meselâ: Sûre-i **طسّم** de sekiz

defa tekrar edilen şu **إِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ** âyeti, o Sûrede hikâye edilen peygamberlerin necatlarını ve kavimlerinin azablarını, kâinatın netice-i hilkatı hesabına ve rubûbiyet-i âmmenin namına o binler hakikat kuvvetinde olan âyeti tekrar ederek, izzet-i Rabbâniye o zalim kavimlerin azabını ve rahîmiyet-i İlahiye dahi enbiyanın necatlarını iktiza ettiğini ders vermek için binler defa tekrar olsa yine ihtiyaç ve iştiyak var ve îcazlı ve i'câzlı bir ulvî belâgattır. Hem meselâ: Sûre-i Rahman'da tekrar edilen **فِي أَيِّ آيَةٍ رَّبُّكُمْ** âyeti ile Sûre-i Mürselât'ta **وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ** âyeti, cinn ve nev'-i beşere, kâinatı kızdıran ve arz ve semâvatı hiddete getiren ve hilkat-i âlemin neticelerini bozan ve haşmet-i saltanat-ı İlahiyeye karşı inkâr ve istihfafla mukabele eden küfür ve küfranlarını ve zulümlerini ve bütün mahlukatın hukuklarına tecavüzlerini asırlara ve arza ve semâvata tehdidkârane haykıran bu iki âyet, böyle binler hakikatlarla alâkadar ve binler mes'ele kuvvetinde olan bir ders-i umumîde binler defa tekrar edilse yine lüzum var ve celalli bir îcaz ve cemâlli bir i'câz-ı belâgattır.

Hem meselâ: Kur'anın hakikî ve tam bir nevi münacatı ve Kur'andan çıkan bir çeşit hülâsası olan Cevşen-ül Kebir namındaki münacat-ı Peygamberîde (A.S.M.) yüz defa

**سُبْحَانَكَ يَا لَأ إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ أَلَمَانُ أَلَمَانُ خَلَّصْنَا وَ أَجْرْنَا وَ
تَجَّنا مِنَ النَّارِ**

cümlesinin tekrarında tevhid gibi kâinatça en büyük hakikat ve mahlukatın rubûbiyete karşı tesbih ve tahmid ve takdis gibi üç muazzam vazifesinden en ehemmiyetli bir vazifesi ve şekavet-i ebediyeden kurtulmak gibi nev'-i insanın en dehşetli mes'elesi ve ubûdiyet ve acz-i beşerin en lüzumlu neticesi bulunması cihetiyle binler defa tekrar edilse yine azdır.

İşte tekrar-ı Kur'aniye bu gibi esâslara bakıyor. Hattâ bâzan bir sahifede iktizayı makam ve ihtiyac-ı ifham ve belâgat-ı Beyân cihetiyle yirmi defa sarihan ve zımmen tevhid hakikatını ifade eder. Değil usanç, belki kuvvet ve şevk verir. Risale-i Nur'da, tekrar-ı Kur'aniye ne kadar yerinde ve münasib ve belâgatça makbul olduğu hüccetleriyle Beyân edilmiş.

Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyân'ın Mekke Sûreleriyle Medine Sûreleri belâgat noktasında ve i'câz cihetinde ve tafsil ve icmâl vechinde birbirinden ayrı olmasının sırrı ve hikmeti şudur ki: Mekke'de birinci safta muhatâb ve muarızları, Kureyş müşrikleri ve ümmîleri olduğundan belâgatça kuvvetli bir üslûb-u âlî ve îcazlı, mukni', kanaat verici bir

icmâl ve tesbit için tekrar lâzım geldiğinden ekseriyetle Mekkiye Sûreleri erkân-ı îmâniyeyi ve tevhidin mertebelerini gâyet kuvvetli ve yüksek ve i'câzlı bir îcaz ile tekrar edip ifade ederek mebd'e ve meadi, Allah'ı ve âhireti, değil yalnız bir sahifede, bir âyette, bir cümlede, bir kelimedede; belki bâzan bir harfte ve takdim, te'hir ve târif ü tenkir ve hazf ü zikir gibi heyetlerde öyle kuvvetli isbat eder ki, ilm-i belâgatın dâhî imamları hayretle karşılamışlar. Risale-i Nur ve bilhassa Kur'anın kırk vech-i i'câzını icmâlen isbat eden Yirmibeşinci Söz, zeyilleriyle beraber ve Kur'anın nazmındaki vech-i i'câzı hârîka bir tarzda isbat eden Arabî Risale-i Nur'dan "İşarat-ül İ'câz" tefsiri bilfiil göstermişler ki, Mekkiye olan Sûre ve âyetlerde en âlî bir üslûb-u belâgat ve en yüksek bir i'câz-ı îcazî vardır. Amma Medeniye Sûre ve âyetlerde birinci safta muhatâb ve muarızları ise, Allah'ı tasdik eden Yahudi ve Nasara gibi ehl-i kitab olduğundan mukteza-yı belâgat ve irşad ve mutabık-ı makam ve halin lüzumundan, sade ve vazîh ve tafsilli bir üslûbla ehl-i kitaba karşı dinin yüksek usûlünü ve îmânın rükünlerini değil, belki medâr-ı ihtilaf olan şeriatta ve ahkâmda ve teferruatın ve küllî kanunların menşe'leri ve sebepleri olan cüz'iyatın Beyânı lâzım geldiğinden o Medeniye Sûre ve âyetlerde ekseriyetle tafsil ve izah ve sade üslûbla Beyânât içinde Kur'ana mahsus emsalsiz bir tarz-ı Beyânla, birden o cüz'î teferruat hâdisesi içinde yüksek, kuvvetli bir fezleke, bir hâtime, bir hüccet ve o cüz'î hâdis-i şer'iyeyi küllîleştirilen ve imtisâlini îmân-ı billah ile temin eden bir cümle-i tevhidiyeyi ve îmâniyeyi ve uhreviyeyi zikreder. O makamı nurlandırır, ulvîleştirir. Risale-i Nur, âyetlerin âhirlerinde ekseriyetle gelen

**إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ وَهُوَ
الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ وَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ**

gibi tevhidi ve âhireti ifade eden fezlekelerde ve hâtimelerde ne kadar yüksek bir belâgat ve meziyetler ve cezâletler ve nükteler bulunduğunu Yirmibeşinci Söz'ün İkinci Şu'lesinin İkinci Nurunda o fezleke ve hâtimelerin pekçok nüktelerinden ve meziyetlerinden on tanesini Beyân ederek, o hülâsalarda biru'cize-i kübrâ bulunduğunu muannidlere de isbat etmiş. Evet Kur'an, o teferruat-ı şer'iyeye ve kavanin-i içtimaiyenin Beyânı içinde birden muhatâbın nazarını yüksek ve küllî noktalara kaldırıp, sade üslûbu bir ulvî üslûba ve şeriat dersinden tevhid dersine çevirerek Kur'anı, hem bir kitab-ı şeriat ve ahkâm ve hikmet, hem bir kitab-ı akide ve îmân ve zikir ve fikir ve dua ve davet olduğunu gösterip her makamda çok makasîd-ı irşadiye-i Kur'aniyeyi ders vermesiyle Mekkiye âyetlerin tarz-ı belâgatlarından ayrı ve parlak mu'cizane bir cezâlet izhar eder. Bâzan iki kelimedede meselâ **رَبِّ الْعَالَمِينَ** ve **رَبُّكَ** de, **رَبُّكَ** tâbiriyle ehadiyeti ve **رَبُّ الْعَالَمِينَ** ile vâhidiyeti bildirir. Ehadiyet

içinde vâhidiyeti ifade eder. Hattâ bir cümlede; bir zerreyi bir gözbebeğinde gördüğü ve yerleştirdiği gibi, Güneş'i aynı âyetle, aynı çekiçe göğün gözbebeğinde yerleştirir ve göğe bir göz yapar. Meselâ: **يُولِجُ اللَّيْلَ فِي يَوْمِ النَّهَارِ وَيُولِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ وَهُوَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ** der. "Zemin ve göklerin haşmet-i hilkatinde kalbin dahi hatıratını bilir, idare eder." der, tarzında bir Beyânât cihetiyle o sade ve ümmiyet mertebesini ve avâmın fehmini nazara alan o basit ve cüz'î muhavere, o tarz ile ulvî ve cazibedâr ve umumî ve irşadkâr bir mükâlemeye döner.

Bir Sual: "Bâzan ehemmiyetli bir hakikat, sathî nazarlara görünmediğinden ve Bâzı makamlarda cüz'î ve âdi bir hâdiseden yüksek bir fezleke-i tevhidi veya küllî bir düsturu Beyân etmekte münasebet bilinmediğinden, bir kusur tevehhüm edilir. Meselâ: "Hazret-i Yusuf Aleyhisselâm, kardeşini bir hile ile alması" içinde **وَفَوْقَ كُلِّ ذِي عِلْمٍ** diye gâyet yüksek bir düsturun zikri, belâgatça münasebeti görünmüyor. Bunun sırrı ve hikmeti nedir?"

Elcevab: Herbiri birer küçük Kur'an olan ekser uzun Sûre ve mutavassıtlarda ve çok sahife ve makamlarda yalnız iki-üç maksad değil, belki Kur'an mahiyeti, hem bir kitab-ı zikir ve îmân ve fikir, hem bir kitab-ı şeriat ve hikmet ve irşad gibi, çok kitablara ve ayrı ayrı dersleri tâzammun ederek rubûbiyet-i İlahiyenin herşeye ihâtasını ve haşmetli tecelliyatını ifade etmek cihetiyle, kâinat kitab-ı kebirinin bir nevi kıraatı olan Kur'an, elbette her makamda, hattâ bâzan bir sahifede çok maksadları tâkiben mârifetullahtan ve tevhidin mertebelerinden ve îmân hakikatlarından ders verdiği haysiyetiyle, öbür makamda, meselâ zâhirce zaîf bir münasebetle, başka bir ders açar ve o zaîf münasebete çok kuvvetli münasebetler iltihak ederler. O makama gâyet mutabık olur, mertebe-i belâgatı yükselenir.

İkinci Bir Sual: "Kur'anda sarihane ve zımnî ve işareten, âhiret ve tevhidi ve beşerin mükâfat ve mücazatını binler defâ isbat edip nazara vermenin ve her Sûrede, her sahifede, her makamda ders vermenin hikmeti nedir?"

Elcevab: Daire-i imkânda ve kâinatın sergüzeştine ait inkılablarda ve emanet-i kübrâyı ve hilafet-i arziyeyi omuzuna alan nev'-i beşerin şekavet ve saadet-i ebediyeye medâr olan vazifesine dair en ehemmiyetli, en büyük, en dehşetli mes'elelerinden en âzametlilerini ders vermek ve hadsiz şübheleri izale etmek ve gâyet şiddetli inkârları ve inadları kırmak cihetinde elbette o dehşetli inkılabları tasdik ettirmek ve o inkılabların âzametinde büyük ve

beşere en elzem ve en zarurî mes'eleleri teslim ettirmek için Kur'an, binler defa değil, belki milyonlar defa onlara baktırsa yine israf değil ki, milyonlar kerre tekrar ile o bahisler Kur'anda okunur, usanç vermez, ihtiyaç kesilmez. Meselâ:

**إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ
تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا**

âyetinin gösterdiği müjde-i saadet-i ebediye hakikatı, "Bîçare beşere her dakika kendini gösteren hakikat-ı mevtin; hem insanı, hem dünyasını, hem bütün ahbabını idam-ı ebedîsinden kurtarıp ebedî bir saltanatı kazandırır" dediğinden milyarlar defa tekrar edilse ve kâinat kadar ehemmiyet verilse yine israf olmaz, kıymetten düşmez. İşte bu çeşit hadsiz kıymetdar mes'eleleri ders veren ve kâinatı bir hâne gibi değiştiren ve şeklini bozan dehşetli inkılabları tesis etmekte iknaa ve inandırmaya ve isbata çalışan Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyân elbette sarıhan ve zımmen ve işareten binler defa o mes'elelere nazar-ı dikkati celbetmek; değil israf, belki ekmek, ilâç, hava ve ziya gibi birer hacet-i zaruriye hükmünde ihsanını tazelendirir. Hem meselâ: **وَ الظَّالِمِينَ ve إِنَّ الْكَافِرِينَ فِي نَارٍ جَهَنَّمَ**

لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ gibi tehdid âyetlerini Kur'an gâyet şiddetle ve hiddetle ve gâyet kuvvet ve tekrarla zikretmesinin hikmeti ise; -Risale-i Nur'da kat'î isbat edildiği gibi- beşerin küfrü, kâinatın ve ekser mahlukatın hukuklarına öyle bir tecavüzdür ki, semâvatı ve arzı kızdırıyor ve anasını hiddete getirip tufanlarla o zalimleri tokatlıyor. **إِذَا أُلْقُوا فِيهَا سَمِعُوا** âyetinin sarahatıyla o zalim münkirlere Cehennem öyle öfkeleniyor ki, hiddetinden parçalanmak derecesine geliyor. İşte böyle bir cinâyet-i âmmeye ve hadsiz bir tecavüze karşı beşerin küçüklük ve ehemmiyetsizliği noktasında değil, belki zalimâne cinâyetinin âzametine ve kâfirane tecavüzünün dehşetine karşı Sultan-ı Kâinat kendi raiyetinin hukukununun ehemmiyetini ve o münkirlere küfür ve

zulmündeki nihayetsiz çirkinliğini göstermek hikmetiyle fermanında gâyet hiddet ve şiddetle o cinâyeti ve cezasını değil bin defa, belki milyonlar ve milyarlar ile tekrar etse, yine israf ve kusur değil ki, bin seneden beri yüzer milyon insanlar hergün usanmadan Kemâl-i iştiyakla ve ihtiyaçla okurlar.

Evet hergün, her zaman, herkes için bir âlem gider, taze bir âlemin kapısı kendine açılmasından, geçici herbir âlemini nurlandırmak için ihtiyaç ve iştiyakla **لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ** cümlesini bin defa tekrar ile o değişen perdelerin herbirisine bir **لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ** 1 bir lâmba

yaptığı gibi, öyle de: O kesretli, geçici perdeleri ve o tazelenen seyyar kâinatları karanlıklandırmamak ve âyine-i hayatında in'ikas eden Sûretlerini çirkinleştirmemek ve lehinde şahid olabilen o misafir vaziyetleri aleyhine çevirmemek için, o cinâyetlerin cezalarını ve Padişah-ı Ezeli'nin şiddetli ve inadları kıran tehditlerini Kur'anı okumakla takdir etmek ve nefsinin tuğyanından kurtulmaya çalışmak hikmetiyle, Kur'an gâyet mânidar tekrar eder ve bu derece kuvvet ve şiddet ve tekrar ile tehdidat-ı Kur'aniyeyi hakikatsiz tevehhüm etmekten, şeytan bile kaçır. Onları dinlemeyen münkirlere Cehennem azabı ayn-ı adâlet tir, diye gösterir.

Hem meselâ: Asâ-yı Mûsa gibi çok hikmetleri ve faideleri bulunan kıssa-i Mûsa'nın (A.S.) ve sâir Enbiyanın (A.S.) kıssalarını çok tekrarında, Risâlet-i Ahmediyenin (A.S.M.) hakkaniyetine bütün Enbiyanın nübüvvetlerini bir hüccet gösterip onların umumunu inkâr edemeyen, bu zâtın Risâletini hakikat noktasında inkâr edemez hikmetiyle ve herkes her vakit bütün Kur'anı okumaya muktedir ve muvaffak olamadığından herbir uzun ve mutavassıt Sûreyi birer küçük Kur'an hükmüne getirmek için ehemmiyetli erkân-ı îmâniye gibi o kıssaları tekrar etmesi, değil israf belki mukteza-yı belâgattır ve hâdise-i Muhammediye (A.S.M.) bütün benî-Âdemin en büyük hâdisesi ve kâinatın en âzametli mes'elesi olduğunu ders vermektir.

Evet Kur'anda Zât-ı Ahmediyeye en büyük makam vermek ve dört erkân-ı îmâniyeyi içine almakla **لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ** rüknüne denk tutulan **مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ** Risâlet-i Muhammediye (A.S.M.) kâinatın en büyük hakikatı ve Zât-ı Ahmediye (A.S.M.), bütün mahlukatın en eşrefi ve hakikat-ı Muhammediye (A.S.M.) tâbir edilen küllî şahsiyet-i mâneviyesi ve makam-ı kudsi, iki cihanın en parlak bir güneşi olduğuna ve bu hârîka makama liyakatına dair pekçok hüccetleri ve emâreleri, kat'î bir Sûrette Risale-i Nur'da isbat edilmiş. Binden birisi şudur ki: **السَّبَبُ كَالْفَاعِلِ** düsturuyla, bütün ümmetinin bütün zamanlarda işlediği hasenatın bir misli onun defter-i hasenatına girmesi ve bütün kâinatın hakikatlarını, getirdiği nur ile nurlandırması, değil yalnız cinn ve insi ve meleği ve zîhayatları, belki kâinatı ve semâvatı ve arzı minnetdar eylemesi ve istidad lisanıyla nebâtatın duaları ve ihtiyac-ı fitrî diliyle hayvanatın duaları, gözümüz önünde bilfiil kabûl olmasının şهادetiyle milyonlar, belki milyarlar fitrî ve reddedilmez duaları makbul olan sulehâ-yı ümmeti her gün o zâta (A.S.M.) salât ü selâm ile rahmet duaları ve mânevî kazançlarını en evvel o zâta (A.S.M.) bağışlamaları ve bütün ümmetçe okunan Kur'anın üçyüzbin harufunun herbirisinde on sevabdan tâ yüz, tâ bin hasene ve meyve vermesinden yalnız kıraat-ı Kur'an cihetiyle

defter-i a'maline hadsiz nurlar girmesi haysiyetiyle o zâtın (A.S.M.) şahsiyet-i mâneviyesi olan hakikat-ı Muhammediye (A.S.M.), istikbalde bir şecere-i tûbâ-i Cennet hükmünde olacağını Allâm-ül Guyub bilmiş ve görmüş ve o makama göre Kur'anında o azîm ehemmiyeti vermiş ve fermanında ona tebaiyeti ve sünnet-i seniyesine ittiba ile şefaatine mazhariyeti en ehemmiyetli bir mes'ele-i insâniye göstermiş ve o haşmetli şecere-i tûbânın bir çekirdeği olan şahsiyet-i beşeriyetini ve bidayetteki vaziyet-i insâniyesini arasına nazara almasıdır. İşte Kur'anın tekrar edilen hakikatları bu kıymette olduğundan, tekrarında kuvvetli ve geniş bir mu'cize-i mâneviye bulunmasına fitrat-ı selime şahadet eder. Meğer maddiyyunluk taunuyla maraz-ı kalbe ve vicdan hastalığına mübtelâ ola...

**قَدْ يُنْكِرُ الْمَرْءُ صَوَاءَ الشَّمْسِ مِنْ رَمَدٍ } وَ يُنْكِرُ الْقَمَّ طَعْمَ
الْمَاءِ مِنْ سَقَمٍ**

kaidesine dâhil olur.

Bu Onuncu Mes'eleye bir hâtime olarak iki haşiye:

Birincisi: Bundan oniki sene evvel işittim ki, en dehşetli ve muannit bir zındık Kur'ana karşı suikasdını tercümesiyle yapmağa başlamış ve demiş ki: «Kur'an tercüme edilsin, tâ, ne mal olduğu bilinsin.» Yâni, lüzumsuz tekrarını herkes görsün ve tercümesi Onun yerinde okunsun diye dehşetli bir plân çevirmiş. Fakat, Risale-i Nurun cerhedilmez hüccetleri kat'î isbat etmiş ki: Kur'anın hakikî tercümesi kabil değil ve lisan-ı nahvî olan lisan-ı Arabî yerinde Kur'anın meziyetlerini ve nüktelerin başka lisan muhafaza edemez ve herbir harfi, on adetten bine kadar sevab veren kelimât-ı Kur'aniyenin mu'cizâne ve cem'iyetli tâbirleri yerinde beşerin âdî ve cüz'î tercümeleri tutamaz. Onun yerinde câmilerde okunmaz diye Risale-i Nur her tarafta intişariyle o dehşetli plânı akîm bıraktı. Fakat, o zındıktan ders alan münafıklar, yine şeytan hesabına Kur'an Güneşini üflemeğe söndürmeğe ahmak çocuklar gib ahmakâne ve dîvânesine çalışmaları sebebiyle bana gâyet sıkı ve sıkıcı ve sıkıntılı bir hâletle bu Onuncu Mes'ele yazdırıldı tahmin ediyorum. Başkalar ile görüşemediğim için hakikat-ı hâli bilmiyorum.

İkinci Hâşiye: Denizli hapsinden tahliyemizden sonra meşhur Şehir Otelinin yüksek katında oturmuştum. Karşımda güzel bahçelerde kesretli kavak ağaçları birer halka-i zikir tarzında gâyet lâtif, tatlı bir Sûrette hem kendileri, hem dalları, hem yaprakları, havanın dokunmasıyla cezbedârâne ve cazibekârâne hareketle raksları, kardeşlerimin

müfarakatlarından ve yalnız kaldığımdan hüznü ve gamlı kalbime ilişti. Birden güz ve kış mevsimi hâtıra geldi ve bana bir gaflet bastı. Ben, o kemâl-i neş'e ile cilvelenen o nâzenin kavaklara ve zîhayatlara o kadar acıdım ki, gözlerim yaş ile doldu. Kâinatın süslü perdesi altındaki ademleri firakları ihtar ve ihsasiyle kâinat dolusu firakların, zevallerin hüznüleri başıma toplandı. Birden hakikat-ı Muhammediyyenin (A.S.M.) getirdiği nur, imdâda yetişti. O hadsiz hüznüleri ve gamları, sürurlara çevirdi. Hattâ o nurun, herkes ve her ehl-i îman gibi benim hakkımda milyon feyzinden yalnız o vakitte, o vaziyete temas eden imdat ve tesellisi için Zât-ı Muhammediyeye (A.S.M.) karşı ebediyyen minnettar oldum. Şöyle ki:

Ol nazar-ı gaflet, o mübarek nâzeninleri; vazifesiz, neticesiz, bir mevsimde görünüp, hareketleri neş'eden değil, belki güya ademden ve firaktan titreyerek hiçliğe düştüklerini göstermekle, herkes gibi bendeki aşk-ı beka ve hubb-u mehâsin ve şefkat-i cinsiye ve hayatiyeye medâr olan damarlarıma o derece dokundu ki, böyle dünyayı bir mânevî cehenneme ve akli bir tâzib âletine çevirdiği sırada, Muhammed Aleyhissalâtu Vesselâmın beşere hediye getirdiği nur perdeyi kaldırdı; îdam, adem, hiçlik, vazifesizlik, abes, firak yerlerinde o kavakların herbirinin yaprakları adedince hikmetleri ve mânâları ve Risale-i Nurda isbat edildiği gibi, üç kısma ayrılan neticeleri ve vazifeleri var diye gösterdi.

Birinci Kısım: Sâni-i Zülcelâlin esmâsına bakar. Meselâ: Nasıl bir usta hârîka bir makinayı yapsa; herkes o zâta «Mâşâallah, bârekâllah» deyip alkışlar. Öyle de: O makina dahi, ondan maksud neticeleri tam tamına göstermesiyle, lisan-ı hâliyle ustasını tebrik eder, alkışlar. Her zîhayat ve herşey böyle bir makinadır, ustasını tesbihlerle alkışlar.

İkinci Kısım Hikmetleri ise: Zîhayatın ve zîşuurun nazarlarına bakar. Onlara şirin bir mütalâagâh, birer kitab-ı mârifet olur. Mânâlarını zîşuurun zihinlerinde ve sûretlerini kuvve-i hâfızalarında ve elvah-ı misâliyyede ve âlem-i gaybın defterlerinde daire-i vücudda bırakıp, sonra âlem-i şehadeti terkeder, âlem-i gayba çekilir. Demek, sûrî bir vücudu bırakır, mânevî ve gaybî ve ilmî çok vücudları kazanır. Evet, mâdem Allah var ve ilmi ihâta eder. Elbette adem, îdam, hiçlik, mahv, fena; hakikat noktasında ehl-i îmanın dünyasında yoktur ve kâfirlerin dünyaları ademle, firakla, hiçlikle, fânilikle doludur. İşte bu hakikatı, umumun lisanında gezen bu gelen darb-ı mesel ders verip, der: «Kimin için Allah var, ona herşey var ve kimin için yoksa, herşey ona yoktur... hiçtir.»

Elhasıl: Nasılki îman, ölüm vaktinde insanı îdam-ı ebedîden kurtarıyor; öyle de: Herkesin hususî dünyasını dahi îdamdan ve hiçlik karanlıklarından kurtarıyor. Ve küfür ise.. hususen küfr-ü mutlak olsa; hem o insanı, hem hususî dünyasını ölümle îdam edip mânevî cehennem zulmetlerine atar. Hayatının lezzetlerini acı zehirlere çevirir. Hayat-ı dünyeviyyeyi

âhirete tercih edenlerin kulakları çınlasın. Gelsinler, buna ya bir çare bulsunlar veya îmânâ girsinler. Bu dehşetli hasarâttan kurtulsunlar.

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

Duanıza çok muhtaç ve size çok müştak

kardeşiniz

SAİD NURSÎ

ECNEBÎ FİLOZOFLARIN KUR'ÂN'I TASDİKLERİNE DAİR ŞHADETLERİ

(Bu filozofların Kur'ân hakkındaki senalarının bir hülâsası küçük Tarihçe-i Hayat'ta ve Nur Çeşmesi Mecmuasında yazılmıştır.)

PRENS BISMARCK'IN BEYANATI

Sana muasır bir vücut olamadığımdan müteessirim, ey Muhammed (a.s.m.)

Muhtelif devirlerde, beşeriyeti idare etmek için taraf-ı Lâhutîden geldiği iddia olunan bütün münzel semavî kitapları tam ve etrafıyla tetkik ettimse de, tahrif olundukları için, hiçbirisinde aradığım hikmet ve tam isabeti göremedim. Bu kanunlar değil bir cemiyet, bir hane halkının saadetini bile temin edecek mahiyetten pek uzaktır. Lâkin Muhammedîlerin (a.s.m.) Kur'ân'ı, bu kayıttan âzâdedir. Ben, Kur'ân'ı her cihetten tetkik ettim, her kelimesinde büyük hikmetler gördüm. Muhammedîlerin (a.s.m.) düşmanları, bu kitap Muhammed'in (a.s.m.) zâde-i tab'ı olduğunu iddia ediyorlarsa da, en mükemmel, hattâ en mütekâmil bir dimağdan böyle harikanın zuhurunu iddia etmek, hakikatlere göz kapayarak kin ve garaza âlet olmak mânâsını ifade eder ki, bu da ilim ve hikmetle kabil-i telif değildir. Ben şunu iddia ediyorum ki, Muhammed (a.s.m.) mümtaz bir kuvvettir. Destgâh-ı kudretin böyle ikinci bir vücudu imkân sahasına getirmesi ihtimalden uzaktır.

Sana muasır bir vücut olamadığımdan dolayı müteessirim, ey Muhammed (a.s.m.)! Muallimi ve nâşiri olduğun bu kitap, senin değildir; o Lâhutîdir. Bu kitabın Lahutî olduğunu inkâr etmek, mevzu ilimlerin butlanını ileri sürmek kadar gülünçtür. Bunun için, beşeriyet senin gibi mümtaz bir kudreti bir defa görmüş, bundan sonra göremeyecektir. Ben, huzur-u mehabetinde kemal-i hürmetle eğilirim.

Bismarck Prens

MEŞHUR MUHARRİR MÜSTEŞRİK DOKTOR MAURİCE

En temiz ve en doğru din, Müslümanlıktır

Meşhur muharrir, müsteşrik, edebiyat-ı Arabiye mütehasısı ve Kur'ân-ı Kerimin mütercimi Doktor Maurice şöyle diyor:

Bizans Hıristiyanlarını, içine düştükleri bâtil itikatlar girîvesinden, ancak Arabistan'ın Hıra Dağında yükselen ses kurtarabilmiştir. İlâhî kelimeyi en ulvî makama yükselten ses, bu ses idi. Fakat Rumlar bu sesi dinleyememişlerdi. Bu ses, insanlara en temiz ve en doğru dini tâlim ediyordu. O yüksek din ki, onun hakkında, Gundö Firey Hesin gibi muhakkik bir fâzıl, şu sözleri pek haklı olarak söylüyor: "Bu dinde mukaddes sular, şâyân-ı teberrük eşya, esnâm ve azizler, yahut a'mâl-i sâlihadan mücerred imanı müfit tanıyan akideler, yahut sekerat-ı mevt esnasında nedametini bir fayda vereceğini ifade eden sözler, yahut başkaları tarafından vuku bulacak dua ve niyazların günahkârları kurtaracağına dair ifadeleri yoktur. Çünkü bu gibi akideler, onları kabul edenleri alçaltmıştır."

Zamanlar geçtikçe, Kur'ân'ın ulvî sırları inkişaf ediyor

Doktor Maurice, Le Parler Française Roman ünvanlı gazetede, Kur'ân'ın Fransızca mütercimlerinden Selman Runah'ın tenkidatına verdiği cevapta diyor ki:

Kur'ân nedir? Her tenkidin fevkinde bir fesahat ve belâgat mucizesidir. Kur'ân'ın, 350 milyon Müslümanın göğsünü haklı bir gururla kabartan meziyeti, onun, her mânâyı hüsn-ü ifade etmesi itibarıyla, münzel kitapların en mükemmeli ve ezeli olmasıdır. Hayır, daha ileri gidebiliriz:

Kur'ân, kudret-i ezeliyenin, inayetle insana bahşettiği kütüb-ü semaviyenin en güzelidir. Beşeriyetin refahı nokta-i nazarından Kur'ân'ın beyanatı, Yunan felsefesinin ifâdâtından pek ziyade ulvîdir. Kur'ân, arz ve semanın Hâlıkına hamd ve şükranla doludur. Kur'ân'ın her kelimesi, herşeyi yaratan ve herşeyi hâiz olduğu kabiliyete göre sevk ve irşad eden Zât-ı Kibriyanın azametinde mündemiçtir.

Edebiyatla alâkadar olanlar için, Kur'ân, bir kitab-ı edebidir. Lisan mütehasısları için Kur'ân, bir elfaz hazinesidir. Şâirler için Kur'ân, bir âhenk menbaıdır. Bundan başka bu kitap, ahkâm ve fıkıh namına bir muhit-i maariftir.

Davud'un (a.s.) zamanından, Jan Talmus'un devrine kadar gönderilen kitapların hiçbirisi, Kur'ân-ı Kerimin âyetleriyle muvaffakiyetli bir şekilde rekabet edememiştir.

3- ECNEBÎ FİLOZOFLARIN ŞHADETLERİ

Bundan dolaydır ki, Müslümanların yüksek sınıfları, hayatın hakikatini kavramak nokta-i nazarından ne kadar tenevvür ederlerse, o derece Kur'ân ile alâkadar oluyolar ve ona o kadar tazim ve hürmet gösteriyorlar.

Müslümanların Kur'ân'a hürmetleri daima tezayüd etmektedir. İslâm muharrirleri, Kur'ân âyetlerini iktibasla yazılarını süslerler ve o yazılar o âyetlerden mülhem olurlar. Müslümanlar, tahsil ve terbiye itibarıyla yükseldikçe, fikirlerini o nisbette Kur'ân'a istinad ettiriyorlar. Müslümanlar, kitaplarına âşıktırlar ve onu, kalblerinin bütün samimiyetiyle mukaddes tanırlar. Halbuki, kütüb-ü İlâhiyeye nâil olan diğere milletler, ne kitaplarına ehemmiyet verirler ve ne de onlara hürmet gösterirler.

Müslümanların Kur'ân'a hürmetlerinin sebebi, bu kitap pâyidar oldukça, başka bir dinî rehberine arz-ı ihtiyaç etmeyeceklerini anlamalarıdır. Filhakika, Kur'ân'ın fesahat, belâgat ve nezahet itibarıyla mümtaziyeti, Müslümanları başka belâgat aramaktan vareste kılmaktadır. Edebî dehâların ve yüksek şâirlerin Kur'ân huzurunda eğildikleri bir vâkıdır. Kur'ân'ın hergün daha fazla tecellî etmekte olan güzelliği, hergün daha fazla anlaşılabilir, fakat bitmeyen esrarı, şiir ve nesirde üstad olan Müslümanları, üslûbunun nezahet ve ulviyeti huzurunda diz çökmeye mecbur etmektedir. Müslümanlar, Kur'ân'ı tâ rûz-u haşre kadar pâyidar kalacak kıymet biçilmez bir hazine addeyletiler ve onunla pek haklı olarak iftihar ederler. Müslümanlar, Kur'ân'ı, en fasih sözlerle, en rakik mânâlarla coşan bir nehre benzetirler.

Şayet Monsieur Renaud İslâm âlemiyle temas etmek fırsatını elde edecek olursa, münevver ve terbiyeli Müslümanların, Kur'ân'a karşı en yüksek hürmeti perverde ettiklerini ve onun evamir-i ahlâkiyesine fevkalâde riayetkâr olduklarını ve bunun haricine çıkmamaya gayret ettiklerini görürdü.

Yeni nesiller ve asrî mekteplerin mezunları da, Kur'ân'a ve Müslümanlığa karşı müstehziyane bir cümlenin sarfına tahammül etmemektedirler. Çünkü Kur'ân, iki sıfatla bu ehliyeti hâizdir.

Bunların birincisi: Bugün ellerde tedavül eden Kur'ân'ın Hazret-i Muhammed'e (a.s.m.) vahyolunan kitabın aynı olmasıdır. Halbuki, İncil ile Tevrat hakkında birçok şüpheler ileri sürülmektedir.

İkincisi: Müslümanlar, Kur'ân'ı, Arapçanın en kuvvetli muhafızı ve esasat-ı diniyenin amelî bir mahiyet almasının en kuvvetli menbaı telâkki ederler.

Binaenaleyh, Monsieur Renaud eserini tashih edecek olursa, bu tercümesiyle, insanları tenvir hususunda insanlığa büyük bir muavenette bulunur ve bâtil itikadların hudutlarını tarümar etmeye hâdim olur.

Doktor Maurice

[Nur Çeşmesi'nde ve Risale-i Nur'da yazılan bu nevi filozoflardan kırk altıncısıdır.]

Zat-ı Kibriya hakkındaki âyetlerin ulviyeti ve Kur'ân'ın kudsî nezaheti

Mister John Davenport, "Hazret-i Muhammed (a.s.m.) ve Kur'ân-ı Kerim" ünvanlı eserinde Kur'ân-ı Kerimden bahsederken şu sözleri söylüyor:

Kur'ân'ın sayısız hususiyetleri içinde bilhassa ikisi fevkalâde mühimdir.

1. Zât-ı Kibriyayı ifade eden âyâtın âhengindeki ulviyettir. Kur'ân-ı Kerim, beşerî zaafılardan herhangi birisini Zat-ı Kibriya'ya isnaddan münezzehtir.

2. Kur'ân, başından sonuna kadar, gayr-ı belîğ, gayr-ı ahlâkî, yahut terbiyeye muhalif fikirlerden, cümlelerden ve hikâyelerden tamamen münezzehtir.

Halbuki bütün bu nakîsalar, Hıristiyanların ellerindeki muharref Kitap-ı Mukaddeste mebzuliyetle vardır.

John Davenport

Kur'ân, serapa samimiyet ve hakkaniyetle doludur

Carlyle şöyle diyor:

Kur'ân'ı bir kere dikkatle okursanız, onun hususiyetlerini izhara başladığını görürsünüz. Kur'ân'ın güzelliği, diğer bütün edebî eserlerin güzelliklerinden kabil-i temyizdir. Kur'ân'ın başlıca hususiyetlerinden biri, onun asliyetidir.

Benim fikir ve kanaatime göre, Kur'ân, serapa samimiyet ve hakkaniyetle doludur. Hazret-i Muhammed'in (a.s.m.) cihana tebliğ ettiği davet, hak ve hakikattir.

Carlyle

Müslümanlık, tecessüd ve teslis akîdesini reddeder

İngiltere'nin en meşhur ve en büyük müverrihlerinden Edward Gibbon Roma İmparatorluğunun İnhitat ve Sukutu adlı eserinde şöyle diyor:

Ganj Nehri ile, Bahr-i Muhit-i Atlasî (Atlas Okyanusu) arasındaki memleketler, Kur'ân'ı, bir kanun-u esasî ve teşriî hayatın ruhu olarak tanımışlardır. Kur'ân'ın nazarında, satvetli bir hükümdarla, zavallı bir fakir arasında fark yoktur. Kur'ân, bu gibi esaslar üzerinde öyle bir teşrî vücuda getirmiştir ki, dünyada bir nazîri yoktur.

Müslümanlığın esasatı, teslisiyet ve Allah'ın tecessüdiyetine ve vahdet-i vücud akidesini reddetmektedir. Bu mutasavvifâne akideler üç kuvvetli ulûhiyetin mevcudiyetini ve Mesih'in, Allah'ın oğlu-hâşâ!-olduğunu öğretmektedir. Fakat bu akideler, ancak mutaassıp Hıristiyanları tatmin edebilir. Halbuki Kur'ân, bu gibi karışıklıklardan, iphamlardan âzâdedir.

Kur'ân, Allah'ın birliğine en kuvvetli delildir. Filozofane bir dimağa mâlik olan bir muvahhid, İslâmiyetin nokta-i nazarını kabul etmekte hiç tereddüt etmez. Müslümanlık, belki bugünkü inkişaf-ı fikrimizin seviyesinden daha yüksek bir dindir.

Edward Gibbon

Hâlıkın hukukuyla mahlûkatın hukukunu en mükemmel surette ancak Müslümanlık tarif etmiştir

Kur'ân'ın telkin ve Hazret-i Muhammed'in (a.s.m.) tebliğ ettiği esâsâtın mükemmel bir ahlâk mecellesi vücud bulur. Esasat-ı Kur'âniyenin muhtelif memleketlerde insanlığa ettiği iyiliği ve ettikten sonra da Allah'a takarrub etmek isteyen insanları Cenab-ı Hakka raptettiğini inkâr etmek mümkün değildir.

Hâlıkın hukuku ile mahlûkun hukuku, ancak Müslümanlık tarafından mükemmel bir surette tarif olunmuştur. Bunu yalnız Müslümanlar değil, Hıristiyanlar da, Mûseviler de itiraf ediyorlar.

Marmaduke Pickthall

Kur'ân ile kavanin-i tabiiye arasında tam bir âhenk vardır

Yeni keşfiyatın veyahut ilim ve irfanın yardımıyla hallolunan, yahut halline uğraşılan mesail arasında bir mesele yoktur ki İslâmiyetin esasâtıyla taarruz etsin. Bizim, Hıristiyanlığı, kavanin-i tabiiye ile telif için sarf ettiğimiz mesaiye mukabil, Kur'ân-ı Kerim ve Kur'ân'ın tâlimiyle kavanin-i tabiiye arasında tam bir âhenk görülmektedir. Kur'ân, her hürmete şâyân olan eserdir.

Levazaune

Kur'ân, bütün iyilik ve fazilet esaslarını muhtevîdir; insanı, her türlü dalâletlerden korur

Kur'ân, insanlara hukukullahı tanıtmış, mahlûkatın Hâlıktan ne bekleyeceğini, mahlûkatın Hâlıkla münâsebâtını en sarîh şekilde öğretmiştir. Kur'ân, ahlâk ve felsefenin bütün esasatını câmidir. Fazilet ve rezilet, hayır ve şer, eşyanın mahiyet-i hakikiyesi, hülâsa her mevzu Kur'ân'da ifade olunmuştur. Hikmet ve felsefenin esası olan adalet ve müsavâtı öğreten ve başkalarına iyilik etmeyi, faziletkâr olmayı talim eden esaslar, bunların hepsi Kur'ân'da vardır. Kur'ân, insanı iktisat ve itidale sevk eder, dalâletten korur, ahlâkî zaafıların karanlığından çıkarır, teâlî-i ahlâk nuruna ulaştırır, insanın kusurlarını, hatalarını i'tilâ ve kemâle kalb eyler.

Müsteşrik Sedio

Kur'ân, öyle bir Peygamber sesidir ki, onu bütün dünya dinleyebilir. Bu sesin aksi, saraylarda, çöllerde, şehirlerde, devletlerde çınlar.

Kur'ân şiir midir? Değildir. Fakat onun şiir olup olmadığını tefrik etmek müşkildir. Kur'ân, şiirden daha yüksek birşeydir. Maamafih, Kur'ân ne tarihtir, ne tercüme-i haldir, ne de İsa'nın (a.s.) dağda irad ettiği mev'ize gibi bir mecmua-i eş'ardır. Hattâ Kur'ân, ne Buda'nın telkinatı gibi bir mâba'd-et-tabiiye, yahut mantık kitabı, ne de Eflâtun'un herkese irad ettiği nasihatler gibidir.

Bu, bir Peygamberin sesidir. Öyle bir ses ki, Onu, bütün dünya dinleyebilir. Bu sesin aksi, saraylarda, çöllerde, şehirlerde, devletlerde çınlar. Bu sesin tebliğ ettiği din, evvelâ nâşirlerini bulmuş, sonra teceddütperver ve îmar edici bir kuvvet şeklinde tecellî etmiştir. Bu sâyededir ki, Yunanistan ile Asya'nın birleşen ışığı, Avrupa'nın zulûmat-âbad olan karanlıklarını yarmış ve bu hâdise, Hıristiyanlığın en karanlık devirlerini yaşadığı zaman vuku bulmuştur.

Dr. Johnson

Kur'ân'ın cihanşümül hakikati: Kur'ân, Allah'ın birliğine inanmak hakikat-i kübrâsını ilân eder

İngilizce-Arapça, Arapça-İngilizce lügatlerin muharriri Doktor City Youngest Kur'ân hakkında şu sözleri söylüyor:

Kur'ân, insanların yed-i istifadesine geçen eserlerin en büyüklerinden biridir. Kur'ân'da,

büyük bir insanın hayal ve seciyesi, en vâzih şekilde görülmektedir.

Carlyle "Kur'ân'ın ulviyeti, onun cihan-şumul hakikatindedir" dediği zaman, şüphesiz, doğru söylemişti.

Muhammed'in (a.s.m.) doğruluğu, faaliyeti, hakikatı taharride samimiyeti, sarsılmayan azmi, imanı, kendisini dinlemek istemeyenlere ezeli hakikati dinletmek yolundaki sebatı, bana kalırsa, onun, o cesur ve azimkâr Peygamberin hâtem-i risalet olduğunun en kat'î ve en emîn delilleridir.

Kur'ân, akaid ve ahlâkın, insanlara hidayet ve hayatta muvaffakiyet temin eden esasatın mükemmel mecellesidir. Bütün bu esasatın üssü'l-esası, âlemin bütün mukadderatını yed-i kudretinde tutan Zât-ı Kibriyaya imandır.

Allah'ın birliğine iman etmek hakikat-i kübrâsını ilân ediyorken, Kur'ân, lisan-ı belâgatın en yükseğine ve nezahetin şâhikasına varır. Kur'ân, Allah'ın iradesine itaati, Allah'a isyanın neticelerini izah ederken, insanların muhayyilesini elektrikleyen en seyyal lisanı kullanır. Resul-i Kibriyaya tesellî vermek ve onu teşvik etmek, yahut halkı sair Peygamberlerin ahvâliyle, milletlerinin âkıbetiyle korkutmak icap ettiği zaman, Kur'ân'ın lisanı, en kat'î ciddiyeti almaktadır.

Mâdem ki Kur'ân'ın birbirine düşman kabileleri, yekdiğeriyle mücadele eden unsurları derli toplu bir millet haline getirdiğini, onları eski fikirlerinden daha ileri bir seviyeye yükselttiğini görüyoruz; o halde, belâgat-i Kur'âniyenin mükemmeliyetine hükmetmeliyiz. Çünkü, Kur'ân'ın bu belâgati, vahşî kabileleri medenî bir millet haline getirmiş, dünyanın eski tarihine yeni bir kuvvet ilâve etmiştir. Zaman ve mekân itibarıyla birbirinden çok uzak oldukları gibi, fikrî inkişaf itibarıyla da birbirinden çok farklı insanlara harikulâde bir hassasiyet ilham eden ve muhalefeti hayrete ve istihsana kalb eden Kur'ân, en şâyan-ı hayret eser tanınmaya lâyıktır. Kur'ân, beşerin mukadderatıyla meşgul âlimler için tetebbua şayan en faydalı mevzu sayılır.²⁷

²⁷ İşarâtü'l İ'caz

4- KURANIN RUHLARA HEDİYE EDİLMESİ

Sual: Denildi ki: "Fâtiha ve Yâsin ve hatm-i Kur'ânî gibi okunan virdler, kudsî şeyler, bazan hadsiz ölmüş ve sağ insanlara bağışlanıyor. Halbuki böyle cüz'î birtek hediye ân-ı vâhidde hadsiz zatlara yetişmek ve herbirisine aynı hediye düşmek, tavr-ı aklın haricindedir."

Elcevap: Fâtır-ı Hakîm nasıl ki unsur-u havayı kelimelerin berk gibi intişarlarına ve tekessürlerine bir mezraa ve bir vasıta yapmış. Ve radyo vasıtasıyla bir minarede okunan ezan-ı Muhammedî (a.s.m.) umum yerlerde ve umum insanlara aynı anda yetiştirmek gibi; öyle de, okunan bir Fâtiha dahi, meselâ umum ehl-i iman emvâtına aynı anda yetiştirmek için hadsiz kudret ve nihayetsiz hikmetiyle mânevî âlemde, mânevî havada çok mânevî elektrikleri, mânevî radyoları sermiş, serpmiş, fitrî telsiz telefonlarda istihdam ediyor, çalıştırıyor. Hem nasıl ki bir lâmba yansa, mukabilindeki binler aynaya, herbirine tam bir lâmba girer. Aynen öyle de, bir Yâsin-i Şerif okunsa, milyonlar ruhlara hediye edilse, herbirine tam bir Yâsin-i Şerif düşer.

5- KUR'ÂN-I HAKÎMİN EN MÜHİM ZAMAN-I NÜZULÜ

ALTINCI NÜKTE

Ramazan-ı Şerifin sıyâmı, Kur'ân-ı Hakîmin nüzulüne baktığı cihetle ve Ramazan-ı Şerif, Kur'ân-ı Hakîmin en mühim zaman-ı nüzulü olduğu cihetindeki çok hikmetlerinden birisi şudur ki:

Kur'ân-ı Hakîm, madem şehr-i Ramazan'da nüzul etmiş. O Kur'ân'ın zaman-ı nüzulunu istihzar ile, o semâvî hitabı hüsn-ü istikbal etmek için Ramazan-ı Şerifte nefsin hâcât-ı süfliyesinden ve mâlâyâniyat hâlâtta tecerrüt ve ekl ve şürbün terkiyle melekîyet vaziyetine benzemek ve bir surette o Kur'ân'ı yeni nâzil oluyor gibi okumak ve dinlemek ve ondaki hitâbât-ı İlâhiyeyi güya geldiği ân-ı nüzulünde dinlemek ve o hitabı Resul-i Ekremden (a.s.m.) işitiyor gibi dinlemek, belki Hazret-i Cebrâil'den, belki Mütakellim-i Ezelîden dinliyor gibi bir kudsî hâlete mazhar olur. Ve kendisi tercümanlık edip başkasına dinlettirmek ve Kur'ân'ın hikmet-i nüzulünü bir derece göstermektir.

Evet, Ramazan-ı Şerifte güya âlem-i İslâm bir mescid hükmüne geçiyor. Öyle bir mescid ki, milyonlarla hâfızlar, o mescid-i ekberin köşelerinde o Kur'ân'ı, o hitab-ı semâvîyi arzlılara işittiriyorlar. Her Ramazan, âyetini, nuranî, parlak bir tarzda gösteriyor; Ramazan

Kur'ân ayı olduğunu ispat ediyor. O cemaat-i uzmânın sair efradları, bazıları huşû ile o hâfızları dinlerler. Diğerleri kendi kendine okurlar.

Şöyle bir vaziyetteki bir mescid-i mukaddeste, nefsi-i süflînin hevesâtına tâbi olup, yemek içmekle o vaziyet-i nuranîden çıkmak ne kadar çirkinse ve o mesciddeki cemaatin mânevî nefretine ne kadar hedef ise, öyle de, Ramazan-ı Şerifte ehl-i sıyâma muhalefet edenler de o derece umum âlem-i İslâmın mânevî nefretine ve tahkirine hedeftir.²⁸

6- KUR'ÂN-I MU'CİZÜ'L-BEYÂNIN ALTI CİHETİ PARLAKTIR VE NURLUDUR.

Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyânın altı ciheti parlaktır ve nurludur. Evham ve şübehat içine giremez. Çünkü arkası Arşa dayanıyor; o cihette nur-u vahiy var. Önünde ve hedefinde saadet-i dâreyn var. Ebede, âhirete el atmış, Cennet ve saadet nuru var. Üstünde sikke-i i'câz parlıyor. Altında burhan ve delil direkleri var. İçi hâlis hidayet; sağ *efelâ ya'kılûn*'lar ile ukulü istintakla "Sadakte" dedirtiyor. Solunda, kalblere ezvâk-ı ruhanî vermekle, vicdanları istişhad ederek "Bârekâllah" dediren Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyâna hangi köşeden, hangi cihetten evham ve şübehâtın hırsızları girebilir?

Evet, Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyân asırları, meşrepleri, meslekleri muhtelif olan enbiyanın, evliyanın, muvahhidînin kitaplarının sırr-ı icmâmını câmidir. Yani, bütün o ehl-i kalb ve akıl, Kur'ân-ı Hakîmin mücmel ahkâmını ve esâsâtını tasdik eder bir surette, o esâsâtı kitaplarında zikredip kabul etmişler. Demek onlar, Kur'ân şecere-i semâvîsinin kökleri hükmündedirler.

Hem Kur'ân-ı Hakîm vahye istinad ediyor ve vahiydir. Çünkü, Kur'ân'ı nâzil eden Zât-ı Zülcelâl, mucizât-ı Ahmediye (a.s.m.) ile, Kur'ân vahiy olduğunu gösterir, ispat eder. Ve nâzil olan Kur'ân dahi, üstündeki i'câz ile gösterir ki, Arştan geliyor. Ve münzel-i aleyh olan Resul-i Ekrem Aleyhissalâtu Vesselâmın bidâyet-i vahiydeki telâş ve nüzul-ü vahiy vaktindeki vaziyet-i bîhuşu ve herkesten ziyade Kur'ân'a karşı ihlâs ve hürmeti gösteriyor ki, vahiy olup ezelden geliyor, ona misafir oluyor.

Hem o Kur'ân, bilbedâhe mahz-ı hidayettir. Çünkü onun muhalifi, bilmüşahede, küfrün dalâletidir.

²⁸ 29.Mektup

Hem, bizzarure, Kur'ân envâr-ı imaniyenin madenidir. Elbette envâr-ı imaniyenin aksi zulümdür. Çok Sözlerde bunu kat'î olarak ispat etmişiz.

Hem Kur'ân, bilyakîn, hakaikin mecmâdır. Hayalât ve hurafat, içine giremez. Teşkil ettiği hakikatli âlem-i İslâmiyet, izhar ettiği esaslı şeriat ve gösterdiği âli kemâlâtın şهادetiyle, âlem-i gayba ait olan bahislerinde dahi, âlem-i şهادetteki bahisleri gibi ayn-ı hakaik olduğunu ve içinde hilâf bulunmadığını ispat eder.

Hem Kur'ân, bil'ayan ve şüpheşiz, saadet-i dâreyne isal eder, beşeri ona sevk eder. Kimin şüphesi varsa, bir defa Kur'ân'ı okusun ve dinlesin, ne diyor?

Hem Kur'ân'ın verdiği meyveler hem mükemmeldir, hem hayattardır. Öyleyse, Kur'ân ağacının kökü hakikattedir, hayattardır. Çünkü meyvenin hayatı, ağacın hayatına delâlet eder. İşte, bak, her asırda ne kadar asfiya ve evliya gibi mükemmel ve kâmil zîhayat ve zînur meyveler vermiş.

Hem hadsiz müteferrik emârelerden neş'et eden bir hads ve kanaatle, Kur'ân, hem ins, hem cin, hem meleğin makbulü ve mergubudur ki, okunduğu vakit, onlar iştiyakla pervane gibi etrafına toplanıyorlar.

Hem Kur'ân vahiy olmakla beraber, delâil-i akliye ile teyid ve tahkim edilmiş. Evet, kâmil ukalânın ittifakı buna şahittir. Başta ulema-i ilm-i kelâmın allâmeleri ve İbni Sina, İbni Rüşd gibi felsefenin dâhileri, müttefikan, esâsât-ı Kur'âniyeyi usulleriyle, delilleriyle ispat etmişler.

Hem Kur'ân, fitrat-ı selime cihetiyle musaddaktır. Eğer bir arıza ve bir maraz olmazsa, herbir fitrat-ı selime onu tasdik eder. Çünkü itmi'nân-ı vicdan ve istirahat-i kalb, onun envârıyla olur. Demek fitrat-ı selime, vicdanın itmi'nânı şهادetiyle onu tasdik ediyor. Evet, fitrat, lisan-ı haliyle Kur'ân'a der: "Fitratımızın kemâli sensiz olamaz." Şu hakikati çok yerlerde ispat etmişiz.

Hem Kur'ân, bilmüşahede ve bilbedâhe, ebedî ve daimî bir mucizedir. Her vakit i'câzını gösterir. Sair mucizat gibi sönmez, vakti bitmez; ebedîdir.

Hem Kur'ân'ın mertebe-i irşadında öyle bir genişlik var ki, birtok dersinde, Hazret-i Cebraîil (a.s.), bir tıfl-ı nevreşide ile omuz omuza o dersi dinler, hisselerini alırlar. Ve İbni Sina gibi en dâhi filozof, en âmi bir ehl-i kıraatle diz dize aynı dersi okurlar, derslerini alırlar. Hattâ bazan olur ki, o âmi adam, kuvvet ve safvet-i iman cihetiyle, İbni Sina'dan daha ziyade istifade eder.

Hem Kur'ân'ın içinde öyle bir göz var ki, bütün kâinatı görür, ihata eder ve bir kitabın sayfaları gibi kâinatı göz önünde tutar, tabakatını ve âlemlerini beyan eder. Bir saatin san'atkârı nasıl saatini çevirir, açar, gösterir, tarif eder. Kur'ân dahi, elinde kâinatı tutmuş, öyle yapıyor.²⁹

7- ZAMAN GEÇTİKÇE, KUR'AN-I HAKÎM'İN DAHA ZİYADE HAKAİKİ İNKİŞAF EDER

Yirmidokuzuncu Mektub "Dokuz Kısım"dır. Bu kısım, Birinci Kısımdır; "Dokuz Nükte"dir.

**بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
وَ اِنْ مِنْ شَیْءٍ اِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ**

Aziz, sıddık kardeşim ve hizmet-i Kur'aniyede pek ciddî bir arkadaşım!

Bu defaki mektubunda, vaktim ve halim müsaade etmediği mühim bir mes'eleye dair cevab istiyorsun.

Kardeşim, bu sene elhamdülillah risaleleri yazanlar pek çoğalmış. İkinci tashih bana geliyor. Sabahtan akşama kadar sür'atli bir tarzda meşgul oluyorum. Çok mühim işlerim de geri kalıyor ve bu vazifeyi daha azîm görüyorum. Hususan Şaban ve Ramazanda, akıldan ziyade kalb hissedardır, ruh hareket eder. Şu mes'ele-i azîmeyi başka vakte ta'lik edip, ne vakit Cenâb-ı Hakk'ın rahmetinden kalbe sünühat gelse, tedricen size yazılır. Şimdilik "Üç Nükte"yi (Hâşiye) beyan edeceğim:

Birinci Nükte: "Kur'an-ı Hakîm'in esrarı bilinmiyor, müfessirler hakikatını anlamamışlar." diye beyan olunan fikrin iki yüzü var ve onu diyen, iki taifedir.

Birincisi: Ehl-i hak ve ehl-i tedkiktir. Derler ki: "Kur'an, bitmez ve tükenmez bir hazinedir. Her asır nusus ve muhkematını teslim ve kabul ile beraber, tetimmat kabilinden hakaik-i hafiyesinden dahi hissesini alır; başkasının gizli kalmış hissesine ilişmez." Evet zaman geçtikçe, Kur'an-ı Hakîm'in daha ziyade hakaiki inkişaf eder demektir. Yoksa hâşâ ve kellâ selef-i sâlihînin beyan ettikleri hakaik-i zâhiriye-i Kur'aniyeye şüphe getirmek değil.

Çünkü onlara îman lâzımdır. Onlar nasstır, kat'îdir, esastırlar, temeldirler. Kur'an **عَرَبِيٌّ**

²⁹ 19.Mektup s.444

مُيِّنٌ fermanıyla mânası vazıh olduğunu bildirir. Baştan başa hitab-ı İlâhî, o mânalar üzerine döner, takviye eder, bedahet derecesine getirir. O mensus mânaları kabul etmemekten, hâşâ sümme hâşâ, Cenâb-ı Hakk'ı tekzib ve Hazret-i Risalet'in fehmini tezyif etmek çıkar. Demek maânî-i mensusa, müteselsilen menba'-ı Risaletten alınmıştır. Hattâ İbn-i Cerir-i Taberî bütün maânî-i Kur'anı muan'an sened ile müteselsilen menba'-ı Risalete îsal etmiş ve o tarzda, mühim ve büyük tefsirini yazmış.

İkinci Taife: Ya akılsız bir dosttur, kaş yapayım derken göz çıkarıyor veya şeytan akıllı bir düşmandır ki, ahkâm-ı İslâmiye ve hakaik-i îmaniyeye karşı gelmek istiyor. Kur'an-ı Hakîm'in -senin tabirinle- birer polat kal'ası hükmünde olan surlu sureleri içinde yol bulmak istiyor. Böyleler, hâşâ hakaik-i îmaniye ve Kur'aniyeye şüphe îras etmek için bu nevi sözleri işaa ediyorlar.

İkinci Nükte: Cenâb-ı Hak, Kur'anda çok şeylere kasem etmiş. Kasemat-ı Kur'aniyede çok büyük nükteler var, çok sırlar var.

Meselâ: **وَالشَّمْسِ وَضُحَيْهَا** da kasem, Onbirinci Söz'deki muhteşem temsilin esasına işaret eder. Kâinatı bir saray ve bir şehir suretinde gösterir.

Hem **يس * وَالْفُرَّانِ الْحَكِيمِ** deki kasem ile, i'cazat-ı Kur'aniyenin kudsiyetini ve ona kasem edilecek bir derece-i hürmette olduğunu ihtar eder.

وَالنَّجْمِ إِذَا هَوَى * فَلَا أُقْسِمُ بِمَوَاقِعِ النُّجُومِ * وَإِنَّهُ لَقَسَمٌ لَوْ تَعْلَمُونَ عَظِيمٌ

deki kasem; yıldızların sukutuyla vahye şüphe îrâs etmemek için cin ve şeytanların gaybî haberlerden kesilmelerine alâmet olduğuna işaret etmekle beraber; yıldızları dehşetli azametleriyle ve kemal-i intizam ile yerlerine yerleştirmek ve seyreatları hayret-engiz bir surette döndürmekteki azamet-i kudret ve kemal-i hikmeti, o kasem ile ihtar ediyor.

وَالذَّارِيَاتِ * وَالْمُرْسَلَا daki kasemde; havanın temevvücatı ve tasrifatı içinde mühim hikmetleri ihtar etmek için, rüzgârlara memur melâikelere kasem ile nazar-ı dikkati celbediyor ki, tesadüfî zannolunan unsurlar, çok nazik hikmetleri ve ehemmiyetli vazifeleri görüyorlar. Ve hâkeza... Herbir mevkiin, ayrı ayrı nüktesi ve faidesi vardır. Vakit müsaid olmadığı için, yalnız icmalen **وَالتِّينِ وَ الزَّيْتُونِ** kasemindeki çok nüktelerinden bir nükteye işaret edeceğiz. Şöyle ki:

Cenâb-ı Hak, tîn ve zeytin ile kasele vasıtasıyla, azamet-i kudretini ve kemal-i rahmetini ve büyük nimetlerini ihtar ederek, esfel-i sâfilîn tarafına giden insanın yüzünü o taraftan çevirip, şükür ve fikir ve îman ve amel-i sâlih ile tâ a'lâ-yı illiyyîne kadar terakkiyat-ı maneviyeye mazhar olabilmesine işaret ediyor. Nimetler içinde tîn ve zeytinin tahsisinin sebebi; o iki meyvenin çok mübarek ve nâfi' olması ve hilkatlerinde de, medar-ı dikkat ve nimet çok şeyler bulunmasıdır. Çünkü hayat-ı içtimaiye ve ticariye ve tenviriye ve gıda-yı insaniye için zeytin en büyük bir esas teşkil ettiği gibi; incirin hilkatı, zerre gibi bir çekirdekte koca incir ağacının cihazatını saklayıp dercetmek gibi, bir hârîka mu'cize-i kudreti gösterdiği gibi; taamında, menfaatinde ve ekser meyvelere muhalif olarak devamında ve daha sair menafiindeki nimet-i İlâhiyeyi kasele ile hatıra getiriyor. Buna mukabil, insanı îman ve amel-i sâlihe çıkarmak ve esfel-i sâfilîne düşürmemek için bir ders veriyor.

Üçüncü Nükte: Surelerin başlarındaki huruf-u mukattaa İlâhî bir şifredir. Has abdine, onlarla bazı işaret-i gaybiye veriyor. O şifrenin miftahı, o abd-i hastadır, hem onun veresindedir. Kur'an-ı Hakîm mâdem her zaman ve her taifeye hitab ediyor; her asrın her tabakasının hissesini câmi' çok mütenevvi' vücuhları, manaları olabilir. Selef-i Sâlihîn ise, en hâlis parça onlarıdır ki, beyan etmişler. Ehl-i velayet ve tahkik, seyr ü sülûk-u ruhaniyeye ait çok muamelât-ı gaybiye işaretini onlarda bulmuşlar. İşarat-ül İ'caz Tefsirinde, "El-Bakara" Suresinin başında, i'caz-ı belâgat noktasında bir nebze onlardan bahsetmişiz; müracaat edilsin.

Dördüncü Nükte: Kur'an-ı Hakîm'in hakikî tercümesi kabil olmadığını Yirmibeşinci Söz isbat etmiştir. Hem manevî i'cazındaki ulviyet-i üslûb ise, tercümeye gelmez. Manevî i'cazında olan ulviyet-i üslûb cihetinden gelen zevk ve hakikatı beyan ve ifham etmek pek müşkil. Fakat yolu göstermek için bir-iki cihete işaret edeceğiz. Şöyle ki:

Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan

وَمِنْ آيَاتِهِ خَلْقُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافُ السِّنِّيَّتِكُمْ وَالْوَانِكُمْ

وَالسَّمَوَاتُ مَطْوِيَّاتٌ بِيَمِينِهِ * يَخْلُقُكُمْ فِي بُطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ خَلْقًا مِنْ بَعْدِ خَلْقٍ فِي ظُلُمَاتٍ ثَلَاثٍ * خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ * يَحُولُ بَيْنَ الْمَرْءِ وَقَلْبِهِ * لَا يَعْرُبُ عَنْهُ مِنْقَالُ ذَرَّةٍ * يُوَلِّجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُوَلِّجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ وَهُوَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ

gibi âyetlerle, o derece hârika bir ulviyet-i üslûb ve i'cazkârane bir cem'iyet içinde hallakîyetin hakikatını hayale tasvir ediyor, gösteriyor ki: "Sâni'-i Âlem olan şu kâinatın ustası, iş başında olarak Şems ve Kamer'i hangi çekiç ile yerlerine çakıyorsa; aynı çekiç ile, aynı anda zerrelere yerlerine -meselâ zîhayatların gözbebeklerinde- yerleştiriyor. Semavatı hangi ölçü ile, hangi manevî âlet ile tertib edip açıyorsa; aynı anda, aynı tertib ile gözün perdelerini açar, yapar, tanzim eder, yerleştirir. Hem Sâni'-i Zülcelâl manevî kudretin hangi manevî çekici ile yıldızları göklere çakıyorsa, aynı o manevî çekiç ile, beşerin sîmasındaki hadsiz alâmet-i farika noktalarını ve zâhirî ve bâtinî duygularını yerlerine nakşediyor" diye ifade eder. Demek o Sâni'-i Zülcelal iş başında... İşlerini hem göze, hem kulağa göstermek için, âyât-ı Kur'aniye ile, bir çekici zerreye vuruyor; aynı âyetin diğer kelimesiyle, o çekici Şems'e vuruyor; merkezine çakar gibi ulvî üslûb ile vahdaniyeti ayn-ı ehadiyet içinde ve nihayet celâli nihayet cemal içinde ve nihayet azameti nihayet hafâ içinde ve nihayet vüs'ati nihayet dikkat içinde ve nihayet haşmeti nihayet rahmet içinde ve nihayet bu'diyeti nihayet kurbiyet içinde gösterir. Muhal telakki edilen cem'-i ezdadın en uzak mertebesini, vâcib derecesindeki bir suretini ifade eder, isbat edip gösterir. İşte bu tarz ifadesi ve üslûbudur ki; en hârika edibleri, belâgatına secde ettiriyor.

Hem meselâ **وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ تَقُومَ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ بِأَمْرِهِ ثُمَّ إِذَا دَعَاكُمْ دَعْوَةً مِّنَ الْأَرْضِ إِذَا أَنْتُمْ تَخْرُجُونَ** âyetiyle, şöyle bir üslûb-u âlî ile saltanat-ı rububiyetindeki haşmeti gösterir. Şöyle ki:

"Gökler ve zemin; iki muti' kışla hükmünde ve iki muntazam ordu merkezi suretinde tek bir emirle veya boru gibi bir işaretle, o iki kışlada fena ve adem perdesinde yatan mevcudat, o emre kemal-i sür'atle ve itaatle "Lebbeyk!" deyip, meydan-ı haşir ve imtihana çıkarlar."

İşte haşir ve kıyameti ne kadar mu'cizane bir üslûb-u âlî ile ifade edip ve o davanın içinde bir delil-i iknaîye işaret ediyor ki: Bilmüşahede nasıl ki zeminin cevfinde saklanmış ve ölmüş hükmündeki tohumlar ve cevvi semada, ademde ve küre-i havaiyede dağılmış, saklanmış katreler; nasıl kemal-i intizam ve sür'atle haşrolup her baharda meydan-ı tecrübe ve imtihana çıkıyorlar; zeminde hububat, semada katarat her vakit bir mahşer-nümun suretini alırlar; öyle de, haşir-i ekber dahi öyle kolay zuhur eder. Mâdem bunu görüyorsunuz, onu dahi inkâr edemezsiniz. Ve hâkeza... Şu âyetlere, sair âyâtta ki derece-i belâgatı kıyas edebilirsiniz. Acaba, şu tarzdaki âyâtın hakikî tercümesi mümkün müdür? Elbette değildir! Olsa olsa, ya kısa bir meal-i icmalî veya âyetin her cümlesi için beş-altı satır tefsir yazmak lâzım gelir.

Beşinci Nükte: Meselâ "Elhamdülillah" bir cümle-i Kur'aniyedir. Bunun en kısa mânası, ilm-i Nahiv ve Beyan kaidelerinin iktiza ettiği şudur:

**كُلُّ قَرْدٍ مِنْ أَفْرَادِ الْحَمْدِ مِنْ آئٍ حَامِدٍ صَدَرَ وَعَلَى آئٍ
مَحْمُودٍ وَقَعَ مِنَ الْأَزَلِ إِلَى الْأَبَدِ خَاصٌّ وَمُسْتَجِقٌّ لِلذَّاتِ الْوَاجِبِ
الْوُجُودِ الْمُسَمَّى بِاللَّهِ**

Yani: "Ne kadar hamd ve medh varsa, kimden gelse, kime karşı da olsa, ezelden ebede kadar hastır ve lâyıktır o Zât-ı Vâcib-ül Vücut'a ki, Allah denilir." İşte "ne kadar hamd varsa", "el-i istiğrak"tan çıkıyor. "Her kimden gelse" kaydı ise, "hamd" masdar olup fâili terk edildiğinden, böyle makamda umumiyeti ifade eder. Hem mefulün terkinde, yine makam-ı hitabîde külliyet ve umumiyeti ifade ettiği için, "her kime karşı olsa" kaydını ifade ediyor. "Ezelden ebede kadar" kaydı ise; fi'lî cümlesinden ismî cümlesine intikal kaidesi, sebat ve devamı delalet ettiği için, o manayı ifade ediyor. "Has ve müstehak" manasını "Lillah"taki "lâm-ı cer" ifade ediyor. Çünkü o "lâm", ihtisas ve istihkak içindir. "Zât-ı Vâcib-ül Vücut" kaydı ise; vücub-u vücud, Ulûhiyetin lâzım-ı zarurîsi ve Zât-ı Zülcelâl'e karşı bir ünvan-ı mülahaza olduğundan, "Lafzullah" sair esmâ ve sıfâta câmiyeti ve ism-i azam olduğu itibarıyla, delalet-i iltizamiye ile delalet ettiği gibi; Vâcib-ül Vücut ünvanına dahi, o delalet-i iltizamiye ile delalet ediyor.

İşte, "Elhamdülillah" cümlesinin en kısa ve ulema-yı Arabiyece müttetek-un aleyh bir manâ-yı zâhirîsi şöyle olursa, başka bir lisana o i'caz ve kuvvetle nasıl tercüme edilebilir?

Hem elsine-i âlem içinde lisan-ı nahvî Arabî'den başka birtek lisan var; o da hiçbir vakit Arab lisanının câmiyetine yetişemez. Acaba o câmi' ve i'cazdarane olan lisan-ı nahvî ile mu'cizekârane bir surette ve her ciheti birden bilir, irade eder bir ilm-i muhit içinde zuhur eden kelimat-ı Kur'aniye; sair elsine-i terkibiye ve tasrifiye vasıtasıyla, zihni cüz'î, şuuru kısa, fikri müşevveş, kalbi karanlıklı bazı insanların kelimat-ı tercümiyesi nasıl o mukaddes kelimat yerini tutabilir? Hattâ diyebilirim ve belki isbat edebilirim ki: Herbir harf-i Kur'an, bir hakaik hazinesi hükmüne geçer; bazan birtek harf, bir sahife kadar hakikatları ders verir.

Altıncı Nükte: Bu manayı tenvir için, kendi başımdan geçmiş nurlu bir hali ve hakikatlı bir hayali söylüyorum. Şöyle ki:

Bir vakit **إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ** deki nun-u mütekellim-i maalgayrı düşündüm ve mütekellim-i vahde sîgasından "Na'büdü" sîgasına intikalin sebebinin kalbim aradı. Birden, namazdaki cemaatin fazileti ve sırrı, o nun'dan inkişaf etti.

Gördüm ki: Namaz kıldığım o Bayezid Câmiindeki cemaatle iştirakimi ve herbiri benim bir nevi şefaatchim hükmüne ve kıraatımda izhar ettiğim hükümlere ve davalara birer şahid ve birer müeyyid gördüm. Nâkıs ubudiyetimi, o cemaatin büyük ve kesretli ibadati içinde dergâh-ı İlâhiyeye takdime cesaret geldi. Birden bir perde daha inkişaf etti: Yani İstanbul'un bütün mescidleri ittisal peyda etti. O şehir, o Bayezid Câmii hükmüne geçti. Birden, onların dualarına ve tasdiklerine manen bir nevi mazhariyet hissettim. Onda dahi; rûy-i zemin mescidinde, Kâ'be-i Mükerrerme etrafında dairevî saflar içinde kendimi gördüm.

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ dedim. Benim bu kadar şefaatchilerim var; benim namazda söylediğim herbir sözü aynen söylüyorlar, tasdik ediyorlar. Mâdem hayalen bu perde açıldı; Kâ'be-i Mükerrerme mihrab hükmüne geçti. Ben bu fırsattan istifade ederek o safları işhad edip, tahiyatta getirdiğim, **أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا** olan îmanın tercümanını mübarek Hacer-ül Esved'e tevdi' edip emanet bırakıyorum derken, birden bir vaziyet daha açıldı. Gördüm ki: Dâhil olduğum cemaat üç daireye ayrıldı:

Birinci Daire: Rûy-i zeminde mü'minler ve muvahhidîndeki cemaat-ı uzma.

İkinci Daire: Baktım, umum mevcudat, bir salât-ı kübrada, bir tesbihat-ı uzmada, her taife kendine mahsus salavat ve tesbihat ile meşgul bir cemaat içindeyim. "Vezaif-i Eşya" tabir edilen hidemat-ı meşhude, onların ubudiyetlerinin ünvanlarıdır. O halde "Allahü Ekber" deyip hayretten başımı eğdim, nefsim baktım:

Üçüncü bir daire içinde, hayret-engiz zâhiren ve keyfiyeten küçük, hakikaten ve vazifeten ve kemmiyeten büyük, bir küçük âlemi gördüm ki zerrat-ı vücudiyemden tâ havass-ı zâhiriyeme kadar, taife taife vazife-i ubudiyetle ve şükraniye ile meşgul bir cemaat gördüm. Bu dairede, kalbimdeki latife-i Rabbaniyem, **إِيَّاكَ تَعْبُدُ وَإِيَّاكَ تَسْتَعِينُ** o cemaat namına diyor. Nasıl, evvelki iki cemaatte de lisanım, o iki cemaat-ı uzmâyı niyet ederek demişti.

Elhâsıl: "Na'büdü" nun'u, şu üç cemaate işaret ediyor. İşte bu halette iken birden Kur'an-ı Hakîm'in tercümanı ve mübelliği olan Resul-i Ekrem Aleyhissalâtu Vesselâm'ın, Medine-i Münevvere denilen manevî minberinde, şahsiyet-i maneviyesi, haşmetiyle temessül ederek, **يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا رَبَّكُمُ** hitabımı, mânen herkes gibi ben de işitip; o üç

cemaatte herkes benim gibi **إِيَّاكَ تَعْبُدُ** ile mukabele ediyor tahayyül ettim. **إِذَا تَبَّتْ** **الشَّيْءُ تَبَّتْ بِلَوَازِمِهِ** kaidesince, şöyle bir hakikat fikre göründü ki:

Mâdem bütün âlemlerin Rabbi, insanları muhatab ittihaz edip, umum mevcudatla konuşur ve şu Resul-i Ekrem Aleyhissalâtu Vesselâm, o hitab-ı izzeti, nev'-i beşere belki umum zîruha ve zîşuura tebliğ ediyor. İşte bütün mazi ve müstakbel, zaman-ı hazır hükmüne geçti; bütün nev'-i beşer bir mecliste, safları muhtelif bir cemaat şeklinde olarak; o hitab, o suretle onlara ediliyor. O vakit herbir âyât-ı Kur'aniye; gayet haşmetli ve vüs'atli bir makamdan, gayet kesretli ve muhtelif ve ehemmiyetli muhatabından, nihayetsiz azamet ve celâl sahibi Mütekellim-i Ezelf'den ve makam-ı mahubiyet-i uzma sahibi Tercüman-ı Âlîşanından aldığı bir kuvvet-i ulviyet, cezalet ve belâgat içinde; parlak, hem pek parlak bir nur-u i'cazı içinde gördüm. O vakit, değil umum Kur'an; ya bir sure, yahut bir âyet, belki herbir kelimesi birer mu'cize hükmüne geçti: "Elhamdülillahi alâ nûr-il îman ve-l Kur'an" dedim. O ayn-ı hakikat olan hayalden "Na'büdü" nûn'una girdiğim gibi çıktım ve anladım ki: Kur'anın değil âyetleri, kelimeleri, belki Nun-u Na'büdü gibi bazı harfleri dahi mühim hakikatların nurlu anahtarlarıdır.

Kalb ve hayal, o Nûn-u Na'büdü'den çıktıktan sonra, akıl karşılıklarına çıktı, dedi: "Ben de hisse isterim. Sizin gibi uçamam. Ayaklarım delildir, hüccettir. Aynı **تَعْبُدُ** ve **تَسْتَعِينُ** de, Mabud ve Müsteân olan Hâlık'a giden yolu göstermek lâzımdır ki, sizin ile gelebileyim." O vakit kalbe şöyle geldi ki: De o mütehayyir akla:

Bak kâinattaki bütün mevcudata; zîhayat olsun, camid olsun, kemal-i itaat ve intizam ile vazife suretinde ubudiyetleri var. Bir kısmı şuursuz, hissiz oldukları halde, gayet şuurkârane, intizamperverane ve ubudiyetkârane vazife görüyorlar. Demek bir Mabud-u Bilhak ve bir Âmir-i Mutlak vardır ki, bunları ibadete sevkedip istihdam ediyor.

Hem bak, bütün mevcudata, hususan zîhayat olanlara.. herbirinin gayet kesretli ve gayet mütenevvi' ihtiyacı var ve vücud ve bekasına lâzım pek kesretli, muhtelif matlubları var; en küçüğüne elleri ulaşmaz, kudretleri yetişmez. Halbuki o hadsiz matlubları, ummadığı yerden, vakt-i münasipte, muntazaman onların ellerine veriliyor ve bilmüşahede görünüyor.

İşte şu mevcudatın bu hadsiz fakr ve ihtiyacı ve bu fevkalâde iânât-ı gaybiye ve imdâdât-ı Rahmaniye bilbedahe gösterir ki: Bir Ganiyy-i Mutlak ve Kerim-i Mutlak ve Kadîr-

i Mutlak olan bir hâmi ve râzıkları vardır ki, herşey ve her zîhayat ondan istiane eder, meded bekliyor. Manen **إِيَّاكَ تَسْتَعِينُ** der. O vakit akıl, "Âmennâ ve saddaknâ" dedi.

Yedinci Nükte: Sonra o halde **إِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ صِرَاطَ** dediğim vakit, baktım ki: Mazi tarafına göçüp giden kabile-i beşer içinde gayet nuranî, parlak enbiya, siddikîn, şüheda, evliya, sâlihîn kabilelerini gördüm ki, istikbal zulûmatını dağıtıp, ebede giden yolda bir cadde-i kübra-yı müstakimde gidiyorlar. Bu kelime beni o kabileye iltihak etmek için yol gösteriyor, belki iltihak ettiriyor. Birden, fesübhanallah dedim. Zulûmat-ı istikbali tenvir eden ve kemal-i selâmetle giden bu nuranî kabile-i uzmaya iltihak etmemek, ne kadar hasaret ve helâket olduğunu zerre mikdar şuur olan bilmesi lâzım. Acaba bid'aları icad etmekle o kabile-i uzmadan inhiraf eden; nereden nur bulabilir, hangi yoldan gidebilir? Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm, rehberimiz ferman etmiş ki: **كُلُّ يَدْعَةٍ صَلَاةٌ وَكُلُّ صَلَاةٍ فِي النَّارِ** Acaba bu ferman-ı kat'îye karşı ulema-üs sû' tabirine lâyık bazı bedbahtlar hangi maslahatı buluyorlar, hangi fetvayı veriyorlar ki; lüzumsuz, zararlı bir surette şeâir-i İslâmiyenin bedihiyyatına karşı geliyorlar; tebdili kabil görüyorlar? Olsa olsa, muvakkat bir cilve-i manadan gelen bir intibah-ı muvakkat, o ulema-i sû'u aldatmıştır. Meselâ: Nasilki bir hayvanın veyahut bir meyvenin derisi soyulsa, muvakkat bir zarafet gösterir; fakat az bir zamanda o zarif et ve o güzel meyve, o yabanî ve paslı ve kesif ve ârizî deri altında siyahlanır, taaffün eder. Öyle de şeair-i İslâmiyedeki tabirat-ı Nebeviye ve İlâhiye, hayatdar ve sevabdar bir cild, bir deri hükmündedir. Onların soyulmasıyla, maânîdeki bir nuraniyet, muvakkaten çıplak -bir derece-görünür; fakat cildten cüda olmuş bir meyve gibi, o mübarek mânaların ruhları uçar, zulmetli kalb ve kafalarda beşerî postunu bırakıp gider.. nur uçar, dumanı kalır. Her ne ise...

Sekizinci Nükte: Buna dair bir düstur-u hakikatı beyan etmek lâzım. Şöyle ki:

Nasıl "hukuk-u şahsiye" ve bir nevi hukukullah sayılan "hukuk-u umumiye" namıyla iki nevi hukuk var; öyle de: Mesail-i şer'iyyede bir kısım mesail, eşhasa taalluk eder; bir kısım, umuma, umumiyet itibariyle taalluk eder ki; onlara "Şeair-i İslâmiye" tabir edilir. Bu şeairin umuma taalluk cihetiyle umum onda hissedardır. Umumun rızası olmazsa onlara ilişmek, umumun hukukuna tecavüzdür. O şeairin en cüz'isi (sünnet kabilinden bir mes'elesi) en büyük bir mes'ele hükmünde nazar-ı ehemmiyettedir. Doğrudan doğruya umum âlem-i İslâma taalluk ettiği gibi; Asr-ı Saadetten şimdiye kadar bütün eâzım-ı İslâmın bağlandığı o nuranî

zincirleri koparmaya, tahrib ve tahrif etmeye çalışanlar ve yardım edenler düşünsünler ki, ne kadar dehşetli bir hataya düşüyorlar. Ve zerre miktar şuurları varsa, titresinler!..

Dokuzuncu Nükte: Mesail-i şeriattan bir kısmına "taabbüdü" denilir; aklın muhakemesine bağlı değildir; emrolduğu için yapılır. İlleti, emirdir.

Bir kısmına "Mâkul-ül mâna" tabir edilir. Yani: Bir hikmet ve bir maslahatı var ki, o hükmün teşriine müreccih olmuş; fakat sebep ve illet değil. Çünkü hakikî illet, emir ve nehy-i İlâhîdir.

Şeairin taabbüdü kısmı; hikmet ve maslahat onu tağyir edemez, taabbüdîlik ciheti tereccuh ediyor, ona ilişilmez. Yüzbin maslahat gelse onu tağyir edemez. Öyle de: "Şeairin faidesi, yalnız malûm mesalihtir" denilmez ve öyle bilmek hatadır. Belki o maslahatlar ise, çok hikmetlerinden bir faidesi olabilir. Meselâ biri dese: "Ezanın hikmeti, müslümanları namaza çağırmaktır; şu halde bir tüfenk atmak kâfidir." Halbuki o divane bilmez ki, binler maslahat-ı ezaniye içinde o bir maslahattır. Tüfenk sesi, o maslahatı verse; acaba nev'-i beşer namına, yahut o şehir ahali namına, hilkat-ı kâinatın netice-i uzması ve nev'-i beşerin netice-i hilkatı olan ilân-ı tevhid ve Rububiyet-i İlâhiyeye karşı izhar-ı ubudiyete vasıta olan ezanın yerini nasıl tutacak?

Elhasıl: Cehennem lüzumsuz değil; çok işler var ki, bütün kuvvetiyle "Yaşasın Cehennem!" der. Cennet dahi ucuz değildir, mühim fiat ister. **لَا يَسْتَوِي أَصْحَابُ النَّارِ وَأَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمُ الْفَائِزُونَ** ilh...

8- KUR'AN-I HAKÎM BU ZEMİN KAFASININ AKLI VE KUVVE-İ MÜFEKKİRESİDİR

Kur'an-ı Hakîm bu zemin kafasının akli ve kuvve-i müfekkiresidir. Eğer el'iyâzübillâh, Kur'ân küre-i arzın başından çıkarsa, arz divâne olacak, akıldan boş kalan kafasını bir seyyareye çarpması, bir kıyamet kopmasına sebep olması akıldan uzak değildir. Evet Kur'an arşı ferş ile bağlamış bir zincir, bir hablullahtır. Cazibe-i umumiyyeden ziyade, zemini muhafaza ediyor. İşte bu Kur'ân-ı Azîmüşşân'ın hakikî ve kuvvetli bir tefsiri olan Risâle-i Nur; bu asırda bu vatanda bu millete, yirmi seneden beri tesirini göstermiş büyük bir nimet-i İlâhiye ve sönmez bir mu'cize-i Kur'âniyedir. Hükûmet ona ilişmek ve talebelerini ondan ürkütüp vazgeçirmek değil, belki himaye etmek ve okunmasına teşvik etmek gerektir.³⁰

³⁰ 14.Şua

9- KUR'AN'IN BÎTARAFANE MUHAKEMESİ

Yirmialtıncı Mektub

(Şu Yirmialtıncı Mektub, birbiriyle münasebeti az «DÖRT MEBHAS»tır.)

BİRİNCİ MEBHAS

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
وَأَمَّا يَنْزِعَنَّكَ مِنَ الشَّيْطَانِ تَنْزِعٌ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ إِنَّهُ هُوَ
السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

Hüccet-ül Kur'an Aleşşeytan ve Hizbihî

İblisi ilzam, şeytanı ifham, ehl-i tuğyanı iskât eden Birinci Mebhas; bîtarafane muhakeme içinde şeytanın müdhiş bir desisesini kat'î bir surette reddeden bir vakıdır. O vakıanın mücmel bir kısmını on sene evvel Lemaat'ta yazmıştım. Şöyle ki:

Bu risalenin te'lifinden onbir sene evvel Ramazan-ı Şerifte İstanbul'da Bayezid Câmi-i Şerifinde hâfızları dinliyordum. Birden şahsını görmedim, fakat manevî bir ses işittim gibi bana geldi. Zihnimi kendine çevirdi. Hayalen dinledim, baktım ki bana der:

"Sen Kur'anı pek âlî, çok parlak görüyorsun. Bîtarafane muhakeme et, öyle bak. Yani bir beşer kelâmı farzet bak. Acaba o meziyetleri, o zînetleri görecek misin?"

Hakikaten ben de ona aldandım. Beşer kelâmı farzedip, öyle baktım. Gördüm ki: Nasıl Bayezid'in elektrik düğmesi çevrilip söndürülünce ortalık karanlığa düşer. Öyle de o farz ile Kur'anın parlak ışıkları gizlenmeğe başladı. O vakit anladım ki, benim ile konuşan şeytandır. Beni vartaya yuvarlandırıyor. Kur'andan istimdad ettim. Birden bir nur kalbime geldi. Müdafaaya kat'î bir kuvvet verdi. O vakit şöylece şeytana karşı münazara başladı.

Dedim: Ey şeytan! Bîtarafane muhakeme, iki taraf ortasında bir vaziyettir. Halbuki hem senin, hem insandaki senin şakirdlerin, dediğiniz bîtarafane muhakeme ise; taraf-ı muhalifi iltizamdır, bîtaraflık değildir. Muvakkaten bir dinsizliktir. Çünkü Kur'ana

kelâm-ı beşer diye bakmak ve öyle muhakeme etmek, şıkk-ı muhalifi esas tutmaktır. Bâtılı iltizamdır, bîtarafane değildir, belki bâtıla tarafgirliktir.

Şeytan dedi ki: Öyle ise ne Allah'ın kelâmı, ne de beşerin kelâmı deme. Ortada farzet, bak.

Ben dedim: O da olamaz. Çünkü münâzaun-fih bir mal bulunsa, eğer iki müddeî birbirine yakın ise ve kurbiyet-i mekân varsa; o vakit o mal, ikisinden başka birinin elinde veya ikisinin elleri yetişecek bir surette bir yere bırakılacak. Hangisi isbat etse o alır. Eğer o iki müddeî birbirinden gayet uzak, biri maşrıktta, biri mağribde ise; o vakit kaideten sahib-ül yed kim ise onun elinde bırakılacaktır. Çünkü ortada bırakmak kabil değildir. İşte Kur'an kıymettar bir maldır. Beşer kelâmı Cenâb-ı Hakk'ın kelâmından ne kadar uzaksa, o iki taraf o kadar, belki hadsiz birbirinden uzaktır. İşte, seradan süreyyaya kadar birbirinden uzak o iki taraf ortasında bırakmak mümkün değildir. Hem ortası yoktur. Çünkü vücud ve adem gibi ve nakızeyn gibi iki zıddırlar. Ortası olamaz. Öyle ise, Kur'an için sahib-ül yed, taraf-ı İlâhîdir. Öyle ise, onun elinde kabul edilip, öylece delail-i isbata bakılacak. Eğer öteki taraf onun Kelâmullah olduğuna dair bütün bürhanları birer birer çürütse, elini ona uzatabilir. Yoksa uzatamaz. Heyhat! Binler berahin-i kat'iyenin mihlalarıyla Arş-ı Azam'a çakılan bu muazzam pırlantayı hangi el bütün o mihlaları söküp, o direkleri kesip onu düşürebilir? İşte ey şeytan! Senin rağmına ehl-i hak ve insaf bu suretteki hakikatlı muhakeme ile muhakeme ederler. Hattâ en küçük bir delilde dahi Kur'ana karşı îmanlarını ziyadeleştirirler. Senin ve şakirdlerinin gösterdiği yol ise: Bir kere beşer kelâmı farzedilse, yani Arş'a bağlanan o muazzam pırlanta yere atılsa; bütün mihlaların kuvvetinde ve çok bürhanların metanetinde birtek bürhan lâzım ki, onu yerden kaldırıp arş-ı manevîye çaksın... Tâ küfrün zulümatından kurtulup, îmanın envarına erişsin.

Halbuki buna muvaffak olmak pek güçtür. Onun için senin desisen ile şu zamanda, bîtarafane muhakeme sureti altında çokları îmanlarını kaybediyorlar.

Şeytan döndü ve dedi: Kur'an beşer kelâmına benziyor. Onların muhaveresi tarzındadır. Demek, beşer kelâmıdır. Eğer Allah'ın kelâmı olsa; ona yakışacak, her cihetçe hârikulâde bir tarzı olacaktı. Onun san'atı nasıl beşer san'atına benzemiyor, kelâmı da benzememeli?

Cevaben dedim:

-Nasılki Peygamberimiz (A.S.M.) mu'cizatından ve hasaisinden başka, ef'al ve ahval ve etvarında beşeriyette kalıp, beşer gibi âdet-i İlâhiyeye ve evamir-i tekviniyesine

münkad ve mutî' olmuş. O da soğuk çeker, elem çeker ve hâkeza... Herbir ahval ve etvarında hârikulâde bir vaziyet verilmemiş. Tâ ki ümmetine ef'aliyle îmam olsun, etvarıyla rehber olsun, umum harekâtıyla ders versin. Eğer her etvarında hârikulâde olsa idi, bizzât her cihetçe imam olamazdı. Herkese mürşid-i mutlak olamazdı. Bütün ahvaliyle Rahmeten lil-âlemîn olamazdı. Aynen öyle de: Kur'an-ı Hakîm ehl-i şuura îmamdır, cin ve inse mürşiddir, ehl-i kemâle rehberdir, ehl-i hakikata muallimdir. Öyle ise, beşerin muhaveratı ve üslûbu tarzında olmak zarurî ve kat'îdir. Çünkü cin ve ins münacatını ondan alıyor, duâsını ondan öğreniyor, mesailini onun lisanıyla zikrediyor, edeb-i muaşeretini ondan taallüm ediyor ve hâkeza... Herkes onu merci yapıyor. Öyle ise, eğer Hazret-i Mûsâ Aleyhisselâm'ın Tur-i Sina'da işittiği Kelâmullah tarzında olsa idi, beşer bunu dinlemekte ve işitmekte tahammül edemezdi ve merci' edemezdi. Hazret-i Mûsâ Aleyhisselâm gibi bir ulül-azm, ancak birkaç kelâmı işitmeye tahammül etmiştir. Mûsâ Aleyhisselâm demiş: **أَهْكَدًا كَلَامَكَ قَالَ اللَّهُ لِي قُوَّةٌ**

جَمِيعِ الْأَلْسِنَةِ

Şeytan yine döndü, dedi ki:

Kur'anın mesaili gibi çok zâtlar o çeşit mesaili din namına söylüyorlar. Onun için, bir beşer, din namına böyle bir şey yapmak mümkün değil mi?

Cevaben Kur'anın nuruyla dedim ki:

Evvelâ, dindar bir adam din muhabbeti için "Hak böyledir. Hakikat budur. Allah'ın emri böyledir" der. Yoksa, Allah'ı kendi keyfine konuşurmaz. Hadsiz derece haddinden tecavüz edip, Allah'ın taklidini yapıp, onun yerinde konuşmaz. **فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ**

كَذَّبَ عَلَى اللَّهِ düsturundan titrer.

Ve sâniyen, bir beşer kendi başına böyle yapması ve muvaffak olması hiçbir cihetle mümkün değildir. Belki, yüz derece muhaldir. Çünkü birbirine yakın zâtlar birbirini taklid edebilirler. Bir cinsten olanlar, birbirinin suretine girebilirler. Mertebece birbirine yakın olanlar, birbirinin makamlarını taklid edebilirler. Muvakkaten insanları iğfal ederler, fakat daimî iğfal edemezler. Çünkü ehl-i dikkat nazarında alâküllihal etvar ve ahvali içindeki tasannuatlar ve tekellüfatlar sahtekârlığı göstercek, hilesi devam etmeyecek. Eğer sahtekârlıkla taklide çalışan; ötekenden gayet uzaksa, meselâ âdi bir adam, İbn-i Sina gibi bir dâhîyi ilimde taklid etmek istese ve bir çoban bir padişahın vaziyetini takınsa elbette hiç kimseyi aldatamayacak. Belki kendi maskara olacak. Herbir hali bağırarak ki: Bu sahtekârdır. İşte, hâşâ yüzbin defa hâşâ!.. Kur'an, beşer kelâmı farzedildiği vakit: Nasılki bir yıldız böceği

bin sene tekellüfsüz hakikî bir yıldız olarak rasad ehline görünsün.. hem bir sinek bir sene tamamen tavus suretini tasannu'suz, temaşa ehline göstereyim.. hem sahtekâr, âmi bir nefer; namdar, âlî bir müşîrin tavrını takınsın, makamında otursun, çok zaman öyle kalsın, hilesini ihsas etmesin.. hem müfteri, yalancı itikadsız bir adam; müddet-i ömründe daima en sâdık, en emin, en mu'tekid bir zâtın keyfiyetini ve vaziyetini en müdakkik nazarlara karşı telaşsız göstereyim, dâhîlerin nazarında tasannu'u saklansın? Bu ise yüz derece muhaldir, ona hiçbir zîakıl mümkün diyemez ve öyle de farzetmek, bedihî bir muhali vâki farzetmek gibi bir hezeyandır. Aynen öyle de, Kur'anı kelâm-ı beşer farzetmek; lâzım gelir ki: Âlem-i İslâm'ın semâsında bilmüşahede pek parlak ve daima envar-ı hakaiki neşreden bir yıldız-ı hakikat, belki bir şems-i kemalât telakki edilen Kitab-ı Mübin'in mahiyeti; hâşâ sümme hâşâ bir yıldız böceği hükmünde tasannu'cu bir beşerin hurafatlı bir düzmesi olsun ve en yakınında olanlar ve dikkatle ona bakanlar farkında bulunmasın ve onu daima âlî ve menba-ı hakaik bir yıldız bilsin. Bu ise yüz derece muhal olmakla beraber, sen ey şeytan yüz derece şeytanetinde ileri gitsen buna imkân verdiremezsin, bozulmamış hiçbir akli kandıramazsın! Yalnız manen pek uzaktan baktırmakla aldatıyorsun! Yıldızı, yıldız böceği gibi küçük gösteriyorsun.

Sâlisen: Hem Kur'anı beşer kelâmı farzetmek, lâzımgelir ki; âsârıyla, tesiratıyla, netaiciyle âlem-i insaniyetin bilmüşahede en ruhlu ve hayat-feşan, en hakikatlı ve saadet-resan, en cem'iyetli ve mu'cizbeyan, âlî meziyetleriyle yaldızlı bir Furkan'ın gizli hakikati; hâşâ muavenetsiz, ilimsiz birtek insanın fikrinin tasniatı olsun ve yakınında onu temaşa eden ve merakla dikkat eden büyük zekâlar, ulvî dehalar onda hiçbir zaman hiçbir cihette sahtekârlık ve tasannu' eserini görmesin.. daima ciddiyeti, samimiyeti, ihlası bulsun! Bu ise yüz derece muhal olmakla beraber, bütün ahvaliyle, akvaliyle, harekâtıyla bütün hayatında emaneti, îmanı, emniyeti, ihlası, ciddiyeti, istikameti gösteren ve ders veren ve sıddıkînleri yetiştiren en yüksek, en parlak, en âlî haslet telakki edilen ve kabul edilen bir zâtı; en emniyetsiz, en ihlassız, en itikadsız farzetmekle, muzaaf bir muhali vâki görmek gibi şeytanı dahi utandıracak bir hezeyan-ı fikrîdir. Çünkü şu mes'elenin ortası yoktur. Zira farz-ı muhal olarak Kur'an Kelâmullah olmazsa, arştan ferşe düşer gibi sukut eder. Ortada kalmaz. Mecma-i hakaik iken, menba-ı hurafat olur ve o hârîka fermanı gösteren zât, hâşâ sümme hâşâ eğer Resulullah olmazsa; a'lâ-yı illiyyînden esfel-i safilîne sukut etmek ve menba-ı kemalât derecesinden maden-i desais makamına düşmek lâzımgelir. Ortada kalmaz. Zira Allah namına iftira eden, yalan söyleyen en edna bir dereceye düşer. Bir sineği, daimî bir surette tavus görmek ve tavusun büyük evsafını onda her vakit müşahede etmek ne kadar muhal ise, şu mes'ele de öyle muhaldir. Fıtraten akılsız, sarhoş bir divane lâzım ki, buna ihtimal versin.

Râbian: Hem Kur'anı kelâm-ı beşer farzetmek lâzımgelir ki; Benî Âdem'in en büyük ve muhteşem ordusu olan ümmet-i Muhammediyenin (A.S.M.) mukaddes bir kumandanı olan Kur'an, bilmüşahede kuvvetli kanunlarıyla, esaslı düsturlarıyla, nafiz emirleriyle o pek büyük orduyu, iki cihanı fethedecek bir derecede bir intizam verdiği ve bir inzibat altına aldığı ve maddî ve manevî teçhiz ettiği ve umum efradın derecatına göre akıllarını talim ve kalblerini terbiye ve ruhlarını teshir ve vicdanlarını tathir, â'za ve cevarihlerini istimal ve istihdam ettiği halde; hâşâ, yüzbin defa hâşâ kuvvetsiz, kıymetsiz, asılsız bir düzme farzedip yüz derece muhali kabul etmek lâzım gelmekle beraber.. müddet-i hayatında ciddî harekâtıyla Hakk'ın kanunlarını Benî Âdem'e ders veren ve samimî ef'aliyle hakikatın düsturlarını beşere talim eden ve hâlis ve makul akvaliyle istikametini ve saadetini usûllerini gösteren ve tesis eden ve bütün tarihçe-i hayatının şهادetiyle Allah'ın azabından çok havf eden ve herkesten ziyade Allah'ı bilen ve bildiren ve nev'-i beşerin beşten birisine ve küre-i arzın yarısına bin üçyüzelli sene kemal-i haşmetle kumandanlık eden ve cihanı velveleye veren şöhretşiar şununatıyla nev'-i beşerin belki kâinatın elhak medar-ı fahri olan bir zâtı; hâşâ yüzbin defa hâşâ Allah'tan korkmaz ve bilmez ve yalandan çekinmez, haysiyetini tanımaz farzetmekle, yüz derece muhali birden irtikâb etmek lâzım gelir. Çünkü şu mes'elenin ortası yoktur. Zira farz-ı muhal olarak Kur'an Kelâmullah olmazsa; arştan düşse, orta yerde kalamaz. Belki yerde en yalancı birinin malı olduğunu kabul etmek lâzımgelir. Bu ise ey şeytan, yüz derece sen katmerli bir şeytan olsan bozulmamış hiçbir akli kandıramazsın ve çürümemiş hiçbir kalbi ikna edemezsin.

Şeytan döndü, dedi:

Nasıl kandıramam? Ekser insanlara ve insanın meşhur âkıllarına Kur'anı ve Muhammed'i inkâr ettirdim ve kandırdım.

Elcevap: Evvelâ, gayet uzak mesafeden bakılsa, en büyük bir şey, en küçük bir şey gibi görünebilir. Bir yıldız, bir mum kadardır denilebilir.

Sâniyen: Hem tebeî ve sathî bir nazarla bakılsa, gayet muhal bir şey, mümkün görünebilir. Bir zaman bir ihtiyar adam Ramazan hilâlini görmek için semaya bakmış. Gözüne bir beyaz kıl inmiş. O kılı Ay zannetmiş. "Ay'ı gördüm" demiş. İşte muhaldir ki; hilâl, o beyaz kıl olsun. Fakat kasden ve bizzât Ay'a baktığı ve o saçı tebeî ve dolayısıyla ve ikinci derecede görüldüğü için o muhali mümkün telakki etmiş.

Sâlisen: Hem kabul etmemek başkadır, inkâr etmek başkadır. Adem-i kabul bir lâkaydlıktır, bir göz kapamaktır ve cahilane bir hükümsüzlüktür. Bu surette çok muhal şeyler

onun içinde gizlenebilir. Onun aklı onlarla uğraşmaz. Amma inkâr ise; o adem-i kabul değil, belki o kabul-ü ademdir, bir hükümdür. Onun akli hareket etmeye mecburdur. O halde senin gibi bir şeytan onun aklını elinden alır. Sonra inkârı ona yutturur. Hem ey şeytan! Bâtılı hak ve muhali mümkün gösteren gaflet ve dalalet ve safsata ve inad ve mağlata ve mükâbere ve iğfal ve görenek gibi şeytanî desiselerle, çok muhalâtı intaç eden küfür ve inkârı o bedbaht insan suretindeki hayvanlara yutturmuşsun.

Râbian: Hem Kur'anı kelâm-ı beşer farzetmek, lâzımgelir ki: Âlem-i insanîyetin semasında yıldızlar gibi parlayan asfiyalara, sıddikînlere, aktablara bilmüşahede rehberlik eden ve bilbedahe mütemadiyen hakk ve hakkaniyeti, sıdk ve sadakatı, emn ve emaneti umum tabakat-ı ehl-i kemale talim eden ve erkân-ı imaniyenin hakaikiyle ve erkân-ı İslâmiyenin desatiriyle iki cihanın saadetini temin eden ve bu icraatının şehadetiyle bizzarure hâlis hak ve sâfi hakikat ve gayet doğru ve pek ciddî olmak lâzım gelen bir kitabı; kendi evsafının ve tesiratının ve envarının zıddıyla muttasıf tasavvur edip, -hâşâ, hâşâ- tasniat ve iftiraların mecmuası nazarıyla bakmak; Sofestaîleri ve şeytanları dahi utandıracak ve titretecek şenî' bir hezeyan-ı küfrî olmakla beraber; izhar ettiği din ve şeriat-ı İslâmiyenin şehadetiyle ve müddet-i hayatında gösterdiği bilittifak fevkalâde takvasının ve hâlis ve safi ubudiyetinin delaletiyle ve bilittifak kendinde görüldüğü ahlâk-ı hasenesinin iktizasıyla ve yetiştirdiği bütün ehl-i hakikatın ve sahib-i kemalâtın tasdikiyle en mu'tekid, en metin, en emin, en sadık bir zâtı; -hâşâ sümme hâşâ, yüzbin kerre hâşâ- itikadsız, en emniyetsiz, Allah'tan korkmaz, yalandan çekinmez bir vaziyette farzedip, muhalâtın en çirkin ve menfur bir suretini ve dalaletin en zulümlü ve zulümatlı bir tarzını irtikâb etmek lâzımgelir.

Elhasıl: Ondokuzuncu Mektub'un Onsekizinci İşaretinde denildiği gibi; nasıl kulaklı âmi tabakası i'caz-ı Kur'an fehminde demiş: Kur'an, bütün dinlediğim ve dünyada mevcut kitablara kıyas edilse, hiçbirisine benzemiyor ve onların derecesinde değildir. Öyle ise ya Kur'an, umumun altındadır veya umumun fevkinde bir derecesi vardır. Umumun altındaki şık ise, muhal olmakla beraber, hiçbir düşman hattâ şeytan dahi diyemez ve kabul etmez. Öyle ise Kur'an, umum kitabların fevkindedir. Öyle ise mu'cizedir. Aynen öyle de, biz de ilm-i usûl ve fenn-i mantıkça sebr ve taksim denilen en kat'î hüccetle deriz:

Ey şeytan ve ey şeytanın şakirdleri! Kur'an, ya arş-ı azamdan ve ism-i azamdan gelmiş bir kelâmullahtır veyahut -hâşâ sümme hâşâ, yüzbin kerre hâşâ- yerde Allah'tan korkmaz ve Allah'ı bilmez, itikadsız bir beşerin düzmesidir. Bu ise ey şeytan! Sâbık hüccetlere karşı bunu sen diyemezsin ve diyemezdin ve diyemeyeceksin. Öyle ise bizzarure ve bilâ-şübhe Kur'an,

Hâlık-ı Kâinat'ın kelâmıdır. Çünkü ortası yoktur ve muhaldir ve olamaz. Nasılki kat'î bir surette isbat ettik, sen de gördün ve dinledin.

Hem Muhammed Aleyhissalâtu Vesselâm, ya Resulullahtır ve bütün Resullerin ekmeli ve bütün mahlukatın efdalidir veyahut -hâşâ yüzbin defa hâşâ- Allah'a iftira ettiği ve Allah'ı bilmediği ve azabına inanmadığı için itikadsız, esfel-i safiline sukut etmiş bir beşer farzetmek (Hâşiye) lâzımgelir. Bu ise ey İblis! Ne sen ve ne de güvendiğin Avrupa feylesofları ve Asya münafıkları bunu diyemezsiniz ve diyememişsiniz ve diyemeyeceksiniz ve dememişsiniz ve demeyeceksiniz. Çünkü bu şıkkı dinleyecek ve kabul edecek dünyada yoktur. Onun içindir ki, güvendiğin o feylesofların en müfsidleri ve o münafıkların en vicdansızları dahi diyorlar ki: "Muhammed-i Arabî (A.S.M.) çok akıllı idi ve çok güzel ahlâklı idi." Mâdem şu mes'ele iki şıkka münhasırdır ve mâdem ikinci şıkk muhaldir ve hiçbir kimse buna sahib çıkmıyor ve mâdem kat'î hüccetlerle isbat ettik ki, ortası yoktur. Elbette ve bizzarure senin ve hizb-üş şeytanın rağmına olarak bilbedahe ve bihakkalyakîn, Muhammed-i Arabî Aleyhissalâtu Vesselâm Resulullahtır ve bütün Resullerin ekmelidir ve bütün mahlukatın efdalidir.

عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ بَعْدَ الْمَلِكِ وَالْإِنْسِ وَالْجَانِّ

Şeytanın İkinci Küçük Bir İtirazı

Sure-i **ق وَ الْقُرْآنِ الْمَجِيدِ** i okurken

مَا يَلْفِظُ مِنْ قَوْلٍ إِلَّا لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ وَجَاءَتْ سَكْرَةُ
الْمَوْتِ بِالْحَقِّ ذَلِكَ مَا كُنْتَ مِنْهُ تَحِيدُ *

وَ نُفِخَ فِي الصُّورِ ذَلِكَ يَوْمُ الْوَعِيدِ * وَجَاءَتْ كُلُّ نَفْسٍ مَعَهَا
سَائِقٌ وَ شَهِيدٌ * لَقَدْ كُنْتَ فِي غَفْلَةٍ مِنْ هَذَا فَكَشَفْنَا عَنْكَ
غِطَاءَكَ فَبَصَرُكَ الْيَوْمَ حَدِيدٌ * وَ قَالَ قَرِينُهُ هَذَا مَا لَدَىَّ عَتِيدٌ
* أَلْقِيَا فِي جَهَنَّمَ كُلَّ كَفَّارٍ عَتِيدٍ

Şu âyetleri okurken şeytan dedi ki: "Kur'anın en mühim fesahatını, siz onun selasetinde ve vuzuhunda buluyorsunuz. Halbuki şu âyette nereden nereye atlıyor? Sekerattan tâ kıyamete atlıyor. Nefh-i Sur'dan muhasebenin hitamına intikal ediyor ve ondan Cehennem'e idhali zikrediyor. Bu acib atlamaklar içinde hangi selaset kalır? Kur'anın ekser yerlerinde, böyle birbirinden uzak mes'eleleri birleştiriyor. Böyle münasebetsiz vaziyetle selaset, fesahat nerede kalır?"

Elcevap: Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyan'ın esas-ı i'cazı, en mühimlerinden belâgatından sonra îcazdır. Îcaz, i'caz-ı Kur'anın en metin ve en mühim bir esasıdır. Kur'an-ı Hakîm'de şu mu'cizane îcaz, o kadar çoktur ve o kadar güzeldir ki; ehl-i tedkik, karşısında hayrettedirler. Meselâ:

**وَقِيلَ يَا أَرْضُ ابْلَعِي مَاءَ كِ وَيَا سَمَاءُ أَقْلِعِي وَغِيضَ الْمَاءِ
وَقُضِيَ الْأَمْرُ وَاسْتَوَتْ عَلَى الْجُودِيِّ وَقِيلَ بُعْدًا لِلْقَوْمِ
الظَّالِمِينَ**

Kısa birkaç cümle ile, Tufan hâdisi-i azîmesini netaiciyle öyle îcazkârane ve mu'cizane beyan ediyor ki; çok ehl-i belâgatı, belâgatına secde ettirmiş.

Hem meselâ:

**كَذَّبَتْ ثَمُودُ بِطَغْوِيهَا إِذِ انبَعَثَ أَشْقَاهَا فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ
اللَّهِ نَاقَةَ اللَّهِ وَسُقِّيَهَا فَكَذَّبُوهُ فَعَقَرُوهَا فَدمدم عليهم ربهم
يدئبهم فسويها ولا يخاف عقبيها**

İşte Kavm-i Semud'un acib ve mühim hâdisatını ve netaicini ve sû-i akibetlerini, böyle kısa birkaç cümle ile îcaz içinde bir i'caz ile selasetli ve vuzuhlu ve fehmi ihlâl etmez bir tarzda beyan ediyor.

Hem meselâ:

**وَدَا التُّونِ إِذْ ذَهَبَ مُغَاضِبًا فَظَنَّ أَنْ لَنْ نَقْدِرَ عَلَيْهِ فَنَادَى
فِي الظُّلُمَاتِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ
الظَّالِمِينَ**

İşte **فَنَادَى فِي الظُّلُمَاتِ أَنْ لَنْ نَقْدِرَ عَلَيْهِ** cümlesinden kadar çok cümleler matvîdir. O mezkûr olmayan cümleler, fehmi ihlâl etmiyor, selasete zarar vermiyor. Hazret-i Yûnus Aleyhisselâm'ın kıssasından mühim esasları zikreder. Mütebâkisini akla havale eder.

Hem meselâ: Sure-i Yûsuf'ta **فَازْسَلُونِ** kelimesinden **يُوسُفُ أَيُّهَا** ortasında yedi-sekiz cümle îcaz ile tayyedilmiş. Hiç fehmi ihlâl etmiyor, selasetine zarar vermiyor. Bu çeşit mu'cizane îcazlar Kur'anda pek çoktur. Hem pek güzeldir.

Amma Sure-i Kaf'ın âyeti ise, ondaki îcaz pek acib ve mu'cizanedir. Çünkü kâfirin pek müdhiş ve çok uzun ve bir günü elli bin sene olan istikbaline ve o istikbalin dehşetli inkılabatında kâfirin başına gelecek elîm ve mühim hâdisata birer birer parmak basıyor. Şimşek gibi fikri, onlar üstünde gezdiriyor. O pek çok uzun zamanı, hazır bir sahife gibi nazara gösterir. Zikredilmeyen hâdisatı hayale havale edip, ulvî bir selasetle beyan eder.

وَإِذَا قُرِئَ الْقُرْآنُ فَاسْتَمِعُوا لَهُ وَأَنْصِتُوا لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ

İşte ey şeytan! Şimdi bir sözün daha varsa söyle...

Şeytan der: Bunlara karşı gelemem, müdafaa edemem. Fakat çok ahmaklar var, beni dinliyorlar ve insan suretinde çok şeytanlar var, bana yardım ediyorlar ve feylesoflardan çok firavunlar var, enaniyetlerini okşayan mes'eleleri benden ders alıyorlar. Senin bu gibi sözlerin neşrine sed çekerler. Bunun için sana teslim-i silâh etmem!

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

10- KUR'AN MU'CİZEDİR. HEM NİHAYETSİZ BELÂGATTADIR

Yirminci Söz

Birinci Makam

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ

إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تَذْبَحُوا بَقْرَةً

ثُمَّ قَسَتْ فُلُوبُكُمْ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ فَهِيَ كَالْحِجَارَةِ أَوْ أَشَدُّ

(قَسْوَةً)

Bir gün şu âyetleri okurken İblis'in ilkaatına karşı Kur'an-ı Hakîm'in feyzinden üç nükte ilham edildi. Vesvesenin Sûreti şudur:

Dedi ki: "Dersiniz: Kur'an mu'cizedir. Hem nihayetsiz belâgattadır. Hem, umuma her vakitte hidayettir. Halbuki şöyle bâzı hâdisat-ı cüz'iyeyi tarihvârî bir Sûrette musırrane tekrar etmekte ne mânâ var? Bir ineği kesmek gibi bir vâkıa-i cüz'iyeyi, o kadar mühim tavsifât ile böyle zikretmek, hattâ o Sûre-i azîmeye de «El-Bakara» tesmiye etmekte ne münasebet var? Hem de « Âdem'e secde' olan hâdise, sırf bir emr-i gaybîdir. Akıl ona yol bulamaz. Kavî îmandan sonra teslim ve iz'an edilebilir. Halbuki Kur'an, umum ehl-i akla ders veriyor. Çok yerlerde **أَفَلَا يَعْقِلُونَ** der, akla havale eder. Hem taşların tesadüfi olan Bâzı hâlât-ı tabiiyesini ehemmiyetle Beyân etmekte ne hidâyet var?»

İlham olunan nüktelerin Sûreti şudur:

Birinci Nükte: Kur'an-ı Hakîm'de çok hâdisat-ı cüz'iyeye vardır ki, herbirisinin arkasında bir düstur-u küllî saklanmış ve bir kanun-u umumînin ucu olarak gösteriliyor. Nasılki, **عَلَّمَ** **أَدَمَ الْأَسْمَاءَ كُلَّهَا** Hazret-i Âdem'in melâikelere karşı kabiliyet-i hilâfet için bir mu'cizesi olan tâlim-i esmâdır ki, bir hâdise-i cüz'iyedir. Şöyle bir düstur-u küllînin ucudur ki: Nev-i beşere câmiyet-i istidad cihetiyle tâlim olunan hadsiz ulûm ve kâinatın enva'ına muhit pek çok fûnun ve Hâlîkın şunat ve evsafına şamil kesretli mâarifin tâlimidir ki; nev'-i beşere değil yalnız melâikelere, belki Semâvat ve Arz ve dağlara karşı Emanet-i kübrâyı haml dâvasında bir rüchâniyet vermiş ve heyet-i mecmuasıyla arzın bir halife-i mânevîsi olduğunu Kur'an ifham ettiği misillü; «Melâikelerin Âdem'e secdesiyle beraber, Şeytan'ın secde etmemesi olan» hâdise-i cüz'iyeye-i gaybiye, pek geniş bir düstur-u külliye-i meşhudenin ucu olduğu gibi, pek büyük bir hakikatı ihsas ediyor. Şöyle ki: Kur'an, şahs-ı Âdem'e Melâikelerin itaat ve inkıyâdını ve Şeytan'ın tekebbür ve imtinânını zikretmesiyle; nev'-i beşere kâinatın ekser maddî enva'ları ve enva'nın mânevî mümessilleri ve müekkelleri müsahhar olduklarını ve nev'-i beşerin hassalarının bütün istifadelerine müheyya ve münkad olduklarını ifham etmekle beraber, o nev'in istidadatını bozan ve yanlış yollara sevkeden mevadd-ı şerîre ile onların mümessilleri ve sekene-i habiseleri, o nev'-i beşerin tarîk-i kemâlâtında ne büyük bir engel, ne müdhiş bir düşman teşkil ettiğini ihtar ederek, Kur'an-ı Mu'ciz-ül Beyân, bir tek Âdem'le (A.S.) cüz'î hâdiseyi konuşurken bütün kâinatla ve bütün nev'-i beşerle bir mükâleme-i ulviye ediyor.

İkinci Nükte: Mısır Kıt'ası, kumistan olan Sahra-yı Kebîr'in bir parçası olduğundan Nil-i Mübarek'in feyziyle gâyet mahsuldâr bir tarla hükmüne geçtiğinden, o cehennem-nümun sahra komşuluğunda şöyle cennet-misâl bir mevki-i mübarekin bulunması, felâhat ve zirâatı ahâlisinde pek mergub bir Sûrete getirmiş ve o sekenenin seciyesine öyle

tesbit etmiş ki, ziraatı kudsiye ve vasıta-i ziraat olan «bakar»ı ve «sevri» mukaddes, belki Mâbud derecesine çıkarmış. Hattâ o zamandaki Mısır milleti sevre, bakara ibâdet etmek derecesinde bir kudsiyet vermişler. İşte o zamanda benî-İsrail dahi, o kıt'ada neş'et ediyordu ve o terbiyeden bir hisse aldıkları, «İc» mes'elesinden anlaşılıyor.

İşte Kur'an-ı Hakîm, Hazret-i Mûsa Aleyhisselâm'ın Risâletiyle, o milletin seciyelerine girmiş ve istidadlarına işlemiş olan o bakarperestlik mefkuresini kesip öldürdüğünü, bir bakarın zebhi ile ifham ediyor.

İşte şu hâdis-e-i cüz'iyeye ile bir düstur-u küllîyi, her vakit, hem herkese gâyet lüzumlu bir ders-i hikmet olduğunu ulvî bir i'câz ile Beyân eder.

Buna kıyasen bil ki: Kur'an-ı Hakîm'de Bâzı hâdisat-ı tarihiyye Sûretinde zikredilen cüz'î hâdiseler, küllî düsturların uçlarıdır. Hattâ çok Sûrelerde zikr ve tekrar edilen Kıssa-i Mûsa'nın yedi cümlelerine misâl olarak lemaât'ta İ'caz-ı Kur'an Risalesinde o cüz'î cümlelerin herbir cüz'ünün nasıl mühim bir düstur-u küllîyi tâzammun ettiğini Beyân etmişiz. İstersen o risaleye müracaat et.

Üçünü Nükte:

**ثُمَّ قَسَتْ قُلُوبَكُمْ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ فَهِيَ كَالْحِجَارَةِ أَوْ أَشَدُّ
قَسْوَةً وَإِنَّ مِنَ الْحِجَارَةِ لَمَا يَتَفَجَّرُ مِنْهُ الْأَنْهَارُ وَإِنَّ مِنْهَا
لَمَا يَسْقُو فَيَخْرُجُ مِنْهُ الْمَاءُ وَإِنَّ مِنْهَا لَمَاءٌ يَهَيْطُ مِنْ خَشْيَةِ
اللَّهِ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ**

Şu âyeti okurken, müvesvis dedi ki: "Herkes mâlûm ve âdi olan taşların şu fitrî Bâzı hâlât-ı tabiiyesini, en mühim ve büyük mes'eleler Sûretinde bahis ve Beyânda ne mânâ var, ne münasebet var, ne ihtiyaç var?"

Şu vesveseye karşı feyz-i Kur'andan şöyle bir nükte ilham edildi:

Evet, münasebet var ve ihtiyaç var. Hem o derece büyük bir münasebet ve ehemmiyetli bir mânâ ve o derece muazzam ve lüzumlu bir hakikat var ki, ancak Kur'anın îcaz-ı mu'cizi ve lütf-u irşadıyla bir derece basitleştirilmiş ve ihtisar edilmiş. Evet i'câz-ı Kur'anın bir esâsı olan îcaz, hem hidâyet-i Kur'anın bir nuru olan lütf-u irşad ve hüsn-ü ifham, iktiza ediyorlar ki: Kur'anın muhatâbları içinde ekseriyeti teşkil eden avâma karşı küllî hakikatları ve derin ve umumî düsturları, me'luf ve cüz'î Sûretler ile gösterilsin ve fikirleri basit olan umumî avâma karşı, muazzam hakikatların yalnız uçları ve basit bir Sûreti

gösterilsin. Hem âdet perdesi tahtında ve zeminin altında hârikulâde olan tasarrufat-ı İlahiye, icmâlen gösterilsin. İşte bu sırra binaendir ki, Kur'an-ı Hakîm şu âyetle diyor:

Ey Benî-İsrail ve ey Benî-Âdem! Sizlere ne olmuş ki: Kalbleriniz taştan daha câmid ve daha ziyade katılaştırmıştır. Zira görmüyor musunuz ki, o pek sert ve pek câmid ve toprak altında bir tabaka-i azîme teşkil eden o koca taşlar, o kadar evâmir-i İlahiye karşı muti' ve müsahhar ve icraat-ı Rabbâniye altında o kadar yumuşak ve emirberdir ki, havada ağaçların teşkilinde tasarrufat-ı İlahiye ne derece sühuletle cereyan ediyor. Öyle de; taht-ez zemin ve o sert, sağır taşlarda o derece sühulet ve intizâm ile, hattâ damarlara karşı kanın cvelanı gibi muntâzam su cedvelleri (Haşiye) ve su damarları, kemâl-i hikmetle o taşlarda mukavemet görmeyerek cereyan ediyor. Hem havada nebâtat ve ağaçların dallarının sühuletle Sûret-i intişarı gibi; o derece sühuletle köklerin nazik damarları, yer altındaki taşlarda mümânâat görmeyerek evâmir-i İlahî ile muntâzam intişar ettiğini Kur'an işaret ediyor ve geniş bir hakikatı, şu âyetle ders veriyor ve o ders ile, o kasavetli kalblere bu mânâyı veriyor ve remzen diyor:

(Haşiye): Evet, zemin denilen muhteşem ve seyyar sarayın temel taşı olan taş tabakasının Fâtır-ı Zülcelâl tarafından tavzif edilen en mühim üç vazifeyi Beyân etmek, ancak Kur'an'a yakışır.

İşte birinci vazifesi: Toprağın, kudret-i Rabbâniye ile nebâtata analık edip yetiştirdiği gibi, Kudret-i İlahiye ile taş dahi toprağa dâyelik edip yetiştiriyor.

İkinci vazifesi: Zeminin bedeninde deveran-ı dem hükmünde olan suların muntâzam cvelânına hizmetidir.

Üçüncü Vazife-i Fitriyesi: Çeşmelerin ve ırmakların, uyûn ve enharın muntâzam bir mizan ile zuhur ve devamlarına hazinedârlık etmektir. Evet taşlar, bütün kuvvetiyle ve ağızlarının dolusuyla akıttıkları âb-ı hayat Sûretinde, Delâil-i Vahdâniyeti zemin yüzüne yazıp serpiyor.

Ey Benî-İsrail ve ey benî-Âdem! Zaaf ve acziniz içinde nasıl bir kalb taşıyorsunuz ki, öyle bir Zâtın evâmirine karşı o kalb kasavetle mukavemet ediyor. Halbuki o koca sert taşların tabaka-i muazzaması, o Zâtın evâmiri önünde Kemâl-i inkıyadla karanlıkta nazik vazifelerini mükemmel îfâ ediyorlar. İtaatsizlik göstermiyorlar. Belki o taşlar, toprak üstünde bulunan bütün zevilhayata, âb-ı hayatla beraber sâir medâr-ı hayatlarına öyle bir hazinedârlık ediyor ve öyle bir adâlet le taksimata vesiledir ve öyle bir hikmetle tevziata vasıta oluyor ki, Hakîm-i Zülcelâl'in dest-i kudretinde, balmumu gibi ve belki hava gibi

yumuşaktır, mukavemetsizdir ve âzamet-i kudretine karşı secdededir. Zira toprak üstünde müşahede ettiğimiz şu masnuat-ı muntâzama ve şu hikmetli ve inâyetli tasarrufat-ı İlâhiye misillü, zemin altında aynen cereyan ediyor. Belki hikmeten daha acib ve intizâmca daha garib bir Sûrette hikmet ve inâyet-i İlâhiye tecelli ediyor. Bakınız! En sert ve hissiz o koca taşlar, nasıl balmumu gibi evâmîr-i tekviniyeye karşı yumuşaklık gösteriyorlar ve me'mur-u İlâhî olan o lâtif sulara, o nazik köklere, o ipek gibi damarlara o derece mukavemetsiz ve kasavetsizdir. Güya bir âşık gibi, o lâtif ve güzellerin temasıyla kalbini parçalıyor, yollarında toprak oluyor.

Hem **وَإِنَّ مِنْهَا لَمَاءً يَهَيِّطُ مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ** ile şöyle bir hakikat-ı muazzamanın ucunu gösteriyor ki: «Taleb-i Rü'yet» hâdisesinde, meşhur dağın tecelli ile parçalanması ve taşlarının dağılması gibi; umum rûy-i zeminde aslı sudan incimad etmiş âdeta yekpare taşlardan ibaret olan ekser dağların zelzele veya Bâzı hâdisat-ı arziye Sûretinde tecelliyat-ı Celaliyye ile o dağların yüksek zirvelerinden o haşyet verici tecelliyat-ı Celaliyyenin zuhuruyla taşlar parçalanarak, bir kısmı ufalanıp toprağa kalbolup, nebâtata menşe' olur. Diğer bir kısmı taş kalarak, yuvarlanıp derelere, ovalara dağılıp, sekene-i zeminin meskeni gibi birçok işlerinde hizmetkârlık ederek ve mahfî Bâzı hikem ve menafi' için kudret ve hikmet-i İlahiyeye secde-i itaat ederek, desâtîr-i Hikmet-i Sübhaniyeye emirber şeklini alıyorlar. Elbette o haşyetten, o yüksek mevkiî terkedip mütevâziâne aşağı yerleri ihtiyar etmek ve o mühim menfaatlara sebep olmak beyhude olmayıp, başıboş değil ve tesadüfî dahi olmadığını, belki bir Hakîm-i Kadîr'in tasarrufat-ı Hakîmânesiyle, o intizâmsızlık içinde zâhir nazara görünmeyen bir intizâm-ı hakîmane bulunduğuna delil ise; o taşlara müteallik faideler, menfaatler ve onlar üstünde yuvarlandıkları dağın cesedine giydirilen ve çiçek ve meyvelerin murassaatıyla münakkaş ve müzeyyen olan gömleklerin Kemâl-i intizâmı ve hüsn-ü san'atı; kat'î, şübhesiz şehadet eder.

İşte şu üç âyetin, hikmet nokta-i nazarında ne kadar kıymettar olduğunu gördünüz. Şimdi bakınız Kur'anın letafet-i Beyânına ve i'câz-ı belâgatına; nasıl şu zikrolunan büyük ve geniş ve ehemmiyetli hakikatların uçlarını üç fıkra içinde üç vakıâ-yı meşhure ve meşhude ile gösteriyor ve medâr-ı ibret üç hâdis-i uhrâyı hatırlatmakla lâtif bir irşad yapar, mukavemetsûz bir zecreder.

Meselâ: İkinci fıkra der: **وَإِنَّ مِنْهَا لَمَاءً يَشَقُّوْهُ فَيَخْرُجُ مِنْهُ الْمَاءُ**

Şu fıkra ile Hazret-i Mûsa Aleyhisselâm'ın asâsına karşı Kemâl-i şevk ile inşikak edip oniki gözünden oniki çeşme akıtan taşa işaret etmekle, şbşbşöyle bir mânâyı ifham ediyor ve

mânen diyor: Ey Benî-İsrail! Bir tek mu'cize-i Musâ'ya (A.S.) karşı koca taşlar yumuşar, parçalanır. Ya haşyetinden veya sürurundan ağlayarak sel gibi yaş akıttığı halde, hangi insafla bütün mu'cizât-ı Museviyeye (A.S.) karşı temerrüd ederek ağlamayıp, gözünüz cümûd ve kalbiniz katılık ediyor.

Hem üçüncü fıkrada der: **وَإِنَّ مِنْهَا لَمَا يَهْبِطُ مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ**

Şu fıkra ile Tûr-i Sîna'daki münacat-ı Museviyede (A.S.) vuku bulan tecelliye-i Celâliyye heybetinden koca dağ parçalanıp dağılması ve o haşyetten taşların etrafa yuvarlanması olan vâkıa-yı meşhûreyi ihtar ile şöyle bir mânâyı ders veriyor ki: Ey Kavm-i Mûsa (A.S.)! Nasıl, Allah'tan korkmuyorsunuz? Halbuki taşlardan ibaret

olan dağlar, onun haşyetinden ezilip dağılıyor ve sizden ahz-ı misak için üstünüzde Cebel-i Tûr'u tuttuğunu, hem taleb-i rü'yet hâdisesinde dağın parçalanmasını bilip ve gördüğünüz halde, ne cesaretle onun haşyetinden titremeyip, kalbinizi katılık ve kasavette bulunduruyorsunuz?

Hem birinci fıkrada diyor: **وَإِنَّ مِنَ الْجِبَارَةِ لَمَا يَتَفَجَّرُ مِنْهُ الْأَنْهَارُ**

Bu fıkra ile dağlardan nebean eden Nil-i Mübarek, Dicle ve Fırat gibi ırmakları hatırlatmakla, taşların evâmîr-i tekviniyeye karşı ne kadar hârika-nümâ ve mu'cizevari bir Sûrette mazhar ve müsahhar olduğunu ifham eder ve onunla böyle bir mânâyı müteyakkız kalblere veriyor ki: Şöyle azîm ırmakların elbette mümkün değil, şu dağlar hakikî menbaları olsun. Çünkü: Faraza o dağlar tamamen su kesilse ve mahrutî birer havuz olsalar, o büyük nehirlerin şöyle sür'atli ve kesretli cereyanlarına müvazeneyi kaybetmeden, birkaç ay ancak dayanabilirler ve o kesretli masarife karşı galiben bir metre kadar toprakta nüfuz eden yağmur, kâfi varidat olamaz. Demek ki, şu enhârın nebeanları, âdi ve tabî ve tesadüfî bir iş değildir. Belki pek hârika bir Sûrette Fâtır-ı Zülcelâl, onları sırf hazine-i gaybdan akıttırıyor.

İşte bu sırâ işaretten bu mânâyı ifade için hadîste rivayet ediliyor ki: «O üç nehrin herbirine Cennet'ten birer katre her vakit damlıyor ve ondan bereketlidirler.» Hem bir rivayette denilmiş ki: «Şu üç nehrin menbaları Cennet'tendir.Şu rivayetin hakikatı şudur ki: Mâdem esbab-ı maddiyye, şunların bu derece kesretli nebeanına kabil değildir. Elbette menbaları, bir âlem-i gaybdadır ve gizli bir hazine-i Rahmetten gelir ki, masarif ile varidatın müvazenesi devam eder.

İşte Kur'an-ı Hakîm, şu mânâyı ihtar ile şöyle bir ders veriyor ki, der: Ey Benî-İsrail ve ey Benî-Âdem! Kalb katılığı ve kasavetinizle öyle bir Zât-ı Zülcelâl'in evâmîrine karşı

itaatsızlık ediyorsunuz ve öyle bir Şems-i Sermedî'nin ziya-yı mârifetine gafletle gözlerinizi yumuyorsunuz ki, Mısır'ınızı Cennet Sûretine çeviren Nil-i Mübarek gibi koca nehirleri, âdi câmid taşların ağızlarından akıtıp mu'cizât-ı kudretini, şevâhid-i vahdâniyetini o koca nehirlerin kuvvet ve zuhur ve ifazeleri derecesinde kâinatın kalbine ve zeminin dimağına vererek, cin ve insin kulûb ve ukûlüne isale ediyor. Hem hissiz, câmid Bâzı taşları böyle acib bir tarzda (Haşiye) mu'cizât-ı kudretine mazhar etmesi; Güneşin ziyası Güneşi gösterdiği gibi, o Fâtır-ı Zülcelâl'i gösterdiği halde, nasıl Onun o nur-u mârifetine karşı kör olup görmüyorsunuz?

İşte şu üç hakikate nasıl bir belâgat giydirilmiş gör. Ve belâgat-ı irşadiyeye dikkat et. Acaba hangi kasavet ve katılık vardır ki, böyle hararetle şu belâgat-ı irşada karşı dayanabilsin, ezilmesin!

İşte baştan buraya kadar anladınsa, Kur'an-ı Hakîm'in irşadî bir lem'a-i i'câzını gör, Allah'a şükret...

**سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ
اللَّهُمَّ فَهَمْنَا أَسْرَارَ الْقُرْآنِ كَمَا تُحِبُّ وَتَرْضَوُ وَفَقْنَا لِحُزْمَتِهِ
أَمِينُ بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلَى مَنْ
أُنزِلَ عَلَيْهِ الْقُرْآنُ الْحَكِيمُ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ**

* * *

(Haşiye): Nil-i Mübarek, Cebel-i Kamer'den çıktığı gibi, Dicle'nin en mühim bir şubesi, Van Vilayetinden Müküs nahiyesinde bir kayanın mağarasından çıkıyor. Fırat'ın da mühim bir şubesi, Diyadin taraflarında bir dağın eteğinden çıkıyor. Dağların aslı, hilkaten bir madde-i mayiâdan incimad etmiş taşlar olduğu fennen sabittir. Tesbihat-ı Nebeviyeden olan **سُبْحَانَ مَنْ بَسَطَ الْأَرْضَ عَلَى مَاءٍ جَمْدٌ** kat'î delâlet ediyor ki: Asl-ı hilkat-ı arz şöyledir ki: Su gibi bir madde, Emr-i İlahî ile incimad eder, taş olur. Taş, izn-i İlahî ile toprak olur. Tesbihteki Arz lafzı, toprak demektir. Demek o su, çok yumuşaktır; üstünde durulmaz. Taş çok serttir, ondan istifade edilmez. Onun için Hakîm-i Rahîm, toprağı taş üstünde serer, zevilhayata makarr eder.

11- RİSALE-İ NUR'UN ŞİMDİ VUKUBULAN BİR İNKÂRA

12- KIRK SENE EVVEL VERDİĞİ KAT'İ CEVAP

Mukaddeme

EVVELA: Bu Ramazan-ı Şerifte Üniversitede ecnebi bir müsteşrik feylesof konferansında Kur'ana itiraz suretinde **سَبْعَ سَمَوَاتٍ** cümlesini inkâr tarzında dinleyen safdil müslüman gençleri şüpheye sevk etmek ihtimaline binaen Birinci Harb-i Umuminin başında arabi İşârât-ül-İ'caz tefsirinde ve yirmibeş sene evvel Onikinci Lem'ada İkinci Mes'ele-i Mühimme serlevhasıyla, o müsteşrikin inkârına karşı kuvvetli cevabını göstermek lâzım geldi. Tâ çok ayet-i Kur'aniyede bulunan o cümle **سَبْعَ سَمَوَاتٍ** cümlesine mektepli islâm yavrularının kalblerine bir şüphe, bir vesvese gelmesin.

SANIYEN: Kur'an-ı Hakim arz ve semavattan bahsi Sani'i Zülcelâli sıfatiyle bildirmek için bahsediyor. Dolayısıyla ve ma'na-i harfiyle bakıyor. Kozmoğrafya, Coğrafya dersi vermiyor. San'at ve intizam, hikmet ve mizan ile Halıkı bildiriyor. Ma'na-i harfiyle o kitab-ı kebir-i kainata bakıyor. Okuyor. Ehl-i fen gibi ma'na-i ismiyle, madde ve tabiat hesabiyle bakmıyor.

SALİSEN: Madem Kur'an kainattan bahsi istidlal suretiyledir, delil zahir ve ma'lum olmak lâzım geldiğinden örf ve âdetçe ma'lum ta'biratı istimal etmek ta'lim ve irşad iktiza ediyor. Onun için bazı zâhir ma'nası ehl-i fennin derin mes'elelerini bildirmiyor.

RABİAN: Risale-i Nurdan Mu'cizat-ı Kur'aniye Zülfikâr Risalesinde, ehl-i fennin anlamadıkları için bütün ilişkileri pek çok âyetlerin her birinin, aynı ilişkileri yerinde Risale-i Nur birer i'caz lem'asını göstermiş. Medar-ı şüphe ve kusur zannettikleri noktalar, medar-ı i'caz yüksek hakikatlar gösterilmiş. İsteyen bakabilir Fakat münkirlerin şüphelerini zikretmeden cevap vermiş. Tâ zayıf kalbliler de bir iz, bir şüphe bırakmasın. Zaten Risale-i Nur'un mümtaz bir hâsiyeti de şudur ki; hiç şüpheleri i'tirazları zikretmeden öyle bir tarzda cevap verir ki: O şüpheler kalbe gelmeye ihtimal kalmıyor. Başka münakaşa ve münazaralar gibi münkirlerin şüphelerini göstermeden mahvediyor. Bu hakikatı görmek isteyenleri Risale-i Nura havale edip yalnız numune için bu Ramazan-ı şerifte o konferansı dinleyen bir kısım (İmam-Hatip) talebelerinden ve Kur'an hıfzı ile meşgul olan ma'sum gençlerin kalbine vesvese, vehim gelmemek için pek çok âyetlerdeki SEB'A SEMÂVA T cümlesini inkâr eden müsteşrik feylesofun inkârından kırkbeş sene evvel Risale-i Nur bu gelen cevabı vermiş.

İkinci Mes'ele-i Mühimme'dir

ثُمَّ تَسْبِيحٌ لَهُ السَّمَوَاتِ السَّبْعُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ Ilâ âhir
اسْتَوَى إِلَى السَّمَاءِ فَسَوَّيَهُنَّ سَبْعَ سَمَوَاتٍ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ

عَلِيمٌ şu Âyet-i Kerime gibi mütaddit Âyetler, semavatı yedi sema olarak beyan ediyor. İşârat-ül-İ'caz tefsirinde eski Harb-i umuminin birinci senesinde cephei harbde ihtisar mecburiyetiyle gayet mücmel beyan ettiğimiz o mes'elenin yalnız bir hulâsasını yazmak münasıptır. Şöyle ki:

Eski hikmet, semavatı dokuz tasavvur edip, lisan-ı şer'ide Arş ve Kürsi, yedi semavat ile beraber kabul edip acib bir suretle semavatı tasvir etmiştiler. O eski hikmetin dâhi hükemasının şa'saalı ifadeleri, nev-i beşeri çok asırlar müddetince tahakkümleri altında tutmuşlar. Hatta çok ehl-i tefsir, Âyâtın zâhirlerini onların mezhebine göre tevfiik etmeye mecbur kalmışlar. O suretle Kur'an-ı Hakimin i'câzına bir derece perde çekilmişti. Ve hikmet-i cedid namı verilen yeni felsefe ise, eski felsefenin mürur ve ubûra ve hark ve iltiyama kabil olmayan semavat hakkındaki ifratına mukabil tefrit edip, semavatın vücudunu adeta inkar ediyorlar. Evvelkiler ifrat, sonrakiler tefrit edip hakikatı tamamiyle gösterememişler. Kur'an-ı Hakimin hikmet-i kudsiyesi ise, o ifrat ve tefriti bırakıp, hadd-i vasatı ihtiyar edip der ki: Sâni-i Zülcelâl, yedi kat semavatı halketmiştir. Hareket eden yıldızlar ise, balıklar gibi sema içinde gezerler ve tesbih ederler. Hadiste: **السَّمَاءُ مَوْجٌ مَكْفُوفٌ** denilmiş: Yâni: "Sema, emvâcı karardâde olmuş bir denizdir".

İşte bu hakikat-ı Kur'aniyeyi yedi kaide ve yedi vecih mana ile gayet muhtasar bir surette isbat edeceğiz.

Birinci Kaide: Fennen ve hikmeten sabittir ki: Bu haddi yok feza-yı âlem, nihayetsiz bir boşluk değil belki "esir" dedikleri madde ile doludur.

İkincisi Fennen ve aklen, belki müşahedetden sabittir ki: Ecrâm-ı ulviyenin câzibe ve dâfia gibi kanunlarının rabıtası ve ziya ve hararet ve elektrik gibi maddelerdeki kuvvetlerin nâşiri ve nâkili, o feza-yı dolduran bir madde mevcuttur. Üçüncüsü: Madde-i esiriyye esir kalmakla beraber sair maddeler gibi muhtelif teşekkülâta ayrı ayrı suretlerde bulunduğu tercübeten sabittir. Evet nasıl ki: Buhar, su buz gibi havâi, mâi câmid üç nevi eşya aynı maddeden oluyor. Öyle de Madde-i esiriyyeden dahi yedi nevi tabakat olmasına hiçbir mani-i akli olmadığı gibi hiçbir itiraza medar olmaz.

Dördüncüsü: Ecrâm-ı ulviyeye dikkat edilse görünüyor ki: O ulvi âlemlerin tabakatında muhalefet var. Meselâ: Nehr-üs-sema ve kehkeşan namiyle mâruf, Türkçe

"samanyolu" tâbir olunan bulut şeklindeki daire-i azimenin bulunduğu tabaka, elbette sevâbit yıldızların tabakasına benzemiyor. Güya tabaka-i sevâbit yıldızları, yaz meyveleri gibi yetişmiş, ermişler. Ve o kehkeşandaki bulut şeklinde görülen hadsiz yıldızlar ise, yeniden yeniye çıkıp ermeye başlıyorlar. Tabaka-i sevâbit dahi, sadık bir hads ile Manzûme-i Şemsiyyenin tabakasına muhalefeti görünüyorm. Ve hâkeza yedi münzûmat ve yedi tabaka, birbirine muhalif bulunması, his ve hads ile derk olunur.

Beşincisi: Hadsen ve hissene ve istikrâen ve tecrübeten sabit olmuştur ki: Bir maddede tanzim ve teşkil düşse ve o maddeden başka masnûat yapılsa, elbette muhtelif tabaka ve şekillerde olur. Meselâ: Elmas madeninde teşkilât başladığı vakit, o maddeden hem remad yani hem kül, hem kömür, hem elmas neveleri tevellüd ediyor. Hem meselâ: Ateş, teşekküle başladığı vakit; hem alev, hem duman, hem kor tabakalarına ayrılıyor. Hem meselâ: Müvellid-ül-mâ, müvelid-ül-humuza ile mezcedildiği vakit, o mezceden hem su, hem buz, hem buhar gibi tabakalar teşekkül ediyor. Demek anlaşılıyor ki, bir madde-i vâhidde teşkilât düşse, tabakata ayrılıyor. Öyle ise: Madde-i esiriyede Kudret-i Fâtıra teşkilâta başladığı için, elbette ayrı ayrı tabaka olarak **فَسَوِّيَهُنَّ سَبْعَ سَمَوَاتٍ** sırrıyla yedi-nevi semavatı ondan halletmiştir.

Altıncısı: Şu mezkûr emâreler, bizzarûre semavatın hem vücuduna, hem taaddüdüne delâlet ederler. Madem kat'iyen semavat müteaddittir ve muhbir-i sâdık, Kur'an-ı Mu'ciz-ül-Beyanın lisaniyle yedidir der; elbette yedidir.

Yedincisi: Yedi, yetmiş, yedi yüz gibi tabirat, üslûb-u arabide kesreti ifade ettiği için, o külli yedi tabaka çok kesretli tabakaları havı olabilir.

ELHASIL: Kadir-i Zülcelâl, esir maddesinden yedi kat semavatı halkedip tesviye ederek, gayet dakik ve acib bir nizam ile tanzim etmiş ve yıldızları içinde zer'edip ekmiştir. Madem Kur'ân-ı Mu'ciz-ül-Beyan, umum ins ve cinnin umum tabakalarına karşı konuşan bir hutbe-i ezeliyedir. Elbette nev-i beşerin her bir tabakası herbir Âyât-ı Kur'aniyeden hissesini alacak ve Âyât-ı Kur'aniye, her tabakanın fehmini tatmin edecek surette ayrı ayrı ve müteaddit mânâları zımnen ve işaretten bulanacaktır. Evet hitâbât-ı Kur'aniyenin vüs'ati ve mââni ve işaretindeki genişliği ve en âmi bir avamdan en has bir havassa kadar derecat-ı fehimlerini mürâat ve mümaşat etmesi gösterir ki: Herbir Âyatın herbir tabakaya bir veçhi var, bakıyor.

İşte bu sırta binaen, "yedi semavat" mânâ-yı kullisinde yedi tabaka-i beşeriye, muhtelif yedi kat mânâyı fehmetmişler. Şöyle ki: **فَسَوِّيَهُنَّ سَبْعَ سَمَوَاتٍ** âyetin,

kısa nazarlı ve dar fikirli bir tabaka-i insaniye, hava-yı nesiminin tabakatını fehmeder. Ve kozmoğrafya ile sersemleşmiş diğer bir tabaka-i insaniye dahi, elsine-i enamda seb'a-i seyyare ile meşhur yıldızları ve medarlarını fehmeder. Daha bir kısım insanlar küremize benzer zevil-hayatın makarrı olmuş semavi yedi küre-i âheri fehmeder. Diğer bir taife-i beşeriye, manzume-i şemsiyenin yedi tabakaya ayrılmasını hem Manzûme-i Şemsiyyemizle beraber yedi manzumât-ı şümûsiyyeyi fehmeder. Daha diğer bir taife-i beşeriye, madde-i esiriyyenin teşekkülatı yedi tabakaya ayrılmasını fehmeder. Daha geniş fikirli bir tabaka-i beşeriye, yıldızlarla yaldızlanıp, bütün görünen gökleri bir sema sayıp, onu, bu dünyanın semasıdır diyerek, bundan başka altı tabaka-i semavat var olduğunu fehmeder. Ve nev-i beşerin yedinci tabakası ve en yüksek taifesi ise; Semavat-ı seb'ayı, âlem-i şhadete münhasır görmüyor. Belki avâlim-i uhreviye ve gaybiye ve dünyeviye ve misâliyenin birer muhit zarfı ve ihatalı birer sakfı olan yedi semavatın var olduğunu fehmeder. Ve hakeza bu Âyetin külliyyetinde mezkûr yedi kat tabakanın yedi kat mânâları gibi daha çok cüz'i mânâları vardır. Herkes fehmine göre hissesini alır ve o mâide-i semaviyeden herkes rızkını bulur.

Madem o âyetin böyle pek çok sâdik mâsadağları var. Şimdiki akılsız feylesofların ve serseri kozmoğrafyalarının, inkâr-ı semavat bahanesiyle böyle Âyete taarruz etmesi, haylaz ahmak çocukların semavattaki yıldızlara bir yıldızı düşürmek niyetiyle taş atmasına benzer. Çünkü: Âyetin mânâ-yı küllisinden bir tek mâsadağ sadıksa, o külli mânâ sâdik ve hak olur. Hatta vâkide bulunmayan, fakat umumun lisanında mütedavil bulunan bir ferdi, umumun efkârını mürâat için o küllide dahil olabilir. Halbuki, hak ve hakiki çok efradını gördük. Ve şimdi bu insafsız ve haksız coğrafyaya ve sersem ve sermest ve sarhoş kozmoğrafyaya bak: Nasıl bu iki fen hata ederek hak ve hakikat ve sâdik olan külli mânâdan gözlerini yumup ve çok sâdik olan masadağları görmiyerek hayali bir acib ferdi, mânâ-yı Âyet tevehhüm ederek

Elhasıl: Kıraat-ı seb'a, vücuh-u seb'a mu'cizat-ı seb'a ve hakaik-ı seb'a ve erkân-ı seb'a üzerine nâzil olan Kur'an semasının o yedişer tabakalarına cin ve şeyâtin hükmündeki itikatsız maddi fikirler çıkamadıklarından Âyâtın nücûmunda ne var, ne yok bilmeyip yalan ve yanlış haber verirler. Ve onların başlarına o Âyâtın nücûmundan mezkûr tahkikat gibi şehablar inerler ve onları yakarlar. Evet cin fikirli feylesofların felsefesiyle o semavat-ı Kur'aniyeye çıkılmaz. Belki Âyâtın yıldızlarına, hikmet-i hakikiyenin mi'râciyle ve iman ve İslâmiyetin kanatlarıyla çıkılabilir.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى شَمْسِ سَمَاءِ الرِّسَالَةِ وَقَمَرِ فَلَكِ
التُّبُوَّةِ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ نُجُومِ الْهُدَى لِمَنْ اهْتَدَى
سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ
اللَّهُمَّ يَا رَبَّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ رَيِّنْ قُلُوبَ كَاتِبِي هَذِهِ
الرِّسَالَةَ وَرُفَعَائِهِ بِنُجُومِ حَقَائِقِ الْقُرْآنِ وَأُ لِيْمَانِ آمِينَ

13- TESLİM VE İNKİYÂDÎ NOKSAN OLAN KALBLERE YARDIM EDECEK BASAMAKLAR HÜKMÜNDEKİ HAKİKATLAR

ONDÖRDÜNCÜ SÖZ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
آلِ كِتَابِ أَحْكَمَتْ آيَاتُهُ ثُمَّ فُصِّلَتْ مِنْ لَدُنْ حَكِيمٍ خَبِيرٍ

[Kur'an-ı Hakîm'in ve Kur'anın müfessir-i hakikîsi olan hadîsin bir kısım yüksek ve ulvî hakaikına çıkmak için teslim ve inkiyâdî noksan olan kalblere yardım edecek basamaklar hükmünde o hakikatların bir kısım nazîrelerine işâret edeceğiz ve hâtimesinde bir ders-i ibret ve bir sırr-ı inâyet Beyân edilecek. O hakikatlardan Haşir ve Kıyametin nazîreleri, Onuncu Söz'de, bilhassa Dokuzuncu Hakikatında zikredildiği için tekrara lüzum yoktur. Yalnız sâir hakikatlardan nümune olarak "Beş Mes'ele" zikrederiz.]

Birincisi: Meselâ: **خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ**

"Altı günde gökleri ve yerleri yarattık" demek olan; hem belki bin ve elli bin sene gibi uzun zamandan ibâret olan eyyâm-ı Kur'aniyye ile insan dünyası ve hayvan âlemi altı günde yaşıyacağına işâret eden hakikat-ı ulviyyesine kanaat getirmek için, birer gün hükmünde olan herbir asırda, herbir senede, herbir günde Fâtır-ı Zülcelâl'in halkettiği seyyal âlemleri, seyyar kâinatları, geçici dünyaları; nazar-ı şuhûdâ gösteriyoruz. Evet güyâ insanlar gibi dünyalar dahi, birer misafirdir. Her mevsimde Zât-ı Zülcelâl'in emriyle âlem dolar, boşanır.

İkincisi: Meselâ: **وَلَا رَطْبٍ وَلَا يَابِسٍ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُّبِينٍ وَكُلُّ شَيْءٍ أَحْصَيْنَاهُ فِي إِمَامٍ مُّبِينٍ لَا يَعْزُبُ عَنْهُ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ فِي السَّمَوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ وَلَا أَصْغَرَ مِنْ ذَلِكَ وَلَا أَكْبَرَ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُّبِينٍ**

gibi âyetlerin ifade ettikleri ki: "Bütün eşya, bütün ahvâliyle vücuda gelmeden ve geldikten sonra ve gittikten sonra yazılıdır ve yazılır ve yazılıyor." demek olan hakikat-ı âliyesine kanaat getirmek için Nakkaş-ı Zülcelâl, rûy-i zeminin sahifesinde, her mevsimde, bâhusus baharda değiştirdiği nihayetsiz muntâzam mahlûkatın fihriste-i vücudlarını, tarihçe-i hayatlarını, desâtir-i hareketlerini; çekirdeklerinde, tohumlarında, köklerinde mânevî bir Sûrette derc ve muhafaza ettiğini ve zevalden sonra semerelerinde aynen kalem-i kaderiyle, mânevî bir tarzda basit tohumcuklarında yazdığını, hattâ her geçici baharda, yaş-kuru ne varsa, mahdud zerrecikler ve kemikler hükmünde olan tohumlarda, ölmüş odunlarda, kemâl-i intizâm ile muhafaza ettiğini nazar-ı şuhuda gösteriyoruz. Güya her bir bahar, birtek çiçek gibi, gâyet muntâzam ve mevzun olarak, zeminin yüzüne bir Cemil ve Celil'in eliyle takılıp koparılıyor; konup kaldırılıyor. Hakikat böyle iken, beşerin en acîb bir dalâleti budur ki: Kader kaleminin sahifesi olan Levh-i Mahfuz'un yalnız bir cilve-i aksi olarak, fihriste-i san'at-ı Rabbâniyye olup, ehl-i gafletin lisanında tabiat denilen bu kitabet-i fitriyyeyi, bu nakş-ı san'atı, bu münfail mistar-ı hikmeti, tabiat-ı müessire diyerek masdar ve fâil telâkki etmesidir.

أَيْنَ التَّرَا مِنَ التُّرَيَّا Hakikat nerede... Ehl-i gafletin telâkkileri nerede...

Üçüncüsü: Meselâ, hamele-i arş ve yer ve göklerin melâike-i müekkelleri ve sâir bir kısım melekler hakkında Muhbir-i Sâdık'ın tasvir ettiği, meselâ: kırkbinler başlı, herbir başta kırkbinler lisan ve her lisanda kırkbinler tarzda tesbihat ettiklerini ve intizâm ve külliyyet ve vüs'at-i ubûdiyyetlerini ifâde eden hakikata çıkmak için, şuna dikkat et ki:

Zât-ı Zülcelâl **تُسَبِّحُ لَهُ السَّمَوَاتُ السَّبْعُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ وَ سَخَّرْنَا الْجِبَالَ مَعَهُ يُسَبِّحْنَ**

إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالْجِبَالِ

-gibi âyetlerle tasrih ediyor ki: Mevcûdâtın en büyüğü ve küllisi dahi, kendi külliyyetine göre ve âzametine münâsib bir tarzda tesbihat ettiğini gösteriyor ve öyle de görünüyor. Evet bir bahr-ı müsebbih olan şu semâvâtın kelimât-ı tesbihiyyesi; güneşler, aylar, yıldızlar olduğu

gibi, bir tayr-ı müsebbih ve hâmid olan şu zeminin dahi elfâz-ı tahmîdiyyesi; hayvanlar, nebatlar ve ağaçlardır. Demek herbir ağacın, herbir yıldızın cüz'î birer tesbihâtı olduğu gibi; zeminin de ve zeminin herbir kıt'asının da ve herbir dağ ve derenin de ve berr ve bahrının da ve göklerin herbir feleğinin de ve her bir burcunun da birer tesbih-i küllîsi vardır. Şu binler başları olan zeminin her başında yüzbinler lisanlar bulunan ve her lisanda yüzbin tarzda tesbihat çiçeklerini, tahmidat meyvelerini, âlem-i misâlde tercümanlık edip gösterecek ve âlem-i ervahta temsil edip ilân edecek, ona göre elbette bir melek-i müekkeli vardır.

Evet müteaddid eşya bir Cemâat şekline girse, bir şahs-ı mânevîsi olacaktır. Eğer o cem'iyet, imtizaç edip ittihad şeklini alsın, onu temsil edecek bir şahs-ı mânevîsi, bir nevi ruh-u mânevîsi ve vazife-i tesbîhîyyesini görecek bir melek-i müekkeli olacaktır. İşte bak, misâl olarak bu Barla ağzının, şu dağ lisânının bir muazzam kelimesi olan bu odamızın önündeki çınar ağacına bak, gör: Ağacın şu üç başının her başında kaç yüz dal dilleri var ve her dilde kaç yüz mevzun ve muntâzam meyve kelimeleri var ve her meyvede dikkat et; kaç yüz kanatlı mevzun tohumcuk harfleri, Emr-i **كُنْ فَيَكُونُ** e mâlik Sâni'-i Zülcelâl'ine ne kadar belîğ bir medih ve fasîh bir tesbih ettiğini işittiğin, gördüğün gibi; ona müekkel melek dahi, ona göre âlem-i mânâda müteaddid diller ile tesbihatını temsil ediyor ve hikmeten öyle olmak gerektir.

Dördüncüsü: Meselâ: **إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ وَمَا أَمْرُ السَّاعَةِ إِلَّا كَلَمْحِ الْبَصَرِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ**

تَعْرُجُ الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ إِلَيْهِ فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ خَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ

gibi âyetlerin ifade ettikleri hakikat-ı ulviyyesine ki, Kadîr-i Mutlak o derece sühûlet ve sür'atle ve mualecesiz ve mübaşeretisiz eşyayı halkeder ki, yalnız sırf bir emir ile îcad eder gibi görünüyor, fehmediliyor. Hem o Sâni'-i Kadîr nihayet derecede masnûata karîb olduğu halde, masnuat nihayet derecede ondan baîddir. Hem nihâyetsiz kibriyâsıyla beraber, gâyet cüz'î ve hakîr umûru dahi, ehemmiyetle tanzim ve hüsn-ü san'attan hariç bırakmıyor. İşte bu hakikat-ı Kur'aniyyenin vücuduna, mevcûdâtta meşhud sühûlet-i mutlak içinde intizâm-ı ekmel şehadet ettiği gibi, gelecek temsil dahi, onun sırr-ı hikmetini gösterir. Meselâ: **وَلِلَّهِ**

الْمَثَلُ الْأَعْلَى Sâni'-i Zülcelâl'in Esmâ-i Hüsnâsından Nur isminin bir kesif âyinesi

hükümünde olan güneşin, emr-i Rabbânî ve teshir-i Îlâhî ile mazhar olduğu vazifeler, şu hakikatı fehme takrib eder. Şöyle ki:

Güneş ulviyyetiyle beraber bütün şeffaf ve parlak şeylere nihayet derecede yakın, belki onların zatlarından onlara daha yakın olduğu, cilvesiyle ve timsâliyle ve tasarrufa benzer çok cihetlerle onları müteessir ettiği halde; o şeffaf şeyler ise, binler sene ondan uzaktırlar. Onu hiçbir vecihle müteessir edemezler; kurbiyet dâva edemezler. Hem o Güneş, her şeffaf zerreye, hattâ ziyası nereye girmiş ise orada hâzır ve nâzır gibi olduğu, o zerrenin kabiliyet ve rengine göre Güneşin aksi ve bir nevi timsâli görünmesiyle anlaşılır. Hem Güneşin âzamet-i nûraniyeti derecesinde ihâtası, nüfûzu ziyâdeleşir. Nûrâniyyet âzametindedir ki, en küçük ufak şeyler, ondan gizlenip kaçamazlar. Demek âzamet-i kibrîyâsı, cüz'î ve ufak şeyleri, nuraniyyet sırrıyla harice atmak değil; bilâkis daire-i ihâtasına alıyor. Hem güneşi, mazhar olduğu cilvelerde ve vazifelerde farz-ı muhal olarak fâil-i muhtar farzetsek, o derece sühulet ve sür'at ve vüs'at içinde, zerreden katreden deniz yüzünden seyyârata kadar izn-i Îlâhî ile öyle işliyor ki, şu tasarrufat-ı azîmeyi yalnız bir mahz-ı emir ile yapar, tahayyül edilebilir. Zerre ile seyyâre, emrine karşı müsavâdirler. Deniz yüzüne verdiği feyzi, zerreye de kabiliyetine göre kemâl-i intizâm ile verir. İşte, semâ denizinin yüzünde ziyâdar bir kabarcık ve Kadîr-i Mutlak'ın Nûr isminin cilvesine kesif bir âyinecek olan şu güneşin, bilmüşahede şu hakikatın üç esâsının nûmunelerine mazhar olduğunu görüyoruz. Elbette güneşin nur ve harareti, ilim ve kudretine nisbeten toprak gibi kesif hükümünde, **نُورِ التُّورِ مُتَوَّرِ التُّورِ مُقَدَّرِ التُّورِ** olan Zât-ı Zülcelâl, herşey'e, ilim ve kudretiyle nihayetsiz yakın ve hâzır ve nâzır ve eşya Ondan gâyet uzak olduğuna, hem o derece külfetsiz, muâlecesiz, sühuletle işleri yapar ki, yalnız mahz-ı emrin sür'at ve sühûletiyle îcad eder gibi anlaşıldığına; hem hiçbir şey, cüz'î-küllî, küçük-büyük, daire-i kudretinden hârice çıkmadığına ve kibriyâsı ihâta ettiğine şuhud derecesinde bir yakîn-i îmanî ile îman ederiz ve îman etmek gerektir.

Beşincisi: **وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ وَالْأَرْضُ جَمِيعًا قَبْضَتُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَالسَّمَوَاتُ مَطْوِيَّاتٌ بِيَمِينِهِ**

den tut, tâ **وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَحُولُ بَيْنَ الْمَرْءِ وَقَلْبِهِ** ye kadar.. hem **يَعْلَمُ مَا خَلَقَ كُلُّ شَيْءٍ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ** den tut, tâ **خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا يُعْلِنُونَ** dan tut, tâ **يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ** e kadar.. hem

مَا شَاءَ اللَّهُ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ e kadar.. hem **خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ** den tut, **وَمَا تَشَاءُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ** tâ ya kadar hudud-u âzamet-i rubûbiyyeti ve kibriyâ-i ulûhiyyeti tutmuş olan Ezel ve Ebed Sultanı, şu âciz ve nihayetsiz zaîf ve nihayetsiz fakir ve nihayetsiz muhtaç ve yalnız cüz'î bir ihtiyar ile icada kabiliyeti olmayan zaîf bir kish ile mücehhez benî-âdeme karşı şedid şikâyat-ı Kur'aniyyesi ve azîm tehdidatı ve müdhîş vaîdleri ne hikmete binâendir ve ne vecihle tevfiik edilir?. Ne Sûretle münâsib düşer?. demek olan derin ve yüksek hakikata kanaat getirmek için şu gelecek iki temsile bak:

Birinci Temsil: Meselâ; şâhane bir bağ var ki, nihayetsiz meyvedâr ve çiçekdar masnu'lar içinde bulunuyorlar. Ona nezaret etmek için pek çok hademeler tâyin edilmiş. Bir hizmetkârın vazifesi dahi, yalnız o bağa yayılacak ve içilecek suyun mecrasındaki deliğin kapağını açmaktır ve şu hizmetkâr ise tenbellik etti, deliğin kapağını açmadı. O bağın tekemmülüne hâlel geldi veyahut kurudu. O vakit Hâlık'ın san'at-ı Rabbâniyyesinden ve Sultân'ın nezaret-i şahanesinde ve ziya ve hava ve toprağın hizmet-i bendegânesinden başka bütün hademelerin, o sersemden şekvaya hakları vardır. Zira hizmetlerini akîm bıraktı veya zarar verdi.

İkinci Temsil: Meselâ; cesîm bir sefine-i Sultaniyyede, âdi bir adam cüz'î vazifesini terketmesiyle, bütün gemideki vazifedârların netâic-i hidematına hâlel getirdiğinden ve Bâzı da mahvettiğinden, bütün o vazifedârlar nâmına gemi sahibi ondan şedid şikâyet eder. Kusur sahibi ise, diyemez ki: "Ben bir âdi adamım, ehemmiyetsiz ihmalimden şu şiddete müstehak değildim." Çünkü tek bir adem, hadsiz ademleri intac eder. Fakat vücud kendine göre semere verir. Çünkü bir şeyin vücudu, bütün şerâit ve esbâbın vücuduna mütevakkıf olduğu halde; o şeyin ademi, intifası, tek bir şartın intifâsıyla ve tek bir cüz'ün ademiyle netice itibariyle mün'adım olur. Bundandır ki: "Tahrib, tamirden pek çok defa eshel olduğu" bir düstur-u müteârife hükmüne geçmiştir. Mâdem küfür ve dâlâlet, tuğyan ve mâsiyet esâsları, inkârdır ve reddir, terktir ve adem-i kabûldür. Sûret-i zâhiriyyede ne kadar müsbet ve vücudlu görünse de, hakikatta intifadır, ademdir. Öyle ise cinâyet-i sâriyedir. Sâir mevcûdâtın netâic-i amellerine hâlel verdiği gibi Esmâ-i İlâhiyyenin cilve-i cemâllerine perde çeker.

İşte bu hadsiz şikâyete hakları olan mevcûdat namına o mevcûdatın sultanı, şu âsi beşerden azîm şikâyet eder ve etmesi, ayn-ı hikmettir ve o âsi, şiddetli tehdidata elbette müstehaktır ve dehşetli vaîdlere, bilâşübhe sezâdır.

** *

14- KURANIN ELMAS KILICI İLE KENDİSİNİ MUHAFAZASI

YİRMİSEKİZİNCİ MEKTUBUN YEDİNCİ MESELESİ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قُلْ بِفَضْلِ اللَّهِ وَبِرَحْمَتِهِ فَبِذَلِكَ فَلْيَفْرَحُوا هُوَ خَيْرٌ مِمَّا
يَجْمَعُونَ

Şu mesele «Yedi İşaret» tir.

Evvelâ, tahdis-i nimet suretinde birkaç sırr-ı inayeti izhar eden «Yedi Sebeb» i beyan ederiz.

Birinci Sebeb: Eski Harb-i Umumîden evvel ve evâilinde, bir vâkıa-i sâdikada görüyorum ki: Ararat Dağı denilen meşhur Ağrı Dağının altındayım. Birden o dağ, müthiş infilâk etti; dağlar gibi parçaları, dünyanın her tarafına dağıttı. O dehşet içinde baktım ki, merhum validem yanımdadır. Dedim: «Ana, korkma! Cenab-ı Hakkın emridir; O rahîmdir ve hakîmdir» Birden o hâlette iken, baktım ki mühim bir zat, bana âmirane diyor ki: «İ'caz-ı Kur'anı beyan et.» Uyandım, anladım ki: Bir büyük infilâk olacak. O infilâk ve inkılâbtan sonra, Kur'ân etrafındaki surlar kırılacak. Doğrudan doğruya Kur'ân kendi kendini müdafaa edecek. Ve Kur'âna hücum edilecek; i'cazı Onun çelik bir zırhı olacak. Ve şu i'cazın bir nev'inin şu zamanda izharına -haddimin fevkinde olarak- benim gibi bir adam namzet olacak. Ve namzet olduğumu anladım.

Madem İ'caz-ı Kur'an'ı bir derecede beyan, Sözlerle oldu. Elbette o i'cazın hesabına geçen ve O'nun reşahatı ve berekâtı nev'inden olan hizmetimizdeki inâyâtı izhar etmek, i'caza yardımdır ve izhar etmek gerektir.

İkinci Sebeb: Madem Kur'ân-ı Hakîm mürşidimizdir, üstadımızdır, imamımızdır, herbir âdâbda rehberimizdir; O kendi kendini methediyor. Biz de O'nun dersine ittibaen, O'nun tefsirini methedeceğiz.

Hem madem yazılan Sözler onun bir nevi tefsiridir, ve o risaleler ki Hakaik-ı Kur'âniyyenin malıdır ve hakikatlarıdır; ve madem Kur'ân-ı Hakîm ekser sûrelerde, hususan **الر** larda **حم** lerde kendi kendini kemal-i haşmetle gösteriyor; kemâlâtını söylüyor; lâyük olduğu mehdi kendi kendine ediyor. Elbette sözlerde in'ikâs etmiş Kur'ân-ı Hakîmin

lemeat-ı i'caziyyesinden ve o hizmetin makbuliyetine alâmet olan inâyât-ı Rabbaniye'nin izharına mükellefiz. Çünkü, o üstadımız öyle eder ve öyle ders verir.

Bediüzzaman Van'da bulunduğu zamanlarda, vali Tahir Paşa ile bazı gazetelerden havadis okurdu. Bilhassa İslâmiyeti alâkadâr eden hususlara dikkat ederdi. Van'daki ikameti esnasında, âlem-i İslâmın vaziyetini bir derece öğrenmiş bulunuyordu. Bir gün Tahir Paşa bir gazetede şu müdhiş haberi ona göstermişti. Haber şu idi:

İngiliz Meclis-i Meb'usânında Müstemlekât Nâzırı, elinde Kur'an-ı Kerim'i göstererek söylediği bir nutukta:

Bu Kur'an, İslâmların elinde buldukça biz onlara hâkim olamayız. Ne yapıp yapmalıyız, bu Kur'anı onların elinden kaldırmalıyız; yahut Müslümanları Kur'andan soğutmalıyız, diye hitabede bulunmuş.

İşte bu müdhiş haber, onda tarifi fevkinde bir tesir uyandırmıştı. İstidadı şimşek gibi alevli, duyguları ve bütün letaifi uyanık ve ilim, irfan, ihlas, cesaret ve şecaat gibi hârîka inayet ve seciyelere mazhar olan Bediüzzaman'ın, bu havadis üzerine: "Kur'anın sönmez ve söndürülmez manevî bir güneş hükmünde olduğunu, ben dünyaya isbat edeceğim ve göstereceğim!" diye kuvvetli bir niyet ruhunda uyanır ve bu saikle çalışır.³¹

Nazîrsiz bir allâme olan Bediüzzaman, daha genç yaşında görünen müstesna zekâ ve ilminden de anlaşıldığı gibi, sair emsalleri fevkinde kendisine ayrıca hikmet-i Kur'aniye talim edilmişti. Kendisi, asr-ı hazırın ihtiyacını karşılayacak, zamanın ilmî ve edebî seviyesinin fevkinde bütün dünyaya Kur'anın mu'cize olduğunu isbat ve herkesi ikna' edebilecek bir kabiliyet, metanet, emel ve fedakârlık taşıyordu.

Bir buğday tanesi kadar çam çekirdeğinden dağ gibi bir ağacın zuhuru, kudret-i İlahiyeyi açıkça gösterdiği gibi; maddî hiçbir kuvvete sahip olmayan, bilakis mazlum ve bir nevi elleri kolları bağlı bir vaziyette Bediüzzaman'ın çekirdek-misal hayatı ve hizmetiyle tarihin en dehşetli bir devrinde hem Anadolu, hem âlem-i İslâm, hem dünyanın ekserisine de maddeten tesir edecek ve zihniyetlerini değiştirecek manevî küllî ve cihanşümül bir inkişafın

³¹ Said Nursî altmışbeş sene evvel Van'da Vali Tahir Paşa'nın yanında iken okuduğu bir gazetede, İngiliz Müstemlekât Nâzırı'nın İngiliz Meclis-i Meb'usânında elinde Kur'anı göstererek: "Bu Kur'an, müslümanların elinde kaldıkça biz onlara hakikî hâkim olamayız. Ya Kur'anı ortadan kaldırmalıyız veya onları Kur'andan soğutmalıyız." sözü üzerine, ruhunda bir fevran ve nihayetsiz bir gayret uyanır. Kur'anın bir mu'cize olduğunu isbat ederek her tarafa neşretmek ve kâfirleri tam susturmak ister; buna kat'i karar verir. Van'da bulunduğu onbeş sene müddet içerisinde hıfzına aldığı seksenden ziyade kitabı ezbere devrettiği gibi, âlem-i İslâmın hal-i hazırda durumu hakkında da gerekli her türlü malûmatı elde eder.

zuhuru; aynen bir kudret-i mutlaka ve istihdam-ı İlahî ve sevk-i Rabbanî ile olduğu akla ve kalbe görünmektedir.

Kur'an Okumanın Anlamı

[Doç.Dr.Bahattin DARTMA](#)

Kur'ânâ€™ı Kerim, tüm insanlığın hidayeti adına nâzil olmuş son ilâhî mesajdır. Gönderiliş gayesi olan bu asıl görevini pek çok âyetinde serdetmiştir. Şimdi bunlardan birkaçını zikredelim:

"Bu Kur'ân, delilleri ile, fikirleri ve kalbleri aydınlatan basiret nurlarıdır ve iman edecek kimseler için hidayet rehberi ve rahmettir." (Câsiye 45/20); "Gerçekten bu Kur'ân, insanları en doğru yola, en isabetli tutuma yöneltir." (İsrâ 17/9); "... İşte bu (Kur'ân) Allah'ın hidayetidir ki, onunla dilediğine yol gösterir..." (Zümer 39/23); "Bu Kur'ân, hidayet rehberidir. Rablerinin âyetlerini reddedenlere ise, en fenasından gayet acı bir azap vardır." (Câsiye 45/11)

Âyetlerde Kur'ân'ın en doğru yola ulaştırıcı bir hidayet rehberi olduğu, reddedilmesi hâlinde insanın tahammül gücünü aşan zorlu bir azapla karşı karşıya gelineceği ihtar edilmiştir. Buradaki 'hidayet'in kapsamına, insanı, hem bu dünya ve hem de âhîret hayatını düzenleyerek mesut edecek, huzura kavuşturacak tüm hususlar dahildir. Zira Kur'ânâ€™ı Kerim, hiçbir ayırım yapmaksızın bütün beşeriyeti kucaklayarak, karşılaşılan her türlü ihtiyaca en gerçekçi ve makûl cevaplar ve çözümler ortaya koymaktadır "Sizden öncekilerin tarihi, sizden sonrakilerin haberi ve aranızdaki meselelerin çözümü Kur'ân'dadır..." (Tirmizî, Fezâilu'lâ€™Kur'ân, 14)

Bütün insanlık, refaha kavuşmak ve mutluluğu yakalamak için tarih boyunca çok gayret sarfetmiş ve hâlâ bu gayesine ulaşmak ümidiyle çeşitli uğraşlar vermektedir. Günümüzde uygarlık, ilim ve teknik akıllara durgunluk verecek şekilde ilerlemesine rağmen ne hazindir ki insanlık, hâlâ devâsâ problemler içinde kıvrılmakta, haysiyet ve onuruyla bağdaşmayan çirkin ve acımasız muamelelere maruz kalmakta, derin ve onulmaz bedbahtlıklar içinde yüzmektedir. Kısaca, tablo vahimdir; problemlere çözüm üretimi yetersizdir; üretilenler de sadra şifâ verecek derecede değildir. Çünkü bu konuda göz ardı edilen çok önemli bir gerçek vardır ki o da, insanları hidayete erdirmek için indirilmiş olan Kur'ân'a sahici olarak gereken hassasiyeti göstermemek, ehemmiyet vermemek, meseleleri Kur'ân çerçevesinde ele almamaktır: "O gün Peygamber: 'Ya Rabbi, halkım bu Kur'ân'ı terk edip ondan uzaklaştılar!' der." (Furkân 25/30) Oysa insanların ulaştığı en ileri seviye olma iddiasındaki Batı medeniyetinin bir temsilcisi â€™Eckermanâ€™ bir istekte bulunmaktadır: "Görüyorsunuz ki, bu Kitâb'ın öğrettiği esaslar, zerre kadar aksamıyor. Biz, bütün sistemlerimizle bundan ileri gidemiyoruz." (Ateşmen 1971, 156)

Aynı konuda İngiliz düşünür Ayşe B. Honey'in şu tesbitleri de önemlidir: "Bugün Batı dünyası, karanlık bir hayat içindedir. Benlik ve ruhunu kurtarmak için gösterilen hiçbir önemli ışık yoktur. Avrupa cemiyetinin aktüel durumundan haberdar olan herhangi bir kimse, maddî mükemmelliğin ve ilerleyişin arkasındaki bu umumî huzursuzluğu ve rûhî rahatsızlığı görebilir. Şimdi halk, kendi kötü durumundan kurtulmak için yol aramaktadır; fakat çıkar yolu görememektedir. Araştırmaları verimsizdir. Ortada tek bir çıkar yolu görünmektedir: İslâm'ın gösterdiği yolda gerçek bedenî ve rûhî ihtiyaçlar arasında harikulâde bir âhenk vardır. İslâm, hakîkî muvaffakiyet ve kurtuluşa götürecektir modern medeniyet yolunu göstermektedir. O, Batı insanına hayatın hakîkî gayesini ve Allah rızası için mücadeleyi tercih etmemiz gerektiğini öğretecektir. Bu, gelecekte de onun başarısını temin edecektir. Allah, bizi bu hayatta da âhîrette de bağışlasın, selâmete erdirdin." (a.g.e. 49)

Anlaşılan o ki, tek yönlü gelişme insanlığa mutluluk getirememektedir. Öyle ise katıyetle bilinmelidir ki, insanoğlu, Mushafâ€™ı Şerif'in iki kapağı arasında bulunan, yani bütün Kur'ân'daki emir ve tavsiyelere uymadıkça huzur bulup saadete eremeyecek; en girift olanına kadar içine düştüğü bütün problemler, Kur'ân'da yer alan prensiplere uyulmak suretiyle ancak çözüme kavuşturulabilecektir. "Çağ, ilâhî İrâde'nin, yani Kur'ân'ın gerisinde kalmıştır; biz ise çağın da gerisinde bulunuyoruz." (Öztürk 1996, 7) tesbiti bu gerçeği veciz bir şekilde ortaya koymaktadır. "İslâm, milletlerin üstünde bir medeniyet dinidir." sözüyle de Hacca F. R. Fezou, aynı hususa

işâret etmiş olmalıdır. (Ateşmen, 48)

Görülüyor ki, Batılı düşünürler içinde bile bu konuda doğruyu görüp hakkı teslim edenler vardır. Bunlardan Fransız Anquetil Duperron: "Artık bâtil itikatlarımızdan sıyrılmam da dünya üzerindeki önemli bir nüfusun tabii olduğu Kur'ânî hükümlere eğilelim." (Danışmend 1978, 49) derken; Raymond Lerouge de insanlığı bugün içinde bulunduğu bunalımlardan ancak Kur'ânî'yi Kerim'in kurtarabileceğini: "İslâmiyet'in bugün maruz bulunduğumuz içtimâî meseleleri hemen hâlediverecek bir takım düsturlara mâlik olduğunu unutacak olursak..." (a.g.e., 57) şeklinde başlayıp devam ettirdiği sözleriyle açıkça deklare etmiştir. Stengass'ın şu ifadeleri de kayda değerdir : "Kur'ân, din adına insanları meşgul eden bütün büyük ve karışık meseleleri aydınlatmış ve insanın terakkisi ve yükselmesinin önünde hiçbir engel bırakmamıştır." (Ateşmen, 143)

O hâlde, elimizde aslını muhafaza eden yegâne ilâhî rehber olarak "bütün dînî ve dünyevî faziletlerin" (H. S: Lider) (Ateşmen, 159) ve "daha büyük bir terakkînin menbaı" (T. Arnold) (a.y.) olan Kur'ân'a sarılmaktan başka çarenin olmadığını sadece kabul etmek yetmez, onu uygulamak lazımdır: "Hepiniz toptan, Allah'ın ipine (dinine) sımsıkı sarılın, bölünüp ayrılmayın. Allah'ın sizin üzerinizdeki nimetini hatırlayın: Hani siz birbirinize düşman idiniz de, Allah kalblerinizi birbirine ısındırmış ve onun lütfu ile kardeş oluvermişsiniz. Siz bir ateş çukurunun tam kenarında iken oraya düşmekten de sizi O kurtarmıştı. Allah, size âyetlerini böylece açıklıyor, tâ ki doğru yola eresiniz." (Âlâ'ı İmrân 3/103) "Bir de şu: "İşte benim dosdoğru yolum. Ona tabii olun. Yoksa başka yollara uymayın ki, sizi O'nun yolundan ayırmasın. İşte kötülüklerden sakınasınız diye Allah, size bunları emretti." (En'âm 6/153)

Çünkü vahyin getirdiği esaslar dikkate alındığı takdirde mutluluğu yakalamak, refah ve huzura kavuşmak mümkündür. Aksi hâlde, her çeşidiyle kötülüğün içinden çıkma imkânı olmaz: "Şimşek nerdeyse gözlerini köreltecek. Önlerini aydınlattı mı ışığında yürürler, karanlık çökünce de dikilir kalırlar. Allah dileseydi kulaklarını sağır, gözlerini kör ederdi. Allah gerçekten her şeye kadirdir." (Bakara 2/20)

Şimdi böylesine önemli olan ölümsüz değerler kaynağından yeterince istifade etmek için ne yapmak gerekir? Başka bir ifadeyle Kur'ân'dan, insanı hidayete getirecek, dünyevî ve uhrevî mutluluğa erdirecek şekilde nasıl yararlanılır? Kısacası Kur'ân niçin indirilmiştir? Şimdi, çalışmamızın omurgasını teşkil eden bu mühim sorunun cevabını vermeye çalışalım. Kur'ân'dan gerçek anlamda yararlanmak için şöyle bir çizgi takip edebiliriz:

1. Kur'ân'ı Yüzünden Okumak :

"Bu Kur'ân'ı öğreniniz! Şüphesiz ki siz onu okurken, her bir harfine karşılık on sevap alırsınız. Ben, "elif lâm mîm" bir harftir demiyorum. Elif bir, lâm bir, mîm de bir harftir. Her harfe mukabil on sevap vardır." (Tirmizî, Fezailü'lâ'ı Kur'an, 16) Hadîste kısaca, Kur'ân okuyanın, okuduğu her harfe karşılık on sevap alacağı ifade edilmiştir. Hattâ Kur'ân'ı zorlanarak okuyanların bile sevaba nail olacağı, üstelik iki kat sevap alacağı haber verilmiştir: "Kur'ân'da mâhir olan, sefere denilen Kerim ve itâatkar meleklerle beraberdir. (Kur'ân'ı) güçlüğ çekerek/kekeleyerek okuyana ise iki kat ecir vardır." (Müslim, Salâtü'lâ'ı Müsafirîn, 244; Ebu Davud, Salât, 349) Buradan, zorlanarak Kur'ân okuyanın okuduğu her harfe karşılık yirmi sevap alacağı sonucu çıkarılabilir. Ancak, yukarıdaki hadiste zikredilen "on" rakamından maksadın kesret (çokluk)ten kinâye, yani Kur'ân okuyanın çok sevap alacağı anlatılmak istenmiş olabilir.

Belki de bunun içindir ki, İslâm âlimleri tarafından Kur'ân okumanın, tesbih, tehlîl ve diğer ezkârdan daha faziletli olduğu beyan edilmiştir. (Nevevî 1990, 24; Kandehlevî 1997, 380) Zikredeceğimiz şu hadis de bu görüşün doğruluğunu teyîd etmektedir: "Yüce Allah şöyle buyurmaktadır: 'Kur'ân, her kimi Beni zikretmekten ve Bana el açıp istemekten alıkoyarsa ona, isteyenlere verdiğimin en alâsını veririm. Allah'ın kelâmının diğer kelâmlara olan üstünlüğü, O'nun yaratıklarına karşı üstünlüğü gibidir." (Tirmizî, Fezailü'lâ'ı Kur'ân, 6/25) İşte böylesine mühim olan bir amelin önemini vurgulamak için olmalı ki, Resûlullah (s.a.s), Kur'ân'ı öğrenen ve onu başkalarına öğretenle ilgili olarak şu müjdeyi vermiştir: "Sizin en hayırlınız, Kur'ân'ı öğrenen ve onu başkalarına öğretendir." (Buharî, Fezailü'lâ'ı Kur'ân, 21) Kur'ân okumanın ve dinlemenin pek çok faydasının olduğu muhakkaktır: "Öyle

ise, Kur'ân okunduğunda hemen ona kulak verin, susup dinleyin ki merhamete nail olasınız." (A'râf 7/204): "Allah'ın evlerinden (herhangi) bir evde, Allah'ın kitabını okuyan, aralarında mutalâa eden topluluğa sekîne iner; onları rahmet bürür, melekler kuşatır ve Allah kendi katındaki kimseler arasında zikreder." (Ebû Dâvûd, Salât, 349)

Müslüman düşünürler bir yana, Batılılar bile bu konuda görüş beyanında bulunma ihtiyacı hissetmişlerdir. Meselâ, Blachere şöyle der: "Vahyolunan Kelâmullah'ın yüksek sesle okunması, dinleyenleri mu'cizevî bir tesir altında bırakır." (Danişmend, 58) John Davenport, konuya ilişkin olarak, "Arapça bilmeyen bir kimse Kur'ân'ı dinlese, onun Arapça eserlere olan üstünlüğünü derhal anlar..." (Ateşmen, 133) derken, Jeanâ€"Paul Roux adlı müsteşrik de, okunan Kur'ânâ€"ı Kerim'i dinlemenin önemini ve meydana getirdiği tesiri şu sözleriyle anlatmaktadır : "İslâm'ın yayılmasında Kur'ân okumanın, başka her türlü sözden daha büyük bir âmil olduğu bir çok şehâdetle sabittir. En muannit düşmanlar bile Kur'ân'ı dinler dinlemez birdenbire duraklıyorlar, ekseriya hemen imana gelip Kelimeâ€"i Şehâdet getiriyorlardı. Âyetlerdeki kelimelerde ne fevkalâde bir kuvvet ve kudret vardır!" (Danişmend, 63)

Jacques C. Risler'in : "... Kur'ân'ın kuvvet ve kudretiyle güzelliğini ve aynı zamanda lâfız asaletini takdir edebilmek için kendisini dinlemek lâzımdır. Kur'ân'ın âhenkli ve âdeta kafiyeli nesri öyle cazip ve nazif bir letâfet ve zerafet neşreder ki, bütün fikirlerle tasvirler bir sıcaklık ve aydınlık içinde parlar..." (a.g.e., 66â€"67) şeklindeki sözleriyle, Mr. Rodvill'in şu itirafı da zikre değerdir: "Kur'ân'ı okudukça onun bizi teshir ettiğini, hayretlere düşürdüğünü ve sonunda bize üstünlüğünü tasdik ettirerek onun büyüklüğünden dolayı Cenâbâ€"ı Hakk'ın huzurunda secdeye varmak istediğimizi görürüz..." (Ateşmen, 143) Burada yeri gelmişken, Meryem Cemile'nin görüşlerini de kaydetmek sanırız isabetli olur : "Kur'ân, öyle misilsiz bir belâgat hârikasıdır ki, onun tilâveti insanlara gözyaşları döktürür ve istiğrâka sevk eder." (a.g.e., 144) Ancak, Kur'ân'ı sadece yüzünden okumak yeterli değildir; bundan sonra, okunan Kur'ân'ı anlama safhası gelmelidir.

2. Kur'ân'ı Anlamak:

Kur'ân okumadaki asıl maksat, onu anlamaya çalışmaktır. Bu husus, âyetlerde gayet açıktır: "Düşünüp manâsını anlamanız için Biz, onu Arapça bir Kur'ân olarak indirdik." (Yûsuf, 12/2); "Biz, düşünüp anlamanız için onu Arapça bir Kur'ân olarak indirdik." (Zühuf 43/3); "Kur'ân'ı gereği gibi düşünmeyecekler mi? Eğer Kur'ân Allah'tan başkasına ait olsaydı, elbette içinde birçok tutarsızlıklar bulurlardı." (Nisâ' 4/82); "Öyle olmasa, Kur'ân'ı düşünmezler mi? Yoksa kalblerinin üzerinde üst üste kilitler mi var?" (Muhammed 47/24) Aynı konuda, şu hadisi zikretmeliyiz: "Her kim Kur'ân'ı okur, onu anlayarak ezberler ve helâlini helâl, haramını haram kabul ederse, Allah bu Kur'ân sebebiyle onu Cennete koyar." (Tirmizî, Fezailü'lâ€"Kur'ân, 13) Konuya dair Ebû Abdürrahmân esâ€"Sülemî'nin şu sözü de anlamlıdır : "Biz, Kur'ân'dan on âyet öğrenince, onun helâliniâ€"haramını, emriniâ€"nehyini öğrenmeden başka bir âyete geçmezdik." (Kurtubî, 1/39)

Kur'ân'ı anlama(ya çalışma)nın, üzerinde kafa yormanın, tefekkür etmenin, nâfile namaz kılmaktan daha önemli olduğu, Resûlullah'ın Ebû Zerr'e hitâben söylediği: "Oturup, Allah'ın kitabından bir âyeti anlamam, senin için yüz rekât (nâfile) namaz kılmaktan daha hayırlıdır." (İbn Mâce, "Mukaddime", 16) sözünde gayet net olarak ifade edilmiştir. Bir başka hadîste de Resûlullah Efendimiz (s.a.s.), şöyle buyurmuştur : "Kur'ân'ı üç günden az bir sürede hatmeden, on(un mânâsını) anlayamaz." (İbni Mâce, İkametü'sâ€"Salât, 178) Bu hususta İbn Abbas'ın şöyle bir beyanı vardır: "Bakara ve 'Âlâ€"i İmrân sûrelerini tertil üzere düşünerek okumam, Kur'ân'ı (baştan sona) sûratle okumamdan bana daha doğru görünmektedir." (Gazalî, 1/282) Süleymân Dârânî de bu konudaki tutumunu şu sözlerle anlatmıştır: "Ben bir âyet okurum, dörtâ€"beş gece onu düşünürüm, onu iyice anlamadan başkasına geçmem." (a.g.e., 1/277) Demek ki faziletli olan, Kur'ân'ı mümkün olan en kısa zamanda okuyup bitirmek değil, onu anlayarak okumaktır. Bunun için de Kur'ân'ın irâb edilerek okunması tavsiye edilmiştir. Konuyla ilgili Hz. Ömer'in: "Kur'ân'ı okuyan ve onu irâb eden, yani, onu anlamak maksadıyla cümlelerinin yapısını ve dilinin karakteristiğini çözmeye çalışan kimseye Allah katında şehîd sevâbı verilir." (Kurtubî, 1/23) sözüyle, Mekhûl'un: "Bana ulaştığına göre, Kur'ân'ı i'râb ederek okuyana, irâbsız okuyanın sevâbının iki katı verilir." (a.y.) sözü oldukça anlamlı görünmektedir. Hattâ, Kur'ân'ı irâb etmenin onu

ezberlemekten daha mühim olduğu belirtilmiştir. Hz. Ebû Bekir ile Hz. Ömer, bu hususu şu sözleriyle dile getirmişlerdir: "Bize, Kur'ân'ı irâb etmek, onu(n harflerini) ezberlemekten daha doğru görünmektedir." (a.y.) Çünkü Kur'ân'ı irâb etmek, onun mânâlarını anlamaya yardımcı olmaktadır. İşin önemi de zaten buradan ileri gelmektedir. Eğer Kur'ân'ı anlamaya vesile olmayacaksa mücerred olarak/sadece irâbın kayda değer bir tarafı yoktur. İbn Atıyye, bu hususa şu sözleriyle açıklık getirmiştir : "Kur'ân'ı irâb etmek dinde asıldır. Çünkü bununla kâide/kural demek olan Kur'ân'ın mânâları daha iyi anlaşılacaktır." (a.g.e., 1/24)

Bu kısma son vermeden önce, okuduğu Kur'ân'ın anlamını bilmeyen ve bu yüzden, korkuyla heyecanın iç içe bulunduğu bir duruma düşen kişinin hâlini anlatan, İyâs b. Muâviye'nin verdiği şu misali kaydetmek sanırız faydalı olur: "Kur'ân'ı okuyup da onun mânâsını bilmeyen kimse, lambanın olmadığı bir gecede hükümdarından kendisine bir mektup gelen, (bu yüzden) kendisini korku saran ve mektubun içinde ne olduğunu bilmeyen kimse gibidir. Kur'ân'ın mânâsını bilen ise, lâmba getirerek mektubun içindekini okuyan gibidir." (a.g.e., 1/26)

3. Kur'ân'ı Yaşamak :

Yukarıda Kur'ân'ın, üzerinde düşünülmesini istediğinden söz etmiştik. Elbette, onu anladıktan sonra hayata geçirmemek olmaz. Bu sebeplerdir ki, "Andolsun, size, içinde şanıvız/şerefiniz bulunan bir Kitap indirdik. Aklınızı kullanmıyor musunuz?" (Enbiya 21/10) âyetinde "içinde şanıvız/şerefiniz bulunan bir Kitap" kısmını, Sehl b. Abdullah "içindeki hayat veren şeylerle amel etmek" (Kurtubî, 11/273) şeklinde tefsir etmiştir. Tabii ki, Kur'ân üzerinde sadece tefekkürle yetinip, onu hayata geçirmedikçe, istenilen neticeyi elde etmek mümkün değildir. "Biz sana hayrı, feyiz ve bereketi bol bir Kitap indirdik ki, insanlar onun âyetlerini iyice düşünsünler ve aklı yerinde olanlar ders ve ibret alsınlar." (Sâd 38/29). "Yemin olsun: Biz, ders alınsın diye Kur'ân'ın anlaşılmasını kolaylaştırdık. Haydi var mı düşünen ve ibret alan?" (Kamer, 54/17, 22, 32, 40)

Bir hadîsâ€i şerifte de bu hususlar şöyle bir benzetme ile anlatılmıştır: "Kur'ân'ı öğreniniz, onu okuyunuz. Kur'ân'ı öğrenen, onu okuyan ve gereğini yapan kişi, misk ile doldurulmuş bir kap gibidir; kokusu her tarafa yayılır. Kur'ân'ı öğrenip anlayabildiği hâlde gaflete dalan kişi ise, içinde misk varken ağız sıkıca kapatılmış kap gibidir." (Tirmizî, Fezailü'lâ€Kur'ân, 2) Kur'ân'ı okuyan, anlayan ve onu yaşayan, âhirette de tahminlerimizin ötesinde bir güzelliğe kavuşacak, ayrıca ebeveyni onun sayesinde arzu edilmeye değer lütuf ve nimetlere erecektir: "Kur'ân'ı okuyan ve hükümleriyle amel edenin anne ve babasına kıyâmet günü parlaklığı dünyadaki güneşin parlaklığından daha kuvvetli olan bir taç giydirilir. O hâlde Kur'ân'ı bizzat uygulayan hakkında ne düşünürsünüz? (Onun sevabını siz takdir edin)." (Ebu Davud, Vitr, 14; I. Müsned, 3/440)

Ashâb, Kur'ân'ı okuyor, anlıyor ve yaşıyordu. Hz. Ömer, Bakara sûresini on kûsûr senede ezberlemiş, sûreyi ezberleyince Allah'a şükretmek için bir de deve kurban etmiştir. (Kurtubî, 1/40) Anlaşıyor ki Hz. Ömer, söz konusu sûreyi on kûsûr yıl gibi bir zaman zarfında okumuş, anlamış ve hayata geçirmiştir. Yoksa sadece yüzünden okuyup veya ezberleyip bırakmamıştır. İmâm Mâlik'in rivâyetine göre de, "Abdullah ibn Ömer, Bakara sûresini öğrenmek için üzerinde tam sekiz sene durmuştur." (Muvatta, Kur'ân, 11) Bu dönemde Müslümanlar, Kur'ân'ı okuyup onun seviyesine çıkmaya çalışırken, ne hazindir ki, günümüz Müslümanları Kur'ân'ı kendi seviyelerine indirmeye çalışıyorlar. (Gazalî 1998, 41) Demek ki, o devirde Kur'ân anlaşılıp yaşıyordu, günümüzde olduğu gibi mânâsı bilinmeden sadece yüzünden okunmak veya ezberlemekle yetinilmiyordu. Kur'ân hâfızı olmak, baştan sona Kur'ân'ı yanlışsız olarak ezbere okumak değildi. Nitekim Ebû Ömer, Kur'ân hâfızını şöyle tarif etmektedir: "Hameletü'lâ€Kur'ân/Kur'ân hâfız(lar)ı, Kur'ân'ın hükümlerini, helâlini ve haramını bilen ve onun içindekilerle amel edenlerdir." (Kurtubî, 1/26) Abdullah ibn Amr da, Kur'ân hâfızında bulunması gereken nitelikleri sayarken şöyle demektedir: "...Kur'ân'ın hükümlerini öğrenmesi, Allah'ın muradını ve üzerine farz olanı anlaması, okuduğundan istifade etmesi, okuduğuyla amel etmesi gerekir. Kur'ân'ın farzlarını ve hükümlerini ezberden okuyup da, okuduğunu anlamaması ise ne kötü bir şeydir..." (a.g.e., 1/21)

İşte bundan dolayı olmalı ki, Kur'ân'ı okuyup tatbik etmeye çalışan kimse, gıpta edilmeye değer bulunmuştur: "Ancak iki kişi gıpta edilmeye değerdir: Birisi, Allah'ın kendisine Kur'ân ihsan edip de geceâ€gündüz onu okuyarak uygulamaya çalışan; diğeri de, Allah'ın verdiği malı geceâ€gündüz infak eden kimsedir." (Müslim,

Salâtü'lâ€™Müsafirîn, 266â€™267)

Konuyla ilgili olarak, Abdullah ibn Mes'ûd'un şu sözleri oldukça manidar görünmektedir: "Bize, Kur'ân'ın lâfızlarını ezberlemek zor, onunla amel etmek kolay gelirdi. Bizden sonrakilere Kur'ân'ı ezberlemek kolay, onunla amel etmek zor gelecek." (Kurtubî, 1/40) "Kur'ânâ€™ı Kerim, hükmüyle amel edilmek için nazil olmuş iken, onlar yalnız okumasını amel olarak kabul etmişlerdir. Bazı kimseler, Fâtiha'dan başlayarak hiç yanılmamak şartıyla Kur'ân'ı sonuna kadar okudukları hâlde hükmüyle amel etmezler." (Gazzalî, 1/275) Hasan Basrî, bu konudaki hassasiyetini şöyle ifade eder: "Önceleri insanlar, Kur'ân'ı Allah'ın bir emri, fermanı bilir öyle davranırlardı. Gece gündüz onun üzerinde titizlik gösterir, onu gözetir, göz önünde bulundurur, ona göre amel ederlerdi. Şimdi siz, onun harflerine, hareketlerine çok dikkat ediyorsunuz, ama ilâhî emirlere, içinde neler bulunduğuna hiç dikkat etmiyorsunuz. Hattâ onları anlamıyorsunuz bile." (Kandehlevî, 383)

Günümüzde de yaygın olan başka bir probleme Ebû Ümâme elâ€™Bâhilî şu sözleriyle parmak basmıştır: "Kur'ân'ı okuyunuz! (Duvarda) asılı Mushaf sizi aldatmasın! Allah, Kur'ân'ın kabı olan kalbe azap etmez." (Gazzalî, 1/273) Kur'ân'dan tam anlamıyla istifade etmek için bu üç merhâle önemlidir. Hayata geçirilmeden Kur'ân'dan beklenen güzellikler gerçekleşmez. İnsanın ve içinde yaşadığı toplumun müsbet yönde değişmesi ve yükselmesi, Kur'ân'ın hayata geçirilmesine bağlıdır. Aksi hâlde, Resûlullah'ın (s.a.s.) şu sözünün ilk kısmının gerçekleşmesi umulurken, son kısmı gerçekleşir ki, bu da, insanlık açısından tahammülü imkânsız vahim sonuçlar doğurur: "Allah, bu Kelâm'la bir kısım kavimleri yükseltir, diğer bir kısmını da alçaltır." (İbn Mâce, "Mukaddime", 16) Resûlullah, Kur'ân'ı ayrıca şifa olarak da zikretmiştir: "Şu iki şifalı şeye devam ediniz: Bal ve Kur'ân." (İbn Mâce, Tıb,

7)Bal, maddî bünyenin sağlığı için ne kadar yararlı ise, Kur'ân da maddi hastalıklar için hattâ onlardan daha da fazla manevî yapının sağlıklı olması için elzemdir. Bir başka hadîsinde Resûlullah: "İlacın en hayırlısı Kur'ân'dır." (İbn Mâce, Tıb, 38) buyurmakla Kur'ân'ı, en iyi ilaç olarak tek başına zikretmiştir.

Bizzat Kur'ân, inananlara şifâ ve rahmet oluşunu şöyle beyan etmektedir: "Biz, Kur'ân'ı mü'minlere şifa ve rahmet olarak indiririz. Ama o, zalimlerin ise sadece ziyanını artırır." (İsrâ 17/82). Tabî ki rahmete nail olma, kuşkusuz Kur'ân'ı uygulamaya bağlıdır: "İşte bu Kur'ân da, indirdiğimiz kutlu bir kitaptır. Artık ona tâbi olun, inkâr ve isyandan sakının ki, rahmete nail olasınız." (En'âm, 6/155)

Bir de Gazzâlî'yi dinleyelim: "Kur'ân'ın hakkıyla okunması, dil, akıl ve kalbin müştereken okunmasıyla gerçekleşir. Dil, tashîhâ€™i hurûfa riâyet ederek tertîl ile okur; akıl, mânâları anlar; kalb ise, emir ve yasaklara uyarak öğüt alır. Yani dil ağır ağır okur, akıl okunanı anlar, kalb de etkilenecek alınması gereken dersi/öğüdü alır." (Gazzalî, 1/287) Etüdümüzü noktalarken şunu da önemle belirtmeliyiz ki, herkes Kur'ân'dan imkânı nisbetinde istifade etmelidir. Kur'ân okumasını bilmeyen okumaya, okuyan anlamaya, anlayan uygulamaya çalışmalıdır.

Ve hitâmâ€™ı misk iki hadisâ€™i şerif: "... Sözü en güzeli, Allah'ın sözüdür..." (İbn Mâce, Mukaddime, 7; Nesai, Sahv, 65)

"... Sözü en hayırlısı, Allah'ın Kitabı'dır..." (Müslim, Cuma, 43)

Kaynaklar

Anquetil Duperron, Legislation Orientale, Amsterdam 1978.

Ateşmen, Mustafa, Avrupalı Gözüyle İslâm, İst., 1971.

Danişmend, İsmail Hâmi, Garb Ediplerinin Kur'ânâ€™ı Kerim Hayranlığı, Dergah yayınları, 3. Baskı, İstanbul, Ekim, 1978.

Gazzâlî, Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed, İhyâu Ulûmi'dâ€™Dîn, Mektebetü Mısır/Dâru Mısır li'tâ€™Tibâa.

Gazzalî, Muhammed, Kur'ân'ı Anlamada Yöntem, (Çeviri, Emrullah İşler), 2. baskı, İstanbul, 1998.

Kandehlevî, Muhammed Zekeriyya, Fezâilâ€™i A'mâl, (Ter., Yusuf Karaca), İstanbul, 1997.

Kurtubî, Ebû Abdillâh Muhammed ibn Ahmed, elâ€™Câmi' li 'Ahkâmi'lâ€™Kur'ân, Beyrut, Dâru İhyâ'itâ€™Türâsi'lâ€™Arabî.

Nevevî, Ebû Zekeriyâ Yahyâ b. Şeref, etâ€™Tibyân fî Âdâbi Hameleti'lâ€™Kur'ân, II. baskı, Beyrut, 1990.

Kur'an Okumanın Önemi ve İnsana Kazandırdıkları

[Doç. Dr. Muhittin AKGÜL](#)

Yaratılan binlerce canlı içerisinde akıl ve şuur sahibi olan ve aynı zamanda Hz. Allah'ın (c.c.) yeryüzünde halifesi olma şerefini üzerinde taşıyan yalnızca insandır. İnsana, başta herhangi bir iradi fonksiyonu olmaksızın bu şerefi kazandıran Cenab-ı Hakk, onu her dönemde kendisine muhatap kabul etmiş, bu önemli görev ve pâyeyi değişik zamanlarda hatırlatmış ve bunun insanlara ulaştırılması için de farklı zaman ve mekânlarda peygamberlere "sahifeler" ve "kitaplar" inzal buyurmuştur. Gönderilen bütün ilâhi beyanlardaki temel gâye, insana mevhibe-i ilâhi olarak verilen bu şerefin asla unutulmaması, yaratılıştaki sırrın farkında olunması ve netice olarak da dünya-âhiret mutluluğunun yakalanmasıdır. İnsanlığın başlangıcından günümüze bazı temel prensiplerin dışında, hayat şartları ve ihtiyaçlar farklı olduğu gibi, bu ihtiyaçlara her dönemde verilen ilâhi beyandaki (tali) prensiplerde de zaman zaman değişiklikler olmuştur. Hz. Âdem'e o dönemin ihtiyaçlarına göre "sahife"ler şeklinde verilen ilâhi beyan, kendisini takip eden Hz. İdris, Hz. Nûh ve Hz. İbrâhim gibi peygamberlere sayfası ve muhtevası daha geniş "sahife"ler şeklinde devam etmiş, Hz. Mûsa ve Hz. İsa'ya "kitap" olarak nâzil olmuş, son olarak da Hz. Muhammed'e (s.a.s), bütün kitapları özetleyen, doğrulayan, bütün zaman ve mekânlara yetecek ölçülere sahip olan özellikleriyle Kur'ân nâzil olmuştur.

Kur'ân, kâinat kitabının bir tercümesidir. Cenab-ı Hakk'ın hem tekvînî hem de teşrîî âyetlerini okuyan bir tercümanıdır. Görünmeyen ve görünen âlemin açıklayıcısıdır. Allâh'ın isim, sıfat ve fiillerine ait özellikleri anlatan bir rehberdir. Meydana gelmiş ve gelecek olayları haber verendir. İnsanlığın terbiyecisidir. İnsanlığı mutluluğa götüren hakîki mürşiddir. Özetle, bütün insanlığın her türlü manevî ve fikrî ihtiyaçlarına kaynak olacak kitapları ihtiva eden kutlu bir kitaptır.

Resûlullah'ın tarifleriyle Kur'ân; öyle bir kitaptır ki: "O'nda, sizden önceki (milletlerin ahvaliyle ilgili) haber, sizden sonra (kıyamete kadar) gelecek fitnelere ve kıyamet ahvali ile ilgili haberler.. ayrıca sizin aranızda, (iman-küfür, taat-isyan, haram-helâl vs. nevinden) cereyan edecek ahvâlle alâkalı da hükümler vardır. O, hak ile batılı ayırdeden tek ölçüdür ve O'nda her şey ciddidir. Kim bir zalimden korkarak ondan kopar ve onunla amel etmezse, işte o zaman Allah da onu helâk eder. Kim O'nun dışında bir hidayet ararsa, Allah o kimseyi saptırır. Zira o, Allah'ın en sağlam ipi (hablu'l-metin)dir. O, hikmet edalı hatırlatan bir beyan.. ve Hakk'a ulaştırıcı bir yoldur. O, kendisine uyanları (değişik arzulara takılıp) kaymaktan, kendisini (kıraat eden) dilleri de iltibastan korur. Âlimler hiçbir zaman ona doyamaz.. Onu çokça tekrar okuyana o, usanç vermez ve tadını eksiltmez. Onun insanlarda hayret uyaran yanlarının sonu gelmez. O öyle bir kitaptır ki, cinler onu işittikleri zaman, şöyle demekten kendilerini alamamışlardır:

"Biz, doğru yolu gösteren harika ve hiç duyulmadık bir Kur'ân dinledik. Biz onun (Allah kelâmı olduğuna) inandık." (Cin, 72/1) O'nun üslubuyla konuşan, doğruyu konuşmuş olur. O'nunla amel eden, mutlaka mükâfat görür. Kim onunla hüküm verirse, adaletle hükmeder. Kim ona çağırırsa, doğru yola çağırılmış olur." (Tirmizî, Fedailü'l-Kur'ân, 14; Müsned, 1/91)

Kur'ân, gerek yaşantıda, gerekse vicdanlarda yerleştirdiği prensiplerle, hayatın bütün yönlerini içine alacak şekilde gayet açık bir metod ortaya koymuştur. Öyle orijinal bir metod ki, insanlık daha önce onun benzerini görmemiştir. O, insanlığa, madde ve manâda daha önce hiç bir sistemin vermediğini vermiştir. Aynı zamanda, geçici ve bölgesel peygamberlik devri onunla sona ermiş, herkesi içine alan zaman-mekân bakımından evrensel peygamberlik müessesesi onunla başlamış ve onunla kıyâmete kadar devam edecektir.

Kur'ân'ı okumakla insan, Yaratıcısına muhatap olma gibi elde edilecek makamların en üstünü yakalamış olur. Böyle bir konumun şuurunda olana insan ise, okuduğu Kur'ân'la Rabbini dinler ve Rabbiyle konuşur.

Bu yazıda, yukarıda sadece bazı hususlarına vurgu yaptığımız Kur'ân'ın, okunup anlaşılmasıyla insanların dünya ve âhirette elde edecekleri kazançlar ve Kur'ân okurken dikkat edilmesi gereken hususlar üzerinde durulacaktır.

A. KUR'ÂN OKUMANIN DÜNYADA KAZANDIRDIKLARI

Kur'ân, Nasihat, Dertlere Şifa, Hidayet ve Rahmettir.

Kur'ân, yalnızca insanların ölüm ötesi hayatlarını ilgilendiren hususları açıklayan, ibadetler hakkında bilgi veren ve Yaratıcı'nın birliği ve varlığını ortaya koyan delilleri değil, aynı zamanda o, insanların dünyadaki mutluluklarını temin hususunda da yol gösterendir. Kur'ân, insanlar için güzel bir nasihatçı, yol gösterici ve kalplerin şifa kaynağıdır. Bu konuda Hz. Peygamber (s.a.s.), bir doktor, doktorun elindeki reçete de Kur'ân'dır. Bu husus, Yüce Beyan'da şöyle ifade edilir:

**يَأْتِيهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَتْكُمْ مَوْعِظَةٌ مِنْ رَبِّكُمْ وَشِفَاءٌ لِمَا فِي
الصُّدُورِ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ**

"Ey insanlar! İşte size, Rabbinizden bir öğüt, gönüllerdeki dertlere bir şifa, müminlere doğru yolu gösteren bir hidayet ve rahmet geldi." (Yûnus 10/57)

Kur'ân, bu âyette insanlara dört merhaledeki müdahalesini ifade etmektedir. Öncelikle, insanların maddi-manevî bünyelerine zarar verecek olan bazı zararlı unsurlara karşı uyarı yapılıyor, belki bu anlamda bazı sınırlamalar koyuluyor ve böylece ilk müdahale yapılmış oluyor. İşte bu durum, âyette "mev'iza" (öğüt) olarak belirtiliyor. Bu merhaleden sonra şifaya ulaştırmaya geçiliyor. Bu da, doktorun hastasına, hastalığa sebep olan bozuk şeyleri içerisinden atacak ilaçları içirmesine benzemektedir. Kur'ân da, insanlara sakıncalı şeyleri yasaklamakla onları tertemiz hale getiriyor ve bu durumu kazanmaları için de insanların bazı gayretlerde bulunmasını tavsiye ediyor. Nitekim şu âyet, bu husus için verilecek pek çok misalden yalnızca birisidir:

**إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ وَإِيتَاءِ ذِي الْقُرْبَىٰ وَيَنْهَىٰ عَنِ
الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَالْبَغْيِ يَعِظُكُم لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ**

"Allah, adaleti, hattâ adaletten de fazla olarak ihsanı (en güzel davranışı), muhtaç oldukları şeyleri yakınlarla vermeyi emreder. Hayasızlığı, çirkin işleri, zulüm ve tecavüzü yasaklar. Düşünüp tutasınız diye size öğüt verir." (Nahl 16/90) İnsanlar, tavsiye edilen emir ve yasakları tam anlamıyla yerine getirince de dertlerden kurtulur, gönüller güven ve emniyete ulaşır ve neticede Yüce Yaratıcının:

**يَأْتِيهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ أَرْجَعِي إِلَىٰ رَبِّكِ رَاضِيَةً مَّرْضِيَّةً
فَادْخُلِي فِي عِبَادِي وَادْخُلِي جَنَّاتِي**

"Ey gönül huzuruna ermiş ruh! Sen Rabbinden razı, O senden razı olarak dön Rabbine! Sen de katil has kullarım içine, gir Cennetime!" (Fecr 89/27-30) beyanındaki sırrı yakalamış olur. Bu sırla da ilahî rahmeti yakalar ki, âyetin sonunda belirtilen "Kur'ân'nın rahmet olması" ifadesi buna işaret etmektedir.

Kur'ân, rehberdir.

Kur'ân, bütün insanlık için rehberdir. İnsan ne kadar ilerlerse ilerlesin, maddî olarak hangi seviyeye ulaşırsa ulaşsın, Kur'ân'ın ona gösterdiği prensiplerden asla müstağni kalması düşünülemez. Bu hidayet, toplumun sadece belirli bir kısmını değil, herkesi ilgilendiren, her seviyedeki insanın muhtaç olduğu, ilerlemiş medeniyetlerin de sonsuza dek yükselmesinin teminatı olarak inmiş bir hidayettir. Bu hidayetle insan, dünyada öğrenmesi gerekli şeyleri öğrenecek, bununla birlikte asıl maksadı da unutmayacaktır.

Kur'ân'ın rehber olması Kudsî beyanda üzerinde önemle durulan bir meseledir. Mealini vereceğimiz şu iki âyet de bu durumu ifade etmektedir:

ذَٰلِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَ فِيهِ هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ

"İşte Kitap! Şüphe yoktur onda. Rehberdir muttakilere." (Bakara, 2/2)

قُلْ هُوَ لِلَّذِينَ آمَنُوا هُدًى وَشِفَاءٌ ..De ki: "O iman edenler için hidayet ve şifadır."

(Fussilet, 41/44)

Kur'an, En Doğru Yola İletir

Kur'ân, insanları yolların en doğrusuna götürür. Gerek insanların kendileriyle olan münasebetlerinde, gerek insanların birbirleriyle olan münasebetlerinde ve gerekse devletlerarası münasebetlerde Kur'ân, en ideal ve mükemmel yolu gösterir. Çünkü Kur'ân, "Alîm" (her şeyi en ince detaylarına kadar bilen) ve "Habîr" (her şeyden haberdar olan) sıfatlarına sahip Allah'ın kelâmıdır. İnsanların ortaya koyduğu, beşerî duygu ve düşüncenin içerisinde bulunduğu her şeyde bir eksikliğin olması en tabiidir. Bu, insan olmanın gereğidir. İnsanlığın, her dönemde yeni arayışlara girmesi de bunun en güzel bir göstergesidir. İşte bu anlamda Kur'ân, yolların en sağlamını, prensiplerin en uygununu ve içinde hiçbir eksikliğin olmadığı hükümleri ihtiva etme özelliğini tam ve eksiksiz olarak taşıyan biricik İlahî Kitap'tır. Onun bu yönü şöyle ifade edilmiştir:

**إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ يَهْدِي لِلَّتِي هِيَ أَقْوَمُ وَيُبَشِّرُ الْمُؤْمِنِينَ الَّذِينَ
يَعْمَلُونَ الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ أَجْرًا كَبِيرًا**

"Gerçekten bu Kur'ân, insanları en doğru yola, en isabetli tutuma yöneltir.." (İsrâ, 17/9)

Kur'ân Okunan Yere Melekler, Rahmet ve Sekîne İner

İlâhî kelâm, öyle büyük bir te'sire sahiptir ki, okunmasıyla sadece insanlar değil, melekler de etkilenir ve onu dinlemek için gelir, okunan yer bir rahmet ve sekînet (huzur-güven) ortamına döner. Bütün toplumun Kur'ân'la içli-dışlı olduğu düşünülürse, böyle bir toplum, emniyet ve güvene, meleklerin korumasına lââyık bir kıvama gelmiş demektir. Hz. Peygamber (s.a.s), bu hususu şöyle ifade buyurur: "Bir topluluk Kur'ân'ı okuyup, onu aralarında müzakere etmek üzere Allah'ın evlerinden birinde bir araya toplandıklarında, mutlaka üzerlerine sekînet iner ve onları Allah'ın rahmeti bürür. Melekler de onları kanatlarıyla sararlar. Allah Teâlâ da, onları huzurunda bulunan yüce topluluğa (meleklerle) anar." (Ebu Davud, Salât, 349; Müslim, Zikir, 38)

Hz. Peygamberin yukarıda anlattığı durum, sahabeden Üseyd ibn Hudayr tarafından da bizzat yaşanmıştır. Bu husustaki rivayet şöyledir: Hz. Üseyd, geceleyin (hurma harmanında iken) Kur'ân'dan Bakara sûresini okuyordu. Hemen yakınında ise atı bağlıydı. Birden bire atı şahlandı. Bunun üzerine Kur'ân okumaya ara verdi. At da sakinleşti. Üseyd tekrar okumaya başlayınca, at tekrar şahlandı. Üseyd yine okumaya ara verince at yine sakinleşti. Biraz sonra yeniden okumaya başlayınca at yeniden şahlandı. Oğlu Yahya ata yakın bir yerdedi. Ona bir zarar vermemesi için atın yanından uzaklaştırmaya gitti. Başını semaya doğru kaldırınca bir de ne görsün! Gökte şemsiye gibi bir şey ve içerisinde kandilimsi nesnelere var. Sabahleyin hemen Resûlullah'ın yanına gelerek başından geçenleri anlattı. Hz. Peygamber de kendisine şöyle dedi: "O gördüklerin neydi bilir misin?" O da, "hayır" cevabını verdi. Bunun üzerine: "Onlar meleklerdi. Senin sesine gelmişlerdi. Şayet sen okumaya devam etseydin, onlar seni sabaha kadar dinleyeceklerdi. Öyle ki, sabahleyin herkes onları seyredebilecek ve onlar halktan gizlenmeyecekti." buyurdu. (Buharî, Fedailü'l-Kur'ân, 11; Müslim, Müsafirûn, 40) Başka bir rivayette ise, Kur'ân okunurken inen şeyin "sekîne" olduğu belirtilir. (a.y.)

Kur'ân, okunduğu yere huzur, mutluluk ve bereket getirir. Okuyan kimselere sevinç verir. Gam ve tasalarını dağıtır, ümitsizliklerini siler, onları canlı ve aktif bir hale getirir. Her türlü vesvesenin o insanlardan ve okunan yerlerden kaçmasını sağlar. Cinnî ve insî şeytanlara karşı onları korur. Allah Resûlü Kur'ân'ın bu yönünü şu benzetmeyle anlatır:

"Kur'ân okunan evin hayrı artar; oturanları sıkmaz. Böyle evlere melekler toplanır, şeytanlar uzaklaşır. İçinde Kur'ân okunmayan ev oturanlara dar gelir; böyle evlerin hayır ve bereketi az olur; melekler uzaklaşır; şeytanlar üşüşür. İçinde Kur'ân okunan, anlam ve yorumuyla meşgul olunan ev, yıldızların yeryüzünü aydınlattığı gibi, sema ehli için aydınlatılır." (Darimî, Sünen, 2/429-430; Heysemî, Mecma'üz-Zevaid, 7/171)

Görev Vermede Tercih Sebebi

Kur'ân'ı okuyan ve içindekileri yaşayan kimseler, insanların hak ve hukûkuna riâyet etme, kendi görev ve

sorumluluklarını muhakkak yerine getirme, hüküm ve davranışlarında adaletten ayrılmama gibi çok önemli hasletlere sahip olacaklarından dolayı Hz. Peygamber birtakım görevlendirmeler yapacağı zaman bu hususu bir ölçü olarak kabul etmiş ve böylelikle Kur'ân'ı bilmeye dikkatleri çekmiştir.

Bu konuyla ilgili pek çok örnek bulmak mümkündür. Meselâ, imamlık gibi son derece önemli bir görevde, Kur'ân'ı en çok bilen tercih edilmesini tavsiye buyurmuş, (Müslim, Mesacid, 289-291; Tirmizî, Salât, 60) Allah Resûlü'nün Yemen'e gönderdiği heyetin başına yaşça en küçük olmasına rağmen Kur'ân'ı iyi bilen birini başkan seçmiş (Heysemî, 7/161) ve değişik görevlendirmelerde aynı yolu takip etmiştir. (İ. Hacer el-Askalânî, Metalibü'l-Âliye, 2/208-209) Bütün bu uygulamalar, Kur'ân okumanın ve incelikleriyle onu bilmenin önemini gösteren hususlardır.

Kur'ân'ı İyi Bilenin Mezarda Ön Tarafa Konulması

Kur'ân'ın okunma, anlaşılma ve yaşanması o kadar önemlidir ki, defnedilirken dahi bu hususa dikkat edilmiş, kim daha çok Kur'ân biliyorsa ön tarafa o konmuştur. Uhud'daki bu uygulamasıyla Resûlullah, Kur'ân'ın önemine dikkatleri çekmiş ve Kur'ân'a gösterilmesi gereken ihtimamın hangi boyutlara kadar varacağına işaret buyurmuştur.

Buraya kadar olan kısımda Kur'ân okuma ve bilmenin dünyada insanlara sağladığı faydalar ve üstünlükler üzerinde duruldu. Bundan sonraki bölümde ise, âhiretteki faydaları üzerinde durulacaktır.

B. KUR'ÂN OKUMANIN ÂHİRETTE KAZANDIRDIKLARI

En Hayırlı Kişi

İnsanlara göre üstünlük ölçüleri farklıdır. Kimine göre zenginlik, kimine göre soy-sop, kimine göre ırk, kimine göre makam-mevki vs.. Ancak Cenab-ı Allah'a (c.c.) göre hayırlı ve üstün olma, Kur'ân'ı öğrenme ve öğretme meselesine bağlanmıştır. Bu önemlidir, çünkü Kur'ân okunup anlaşılmadan üstün olmanın yolları bilinemez, hayırlı olmaya götüren ve hayırlı olmayı engelleyen hususlar tespit edilemez. Bu meselelerin aynı zamanda başkalarına aktarılması da istenmiştir ki, iyiler ve iyilikler çoğalsın, kötüler ve kötülükler Kur'ân'ın altın ikliminde yok olup gitsinler. Bu hususu Hz. Peygamber (s.a.s), şu veciz ifadeleriyle anlatmaktadır: "Sizin en hayırlınız, Kur'ân'ı öğrenen ve öğretenidir." (Buharî, Fedailü'l-Kur'ân, 21; Tirmizî, Fedailü'l-Kur'ân, 15)

Kur'ân-ı Kerim

"..Şunu unutmayın ki, Allah'ın nazarında en üstün olanınız, içinizden takvada (Allah'ı sayıp haramlardan sakınmada) en ileri olanınızdır..." (Hucurât 49/13) beyanıyla, Allah katında insanların değer kazanma ölçüsünü bildirmiştir. Belirtilen bu takva sahibi olma hususu ise, ancak Kur'ân'ı okuma ve anlamadan geçer. Demek ki bu okuma ve anlama işi yapıldığında takva yakalanıyor, takvayla da insan en hayırlılar kervanına katılmış oluyor.

Kıyâmette Şefâat

En küçük bir iyiliği dahi karşılıksız bırakmayan Cenab-ı Hakk (c.c.), insanın bu dünyada değer verip meşgul olduğu Kur'ân'ı, kişinin ona sahip çıkması ve onunla samimi bir alâka kurması oranında insana şefaatçi yapar. Bununla insan, belki de en muhtaç olduğu bâdirelerden kolaylıkla kurtulmuş olur. Hz. Peygamber'in bu hususla ilgili beyanları oldukça dikkat çekicidir. O (s.a.s.), şöyle buyurur:

"Kişi kabrinden kalkınca Kur'ân, o kimseyi, rengi değişmiş ve zayıflamış bir halde karşılar ve: 'Beni tanıyor musun?' der. O da: 'Hayır' cevabını verir. O zaman: 'Ben senin arkadaşın olan ve seni şiddetli sıcaklarda susuz, geceleri uykusuz bırakan Kur'ân'ım' der. Sonra o şahsa vakar tacı, anne-babasına da iki değerli elbise giydirilir. Anne-baba bunun sebebini sorunca, çocuklarının Kur'ân'la olan meşguliyeti gösterilir." (İbn Mace, "Edeb", 52: Darimî, Sünen, 2/451) Diğer bir hadislerinde de Allah Resûlü şöyle buyurmuşlardır: "Kur'ân okuyun! Zira Kur'ân, kıyamet günü okuyana şefaatçi olarak gelir." (Müslim, Müsafirûn, 252)

Kıyâmette Nûr

Kur'ân'ın isimlerinden birisi de "Nûr"dur. Nurun anlamlarından biri de, etrafı aydınlatan ve görmeye yardım eden ışıktır. (İbn Faris, Mu'cem Mekâyis Fi'l-Luğa, 368; Rağıb, Müfredât, 508) Kur'ân, insana maddi-manevî bir ışıktır. Ona yol gösteren bir lambadır. Bu dünyada içinden çıkamayacağı konularda bir rehberdir. Nitekim

يَأْتِيهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَتْكُمْ مَوْعِظَةٌ مِنْ رَبِّكُمْ وَشِفَاءٌ لِمَا فِي الصُّدُورِ وَهَدًى وَرَحْمَةٌ لِلْمُؤْمِنِينَ

"Ey insanlar! İşte size Rabbinizden bir delil geldi, size açık bir Nûr indirdik." (Nisâ 4/174) âyeti de bunu vurgulamaktadır.

Kur'ân'ın aydınlatması ve insana yol göstermesi sadece bu dünya ile sınırlı olmayıp, âhirette de devam edecektir. Hz. Peygamber (s.a.s.), Kur'ân'ın ahirette insanlara bir Nûr olarak gelmesini şöyle ifade buyurmuştur: "Her kim Allah'ın kitabından bir âyet öğrenirse, o öğrendiği kıyâmet günü kendisine bir nur olacaktır." (Darimî, 2/444)

Kur'ân'la Yükselme

Kur'ân-ı Kerim'de Cennet'ten bahsedilirken, her zaman tek bir cennetten bahsedilmez. Özellikle Cennet'in farklı derece ve mertebelerine vurgu için çoğul sıygasıyla "cennât" (cennetler) olarak ifade edilir. Yani nasıl dünyada insanlar sahip oldukları imkânlar açısından aynı seviyede değillerse, ahirette de bunun benzeri olacaktır. Burada yaptıkları işler, kazandıkları sevaplar ölçüsünde orada farklı bir konum, farklı bir mertebe kazanmış olacaklardır. Kur'ân'a sahip çıkma, onu okuma, anlama ve yaşama ölçüsünde Cennet'teki makam ve dereceler de farklılaşacaktır. Resûlullah (s.a.s.), Kur'ân'ın insana kazandıracığı bu yönü şöyle ifade buyurmuşlardır: "Kur'ân'ı okuyup ona sahip çıkan kimseye (âhirette): "Oku ve (Cennet'in derecelerine) yüksel, dünyada nasıl ağır ağır okuyor idiyen öyle oku. Zira makamın, okuduğun en son âyetin seviyesindedir." denir. (Ebu Davud, Vitri, 20; Tirmizî, Sevabü'l-Kur'ân, 18)

Bitmeyen Ticaret

Kur'ân'a sahip çıkıp onu vird haline getiren ve onunla amel eden kimseler anlatılırken, onların, batması, tükenmesi ve iflası mümkün olmayan bir ticaret kazancına sahip oldukları ifade edilir. Tükenmeyen zengin bir ticaret nitelemesinde bulunma, verenin, her şeyin sahibi ve mâliki Allah (c.c.) olmasındandır. Bu husus, Kur'ân'da şöyle belirtilmektedir:

إِنَّ الَّذِينَ يَتْلُونَ كِتَابَ اللَّهِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَنْفَقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً يَرْجُونَ تِجَارَةً لَنْ تَبُورَ

"Allah'ın Kitabını okuyup ona uyanlar, namazı hakkıyla ifa edenler ve kendilerine nasip ettiğimiz imkânlardan gizli ve âşikâr olarak hayır yolunda harcayanlar, ziyan ihtimali olmayan bir ticaret umarlar." (Fâtır 35/29)

Zorlanana İki Sevap

Kur'ân, İlâhi bir hazinedir. O, her yönüyle bir hayır deryasıdır. Şânına yaraşır bir şekilde okunduğunda, meleklerle denk bir makama ulaşılır. Tam manâsıyla eda edilemediği, okunmasında veyahut da öğrenilmesinde zorlanıldığında ise verilen derece iki katıdır. Özellikle yeni başlayanlar veya belli bir yaştan sonra okumaya başlayıp zorlananlar için Allah Resûlü'nün bu husustaki müjdesi şöyledir:

"Kur'ân-ı Kerim'i maharetle okuyan bir insan, Kirâmen Kâtibin melekleri seviyesinde olur. Onu o seviyede beceremeyen fakat halis bir niyet ile okumağa çalışan, okurken de kem küm edip dili dolaşan ve Kur'ân'ı

okumak ona zor geldiği halde okuyan insana da iki sevap vardır." (Buharî, Tevniid, 52; Müslim, Müsafirûn, 244)

Her Harfine On Sevap

Rahmeti sonsuz Yüce Yaratıcı (c.c.), insanlara verdiği sayısız nimetler yanında, ayrıca yaptıkları iyi işlere de kat kat sevap ve mükâfat vermektedir. Kötülükler bir misliyle karşılık gördüğü halde, iyiliklerin karşılığı on, yüz veya daha fazla katını bulabilmektedir. Nitekim

مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ أَمْثَالِهَا وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَى إِلَّا مِثْلَهَا وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ

"Kim Allah'a güzel bir işle gelirse, iyilik işlerse, ona on misli verilir; kim de bir kötülükle gelirse, sadece kötülüğüne denk bir ceza görür ve hiç kimseye haksızlık edilmez." (En'âm 6/160) âyeti bu gerçeği ifade etmektedir. Şüphesiz ki işlerin en hayırlısı ve değerlisi, Cenab-ı Hakk'ın Kelâm sıfatından gelen Kur'ân-ı Kerim'in okunup anlaşılması ve yaşanmasıdır. Onun her bir cümlesi, kelimesi, hattâ harfi Allah Teâla katında ayrı bir kıymeti haizdir ve karşılığı en üst seviyeden verilecektir. Bu hususu Allah Resûlü şu açık beyanlarıyla ifade etmişlerdir:

"Kur'ân-ı Kerim'den tek bir harf okuyana bile bir sevap vardır. Her hasene on misliyle değerlendirilir. Ben "Elif lâm Mîm" bir harf demiyorum. Aksine "Elif" bir harf, "Lâm" bir harf, "Mîm" de bir harftir." (Tirmizî, Sevabü'l-Kur'ân, 16)

C. KUR'ÂN'DAN UZAKLAŞMANIN SONU

Kıyâmette Pişmanlık ve Hz. Peygamber'in Şikâyeti

İnsanın dünyaya gelişi bir defadır. Öldükten sonra yeniden dünyaya dönüş imkânsızdır. Dünyada iken gerekli hazırlıkları yapmayan insanlar, ölümlerine karşılaştıklarında büyük bir pişmanlık içerisinde bulunacak ve Cenab-ı

Hakk'tan yeniden dünyaya döndürülmeyi talep edeceklerdir. Ancak bu talepleri kabul edilmeyecektir. **حَتَّىٰ**

إِذَا جَاءَ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ رَبِّ ارْجِعُونِي لَعَلِّي أَعْمَلُ صَالِحًا فِيمَا تَرَكْتُ كَلَّا إِنَّهَا كَلِمَةٌ هُوَ قَائِلُهَا وَمِنْ وَرَائِهِمْ بَرْزَخٌ إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ

"Âhireti inkâr edenlerden birine ölüm gelip çattınca, işte o zaman: "Ya Rabbi, ne olur beni dünyaya geri gönderin, ta ki zâyî ettiğim ömrümü telafi edip iyi işler yapayım." der. Hayır hayır, bu, onun söylediği manâsız bir sözdür. Çünkü dünyadan ayrılanların önünde artık diriltilecekleri güne kadar bir berzah vardır." (Mü'minûn 23/99-100) Başka bir âyette de insanın, Kur'ân'dan uzaklaşmaya vesile oldukları için bazı kimselerin arkadaşlığından pişmanlık duyacağı belirtilmektedir:

وَيَوْمَ يَعْصُ الظَّالِمُ عَلَىٰ يَدَيْهِ يَقُولُ يَا لَيْتَنِي اتَّخَذْتُ مَعَ الرَّسُولِ سَبِيلًا يَا وَيْلَتَىٰ لَيْتَنِي لَمْ أَتَّخِذْ فُلَانًا خَلِيلًا لَقَدْ أَصَلَّنِي عَنِ الذِّكْرِ بَعْدَ إِذْ جَاءَنِي وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِلْإِنْسَانِ خَذُولًا

"O gün zâlim, parmaklarını ısırır, 'Eyvah!' der, keşke o Peygamber'le birlikte bir yol tutaydım. Eyvah! Keşke falanı dost edinmeyeydim! Vallahi bana gelen Zikir'den beni o uzaklaştırdı. Zaten şeytan, insanı işte böyle uçuruma sürükleyip sonra da yüzüstü, yalnız bırakır." (Furkân 25/27-29)

Resûlullah da (s.a.s.) ümmetinin Kur'ân'dan uzaklaşmalarını, onunla olan bağlarını koparmalarını ve ona gerekli

ilgiyi göstermeyişlerini Cenab-ı Hakk'ka şikayet edecektir: **وَقَالَ الرَّسُولُ يَا رَبِّ إِنَّ**

قَوْمِي اتَّخَذُوا هَذَا الْقُرْآنَ مَهْجُورًا

"O gün Peygamber: 'Ya Rabbi, halkım bu Kur'ân'ı terkedip ondan uzaklaştılar!' der." (Furkân 25/30)

Âyette "mehcûr" ifadesiyle ilgili şu anlamlar muhtemeldir: Mehcur, terkedip uzak durmak, onunla amel etmemektir. Zira bir hadis-i şerifte şöyle buyurulmuştur: "Kim Kur'ân'ı öğrenir ve kendisine ilgi duymaksızın ve içindekileri tefekkür etmeksizin onu bir mushaf olarak başucuna asarsa, kıyâmet günü o Kur'ân onun yakasına yapışır ve: 'Ey Âlemlerin Rabbi, bu kulun beni mehçûr (terkedilmiş-unutulmuş) kıldı. Benimle onun arasında bugün hükmü sen ver' der." (Kurtubî, el-Camî' li Ahkâmi'l-Kur'ân, 13/27) Mehçûrun diğer anlamı ise; "Kur'ân hakkında saçma sapan konuşular, evvelkilerin uydurma masalları dediler" demektir. Resûlullah'ın (s.a.s) bu şekilde şikayetinden bahsetmesi büyük bir uyarı anlamına gelir. (Râzî, Fahrudin, Mefâtihu'l-Gayb, 24/67).

Unutmanın Büyük Vebal Olması

İslam'a göre iyi bir işi bir defa fazlaca yapmaktansa, onu hayatın bütün zamanlarına yayıp az da olsa sürekli yapmak (Buharî, Rikak, 18) daha faziletlidir. Teneffüs ettiğimiz hava, içtiğimiz su, yediğimiz yemek nasıl sürekli olan bir ihtiyaçtan kaynaklanıyorsa, manevi hayatımızın havası, suyu ve gıdası olan Kur'ân'ın hayat boyu okunması ve yaşanması da zaruri bir ihtiyaçtır. Dolayısıyla Kur'ân'ı öğrenip okuduktan sonra bir kenara koyup unutmak, içindekilerden ilgiyi kesmek veya ona sırt çevirmek, büyük bir günah olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu konuda Hz. Peygamber'den (s.a.s) rivayet edilen hadisler oldukça ağır ifadeler taşımaktadır. Resûlullah (s.a.s) şöyle buyurmuşlardır: "Ümmetime verilen ücretler bana arz edildi. Bunlar arasında bir kimsenin mescidden kaldırıp attığı bir çöp için verilmiş olanı da vardı. Keza ümmetimin işlediği günahlar da bana arz edildi. Bunlar arasında, bir kimsenin İlahî bir lütuf olarak öğrenip de sonradan unuttuğu bir sûre veya âyet sebebiyle kazandığı gûnahtan daha büyüğünü görmedim." (Ebu Davud, Salât, 16; Tirmizî, Sevabü'l-Kur'ân, 19) Diğer bir rivayette ise şöyle buyurmuştur: "Kur'ân-ı Kerim'i okuyan kimse sonradan (terkeder veya okumayı) unutursa, kıyâmet günü cüzzamlı olarak Allah'a kavuşur." (Ebu Davud, Vitr, 21) Burada özellikle "cüzzam"lı ifadesinin kullanılması manidardır. Zira cüzzam hastalığında kulaklar, burun içi, önkol bölgeleri ve apış aralarında şişlikler olur. Yüz şişer, gözler göz çukurlarına kaçar. Dil, gırtlak ve boğazda yaralar oluşur. Bu yaralardan sonra aynı yerlerde sert kabuklar meydana gelir ve bu organların şekilleri değişir. Vücut ve kalçalarda erimeler görülür. Vücut derisi hissizleşir ve soluklaşır. Şiddetli çürümeler ve yaralar ortaya çıkar. El ve ayaklarda kangrenleşmeler başlar. (Saygılı, Sefa, Aile Sağlığı Ansiklopedisi, 1/172-173). Bunu, "Cüzzam hastalığında insanın kendi derdine düşüp, organlarını kaybettiğinden konuşamaması, derdini dile getirememesi gibi, Kur'ân'ı unutan kimse de, Allah karşısında konuşamayacak, kusurlarını affettiremeyecek ve mazeret beyanında bulunamayacaktır." şeklinde anlamak mümkündür.

Kur'ân'ın Kıyâmet'te Şikayetçi ve Aleyhte Delil Olması

Kıyâmet günü bir adam getirilir. Kur'ân, bu insanın karşısına bir insan kılığında çıkar. Getirilen bu adam, Kur'ân'ın farzlarını zayi etmiş, yasaklarını çiğnemiş, yap dediklerini yapmamış, yapma dediklerini yapmış biridir. Kur'ân, bu kişiyi Allah'a şöyle şikayet eder: "Ya Rabbi, benim âyetlerimi ne kötü ezberledi, sınırlarımı çiğnedi, farzlarımı yapmadı, bana uymayı terketti, günah saydığım şeyleri işledi." Kur'ân, ortaya deliller koyarak davasını sürdürür. Bunun üzerine Yüce Allah: "Al bu adamı, ne hali varsa görsün" buyurur. Kur'ân, onu elinden yakalar ve yüzüstü Cehennem'e atıncaya kadar peşini bırakmaz. (Heysemî, 7/160) Başka rivayetlerde de, Kur'ân'ın kıyâmet gününde insanların leh ve aleyhlerinde delil olacağı belirtilmiştir. (Müslim, Taharet, 1; Tirmizî, Deavât, 85)

Emanete Hiyânet Cezası

İnsana verilen ve kendisine ait olmayan her şey emanet hükmündedir. El, ayak, akıl, evlât, mal vs. bu emanetlerden yalnızca bazılarıdır. Bu emanetleri insana veren Zât, vakti geldiğinde bunları teslim edilen kişilerden geri alacak ve tam olarak geri iade edemeyen veya bunlara gereği gibi ihtimam göstermeyen kişilerden de hesap soracaktır. Emanete sahip çıkma İslâm'da o kadar önem arz etmektedir ki, Hz. Peygamber münafıkların özelliklerini sayarken, bunlardan birinin de "emanete hiyânet" olduğunu ifade buyurmuşlardır. (Buharî, İman, 24; Müslim, İman, 107) Bu anlamda insanlara verilen emanetlere baktığımızda, bunların başında Yüce Kur'ân gelmektedir. Sahiplenilmesi, okunması, anlaşılması ve yaşanması için insana emanet olarak verilen Kur'ân'la ilgili olarak, günü geldiğinde gönderilen kimselerden hakkıyla sahip çıkılıp-çıkılmadığı noktasında hesap sorulacaktır. Sahip çıkmayanlar, hiyânetle cezalandırılacaktır.

Sıkıntılı Bir Hayat ve Âhîret'te Kör Olarak Haşrolma

Allah'ın dininden yüz çeviren, Kur'ân'a sırt çeviren ve onunla amel etmeyi terkedenler, maddî-mânevî sıkıntılar içinde bocalayıp durdukları gibi, Mahşer Günü'nde de kör olarak haşrolacaklardır. Bu durum, Kur'ân-ı Kerim'de şöyle beyan edilir:

وَمَنْ أَعْرَضَ عَن ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنْكًا وَنَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَعْمَى قَالَ رَبِّ لِمَ حَشَرْتَنِي أَعْمَى وَقَدْ كُنْتُ بَصِيرًا قَالَ كَذَلِكَ أَتَتْكَ آيَاتُنَا فَنَسِيتَهَا وَكَذَلِكَ الْيَوْمَ تُنسى وَكَذَلِكَ نَجْزِي مَنْ أَسْرَفَ وَلَمْ يُؤْمِنِ بِآيَاتِ رَبِّهِ وَلَعَذَابُ الْآخِرَةِ أَشَدُّ وَأَبْقَى

"Ama kim Benim zikrimden yüz çevirirse, Kitabımı dinlemez ve Beni anmaktan gaflet ederse, ona dar bir geçim vardır ve Biz onu kıyâmet günü kör olarak diriltir, duruşmaya getiririz. 'Ya Rabbi', der, 'ben gözleri gören biri olduğum halde neden beni kör olarak haşrettin?' Buyurur ki: 'Bu böyledir. Nasıl âyetlerimiz sana geldiğinde sen onları unuttuysan, bu gün de sen öyle unutulur, bir kenara atılırsın.' İşte inkârda ve günahla hadlerini aşanları ve Rabbilerinin âyetlerine inanmayanları böyle cezalandırırız. Ahiret azabı ise, elbette daha şiddetli ve daha devamlı olacaktır." (Tâ Hâ 20/124-127)

Âyette geçen "maîşeten dankâ", sıkıntılı hayat demektir. Müfessirler, bu hayatın dünya veya kabirde olabileceğini söylemişlerdir. Dünyada olması şöyle yorumlanmıştır: Allah Teâlâ ile bağıni koparan, O'nun engin rahmetiyle ilgisini kesen kimsenin hayatı ne kadar bolluk ve eğlence içerisinde geçerse geçsin, sıkıntılarla doludur ve darlıktır. Her şeyden önce, Allah'a bağlanıp O'na güvenini yitirmenin sıkıntısını çeker. Kararsızlıkların, kuşku ve dengersizliklerin girdabındadır. Elindeki şeylere büyük bir hırsla sarılır. Onları kaybetmekten endişe duyar. Arzu ve heveslerin arkasında koşar, kaybettiği her şeye yanarak ve tutuşarak sıkıntıya düşer. Ve bir kalp ancak Allah'ın huzurunda güven duyar, huzur bulur. Şüphesiz ki imanın verdiği huzur, insan hayatını kat kat uzatır, genişletir, rahatlatır, derinleştirir, engin hale getirir. İmandan mahrumiyet ise, öyle bir bahtsızlıktır ki, yeryüzünde hiçbir ihtiyaç ve mahrumiyet ona denk olamaz. (Seyyid Kutub, Fî Zılâli'l-Kur'ân, 4/2355) Kur'ân'dan uzak olan, dünyaya düşkün olduğu ve devamlı olarak daha fazlasını istediği için, onun hayatı dar ve sıkıntılı, geleceği karanlıktır.

Bu sıkıntılı hayatın kabirde olması ise, kabir azabı olarak yorumlanmıştır. Zira Allah Resûlü (s.a.s.), bir hadislerinde şöyle buyurmuşlardır: "Kabir azabı kâfirleredir. O, hayatım elinde olan Zat'a, Allah'a yemin ederim ki, şunu iyi biliniz: Kâfire kabirde 99 ejderha musallat edilir." (Tirmizî, Kıyame, 26; Müsned, 3/38) Kur'ân'dan uzaklaşanların kıyâmet günü kör olarak haşredilmeleri ise, dünyada yaptıkları fiillerin cinsiyle cezalandırılmaları demektir. Onlar nasıl dünyada iken Kur'ân'ı tanımazlıktan geldiler, onun âyetlerine gözlerini

kapadılar, gerçekleri görmediler ise, Cenab-ı Hakk da âhirette onlara Cennet'e giden yolları göstermeyecek ve onları kurtuluş delillerinden mahrum bırakacaktır. Nitekim başka bir âyette bu durum şöyle tasvir edilir:

**وَمَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَهُوَ الْمُهْتَدِي وَمَنْ يُضِلِّ فَلَنْ تَجِدَ لَهُمْ أَوْلِيَاءَ
مِنْ دُونِهِ وَنَحْشُرُهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَلَىٰ وَجُوهِهِمْ عُمِّيًّا وَبُكْمًا
وَصُمًّا مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ كُلَّمَا خَبَتْ زِدْنَاهُمْ سَعِيرًا**

"Allah kimi doğru yola iletirse, işte odur doğru yolda olan; kimi de şaşırırsa, artık Allah'tan başka ona hâmi ve yardımcı bulamazsın. Kıyâmet günü onları kör, sağır ve dilsiz olarak yüzükoyun haşrederiz. Onların varacakları yer Cehennem'dir. Onun ateşi zayıfladıkça, onlara çılgın alevi artırırız." (İsrâ 17/97)

En Değersiz Kişi

Mekânların değeri, o mekânlarda varolan varlıkların derecesine göre kıymet kazanır. Öyle mekânlar vardır ki, o mekânlara kıymet kazandıran varlıklar oradan ayrıldıklarında, oralar hiçbir anlam ifade etmez ve normal bir yer haline gelir. Ancak o değerler yeniden oraya avdet edince, oralar yeniden kıymet kazanır, canlanır ve herkesin nazarında kudsî bir konuma yükselir. Herhalde "Şerefü'l-mekân bi'l-mekân" (yerlerin kıymeti orada iskan edenlere göredir) darb-ı meseli de bunu ifade etmektedir. İnsanlara Cenab-ı Hakk nazarında değer kazandıran şeyler vardır. İnsan bunlara sahip olduğu ölçüde Yaratıcısının nazarında kıymet kazanır. Bu anlamda insana değer kazandıran şeylerin başında Kur'ân gelir. Kur'ân'la hemhâl olan, onu okuyan ve yaşayanlar, hiçbir gücün kazandıramayacağı makama ulaşırlar. Onu okumayan, anlamayan ve ondan uzaklaşanlar ise, karanlıklarda kalmaya aday konuma gelmişler demektir. İnsanları aydınlık iklimlere ulaştıran Kur'ân'ın nûrundan mahrum gönüller, maddeten doysalar ve rahat olsalar da, kalpleri her zaman endişeli, gelecekleri karanlık ve tatminsizdir. Kur'ân: "İyi bilin ki gönüller, ancak Allah'ı anmakla huzur bulur." (Ra'd 13/28) ifadesiyle bu hususa dikkatleri çekmektedir.

Allah Resûlü (s.a.s), Kur'ân'la ilgisi olmayan, ondan az da olsa bir bölüm bilmeyen kimseleri şu manidar sözleriyle bildirmişti: "Kur'ân, Allah'ın, (insanlara ikram ettiği ilâhî bir) sofrasıdır. Gücünüz yettiğinde ondan almağa çalışın. Şüphesiz ben, içinde Allah'ın Kitabı'ndan bir şey bulunmayan bir evden daha küçüğünü (sıkıcısını) bilmiyorum. Allah'ın Kitabı'ndan içinde bir şey bulunmayan kalp de, içinde kimsenin oturmadığı harabe bir ev gibidir." (Darimî, 2/429) Başka bir hadislerinde de: "İçinde Kur'ân'dan bir şey olmayan kişi, harap bir eve benzer." (Tirmizî, Fedailü'l-Kur'ân, 18) buyurmuşlardır.

Söz söyleme yönüyle oldukça belîğ olan Resûlullah (s.a.s), şüphesiz bu benzetmeyle önemli bir hususa dikkatleri çekmiştir. Yani içinde kimsenin oturmadığı, yıllarca terkedilen ve hiçbir güvenliğin olmadığı vîrâne yapılar, nasıl her türlü tehlikeye karşı açık, hırsızların, sarhoşların ve kaçakların mekânları ise, içinde Kur'ân'ın olmadığı kalpler de böyle harâbe mekânlar gibidir. Bu gibi kimseler emniyetten mahrum, huzurdan uzak, her ân bir endişe içerisinde ve mutsuzdurlar.

NETİCE

Netice itibarıyla, Yüce Yaratıcı'nın rahmet vesilesi olarak gönderdiği ilâhî Kelâm, okumamız ve anlamamız gerekli olan bir konuma sahiptir. O, hem dünya hem de âhiretimiz açısından kurtuluş vesilemizdir. Dünyada bizler için önemli bir nasihat, dertlerimize şifa, hidayet kaynağı ve rahmettir. İnsanlığın dertlerine reçete olup, onları en doğru yola iletir. Kur'ân'ın okunduğu yeri melekler ziyaret eder ve orada huzur olur. Kur'ân'ın okunup anlaşılması, Allah katında insanlara üstünlük kazandırır. Kur'ân, kabirde bir nûr olur. Zorlanarak öğrenip okuyanın mükâfatı iki kat verilir. Okunan her harfi için, en az on sevap vardır. Kur'ân'dan uzaklaşıncı, o, âhirette uzaklaşanlardan şikayetçi olur. Onu unutma büyük bir vebal olup, emanete sahip çıkmama anlamına gelir. Kur'ân, insana ve topluma huzur ve güven getirir.